

300

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Σ. ΣΤΑΜΑΤΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

Γ
Ε
Ω
Γ
Ρ
Α
Φ
Ι
Α

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1967

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Σ. ΣΤΑΜΑΤΗ
ΓΕΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Β' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1967

Ὁ ἄνθρωπος

Ὁ ἄνθρωπος, χάρις εἰς τὰς πνευματικὰς ἰκανότητας διὰ τῶν ὁποίων ἔχει προικισθῆ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Δημιουργοῦ, ἐπιθυμῆ ὅπως ἐρμηνεύσῃ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαρξίν του, καὶ ἀνέκαθεν, καθ' ὅσον τοῦλάχιστον γνωρίζομεν ἐκ τῆς παραδόσεως, ἡσθάνετο τὸν ἑαυτὸν του ὡς αἰνίγμα. Ἐκτὸς τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων, οὗτος διαφέρει οὐσιωδῶς τῶν ἄλλων ζώων καὶ κατὰ τὰ σωματικὰ αὐτοῦ γνωρίσματα. Βιδικώτερον, ἢ ἐκφρασις τῶν διανοημάτων αὐτοῦ διὰ τῆς γλώσσης καὶ αἱ πνευματικαὶ του δημιουργικαὶ ἰκανότητες καθιστῶσι τοῦτον σαφῶς ἀνώτερον πάντων τῶν ζώων. Εἰς τὴν γλώσσαν βασίζεται μία ἐκ τῶν σπουδαιότερων ἰδιοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, ἢ παράδοσις. Ὁ ἄνθρωπος ζῆ ἐκ τῆς πείρας, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν ἀποκομίσει αἱ προηγούμενα γενεαί. Ἡ παράδοσις περιλαμβάνει τὴν ἰκανότητα τῆς ἐνσυνειδήτου ἐξετάσεως καὶ ἐρεύνης τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ. Ἡ ἀνθρωπίνη ὑπόστασις ἀντικατοπτρίζεται εἰς τὸ πολλαπλοῦν καὶ τὸ πολύμορφον τῶν διαφόρων πολιτισμῶν. Ἡ ὑπαρξίς φυσικοῦ πολιτισμοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποδειχθῇ, ὡς ἐπίσης εἶναι ἀδύνατον ν' ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι κοινωνικὸν ζῷον. Ὁ δρόμος του ἐντὸς τῶν μεταβαλλομένων (ἢ καταστρεφόμενων) πολιτισμῶν χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὰς ἐπιμόνους προσπαθείας του, ἀπὸ τὰς πλάνας, τὰς ἐπιτυχίας, τὰς ἀποτυχίας καὶ τὰς νέας ἐπιτυχίας. Ὡς φυσικὸν αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του, ὅταν οὗτος δημιουργηθῇ ἕνεκα συνηθείας καὶ διαρκείας. Ἡ ἔρευνα ὅμως τοῦ πολιτισμοῦ ἔχει ἀποδείξει ὅτι οὐδεμία μορφή τῆς οἰκογενείας, οὐδεμία μορφή τῆς οἰκονομίας ἢ τῆς τέχνης ἢ τῆς ἀπονομῆς τοῦ δικαίου εἶναι φυσικωτέρα τῆς ἄλλης. Εἰς ἕκαστον τόπον πᾶσα πολιτιστικὴ ἐκδήλωσις θεωρεῖται ὡς ἀνθρωπίνη καὶ φυσική. Γενικαὶ ἀποφάνσεις περὶ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι δυνατὸν νὰ διατυπωθῶσι μόνον ὀλίγα. Τοιαῦτα εἶναι: Δὲν ὑπάρχει ἀνθρωπίνη κοινωνία ἄνευ μορφῆς τινος θρησκείας, ἄνευ μορφῆς τινος οἰκογενείας, ἄνευ οἰκονομικοῦ τινος συστήματος. Παντοῦ ἀνευρίσκομεν συμβολικὴν παράστασιν νοημάτων καὶ τάσιν πρὸς καλλιτεχνικὴν ἐκφρασιν: εἰς τὸν χορὸν, τὴν ποίησιν, τὰς εἰκαστικὰς τέχνας, τὴν μυθολογίαν κλπ. Τὸ περιεχόμενον ὅμως καὶ ὁ τρόπος ἐκφράσεως τῶν ἐνσωματικῶν λογισμῶν καὶ τῶν συναισθημάτων εἶναι ποικίλα, τόσον εἰς τοὺς διαφόρους ἀνθρώπους, ὅσον καὶ εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ομάδας.

Ἀπὸ ἐπόψεως φυσικῆς ἐξεταζόμενος ὁ ἄνθρωπος, παρουσιάζει

μεγάλην προσαρμοστικήν πρὸς τὸ περιβάλλον ἰκανότητα. Μόνον ὁ ἄνθρωπος ἐξ ὅλων τῶν ζώων εἶναι δυνατὸν νὰ ζήσῃ εἰς ὅλα τὰ κλίματα τῆς γῆς. Δύναται νὰ ζήσῃ καὶ εἰς τὰς περὶ τοὺς πόλους περιοχὰς καὶ εἰς τὰς περὶ τὸν ἰσημερινόν.

Ἡ ἀνθρωπογεωγραφία, ἢ καὶ γεωγραφία τοῦ πολιτισμοῦ λεγομένη, κατευθύνει τὴν ἔρευναν αὐτῆς εἰς τὸν ἄνθρωπον, τουτέστιν ἐξετάζει αὐτὸν εἰς τὰς σχέσεις του πρὸς τὸν γεωγραφικὸν χῶρον, τὸ μὲν ἀπὸ ἐπόψεως πολιτιστικῆς, τὸ δὲ ἀπὸ ἐπόψεως οἰκονομικῆς.

Α'. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙ ΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ περιβάλλον αὐτοῦ. Τὰ στοιχεῖα τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα ἐπηρεάζουσι τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι τὸ **ἐδάφος**, τὰ **ὑδάτα**, τὸ **κλίμα**, τὰ **φυτὰ** καὶ τὰ **ζῷα**.

Τὸ ἐδάφος. Ἡ μορφολογία τοῦ ἐδάφους ἀσκεῖ μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Αἱ καλλιέργειαι γενικῶς ἐξαρτῶνται καὶ ἐπηρεάζονται πολὺ ἐκ τοῦ πεδινοῦ ἢ ὄρεινου ἐδάφους. Ἀπασχολήσεις συναφείς πρὸς τὴν ἐξόρυξιν μεταλλευμάτων δημιουργοῦσιν ἰδιαιτέρας συνδήκας διαβιώσεως αὐτοῦ. Καὶ ἡ διάπλασις τοῦ χαρακτήρος τοῦ ἀνθρώπου ὑπόκειται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς μορφῆς τοῦ ἐδάφους. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι ἀπόλυτον, διότι εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτήρος ὑπεσέρχονται καὶ ἄλλοι παράγοντες, ὅπως εἶναι ἡ ἀγωγή, ἡ κληρονομικότης κλπ.

Τὰ ὑδάτα. Ὁ ἄνθρωπος ὁ διαβίων ἐγγὺς ποταμῶν, λιμνῶν ἢ τῆς θαλάσσης, διαμορφοῦται εἰς προσωπικότητα παρουσιάζουσαν πολλὰς ψυχολογικὰς διαφορὰς ἐν σχέσει πρὸς τὸν διαβιούντα εἰς τὰ ὄρεινὰ ἢ πεδινὰ ἐδάφη. Ταξιδεύων διὰ θαλάσσης πρὸς κάλυψιν τῶν βιοτικῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν ὁ ἄνθρωπος γίνεται ριψοκίνδυνος, ἀποφασιστικὸς, λίαν δραστήριος καὶ ἐπινοητικὸς. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πολιτισμοῦ ὀφείλει πολλὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς ναυσιπλοΐας. Καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀκόμη αἱ μεγάλυται πόλεις εἶχον κτισθῆ πλησίον ποταμῶν ἢ παραθαλασσίων περιοχῶν. Ἀναφέρομεν ἐκ τούτων τὰς παρὰ τὸν ποταμὸν Νεῖλον πόλεις τῆς Αἰγύπτου Συήνην, Θήβας, Μέμφιδα, Ἡλιούπολιν καὶ τὰς παρὰ τὸν Εὐφράτην καὶ Τίγρητα ποταμῶν πόλεις τῆς Μεσοποταμίας Οὐρ, Οὐρούκ, Νιππούρ, Βαβυλῶνα, Νινευί. Πλησίον τῆς θαλάσσης ἐκτίσθησαν αἱ Ἀθῆναι, ἡ Ῥώμη, ἡ Καρχηδών, τὸ Βυζάντιον, ἡ Σιδῶν, ἡ Τύρος, ἡ Σμύρνη, ἡ Ἀλεξάνδρεια. Ἀλλὰ καὶ σήμερον παρατηροῦμεν ὅτι αἱ περισσώτεραι ἐκ τῶν μεγαλυτέρων πόλεων τοῦ κόσμου εἶναι ἐκτισμέναι εἰς παραποταμίας ἢ παραθαλασσίας περιοχάς. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ διαβίωσις μεγάλου ἀριθμοῦ ἀνθρώπων εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένη πρὸς τὰ ὑδάτα τῶν ποταμῶν, τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν λιμνῶν. Ἡ θάλασσα παρέχει ἄφθονον καὶ εὐδηνὴν τροφήν καὶ διευκολύνει τὴν πυκνὴν ἐπικοινωνίαν ἀνθρώπων διαβιούντων εἰς μεγάλην ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν.

Κατασκευή καλύβης υπό γυναικός Ζουλου.

Τὸ κλίμα. Τοῦτο ἀσκεῖ μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν διαβίωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀναλόγως τοῦ κλίματος ῥυθμίζεται ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ αὐτοῦ. Ὁ τρόπος τῆς κατοικίας, τῆς ἐνδυμασίας καὶ τῆς τροφῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὰς κλιματολογικὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας οὗτος διαβιοῖ. Πολὺ διάφορος εἶναι ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων τῆς τροπικῆς ζώνης συγκρινομένη πρὸς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων τῆς εὐκράτου καὶ τῆς πολικῆς ζώνης.

Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα.

Ταῦτα ἐπηρεάζουσι τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, διότι ἐξ αὐτῶν λαμβάνει τὴν τροφήν, τὴν ἐνδυμασίαν

καὶ τὴν ξυλείαν διὰ τὴν στέγην καὶ ἄλλας ἀνάγκας αὐτοῦ.

Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς φύσεως. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πολιτισμοῦ ᾠδήγησε τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐπιφέρῃ μεταβολὰς εἰς τινὰ τῶν φυσικῶν στοιχείων ὑπὸ τὰ ὁποία οὗτος διαβιοῖ. Ἡ ἀποξήρασις ἐλώδων ἐκτάσεων, ἡ κατασκευὴ γεφυρῶν, σηράγγων, ὕδατοφρακτῶν, διωρύχων καὶ ἄλλων μεγάλων ἔργων, καταδεικνύουσι τὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ περιβάλλον τῆς διαβίωσός αὐτοῦ. Πάντα τὰ ἔργα ταῦτα διευκολύνουσι τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἰθαγενῆ φυτὰ ὠρισμένων περιοχῶν τῆς γῆς μετεφύτευσεν οὗτος εἰς ἄλλας περιοχὰς καὶ οὕτω, τὸ μὲν ἠϋξήσε τὴν δυνατότητα διατροφῆς μεγάλου ἀριθμοῦ ἀνθρώπων, τὸ δὲ ἐνίσχυσε τὴν γενικὴν οἰκονομικὴν κίνησιν (σῖτος, ὕσπρια, γεώμηλα, καπνός, καφέα κλπ.). Χρησιμοποιεῖ μηχανικὰ μέσα διὰ τὰς καλλιιεργείας, λιπάσματα καὶ

έκλεκτους σπόρους. Εισέδυσεν εις βάθος πλέον των 6.000 μέτρων ἐντὸς τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, ὁπόθεν λαμβάνει τὰ μεταλλεύματα, τὸν ἄνδρακα καὶ τὸ πετρέλαιον, ἀπαραίτητα μέσα τῆς συγχρόνου διαβιώσεως. Διηρεύνησε τὰς πολιτικὰς περιοχὰς καὶ ἐγκατέστησεν αὐτόθι σταθμοὺς μετεωρολογικοὺς πρὸς σπουδὴν τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν. Ἐπιχειρεῖ ἔργα ἀρδεύσεως εἰς ἐρημικὰς περιοχὰς τῆς γῆς, ἵνα καταστήσῃ ταύτας ὠφελίμους δι' αὐτόν. Ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἐνεργειῶν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καταφανὴς ἡ ἐπίδρασις αὐτοῦ ἐπὶ τὴν διαμόρφωσιν ὠρισμένων γεωγραφικῶν στοιχείων, ἅτινα ἐπηρεάζουσι τὴν ζωὴν του.

1. Ὁ προϊστορικὸς ἄνθρωπος καὶ ἡ πρωτογενὴς ζωὴ.

Ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἡ ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητος τεκμηριοῦται διὰ γραπτῶν μνημείων καὶ ἄλλων συναφῶν ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων, ὀνομάζεται ἱστορικὴ ἐποχὴ. Ἀπὸ τῆς ἐναρξέως τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς καὶ ἐντεῦθεν ὁ ἄνθρωπος ὀνομάζεται ἱστορικὸς ἄνθρωπος. Ἡ ἐποχὴ ἀπὸ τῆς ἐμφάνισεως τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς ὀνομάζεται προϊστορικὴ ἐποχὴ, ὁ δὲ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὀνομάζεται προϊστορικὸς ἄνθρωπος. Ἡ ἱστορικὴ ἐποχὴ δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ δι' ὅλους τοὺς λαοὺς. Διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ ἐναρξίς τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς τοποθετεῖται, μετὰ τὴν εὑρεσιν τῶν Ἀρχαίων τῶν διαφόρων μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων καὶ τὴν ἀποκρυπτογράφησιν τῆς μυκηναϊκῆς γραφῆς, κατόπιν τῶν ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων τῆς Πύλου, περὶ τὸ 1400 π.Χ. (ἀνασκαφαὶ 1956-1957 ὑπὸ Ἑλληνοῦ ἀρχαιολόγου Σπ. Μαρινάτου καὶ τοῦ Ἀμερικανοῦ Ch. Blegen). Διὰ τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον ἡ ἐναρξίς τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς ἀνάγεται εἰς τὴν τρίτην περίπου χιλιετηρίδα π.Χ. Εἶναι εὐνόητον ὅτι τὰ ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Βοιωτίας (Ὀρχομενοῦ καὶ Χαιρωνείας) εὐρήματα εἶναι δυνατόν νὰ μεταθέσωσι τὴν ἐναρξιν τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς τῆς Ἑλλάδος χιλιάδας τινας ἔτη πρὸ τῆς ἐναρξέως τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς τῆς Μεσοποταμίας καὶ τῆς Αἴγυπτου.

Ἡ ζωὴ τοῦ πρωτογόνου ἀνθρώπου. Ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος διῆγε βίον ὅμοιον πρὸς τὸν βίον τῶν ζώων. Τὸ σῶμα του ἐκαλύπτετο ὑπὸ τριχῶν, αἵτινες ἀπετέλουν τὸ φυσικὸν αὐτοῦ ἔνδυμα. Ἡ τροφή του συν ἴστατο ἐκ καρπῶν καὶ φύλλων. Μόνιμον κατοικίαν οὗτος δὲν εἶχε.

Κοινήν ζωὴν διῆγον μόνον τὰ μέλη μιᾶς οἰκογενείας ἢ καὶ τὰ μέλη συγγενικῶν οἰκογενειῶν. Ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς τροφῆς του, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς του, ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος διέτρεχε μεγάλους κινδύνους ἐκ μέρους τῶν σαρκοφάγων ζώων καὶ τῶν δηλητηριωδῶν ἔρπετων. Ὅπλα πρὸς ἄμυναν αὐτοῦ κατὰ τῶν κινδύνων τούτων διέθετε τοὺς ὀδόντας του, τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας του καὶ κλάδους δένδρων καὶ λίθους. Ἀλλὰ καὶ ἄλλους κινδύνους διέτρεχεν ὁ ἄνθρωπος, ἐκ τῶν στοιχείων τῆς φύσεως (βροχῶν, χιόνων,

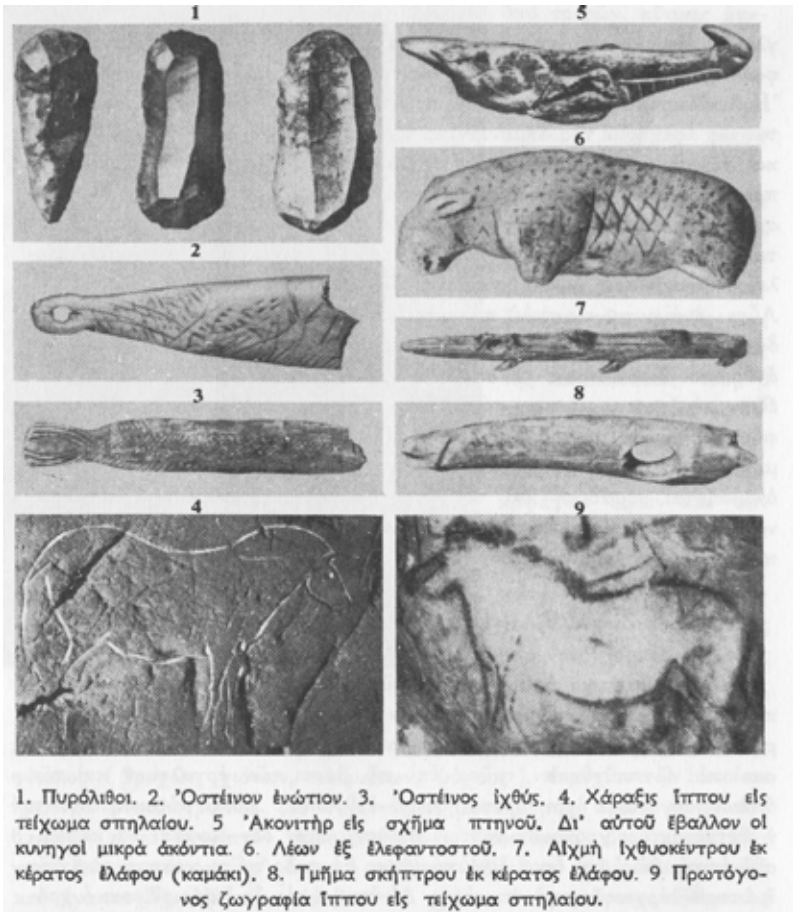
καυμάτων, ψύχους), ἐναντίον τῶν ὁποίων ἠμύνετο ποικιλοτρόπως. Ἡ συνεννόησις μεταξύ τῶν πρωτογόνων ἀνθρώπων εἶναι ἄγνωστον πῶς ἐγένετο. Ὑποτίθεται ὅτι αὕτη ἐγένετο διὰ νευμάτων, ἐφ' ὅσον ἡ γλῶσσα ἐβράδυνε πολὺ νὰ ἐπινοηθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ. Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος ἐγκατεστάθη εἰς διάφορα σπηλαία, ἅτινα ἐχρησιμοποιοῦσε ὡς μόνιμον αὐτοῦ κατοικίαν ἢ κατεσκεύασεν ἐπὶ πασσάλων καλύβας εἰς τὰς ὄχθας ποταμῶν ἢ λιμνῶν ἢ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης, διὰ τῶν ὁποίων ἐπροστατεύετο κατὰ τῶν διαφόρων ζώων καὶ τῶν καιρικῶν μεταβολῶν. Ἐκτὸς τῶν σπηλαίων καὶ τῶν παρὰ τὰς παραλίας καλυβῶν, εἶχε μόνιμον κατοικίαν ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος ἐντὸς ὁπῶν (εἰς τρώγλας), τὰς ὁποίας οὗτος διήνοιγε διὰ

ξύλων και λίθων εις πλαγιάς λόφων. Οί άνθρωποι οί διαβιούντες εις τρώγλας ώνομάσθησαν τρωγλοδύται. Η διαβίωσις ανθρώπων εις τὰ σπήλαια και τὰς τρώγλας χαρακτηρίζεται ώς άφετηρία τής δημιουργίας τών πρώτων οικισμών του άνθρώπου και τών πρώτων στοιχείων του πολιτισμού. Περι τής διαβίωσης του πρωτογόνου άνθρώπου εις τὰ σπήλαια πληροφορούμεθα έκ τών άποτελεσμάτων διαφόρων έρευνών υπό ειδικών σπηλαιολόγων. Κατά τὰς έρεύνas ταύτας παρατηρήθησαν έπι τών έσωτερικών τοιχωμάτων σπηλαίων άτελείς άπεικονίσεις ζώων γενόμεναι διά χαράξεως δι' αίχμηρών λίθων. Αύται άνάγονται εις πολύ παλαιάν έποχήν, ή όποία τοποθετείται δεκάδας ή έκατοντάδας τινάς χιλιάδων έτών π.Χ. Έν ό πολλοί πρωτόγονοί άνθρωποι διεβίουν εις τὰ σπήλαια και τὰς τρώγλας, άλλοι έκ τούτων έζων μη έχοντες μόνιμον τόπον διαμονής. Ούτοι διενυκτέρευον εις διαφόρους κοιλότητας του έδάφους, τὰς όποιας άνεύρισκον έν ό διετρέχον μεγάλας άποστάσεις προς άνάζήτησιν τής τροφής των. Η τοιαύτη ζωή όνομάζεται νομαδική και οί ούτω διαβιούντες άνθρωποι καλούνται νομάδες. Υπολείμματα τοιούτων νομάδων θεωροϋνται υπό ένίων ανθρωπολόγων οί σημερινοί Αδιγγανοί.

2. Αι ήλικίαι τής ανθρωπότητος.

Τὰ πολιτιστικά έπιτεύγματα του άνθρώπου κατεκτήθησαν με κόπους και ιδρώτα. Προς εύκολωτέραν σπουδην ή επιστήμη έχει διαχωρίσει εις έποχὰς τὰ χρονικά διαστήματα έντός τών όποιών συνετελέσθησαν και άνεπτύχθησαν ταύτα έπι τή βάσει τών έργαλείων και τών όπλων, τὰ όποία έχρησιμοποίησεν ό άνθρωπος. Είναι αυτονόητον, ότι ή έκτασις τών χρονικών τούτων διαστημάτων δεν δύναται να καθορισθη έπακριβώς, έφ' όσον δεν υπάρχουν τα προς τουτο γραπτά στοιχεία ή επαρκη άρχαιολογικά τεκμήρια. Αι έποχαι εις άς διαχωρίζεται ό χρόνος καθ' έν ό άνθρωπος έδημιούργησε τον πολιτισμόν, όνομάζονται και ήλικίαι τής ανθρωπότητος. Τοιαύται είναι:

Ι. Η Λιθική έποχή. Ο παλαιός άνθρωπος δια ν' άμύνηται κατά τών ζώων τὰ όποία κατεσπάρασσον αυτόν, άλλα και κατά τών έπιδρομών άλλων ανθρώπων, έπενόησε και κατεσκεύασεν άπλά όπλα έκ ξύλων και λίθων. Τόν λίθον έχρησιμοποίησεν ό άνθρωπος και δια τήν κατασκευήν λιθίνων έργαλείων. Η έποχή, καθ' ήν ό άνθρωπος

χρησιμοποιεῖ τὸν λίθον ὡς ὄπλον καὶ ἐργαλεῖον, ὀνομάζεται λιθικὴ ἐποχὴ. Τὰ πρῶτα λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα ἦσαν λιὰν ἀτελεῖ. Ἀναλόγως τῆς δεξιοτεχνίας μεθ' ἧς εἶναι κατασκευασμένα τὰ ἐκ λίθου ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα, ἡ λιθικὴ ἐποχὴ διαχωρίζεται εἰς τρεῖς ὑποδιαίρεσεις: εἰς τὴν παλαιολιθικὴν, εἰς τὴν μεσολιθικὴν καὶ εἰς τὴν νεολιθικὴν.

Ἡ παλαιολιθικὴ ἐποχὴ. Ἡ παλαιολιθικὴ ἐποχὴ ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο τμήματα: εἰς τὴν κατωτέραν παλαιολιθικὴν καὶ εἰς τὴν ἄνωτέραν ἢ νεωτέραν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν. Ἡ ἑναρξίς τῆς

κατωτέρα παλαιολιθική εποχή τοποθετείται εκατοντάδες τινάς χιλιάδων ή δεκάδες χιλιάδων έτων π.Χ. Τα είδη του ανθρώπου της μακροτάτης ταύτης περιόδου, αναλόγως των γνωρισμάτων, ιδίως του κρανίου, ονομάζονται: **άρχάνθρωποι, παλαιάνθρωποι, νεάνθρωποι.** Κατά την κατωτέρα παλαιολιθική εποχήν έδημιουργήθησαν αι βάσεις του ανθρώπινου πολιτισμού. Υποστηρίζεται ότι περί τὸ τέλος τῆς εποχῆς ταύτης ἀνεκαλύφθη ὁ **πυρόλιθος** (τσακμακόπετρα) καὶ ἡ **πυρά.** Τὴν τροφήν ἐπρομηθεύετο ὁ ἄνθρωπος ἐκ συλλογῆς καρπῶν καὶ φύλλων καὶ ἐκ τοῦ κυνηγίου. Εἰς τὴν ἀνωτέρα παλαιολιθικήν ἐποχήν τοποθετεῖται ὁ **σοφὸς καλούμενος ἄνθρωπος** (Homo Sapiens). Ἡ τεχνικὴ τοῦ πυρολίθου ἔχει φθάσει εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τελειότητος. Νέα ἐργαλεῖα κατασκευάζονται ἐξ ὀστέων, ξύλων, λίθων καὶ κεράτων. Κατὰ τὴν ἐποχήν ταύτην ἐπενοήθη τὸ τόξον καὶ τὰ βέλη καὶ διηκολύνθη πολὺ τὸ κυνήγιον. Τινὲς ὑποδιαιροῦσι τὴν ἀνωτέρα παλαιολιθικήν ἐποχήν εἰς διαφόρους βαθμίδας, ὡς τὴν **Ὠρινάκιον,** τὴν **Σολουτραίαν** καὶ τὴν **Μαγδαληναίαν** (ἐκ γαλλικῶν τοπωνυμίων).

Τὰ χρονικὰ διαστήματα εἰς τὰ ὁποῖα κατανέμεται ἓν γένει ἡ παλαιολιθικὴ ἐποχὴ καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ ζῶα τῶν χρόνων τούτων εἶναι τὰ κάτωδι:

Πλειστόκαινος γεωλογικὴ περίοδος, μέχρι περίπου τῆς ἐποχῆς τῆς ἐνάρξεως τῶν παγετῶνων.	1.000.000-590.000 ἔτη π.Χ.
Ἐμφάνισις τοῦ ῥινοκέρωτος τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ ἐλέφαντος τῶν νοτίων χωρῶν.	540.000 »
Ἐμφάνισις τοῦ ἐλέφαντος τῶν στεπεπῶν.	420.000 »
Ἐμφάνισις τῶν Μαμμουθ (ἐλέφας Primigenius).	240.000 »
Ἐμφάνισις τοῦ ἐλέφαντος τῶν δασῶν.	180.000 »
Ἐμφάνισις τῆς ἄρκτου τῶν σπηλαίων.	120.000 »

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 120.000 μέχρι τοῦ 12.000 π.Χ. τοποθετεῖται ἡ ἀνωτέρα ἢ νεωτέρα παλαιολιθικὴ ἐποχὴ (Homo Sapiens). Ὁ ἄνθρωπος

ζῆ ἤδη εἰς οἰκισμούς καὶ ἔχει ἀρχίσει νὰ καλλιεργῇ τὴν γῆν. Περὶ τὸ 20.000 π.Χ. θεωρεῖται ὅτι ἐγένεον ἡ ἐξημέρωσις τῶν κατοικιδίων ζώων, τοῦ κυνός, τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ὄνου.

Ἡ μεσολιθικὴ ἐποχὴ. Ἡ ἔναρξις τῆς ἐποχῆς ταύτης τοποθετεῖται περὶ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς τῶν παγετώνων (περὶ τὸ 12.000 π.Χ.). Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου συνεχίζεται ὅπως καὶ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἀνωτέρας παλαιολιθικῆς ἐποχῆς. Τὰ ἐργαλεῖα ἐκ λίθου, ὀστέων καὶ κεράτων τελειοποιοῦνται ὡς ἐπίσης καὶ τὸ τόξον ὡς ὄπλον. Ἡ ἀπεικόνισις ζώων εἰς τὰ τειχώματα σπηλαίων, ἡ ὁποία ἤρχισε κατὰ τὴν ἀνωτέραν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν, συνεχίζεται, τελειοποιουμένη κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ κατὰ τὴν μεσολιθικὴν ἐποχὴν. Οἱ νεκροὶ θάπτονται ἐγγὺς τῶν οἰκισμῶν εἰς νεκροταφεῖα, ἐν ᾧ τοῦτο δὲν συνέβαινε κατὰ τὴν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν. Πολλοὶ ἐπιστήμονες δὲν θεωροῦσι τὴν μεσολιθικὴν ἐποχὴν ὡς ἰδιαιτέραν ἡλικίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ ὡς συνέχειαν καὶ προέκτασιν τῆς ἀνωτέρας παλαιολιθικῆς ἐποχῆς.

Ἡ νεολιθικὴ ἐποχὴ. Κατὰ ταύτην συνεχίζεται καὶ ἀναπτύσσεται ὁ τρόπος διαβιώσεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς οἰκισμούς. Ἐπίσης ἀναπτύσσεται ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν φυτῶν καὶ τῶν καρποφόρων δένδρων. Αἱ πρῶται μετακινήσεις πληθυσμῶν πρὸς εὐρεσιν καλυτέρων τόπων καλλιιεργείας θεωρεῖται ὅτι ἤρχισαν κατὰ τὴν νεολιθικὴν περίοδον. Αἱ ἐκ ξύλου κατασκευαζόμεναι οἰκίαι χωρίζονται εἰς διάφορα διαμερίσματα. Ἡ κεραμευτικὴ τέχνη εἶναι παντοῦ ἀνεπτυγμένη. Τὸ ἐμπόριον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἔχει ἤδη ἀρχίσει. Τὰ μουσεῖα τῆς **Χαιρωνείας** καὶ τῆς **Κορίνθου** γέμουσιν εὐρημάτων τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς, ἅτινα τοποθετοῦνται περὶ τὰ 6-3 χιλ. ἔτη π.Χ. Θεωρεῖται ὅμως πιθανὸν ὅτι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ 1958 τῆς **Αργίσης** (Ομηρικῆς πόλεως παρὰ τὴν **Λάρισαν**) θὰ μεταβάλωσι τὰ χρονικὰ ὄρια τῆς μεσολιθικῆς καὶ νεολιθικῆς ἐποχῆς καὶ θὰ μεταθέσωσι τὴν ἔναρξιν ἐκάστης τῶν ἐποχῶν τούτων ἀκόμη παλαιότερον.

II. Ἡ ἐποχὴ τοῦ ὄρειγάλκου. Ἡ ἀνακάλυψις τῆς πυρᾶς θεωρεῖται ἡ μεγαλυτέρα κατάκτησις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Διότι ἡ χρησιμοποίησις τῆς πυρᾶς μετέβαλε τὰς πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως αὐτῆς συνθήκας τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ μεταβολὴ αὕτη δὲν ἐγένεον ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην, ἀλλὰ παρῆλθε μέγα χρονικὸν διάστημα διὰ νὰ ἀναπτύξῃ ὁ ἄνθρωπος τὰς μεθόδους χρησιμοποίησεως τῆς πυρᾶς εἰς τὸν τρόπον τῆς διαβιώσεώς του. Ἡ ἐπινόησις τοῦ τροχοῦ ἀποταλεῖ ἐπίσης σπουδαῖον σταθμὸν εἰς τὰς κατακτήσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Πότε έγινεν αὕτη, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῇ. Ἡ ἐπίτευξις διὰ τῆς πυρᾶς πολὺ μεγάλης θερμοκρασίας ἀποτελεῖ ἐν συνεχείᾳ νέαν κατάκτησιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀποτέλεσμα τοῦ ἐπιτεύγματος τούτου εἶναι ἡ λήψις καθαρῶν μετάλλων ἐκ τῶν ὀρυκτῶν εἰς τὰ ὅποια ταῦτα εὐρίσκονται. Τὰ πρῶτα ληφθέντα μέταλλα ἦσαν ὁ κασσίτερος (σημεῖον τήξεως 232°C) καὶ ὁ μόλυβδος (σ.π. 327°C), ἐν ᾧ ἡ κατασκευὴ τῆς ὑάλου καὶ ἡ ἐξαγωγή τῶν μετάλλων ἐκ τῶν ὀρυκτῶν τοῦ ψευδαργύρου (σ.π. 420°C), τοῦ ἀργύρου (σ.π. 960°C), τοῦ χαλκοῦ (σ.π. 1083°C) καὶ τοῦ χρυσοῦ (σ.π. 1063°C) ἐπετεύχθη βραδύτερον. Ἐπι βραδύτερον ἐπετεύχθη ἡ κατασκευὴ κραμάτων ἐκ τῶν μετάλλων τούτων, ἅτινα παρουσίασαν καλυτέρας ιδιότητας, ἰδίως σκληρότητος καὶ ἀντοχῆς, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ιδιότητας τῶν μετάλλων ἐξ ὧν ἀπετελέσθησαν τὰ κράματα. Περὶ τὴν τετάρτην χιλιετηρίδα π.Χ. κατασκευάσθησαν λίαν ἀνθεκτικὰ ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα ἐξ ὀρειχάλκου (μπρούντζου), ὅστις ἦτο κράμα κασσιτέρου καὶ χαλκοῦ. Ὀλίγον βραδύτερον ἐπετεύχθη ἡ κατασκευὴ ἐργαλείων καὶ ὄπλων ἐξ ὀρειχάλκου, ὅστις ἦτο κράμα χαλκοῦ καὶ ψευδαργύρου. Τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ ὄπλα ἐκ τοῦ ὀρειχάλκου τούτου ἦσαν ἀνθεκτικώτερα καὶ σκληρότερα τῶν κατασκευαζομένων ἐκ τοῦ προηγουμένου εἴδους ὀρειχάλκου. Εἰς τὴν Κύπρον καὶ τὴν Μεσοποταμίαν χώραν ἡ κατεργασία τῶν μετάλλων καὶ κραμάτων γίνεται κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καθ' ἣν αὕτη γίνεται καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἡ κατασκευὴ λέμβων καὶ ἡ διὰ τούτων ἐπικοινωνία διὰ θαλάσσης τῶν παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χωρῶν καὶ νήσων ἔχει ἤδη ἀρχίσει. Δὲν εἶναι δυνατὸν ὅμως νὰ τοποθετηθῇ χρονικῶς μὲ ἀκρίβειαν ἢ ἑναρξίς τῆς θαλασσίας ἐπικοινωνίας. Θεωρεῖται πιθανὸν ὅτι αὕτη ἤρχισε πρὸ τῆς πέμπτης χιλιετηρίδος π.Χ. Εἰς τὴν βόρειον Εὐρώπην καὶ τὰς παρ' αὐτὴν νήσους (Ἀγγλίαν) οἱ ἄνθρωποι ἔζων κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μετάλλων (ἅτινα ἐπεξεργάζοντο οἱ κάτοικοι τῶν περὶ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν χωρῶν) ὡς τρωγλοδύται. Ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν κατασκευάζονται καὶ χρησιμοποιοῦνται ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα ἐξ ὀρειχάλκου ὀνομάζεται ἐποχὴ τοῦ ὀρειχάλκου. Ἡ διάρκεια ταύτης ὑπολογίζεται εἰς ὀλίγας χιλιάδας ἔτη, περίπου ἀπὸ τοῦ 4000-1500 π.Χ.

III. Ἡ ἐποχὴ τοῦ σιδήρου καὶ ἡ ἀτομικὴ ἐποχὴ. Διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ σιδήρου (σ.π. 1535°C) ὡς ὄπλου κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον (1194-1184 π.Χ.) ἔχομεν γραπτὴν μαρτυρίαν τοῦ Ὀμήρου (Ιλιάδ. Δ. 123). Θεωρεῖται πολὺ πιθανὸν ὅτι κατὰ τὴν Ἀργοναυτικὴν

έκστρατειάν (1250 π.Χ.) οί Έλληνες έχρησιμοποίησαν όπλα έκ σιδήρου. Τά έκ σιδήρου όπλα και έργαλεία είναι άνθεκτικώτερα και σκληρότερα τών έξ όρειχάλκου. Έχρειάσθη πολύς χρόνος διά νά παραληφθώσι τά έκλεκτά παράγωγα του σιδήρου, ώς είναι τά διάφορα είδη χάλυβος, έξ ου κατασκευάζονται πολύτιμα έργαλεία και άνθεκτικά όπλα. Η έποχή καθ' ήν τó επικρατοϋν μέταλλον εις τήν κατασκευήν τών έργαλείων και τών όπλων είναι ó σίδηρος, όνομάζεται έποχή του σιδήρου. Αϋτη τοποθετείται χρονικώς από του 1400 π.Χ. περίπου μέχρι του 1945, ότε έρρίφθη ή πρώτη άτομική βόμβα. Από του 1945 αρχίζει ή άτομική έποχή και ή έποχή τών πυραύλων και τεχνητών δορυφόρων τής γής, τήν όποιαν διανύομεν. Υπολογίζεται ότι συντόμως ή άτομική ένέργεια θά χρησιμοποιηθῆ εύρέως εις τήν βιομηχανίαν και έν γένει δι' ειρηνικούς σκοπούς.

3. Η γῆ ως κατοικία του ανθρώπου.

Τό φαινόμενον τής ζωής είναι άρρήκτως συνδεδεμένον μέ τήν ύπαρξιν τής γής. Τούτο θεβαίως δέν σημαίνει ότι εις πάντα πλανήτην ύπάρχουσι φυτά και ζῷα. Διότι αί συνθήκαι ύπάρξεως και διαβίωσης του φυτικού και ζωϊκού κόσμου είναι καθωρισμέναι υπό του Θείου Δημιουργού. Πέρα τών συνθηκῶν τούτων είναι άδύνατον νά ύπάρξη ζωή, τουλάχιστον όμοία πρὸς τήν επί τής γής εκδηλουμένην. Αν ó Θειος Δημιουργός έχη καθορίσει και άλλας συνθήκας ύπάρξεως ζωής εις άλλους πλανήτας, είτε του ήμετέρου είτε άλλου ήλιακού συστήματος, είναι άγνωστον. Απαραίτητος προϋπόθεσις εκδηλώσεως και διατηρήσεως τής ζωής είναι ώρισμένα δι' έκαστον φυτικόν ή ζωϊκόν όργανισμὸν όρια θερμοκρασίας. Έξω τών όρίων τής θερμοκρασίας ταύτης είναι άδύνατον νά ύπάρξη ζωή. Προκειμένου, παραδείγματος χάριν, περι σπόρων φυτῶν, οίτινες έγκλείουσιν έν έαυτοίς, δυνάμει, τó φαινόμενον τής ζωής, ή θερμοκρασία αϋτη κυμαίνεται περίπου μεταξύ -180°C έως +20°C. Διά τά φυτά και τά ζῷα τά όρια τής θερμοκρασίας, υπό τήν όποιαν είναι δυνατὸν ταϋτα νά ζήσωσι, κυμαίνονται μεταξύ -70°C έως +70°C. Αί εύνοϊκώτεροι θερμοκρασίαι διαβίωσης του φυτικού και ζωϊκού κόσμου έν γένει είναι αί επικρατοϋσαι εις τὰς τροπικὰς χώρας. Διά τὸν άνθρωπον, ειδικώτερον, ή καταλληλοτέρα θερμοκρασία διαβίωσης είναι ή θερμοκρασία τής άκραιοῦς περιοχῆς τής τροπικῆς ζώνης και ή τών εύκράτων ζωνῶν. Αί παραποτάμια και

παραθαλάσσιαι πεδινὰι ἐκτάσεις, ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν κατάλληλον θερμοκρασίαν, προσφέρονται περισσότερον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ φυτικοῦ καὶ ζωικοῦ κόσμου. Ἐὰν παρακολουθήσωμεν τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ Κίνα, αἱ Ἰνδίαί, ἡ Περσία (Ἰράν) καὶ αἱ περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χῶραι εἶναι αἱ ἀρχαῖαι κοιτίδες τῆς ἀνθρωπότητος. Σήμερον ὅμως, ὅτε τὰ τεχνικὰ μέσα εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένα, ὁ ἀνθρωπος κατώρθωσε νὰ δημιουργήσῃ ἀνεκτὰς συνθήκας διαβιώσεως καὶ εἰς μέρη τῆς γῆς ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι λίαν χαμηλὴ ἢ λίαν ὑψηλὴ. Οὕτω, παρατηρεῖται διαρκῆς αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀλάσκας, εἰς τὴν ὁποίαν, ὡς γνωστόν, ἐπικρατεῖ δριμύτατον ψῦχος, καὶ τῆς Σιβηρίας. Εἰς τὴν βόρειον Σιβηρίαν, ἡ ὁποία πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἦτο ἀκατοίκητος, ἰδρύνονται συνεχῶς νέοι οἰκισμοί. Ὁ πληθυσμὸς ὁλοκλήρου τῆς μεγάλης ταύτης περιοχῆς, τῆς ὁποίας ἡ θερμοκρασία εἶναι λίαν χαμηλὴ, ἀνῆρχετο κατὰ τὸ 1910 εἰς 13 ἑκατομμ. ψυχῶν, ἐν ᾧ σήμερον ἀνέρχεται εἰς 30 ἑκατομμ. Ἡ διὰ τῶν παγοθραυστικῶν πλοίων διατήρησις καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα ἀνοικτῆς τῆς ναυσιπλοΐας μεταξύ τῶν βορείων παραλίων τῆς Σιβηρίας καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ καθιστᾷ εὐνοϊκωτέρους τοὺς ὅρους μεταφορᾶς τροφίμων καὶ ἐν γένει οἰκονομικῶν ἀγαθῶν διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς βορείου Σιβηρίας. Ἐπίσης εἰς τὰ κράσπεδα τῆς Ἀνταρκτικῆς ἠπείρου (ἐκτ. 14 ἑκατομμ. τετρ. χιλιομ.), ὅπου τὸ ψῦχος εἶναι δριμύτατον, ἰδρύθησαν οἰκισμοί τινες ἀλιέων χάρις εἰς τὰ διατεθέντα τεχνικὰ μέσα. Ἐνταῦθα δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι περὶ καλλιιεργείας τοῦ ἐδάφους τῆς Ἀνταρκτικῆς ἠπείρου δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος, διότι τοῦτο εἶναι καθ' ὅλον τὸ ἔτος παγωμένον πλὴν παραλιακῆς τινος ζώνης. Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ θέρους εἶναι -8°C καὶ ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἶναι -35°C . Οἱ κάτοικοι τῶν ἰδρυνέντων ἐκεῖ οἰκισμῶν εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀλιεῖς φαλαίνης καὶ φώκης. Ὀλίγοι ἐκ τούτων ἐργάζονται εἰς μετεωρολογικοὺς σταθμοὺς καὶ εἰς ἐξερευνήσεις τοῦ ἐδάφους.

4. Ὁ ζωπικὸς χῶρος.

Ἡ ἀξία τὴν ὁποίαν περιοχὴ τις τῆς γῆς δύναται νὰ ἔχῃ διὰ τὸν ἀνθρωπον, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ποικιλίας καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν δυνατοτήτων ὠφελείας, τὰς ὁποίας αὕτη παρέχει εἰς τοῦτον. Πᾶσα περιοχὴ, ἥτις παρέχει εἰς τὸν ἀνθρωπον τὰ μέσα διαβιώσεως αὐτοῦ,

ονομάζεται ζωτικός χώρος τούτου. Ἡ ἔκτασις τοῦ ζωτικοῦ χώρου ὑπέστη διὰ μέσου τῶν αἰώνων διεύρυνσιν παράλληλον πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ ζωτικός χώρος διακρίνεται ὡς ἑξῆς:

Ὁ χώρος διατροφῆς. Οὗτος παρέχει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰς ἀναγκαίας τροφὰς διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ζωῆς του. Τὸ μέγεθος τοῦ χώρου τούτου ἐπηρεάζεται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν κατοίκων. Οἱ πρωτόγονοι ἄνθρωποι διέτρεχον πρὸς εὐρεσιν τῆς τροφῆς των ἐκτεταμένον χώρον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς βραδύτερον δημιουργηθέντας γεωργούς, οἵτινες ἐλάμβανον τὰ πρὸς διατροφήν αὐτῶν ἀναγκαῖα ἐκ μικροτέρου χώρου. Διὰ τοὺς πεπολιτισμένους λαοὺς τὸ μέγεθος τοῦ χώρου διατροφῆς τούτων ἐκτείνεται ἤδη, κατόπιν τῆς μεγάλης ἀναπτύξεως τῶν μέσων συγκοινωνίας, ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Ὁ χώρος οἰκισμοῦ. Οὗτος ἐσχηματίσθη ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔπαυσε νὰ ἀναζητῇ τὴν τροφήν του μεταβαίνων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον (ὅταν ἐτρέφετο ἐκ τοῦ κυνηγίου καὶ ἔζη βίον νομαδικόν) καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τινα περιοχὴν μονίμως. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐδημιουργήθη ἡ ἔννοια τῆς Πατρίδος καὶ ὁ δεσμός τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν πατρῴαν γῆν. Ἡ οἰκία εἶναι ἡ σπουδαιότατη προϋπόθεσις διὰ τὴν πολιτιστικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ οἰκονομικὸς χώρος. Οὗτος ἐξυπηρετεῖ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου εἰς οἰκονομικὰ ἀγαθὰ πέρα τῶν περιορισμένων οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, τῶν προσφερομένων ἐκ τοῦ πλησιεστέρου χώρου διατροφῆς καὶ τοῦ χώρου οἰκισμοῦ. Ὁ σύνδεσμος τοῦ ἀνθρώπου πρὸς οἰκονομικὰ κέντρα ἀπέχοντα χιλιάδας χιλιομέτρων τῆς Πατρίδος του παρέχει εἰς ἡμᾶς τὴν ἔννοιαν τοῦ οἰκονομικοῦ χώρου, ἰδίως κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν.

Ὁ συγκοινωνιακὸς χώρος. Ὡς τοιοῦτος δὲν νοεῖται μόνον ὁ χώρος ἐνθα ἐπιτελεῖται ἡ ἀντάλλαγή τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν. Εἰς τοῦτον περιλαμβάνεται καὶ ὁ χώρος τῶν πνευματικῶν καὶ πολιτιστικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν διαφόρων Κρατῶν. Κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν, ἐκεῖ ὅπου ἡ συγκοινωνία ἦτο εὐκόλος, ἐκεῖ ἀνεπτύχθη περισσότερο καὶ ὁ πολιτισμός.

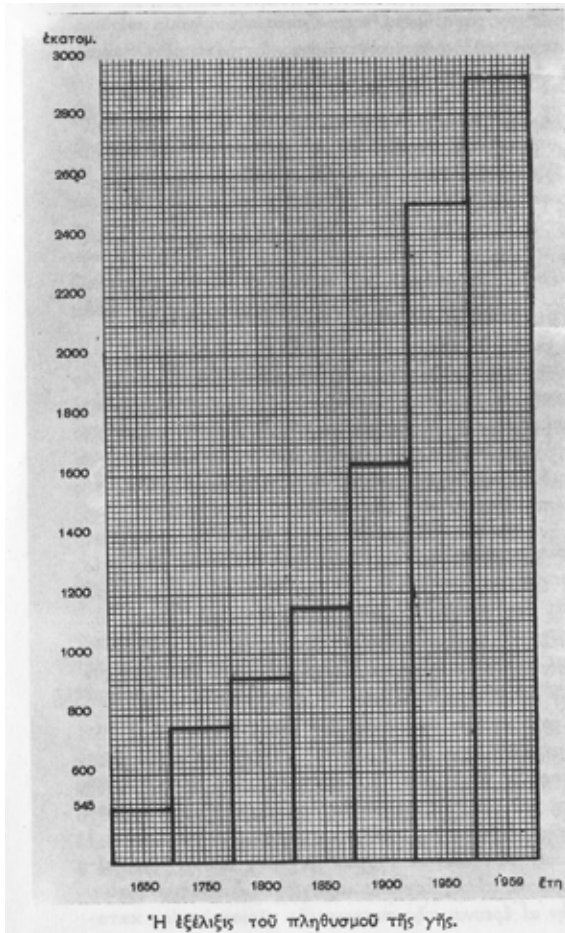
Ὁ κοινωνικὸς χώρος. Ὁ γεωγραφικὸς χώρος εἶναι περιοχὴ τις εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι διαβιοῦσι συμφώνως πρὸς ὠρισμένας κοινωνικὰς συνθήκας. Ἄλλαι εἶναι αἱ κοινωνικαὶ συνθήκαι τοῦ χωρίου καὶ ἄλλαι αἱ τῆς πόλεως. Ἀμφότεραι ὅμως ἐπηρεάζονται ἀμοιβαίως καὶ δημιουργοῦσι τὸν εὐρύτερόν πωσ κοινωνικὸν χώρον, εἰς τὸν ὅποιον παρατηροῦμεν ὑπάρχοντα διάφορα κοινωνικὰ προβλήματα.

Ὁ πολιτικός χώρος. Ἐνταῦθα οἱ ἄνθρωποι ὀργανοῦσι τὰς πόλεις καὶ τὸ Κράτος. Τοῦτο κατευθύνει τὰς τύχας τῶν εἰς τὴν περιοχὴν του διαβιούντων ἀνθρώπων. Πέρα τοῦ Κράτους ὑπάρχουσι καὶ ὑπερκρατικά ὀργανώσεις (ὅπως αἱ διάφοροι Ἐκκλησίαι), αἵτινες περιλαμβάνουσιν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν των πολὺ μεγάλας περιοχάς, οὐχὶ ὅμως μὲ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κράτους.

5. Ἡ Γεωγραφικὴ διασπορὰ τῶν ἀνθρώπων.

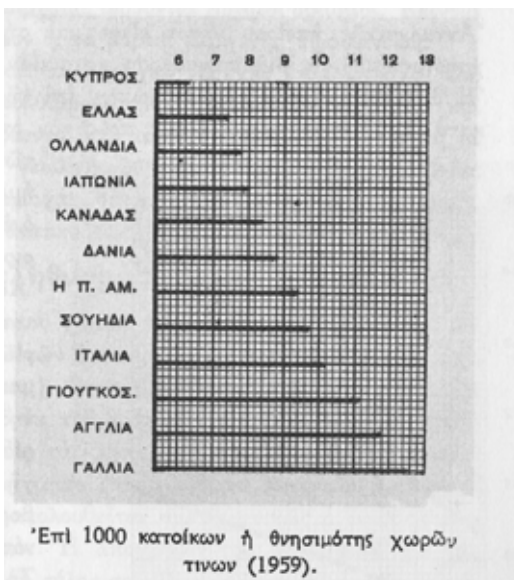
Ἡ ἀνθρωπολογία παραδέχεται ὅτι οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς γῆς ἐνεφάνισθησαν εἰς περιοχὰς κειμένας εἰς τὰς περὶ τοὺς τροπικοὺς κύκλους χώρας, ἔνθα αἱ συνθῆκαι ἀναπτύξεως καὶ διαβίωσης τούτων εἶναι εὐνοϊκώτεραι τῶν συνθηκῶν τῶν χωρῶν τῶν λοιπῶν γεωγραφικῶν πλατῶν. Ἐπὶ πλεόν παραδέχεται αὕτη ὅτι οἱ ἀρχικῶς ἐπὶ τῆς γῆς ἐμφανισθέντες ἄνθρωποι ἀνήκον εἰς μίαν φυλὴν (μονοφυλία τῶν ἀνθρώπων), ἥτις μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ὅστις θεωρεῖται σπουδαῖος βιολογικὸς παράγων, διεσπάρθη εἰς τὰς διαφόρους γνωστὰς ἀνθρωπίνας φυλάς. Περὶ τοῦ ἀπωτάτου χρόνου, καθ' ὃν ἤρχισεν ἡ διασπορὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῆ τι μετ' ἀκριβείας. Ἐκτὸς τῶν γεωλογικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν στοιχείων, ἅτινα ὀδηγοῦσιν εἰς τὴν διατύπωσιν θεωριῶν περὶ τῆς διασπορᾶς τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς καὶ περὶ τῶν γεωγραφικῶν χώρων ἔνθα τὸ πρῶτον ἀνεπτύχθη ὁ πολιτισμὸς, εἶναι σημαντικῆς σημασίας διὰ τὴν συναγωγὴν συναφῶν θεωριῶν καὶ συμπερασμάτων τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας. Ἡ ἐπιστήμη αὕτη ἐρευνῶσα τὰς ῥίζας λέξεων δι' ὧν δηλοῦνται φυτὰ καὶ ζῶα, ὡς καὶ λέξεις ἀφορώσας εἰς τὴν ὀνομασίαν μελῶν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας (μῆτηρ, πατήρ ἀδελφός κλπ.) εὐρίσκει τῶν ῥιζῶν καὶ τῶν λέξεων τούτων μεγάλας ὁμοιότητας, αἵτινες συνηγοροῦσι περὶ τῆς αὐτῆς ἀρχικῆς καταγωγῆς ὀρισμένων λαῶν. Διὰ τὴν λευκὴν φυλὴν αἱ ἐρευναι τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας κατὰλήγουσιν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αὕτη ἐνεφάνισθη τὸ πρῶτον εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ ἐκεῖθεν διεσπάρη εἰς τὴν λοιπὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην. Πότε ἀκριβῶς ἔγινε τοῦτο, ἀν οὕτως ἔγινε, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῆ. Ἐμπόδια εἰς τὴν ἀρχικὴν ἐξάπλωσιν τῶν ἀνθρώπων παρέσχον οἱ μεγάλοι ποταμοὶ καὶ αἱ μεγάλαι καὶ ἀπότομοι ὄροσειραί. Ἡ τάσις πρὸς ἐξάπλωσιν τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς ὠφέειλετο εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ περιοχῆς τινος καὶ

τὴν ἀνάγκην τῆς εὐρέσεως τῶν ἀναγκαίων μέσων πρὸς διατροφήν τούτου. Ἡ ἀνάγκη αὕτη ὠδήγησε βραδύτερον εἰς τὰς κατὰ καιροὺς μεταναστεύσεις τῶν λαῶν, εἰς τὴν ἴδρυσιν ἀποικιῶν καὶ εἰς διαφόρους πολέμους. Μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ χώρου διασπορᾶς τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς ἔσχεν ἡ μεταβολὴ τοῦ κλίματος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν παγετῶνων. Ὑπολογίζεται ὅτι κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀπηλλάγη ἐκ τῶν πάγων ἐπιφάνεια γῆς χρησιμοποιοῦμεθα δι' ἐποικισμὸν κατέχουσα ἕκτασιν 26 ἑκατ. τετρ. χιλιομ. Ἡ Βόρειος

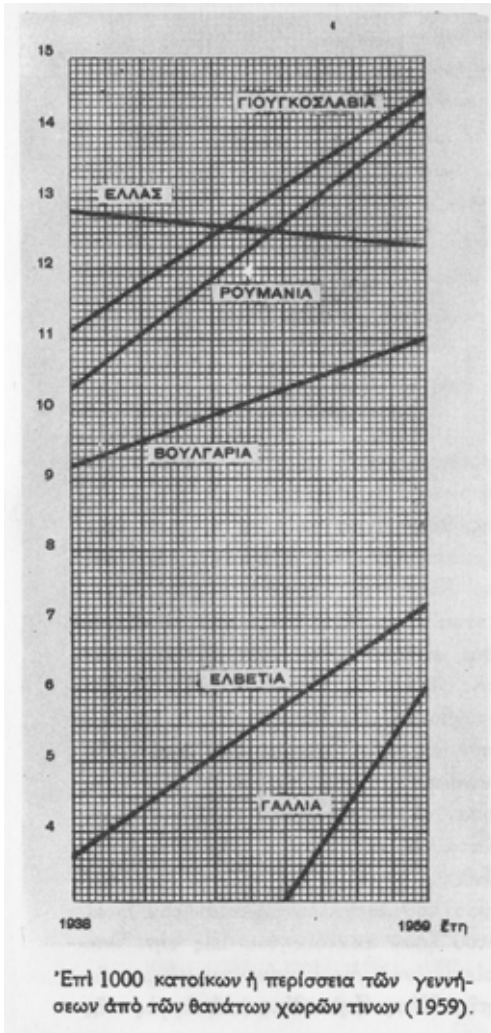
Εὐρώπη καὶ μέρος τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἤρχισε νὰ γίνηται κατοικήσιμος μετὰ τὴν τήξιν τῶν πάγων (περὶ τὸ 15000-12000 π.Χ.). Ἡ ἐγγὺς πρὸς τοὺς πολικούς κύκλους περιοχὴ κατωκίθη τὸ πρῶτον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς τριετοῦς χιλιετηρίδος (Νότιος Γροιλανδία, Σπιτσβέργη). Τὰ σημερινὰ ὅρια οἰκισμοῦ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου, ἐξαιρέσει οἰκισμῶν τινῶν τῆς Ἀλάσκας καὶ τῆς βορείου Σιβηρίας, θεωροῦνται τὰ αὐτὰ πρὸς τὰ ὅρια

άτινα έπετεύχθησαν
 περι τὸ 1500, κατὰ
 τὴν ἐποχὴν δηλονότι
 τῶν μεγάλων
 γεωγραφικῶν
 ἀνακαλύψεων. Κατὰ
 τὴν ἐποχὴν ταύτην
 ἀνεκαλύφθησαν
 νῆσοι τελείως
 ἀκατοίκητοι. Εἰς τὸν
 Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν
 κατωκοῦντο μόνον
 αἱ Κανάριοι νῆσοι,
 αἱ ὁποῖαι ἀπέχουσι
 τῆς Ἀφρικανικῆς
 ἡπείρου μόνον
 150 χιλιόμετρα.
 Θεωρεῖται βέβαιον
 ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν

νήσων τούτων δὲν εἶναι αὐτόχθονες, ἀλλὰ προέρχονται ἐκ τῆς Ἀφρικῆς. Ὑπὸ Νορδηγῶν ἀπωκίσθησαν τὸ πρῶτον αἱ μὲν Φερόαι νῆσοι κατὰ τὸν βον αἰῶνα, ἡ δὲ Ἴσλανδία κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα. Ἡ νῆσος Μαδέιρα καὶ αἱ Ἀζόροι ἀπωκίσθησαν τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1400, αἱ δὲ Βερμούδαι νῆσοι κατὰ τὸ 1600. Κατὰ τὸ 1500, ὅτε οἱ Εὐρωπαῖοι διέπλευσαν διὰ δευτέραν φοράν τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν (ὁ πρῶτος διάπλους ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Νεάρχου, ναυάρχου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου), αἱ Σεϋγγέλλαι νῆσοι τοῦ ὠκεανοῦ τούτου ἦσαν ἀκατοίκητοι. Εἰς τὴν Ἀνταρκτικὴν θάλασσαν τὰ ὄρια τῆς οἰκουμένης γῆς ἐκτείνονται μέχρι τῶν νοτίων ἄκρων τῶν ἡπείρων καὶ τῆς Νέας Ζηλανδίας. Αἱ ἐγγὺς τῆς Ἀνταρκτικῆς ἡπείρου νῆσοι εἶναι καὶ σήμερον ἀκατοίκητοι. Αὗται χρησιμοποιοῦνται διὰ προσωρινὴν κατοικίαν ὑπὸ τῶν ἀλιέων φαλαίνης. Ἡ ἀρχικὴ διασπορὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς φαίνεται ὅτι ἐγένετο κατὰ διευθύνσεις παραλλήλους πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Μετὰ τὴν τῆξιν τῶν παγετῶνων τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου ἐγένετο θραδέως ὁ ἐποικισμὸς τῶν βορείων περιοχῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας. Ὁ ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον ἀποικισμὸς ἀνεπτύχθη κυρίως, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐχρησιμοποιήθη ὁ ἀτμὸς διὰ τὴν κίνησιν τῶν πλοίων. Ἡ θαλασσία συγκοινωνιακὴ ζώνη

τῆς γῆς ἐκτείνεται σήμερον πρὸς βορρᾶν μὲν μέχρις 70°, πρὸς νότον δὲ μέχρι 50° περίπου. Τὸ σύνολον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς (ξηρὰ καὶ θάλασσα), τὸ ὁποῖον σήμερον χρησιμοποιεῖται διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, ὑπολογίζεται εἰς 425 ἑκατομμ. τετρ. χιλιάμ., ἦτοι 5)6 τῆς ὀλικῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Εἰς τὰ βόρεια κράσπεδα τῆς οἰκουμένης

γῆς (Γροιλανδία) δὲν ὑπάρχουσι μόνιμοι καὶ σταθεροὶ οἰκισμοὶ ἔνεκα τοῦ μεγάλου ψύχους. Οἱ αὐτόθι κατοικοῦντες Ἑσκιμῶσι καὶ Λάπωνες κατὰ μὲν τὸ θέρος ἀνέρχονται βορειότερον, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα κατέρχονται νοτιώτερον. Οἰκισμοὶ τινες τούτων ἐκτείνονται μέχρις 78° (Β.Γ.Π.). Εἰς τὰς βόρειους περιοχὰς τῆς Σιβηρίας ἰδρύνονται μόνιμοι οἰκισμοί. Κεῖνται ὅμως οὗτοι ὀλίγον νοτιώτερον ἢ τὰ βόρεια μέρη τῆς Γροιλανδίας.

Αἱ ὄρειναι περιοχαὶ καὶ αἱ περιοχαὶ τῆς γῆς ἔνθα ὑπῆρχον ἔλη καὶ δάση, κατφκίσθησαν πολὺ βραδύτερον τῶν πεδινῶν περιοχῶν καὶ ἰδίως ἐκείνων, αἵτινες διερρέοντο ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν. Περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι ἀπεκόπησαν, ἔνεκα γεωλογικῶν μεταβολῶν, τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς

τὰς πεπολιτισμέναις περιοχαίς, ὅπως ἡ Αὐστραλία καὶ ἡ Ἀμερική, ἠκολούθησαν ἴδιον δρόμον ἀναπτύξεως.

6. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γῆς.

Ἡ κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ χώρας τινὸς ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γεννήσεων, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θανάτων καὶ ἐκ τῆς μεταναστεύσεως (εἰσοικίσεως καὶ ἐξοικίσεως). Φυσικὴ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ νοεῖται τὸ πλεόνασμα τούτου, ἀφοῦ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γεννήσεων ἀφαιρεθῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν θανάτων. Εἰς τὰς πεπολιτισμέναις χώρας διενεργεῖται καθ' ὠρισμένα χρονικὰ διαστήματα (συνήθως ἀνὰ δεκαετίαν) ἀπογραφὴ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ παρακολουθεῖται συστηματικῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν γεννήσεων καὶ τῶν θανάτων. Ἡ ἀπογραφὴ τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰς χώρας ταύτας ἤρχισε κατὰ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος. Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν τὰ στοιχεῖα διὰ τὴν κίνησιν τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας ἐστηρίζοντο εἰς ὑπολογισμοὺς τῶν διοικητικῶν καὶ ἐφοριακῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν ὑπαλλήλων ἐπὶ τῆς στρατολογίας. Εἶναι εὐνόητον, ὅτι τοιοῦτοι ὑπολογισμοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρέχωσιν ἀκριβεῖαν ἀριθμῆσεως. Καὶ εἰς τὴν σημερινὴν ἀκόμη ἐποχὴν ὑπάρχουσι μεγάλα Κράτη, εἰς τὰ ὅποια ὁ ὑπολογισμὸς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ δὲν γίνεται διὰ συστηματικῆς ἀπογραφῆς, ἔνεκα τεχνικῶν δυσκολιῶν (Ἰνδία, Κίνα), ἀλλὰ ἐπὶ τῇ βάσει ἄλλων παρατηρήσεων.

Τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα ἐπὶ τῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς συλλέγονται καὶ δημοσιεύονται καθ' ἔτος ὑπὸ τῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ὄργανισμοῦ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν (ΟΗΕ), τοῦ ἐδρεύοντος ἐν Νέα Ὑόρκη. Κατὰ τὸ ἔτος 1959 ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς ἀνῆλθεν εἰς 2.905 ἑκατομμύρια ψυχῶν, εἶχε δὲ καθ' ἡπείρους ὡς ἑξῆς: Ἀφρική 236 ἑκατομμ., Ἀμερική 398 ἑκατομμ., Ἀσία 1.624 ἑκατομμ., Εὐρώπη (ἄνευ Ρωσσίας) 421 ἑκατομμ., Ρωσσία 210 ἑκατομμ., Ὠκεανία 16.1 ἑκατομμ. Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἐτησίως ἀνέρχεται εἰς 1,7% (1959).

Ἡ ἐξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς.

Οἱ παρεχόμενοι ἀριθμοὶ ἔχουσι προέλθει ἐκ διαφόρων ὑπολογισμῶν.

Τέλος εποχής παραγωγών (περι τὸ 12000 π.Χ.)	περίπου	0,5 ἑκατομμ.
Περί τὸ 10.000 π.Χ.	»	5 ἑκατομμ.
Περί τὸ 6.000 π.Χ.	»	20 ἑκατομμ.
Περί τὸ 1.000 π.Χ.	»	100 ἑκατομμ.

Ἡ ἐξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1650 μέχρι τοῦ 1900, κατ' ἡπειρούς εἰς ἑκατομμύρια.

Περιοχὰι	1650	1750	1800	1850	1900
Εὐρώπη	100	140	187	266	401
Ἀσία	330	479	602	749	937
Ἀφρικὴ	100	95	90	95	120
Ἀμερικὴ (B+N)	13	12,4	24,6	59	144
Αὐστραλία-Ωκεανία	2	2	2	2	6
Γῆ ἐν συνόλῳ	545	728	906	1171	1608

Ἡ ἐξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1930 καὶ ἐξῆς εἰς ἑκατομμύρια (ΟΗΕ, 1959).

Πληθυσμὸς	1920	1930	1940	1950	1959	1964	Ἐπιφάν. κατοικουμένη εἰς χιλ. τετρ. χιλιομέτ.	Πυκνότης κατὰ τετρ. χιλιομέτ.	Ἐτησίᾳ αὐξήσ. % 1950-64
Γῆ	1810	2013	2246	2495	2905	3200	135391	21	2,0
Ἀφρικὴ	140	155	172	199	236	304	30280	8	3,2
Ἀμερικὴ	208	244	277	330	398	447	42037	9	2,6
Ἀσία	967	1073	1213	1379	1624	1855	27175	60	2,4
Εὐρώπη	328	355	380	393	421	468	4930	85	1,2
(ἐκτὸς Ρωσσίας καὶ Εὐρ. Τουρκίας)	158	176	192	-	210	228	22403	9	1,6
Ρωσσία	8,8	10,6	11,3	13,1	16,1	18	8558	2	2,7
Ωκεανία									

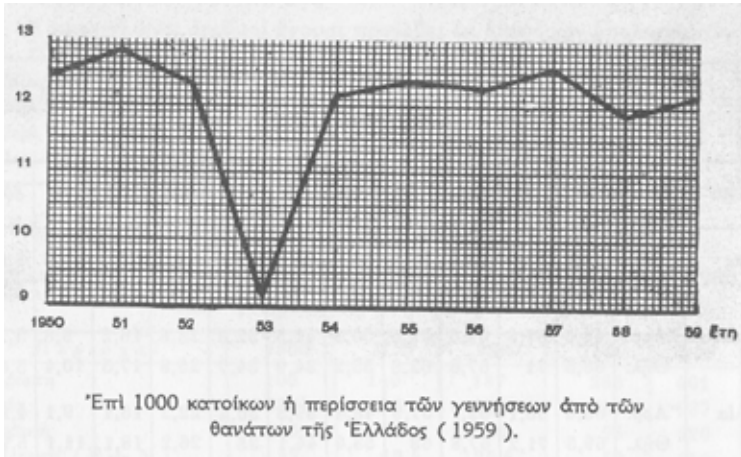
Προσδοκωμένη ζωή.

Δηλ. αριθμός ετών, τὰ ὅποια τὸ πρόσωπον τῆς ἀναγραφομένης ἡλικίας ὑπολογίζεται νὰ ζήσει ἀκόμη κατὰ μέσον ὄρον.

Ἡλικία εἰς ἔτη.

Χώρα	Γέ- νος	0	1	5	10	20	30	40	50	60	70	80	85
Ελλάς	Ἀρρ.	49,1	53,2	55,6	52,4	44,3	37,1	29,8	22,6	16	10,6	6,5	5
	Θήλ.	50,9	55,1	57,7	54,5	46,4	39,5	32,4	24,9	17,5	11	6,2	4,5
Γερμανία	Ἀρρ.	64,6	67,8	64,5	59,8	50,3	41,3	32,3	23,8	16,2	9,8	5,2	3,7
	Θήλ.	68,5	71	67,6	62,8	53,2	34,9	34,7	25,8	17,5	10,4	5,6	4
Γαλλία	Ἀρρ.	63,6	66,1	62,7	57,9	48,4	39,3	30,4	22,2	15,1	9,1	4,8	3,4
	Θήλ.	69,3	71,2	67,8	63	53,4	44,1	35	26,2	18,1	11,1	5,9	4,2
Ἦνομ. Βασίλ.	Ἀρρ.	67,6	68,6	64,9	60	50,4	40,9	31,5	22,6	15,1	9,3	5,2	4
	Θήλ.	73,1	73,7	69,9	65	55,3	45,7	36,2	27,2	18,8	11,6	6,4	4,7
Ἑλβετία	Ἀρρ.	66,4	67,8	64,4	59,6	50,2	41	31,9	23,2	15,7	9,5	5,2	3,8
	Θήλ.	70,9	71,9	68,4	63,6	53,9	44,4	35	26	17,8	10,7	5,7	4,2
Αἴγυπτος	Ἀρρ.	35,7	42,1	49,8	46,9	39,8	33	26,1	19,4	13,3	7,9	4,1	2,9
	Θήλ.	41,5	48,1	58,3	54,5	46,1	38,2	30,8	23,4	16,3	9,6	4,8	3,2
Καναδάς	Ἀρρ.	66,3	68,3	64,9	60,2	50,8	41,6	32,5	23,9	16,5	10,4	5,8	4,3
	Θήλ.	70,8	72,3	68,8	64	54,5	44,9	35,6	26,8	18,6	11,6	6,4	4,6
Κίνα	Ἀρρ.	41,1	47,6	49,5	45,6	37,2	29,7	22,7	16,5	11,3	7,1	4,1	3,1
	Θήλ.	45,7	51,5	54,6	50,8	42,4	34,8	27,7	20,7	14,2	8,7	4,8	3,4
Ινδία	Ἀρρ.	32,5	39	40,9	39	33	26,6	20,5	14,9	10,1	6,5	4	3,1
	Θήλ.	31,7	37,3	40,9	39,5	32,9	26,2	21,1	16,2	11,3	7,5	4,8	3,7
Ἦνωμέν. Πολιτεία	Ἀρρ.	67,4	68,3	64,6	59,8	50,3	41,1	31,8	23,4	16,2	10,5	6,3	5,1
	Θήλ.	73,6	74,2	70,5	65,6	55,9	46,2	36,7	27,7	19,4	12,4	7	5,4
Σουηδία	Ἀρρ.	70,5	71,1	67,5	62,7	53,1	43,7	34,4	25,5	17,4	10,6	5,7	4
	Θήλ.	73,4	73,7	70	65,1	55,4	45,7	36,2	27,1	18,6	11,3	6	4,3

Ἡ ἐτησία αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, ἀνερχομένου εἰς 2.905 ἑκατομμύρια (1959), ὑπολογίζεται εἰς 1,7%. Μετὰ πάροdon 50 ἐτῶν, με ἐτησίαν αὐξήσιν 2% καὶ σταθερὸν πληθυσμὸν ἐκάστου τῶν προσεχῶν 50 ἐτῶν ἐκ 3000 ἑκατομμυρίων ψυχῶν, ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς θὰ ἔχη φθάσει (περὶ τὸ ἔτος 2010) εἰς 6 δισεκατομμ. περίπου. Κατόπιν τούτου τίθεται τὸ ἐρώτημα, ἂν οἱ πόροι τῆς γῆς ἐπαρκῶσι διὰ τὴν διατροφήν 6 δισεκατ. ἀνθρώπων, ἐφ' ὅσον βέβαια δὲν συνεχισθῇ ἡ αὐξήσις. Ἐπὶ τούτου ἄλλοι μὲν εἶναι αἰσιόδοξοι, ἄλλοι δὲ ἀπαισιόδοξοι, λέγοντες,

ὅτι, ἐὰν δὲν εὐρεθῆ διεξοδος διὰ τὸν πλεονάζοντα πληθυσμὸν τῆς γῆς εἰς ἄλλους πλανήτας, οἱ ἄνθρωποι τότε θὰ ἀναγκασθῶσι νὰ λάβωσι διάφορα δρακόντεια μέτρα πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος.

7. Αἱ Φυλαί.

Ἡ σημασία τῆς σπουδῆς τῶν φυλῶν διὰ τὴν γεωγραφίαν.

Ἰπὸ τὸ ὄνομα φυλὴ νοοῦμεν, ὡς γνωστόν, ἄθροισμα ἀνθρώπων οἵτινες ἔχουσι τὰ αὐτὰ σωματικά, βιολογικά, ψυχολογικά ἢ κοινωνικά γνωρίσματα, τὰ ὁποία εἶναι κληρονομήσιμα.

Ἡ σπουδὴ τῶν φυλῶν ὡς κλάδου τῆς ἀνθρωπολογίας περιλαμβάνεται εἰς τὰς ἐρεῦνας τῆς βιολογίας. Κατὰ τὴν σπουδὴν ὅμως τῆς γεωγραφίας ἐνδείκνυται ὅπως γνωρίσῃ τις, ἐκτὸς τῶν γεωγραφικῶν στοιχείων τῶν ξένων χωρῶν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες κατοικοῦσι τὰς χώρας ταύτας καὶ λάβῃ ἰδέαν τινὰ περὶ τῶν ἐξωτερικῶν γνωρισμάτων τῶν ἀνθρώπων τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν χωρῶν. Εἰς τὴν γεωγραφίαν πρὸς τούτοις περιλαμβάνεται ἡ γνῶσις τῆς κατανομῆς τῶν διαφόρων φυλῶν εἰς ὀλόκληρον τὴν γῆν, διότι αἱ ἀνθρώπιναι φυλαὶ συμβάλλουσι διὰ τῶν ἐπιτευγμάτων αὐτῶν εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς γεωγραφικῆς μορφῆς μιᾶς χώρας. Μετὰ τῶν προβλημάτων τῶν φυλῶν ἐν γένει συνδέονται τὰ προβλήματα τῶν κατὰ φυλὰς πολιτιστικῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλα εἶναι τὰ ἐπιτεύγματα τῆς λευκῆς φυλῆς κατὰ τὴν

ανάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἄλλα εἶναι τὰ ἐπιτεύγματα, εἰς τὸ αὐτὸ πεδῖον τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος, τῆς κιτρίνης φυλῆς. Ἐνταῦθα ὁμως πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψει ὅτι, τοῦλάχιστον κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, ἀμειγρῆς ἀνθρώπιναι φυλαὶ δὲν ὑπάρχουσι. Εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς λαοὺς τῆς γῆς παρατηροῦνται σήμερον διάφοροι φυλετικαὶ ἀποχρώσεις προερχόμεναι ἐξ ἐπιμιξίας. Ὄθεν τὰ συμπεράσματα περὶ τῶν πολιτιστικῶν ἐπιτευγμάτων μιᾶς φυλῆς πρέπει νὰ μὴ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει μονομερῶς καὶ νὰ μὴ ἀποδίδωνται ἀποκλειστικῶς εἰς φυλετικὰς ιδιότητας.

Ἡ διάκρισις τῶν φυλῶν. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος διέκρινον τρεῖς κατηγορίας φυλῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χρώματος τοῦ δέρματος: 1) τὴν **λευκὴν**, 2) τὴν **κιτρίνην** καὶ 3) τὴν **μέλαιναν** (μαύρην). Οἱ εἰς τὰς φυλάς ταύτας ἀνήκοντες ἀνθρωποὶ ὀνομάζονται Εὐρωπαϊδαί, Μογγολίδαί καὶ Νεγρίδαί ἀντιστοίχως. Ἡ ἐρυθρὰ φυλὴ θεωρεῖται ὑποδιαίρεσις τῆς κιτρίνης. Ὁ καθορισμὸς τῶν ἀποχρώσεων τῶν οὕτω πως διακρινομένων φυλῶν συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας. Ὅπως δὴ ποτε ὁμως ἢ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χρώματος διαίρεσις τῶν ἀνθρώπων εἰς φυλάς παρεῖχε σημαντικὰ τεκμήρια δι' ἓνα κατατοπιστικὸν προσανατολισμόν.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς κατὰ φυλάς. 1. Λευκὴ φυλή: Περίπου 1500 ἑκατομμύρια. Εἰς ταύτην περιλαμβάνονται: οἱ λευκοὶ τῆς Εὐρώπης, τῆς δυτικῆς Ἀσίας καὶ Ἰνδιῶν, τῆς βορείου καὶ νοτίου Ἀφρικῆς, τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς βορείου καὶ νοτίου Ἀμερικῆς.

2. Κιτρίνη φυλή: Περίπου 1100 ἑκατομμ. Εἰς ταύτην ἀνήκουσιν οἱ Κινέζοι, οἱ Ἰάπωνες, οἱ Βερμανοί, οἱ Μαλαῖοι, οἱ κάτοικοι τῆς Πολυνησίας, οἱ Μογγόλοι.

3. Μαύρη φυλή: Περίπου 300 ἑκατομμ.

Ἡ ἐρυθρὰ φυλὴ, ἥτις θεωρεῖται ὑποδιαίρεσις τῆς κιτρίνης, περιλαμβάνει 6 περίπου ἑκατομμύρια ἀνθρώπων.

8. Ἡ μετανάστευσις.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν μεγάλων γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων ἔγιναν μεταναστεύσεις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τὰς ἀνακαλυφθείσας νέας χώρας. Ἡ κίνησις τῶν πλοίων δι' ἄτμου συνέβαλε πολὺ εἰς τὴν αὔξησιν τῆς μεταναστεύσεως, ἢ ὅποια ἐπετάθη ἔτι περισσότερον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μεγάλων διώξεων τῶν πολιτῶν ἐν Εὐρώπῃ διὰ

λόγους δημοσκευτικούς. Ότε αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἀπέκτησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των (1776), ἔλαβον πολλὰ νομοθετικὰ μέτρα διευκολύνοντα τὴν εἰς αὐτὰς μετανάστευσιν, ἰδίως ἐξ Εὐρώπης. Παρόμοια μέτρα ἔλαβον καὶ τὰ κράτη τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, ὅταν ταῦτα ἀπέκτησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα μετηνάστευσαν ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀμερικὴν πλέον τῶν 50 ἑκατομμ. ἀνθρώπων. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ὅμως τοῦ 20οῦ αἰῶνος ἡ μετανάστευσις διὰ τὰς διαφόρους χώρας ὑπόκειται εἰς περιορισμούς. Οἱ περιορισμοὶ οὗτοι ἐλήφθησαν κυρίως διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἐργασία εἰς τοὺς ἐντοπίους. Εἰς ἀρκετὰς ὅμως περιπτώσεις οἱ περιορισμοὶ ὀφείλονται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν-μητροπόλεων, ὡς εἶναι ἡ Ἀγγλία, ὅπως μὴ διαταραχθῇ ὁ ἐθνογραφικὸς χαρακτῆρ τῶν νέων χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε ἦσαν ἀγγλικαὶ ἀποικίαι καὶ ἤδη συνδέονται κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον πρὸς τὴν Ἀγγλίαν. Οὕτω, π.χ., διὰ τὸν Καναδᾶν, τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὴν Νότιον Ἀφρικὴν οἱ ἐτησίως μεταναστεύοντες πρέπει νὰ εἶναι κατὰ τὰ 4/5 περίπου Ἀγγλοὶ καὶ κατὰ τὸ 1/5 ἐξ ἄλλων χωρῶν. Εἰς ὅλας τὰς νέας χώρας ἔχουσι ψηφισθῆ νόμοι καθορίζοντες τὸν ἐτησίως ἐπιτρεπόμενον ἀριθμὸν μεταναστῶν καὶ τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας δύναται νὰ γίνῃ ἡ μετανάστευσις. Διὰ τῆς μεταναστεύσεως ἐδόθη ἐργασία εἰς τὸν πλεονάζοντα πληθυσμὸν τοῦ παλαιοῦ Κόσμου καὶ διηρμύνησαν αἱ δυνατότητες τῆς παγκοσμίου οἰκονομικῆς καὶ πνευματικῆς δραστηριότητος.

9. Ζῶναι τῆς γῆς πυκνῶς καὶ ἀραιῶς κατοικημένοι.

Ἡ μικροτέρα πυκνότης πληθυσμοῦ παρατηρεῖται εἰς τὰς πολιτικὰς περιοχὰς καὶ τὰς περιοχὰς τῶν ἐρήμων. Εἰς ταύτας ὑπάρχουσιν ἐκτάσεις τελείως κεναὶ ἀνθρώπων. Ἐὰν θεωρήσωμεν μεγάλους χώρους τοιοῦτων περιοχῶν, εἶναι δυνατόν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ νὰ συναντήσωμεν οἰκισμοὺς μικροὺς εἰς μεγάλας ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσεις. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῶν χωρῶν τούτων εἶναι γενικῶς μικροτέρα τοῦ 0,5 κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμε. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς τροπικὰς χώρας ὑπάρχουσι περιοχαὶ ἔνθα ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι λίαν μικρά. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰ πυκνὰ δάση, εἰς τὸ ὑγρὸν κλίμα καὶ εἰς τὴν μεγάλην θερμοκρασίαν, ἣτις ἐπικρατεῖ ἐκεῖ. Περιοχαὶ μέσων γεωγραφικῶν πλατῶν εὐρισκόμεναι ἐγγὺς τῶν θαλασσῶν, ἔχουσι κατὰ κανόνα πυκνότητα πληθυσμοῦ μεγαλυτέραν ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἔχουσι

περιοχαί εύρισκόμεναι μακρὰν τῶν θαλασσῶν. Παράδειγμα τοιαύτης κατανομῆς τῆς πυκνότητος ἀποτελεῖ ἡ Ἰσπανία. Αἱ παραλιακαὶ περιοχαὶ ταύτης εἶναι πυκνότερον κατωκημέναι τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν. Ἡπειρωτικαὶ περιοχαὶ ἔχουσαι πολλὰς βροχὰς ἐτησίως παρουσιάζουσι μεγαλυτέραν πυκνότητα πληθυσμοῦ ἐν σχέσει πρὸς ἡπειρωτικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουσιν ὀλίγας βροχὰς. Δυνατότητες ὑδρεύσεως περιοχῆς τινος δημιουργοῦσι καταλλήλους συνθήκας ἐποικισμοῦ καὶ διαβιώσεως τῶν ἀνθρώπων, ὅπως, π.χ., τοῦτο συμβαίνει εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Νείλου ποταμοῦ. Ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα περιοχαὶ ἔχουσαι πυκνότητα 1000 κατοίκων κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον.

Πυκνῶς κατωκημένοι γεωγρ. χώροι ἀπαντῶσιν εἰς τὰς ἀσιατικὰς περιοχὰς τῶν μουσῶνων ὅπου, ὡς γνωστόν, διαβιοῖ τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς (Κίνα-Ἰνδία). Νῆσοι εύρισκόμεναι εἰς τὰς θαλάσσιαις ἔχουσιν ἐπίσης μεγάλην πυκνότητα πληθυσμοῦ, ὅπως, π.χ., ἡ Ἰάβα, Αἰτή, Ἰαμαϊκὴ (ὑπὲρ τοὺς 200 κατοίκους κατὰ τετραγ. χιλιόμετρον). Βιομηχανικαὶ περιοχαὶ τῶν μέσων γεωγραφικῶν πλατῶν παρουσιάζουσι μεγάλην πυκνότητα πληθυσμοῦ. Τοιαῦται ἀπαντῶσιν εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Δυτικὴν Εὐρώπην, εἰς τὴν ἀνατολικὴν περιοχὴν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Γενικῶς, αἱ βιομηχανικαὶ χώροι εἶναι πυκνότερον κατωκημέναι τῶν γεωργικῶν χωρῶν. Εἶναι ὅμως δυνατόν, εἰς εὐφόρους γεωργικὰς περιοχὰς νὰ ὑπάρχη μεγάλη πυκνότης πληθυσμοῦ, ὡς τοῦτο παρατηρεῖται εἰς τὴν Κίναν, τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Αἴγυπτον. Τὸ βιοτικὸν ὅμως ἐπίπεδον τῶν λαῶν τούτων εἶναι χαμηλόν.

Βαθμίδες πυκνότητος του πληθυσμοῦ. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πολὺ ἀραιῶς κατωκημένων περιοχῶν τῆς γῆς εἶναι μικροτέρα τοῦ ἐνὸς κατοίκου κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον. Ἡ ἕκτασις τῶν περιοχῶν τούτων καταλαμβάνει τὰ 50% τῆς ξηρᾶς. Μετρίας πυκνότητος περιοχαὶ περιλαμβάνουσιν ἓνα ἕως δέκα κατοίκους κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον. Ἡ ἕκτασις τῶν περιοχῶν τούτων φθάνει τὰ 30% τῆς ξηρᾶς. Μόνον 6,3% τῆς ἐπιφανείας τῆς ξηρᾶς παρουσιάζουσι πυκνότητα πληθυσμοῦ μεγαλυτέραν.

1. Αἱ πυκνότερον κατωκημέναι χώροι τῆς γῆς.

Ἀνδρωποι κατὰ τετρ. χιλιόμετρον.

Χώραι	Κάτοικοι	Χώραι	Κάτοικοι
Αίγυπτος	627*	Λουξεμβούργον	121
Όλλανδία	336	Άιτή	121
Βέλγιον	293	Ίνδίαι	118
Κίνα	257	Ούγγαρία	106
Ίαπωνία	243	Δανία	104
Νότιος Κορέα	225	Τσεχοσλοβακία	103
Άγγλία	211	Πορτογαλία	96
Δυτ. Γερμανία	205	Πακιστάν	88
Ίταλία	160	Αύστρια	83
Λίβανος	139	Γαλλία	79
Κεϋλάνη	136	Φιλιππίναι	74
Έλβετία	122	Ίνδονησία	56

2. Εύρωπαϊκά κράτη έχοντα πυκνότητα πληθυσμού κάτω τής μέσης Εύρωπαϊκής πυκνότητος, άνερχομένης εις 85 κατὰ τετρ. χιλιάμ.

Χώραι	Κάτοικοι	Χώραι	Κάτοικοι
Ίσπανία	58	Ίσλανδία	2
Έλλάς	61	Νορβηγία	11
Βουλγαρία	68	Φινλανδία	13
Γιουγκοσλαυία	70	Σουηδία	16
Ρουμανία	74	Ίρλανδία	41
Γαλλία	79	Άλβανία	49

3. Άραιώς κατοικημένα χῶραι.

ΕΥΡΩΠΗ

ΑΣΙΑ

Χῶραι	Κάτοικοι	Χῶραι	Κάτοικοι
Ῥωσσία (μετὰ τῆς Σιβηρίας)	9	Σαουδική Ἀραβία	4
Νορβηγία	11	Ἰράκ	11
Φινλανδία	13	Ἰράν	12
Σουηδία	16	Τουρκία	32
		Ταϊλάνδη	40

ΑΜΕΡΙΚΗ

ΑΦΡΙΚΗ

Χῶραι	Κάτοικοι	Χῶραι	Κάτοικοι
Καναδάς	2	Λιβύη	1
Βολιβία	3	Σουδάν	4
Βραζιλία	7	Ἀλγέριον	4
Ἀργεντινή	7	Νοτιοαφρ. Ἕνωσις	11
Περοῦ	7	Αἰθιοπία	17
Βενεζουέλα	7	Μαρόκον	22
Χιλή	9	Αἴγυπτος (ὀλική περιοχή)	24
Κολομβία	11	Τυνησία	30
Οὐραγουάη	14	ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	1
Μεξικόν	16		
Ἡνωμ. Πολιτ. Ἄμερ.	21		

10. Αιτίαι συγκεντρώσεως πληθυσμού.

Ἡ κατανομή τῶν κρατικῶν ἀρχῶν καὶ ὀργανισμῶν ὡς καὶ τῶν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν εἰς τὰς διαφόρους πόλεις μιᾶς ἐπικρατείας ἐπηρεάζει τὴν οικονομικὴν κίνησιν καὶ τὴν αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ πολλῶν πόλεων καὶ τὴν διαμόρφωσιν τῆς φυσιογνωμίας αὐτῶν. Τὰ τεχνικὰ μέσα καλλιιεργείας τοῦ ἐδάφους, θερτισμοῦ καὶ ἄλτωνισμοῦ, ἀφῆρσαν τὴν ἐργασίαν ἀπὸ πολλοὺς ἐργάτας γεωγραφικῶν περιφερειῶν, οἱ ὅποιοι παραμείναντες ἄνευ ἐργασίας συγκεντρώθησαν εἰς τὰ βιομηχανικὰ κέντρα πρὸς ἀνεύρεσιν ἐργασίας. Πολλοὶ μικροὶ βιομηχανίαί τῶν ἐπαρχιῶν ἀνέστειλαν τὴν λειτουργίαν των, λόγῳ τῆς κατὰ μεγάλας μάζας εὐθιγῆς παραγωγῆς τῶν μεγαλύτερων συναφῶν ἐργοστασίων τῶν πόλεων, εἰς τὰ ὅποια ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργαζομένων αὐξάνει συνεχῶς, ἐφ' ὅσον θεθαίως ἢ μεγάλη κατανάλωσις τῶν παραγομένων βιομηχανικῶν εἰδῶν ἀπαιτεῖ αὐξησιν τῶν ἐργατικῶν χειρῶν τῶν ἐργοστασίων. Ὁ κάτοικος τοῦ χωρίου ἢ μικρᾶς κωμοπόλεως, ἐὰν δὲν εἶναι ἰδιοκτῆτης γαιῶν, ἔστω καὶ ὀλίγων στρεμμάτων, προτιμᾷ νὰ ἐργάζεται εἰς ἐργοστάσιον πόλεως τινος ὡς ἐργάτης, παρὰ νὰ εἶναι ἐργάτης εἰς ἀγροτικὰς ἐργασίας ξένης ἰδιοκτησίας. Ἡ ἐργατικὴ ζωὴ τῶν μεγάλων πόλεων, ὅπου συνήθως εἶναι συγκεντρωμένα τὰ μεγάλα ἐργοστάσια, παρουσιάζει τὰ ἐξῆς πλεονεκτήματα ἔναντι τῆς ἐργατικῆς ἀγροτικῆς ζωῆς: α) Ὑπάρχει σχεδὸν σταθερὸν ἐργατικὸν εἰσόδημα καὶ τὸ ἡμερομισθίον εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεγαλύτερον τοῦ ἀγροτικοῦ ἡμερομισθίου. β) Ἡ κοινωνικὴ καὶ ὑγιεινὴ πρόνοια ἀσκεῖται εὐκολώτερον εἰς τὰς μεγάλας πόλεις ἢ τὰ χωρία (Νοσοκομεῖα κλπ.). γ) Αἱ οικονομικαὶ δυνατότητες ἰδρύσεως οἰκογενείας καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων τοῦ ἐργάτου εἶναι πολὺ μεγαλύτεραι εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. δ) Ἡ ψυχαγωγία (θεάματα παντὸς εἶδους κλπ.) εἶναι μεγαλυτέρα εἰς τὰς πόλεις ἢ τὰ χωρία καὶ ἡ ἐν γένει διαβίωσις τοῦ ἐργάτου εἰς τὰς πόλεις εἶναι ἀνετιωτέρα τῆς διαβιώσεως τοῦ ἀγρότου. Ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς ἐκδηλοῦται κατὰ πρῶτον εἰς τὰς πόλεις, πολὺ δὲ βραδύτερον καὶ εἰς μικρότερον βαθμὸν ἐκδηλοῦται οὗτος εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς κωμοπόλεις. Τὰ μειονεκτήματα τὰ ὅποια παρουσιάζει ἡ ἐργατικὴ ζωὴ τῶν πόλεων εἶναι τὰ ἐξῆς: α) Πιθανότης στέρησεως τῆς ἐργασίας λόγῳ οικονομικῆς κρίσεως τοῦ ἐργοδότη ἢ γενικωτέρας τοιαύτης. β) Ἡ ζωὴ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις εἶναι ἀκριβοτέρα τῆς ζωῆς εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς κωμοπόλεις, καὶ κατὰ συνέπειαν πολλοὶ ἐργάται

διαβιούσιν υπό συνθήκας άνδυγεινάς, τόσον από έπόψεως κατοικίας, όσον και από έπόψεως τροφής και ένδυμασίας. γ) Γενικώς ή ζωή των έργατων εις τας μεγάλας πόλεις από έπόψεως ύγιεινής ύστερεί τής ζωής του άγρότου.

Άλλά δέν είναι μόνον οί έργάται, οί όποιοι συγκεντρώνονται εις τας μεγάλας πόλεις. Εις πλείστας περιπτώσεις οί παντός είδους βιοτέχνηι έγκαταλείπουνι τά χωρία ή τας κωμοπόλεις και συγκεντρούνται εις τας πρωτευούσας των έπαρχιών ή των νομών ή εις τας μεγάλας έν γένει πόλεις, όπου αί δυνατότητες εύρέσεως έργασίας ή άσκήσεως του έπαγγέλματος είναι εύνοικώτεροι. Εις τας μεγάλας πόλεις δημιουργούνται και έπαγγέλματα, τά όποια δέν ύπάρχουν εις τά χωρία και τας μικράς πόλεις. Άναφέρομεν ένδεικτικώς τήν πυροσβεστικήν ύπηρεσίαν, τούς χρηματομεσίτας, τούς σταθμούς πρώτων βοηθειών, τό σώμα των άδελφών νοσοκόμων κλπ.

Η γεωγραφική θέσις μιās πόλεως έπηρεάζει τήν αύξησιν του πληθυσμου αύτης. Αί ήμίσειαι περίπου των μεγαλοπόλεων τής γής είναι έκτισμέναι παρά τήν θάλασσαν και τούς ποταμούς. Η πολιτική σημασία τής πόλεως έπηρεάζει επίσης τήν αύξησιν του πληθυσμου αύτης. Το έν τρίτον των μεγαλοπόλεων τής γής είναι πρωτεύουσαι κρατών. Η πρωτεύουσα είναι ή έδρα του Άνωτάτου Άρχοντος, τής Κυβερνήσεως, του Νομοθετικού Σώματος, των Άνωτάτων Έκπαιδευτικών Ίδρυμάτων και Δικαστηρίων, ώς και των άάσης φύσεως οργανισμών πολιτιστικής έκδηλώσεως και κοινωνικής προνοίας. Ένεκεν των ιδιοτήτων άς κέκτηται ή πρωτεύουσα ένός κράτους, προκαλείται πρός αύτήν μεγάλη συγκέντρωσις άνθρώπων.

Η συγκέντρωσις των άνθρώπων εις τας μεγάλας πόλεις έχει έπηρεασθή εις τινας περιπτώσεις και έξ ειδικών λόγων. Ούτω, οί μετανάσται τής Άμερικής και τής Αύστραλίας μεταβαίνοντες έκεί, προετίμων νά έγκαθίστανται συνήθως εις τά παραθαλάσσια μέρη, παρά νά μεταβαίνωσιν εις τό έσωτερικόν των χωρών τούτων. Ένεκα του λόγου τούτου πολλάι μεγάλαι πόλεις τής Άμερικής και τής Αύστραλίας κείνται εις παραθαλάσσια μέρη.

Β. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

1. Τὰ στοιχεῖα τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ οἱ συντελεστὰι ἐκάστου τούτων.

Ὑπὸ τὸν ὄρον πολιτισμὸς νοεῖται τὸ σύνολον τῶν ἐνεργειῶν διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος, τὸ μὲν λαμβάνει ἐκ τῆς φύσεως ἀγαθὰ διὰ τὴν ζωὴν αὐτοῦ, τὸ δὲ καλλιεργεῖ τὰς ἐμφύτους εἰς αὐτὸν πνευματικὰς δυνάμεις. Κατὰ ταῦτα διακρίνομεν δύο εἴδη πολιτισμοῦ. Τὸν ὕλικόν ἢ τεχνικὸν καὶ τὸν πνευματικὸν πολιτισμόν.

Ὁ ὕλικὸς πολιτισμὸς περιλαμβάνει τὰς ἐνεργείας ἐκείνας διὰ τῶν ὁποίων ὑποτάσσομεν τὴν φύσιν καὶ θέτομεν αὐτὴν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἡμῶν. Τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα συνιστῶσι τὸν πολιτισμὸν ἐν γένει ἐνὸς λαοῦ, ἀνταποκρίνονται εἰς ἀξιολογικὰς ῥοπὰς τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἶναι οὕτω πως συνδεδεμένα πρὸς ἄλληλα, ὥστε ν' ἀποτελῶσιν ὀργανικὴν τινα ἐνότητα. Αἱ τάσεις (ῥοπαὶ) τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἀξιολόγησιν (ἐκτίμησιν) τῶν στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ δὲν εἶναι αἱ αὐταὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Τοῦναντίον, αὗται εἶναι ἰδιαιτεრაὶ δι' ἕκαστον ἀνθρώπον καὶ πολὺ περισσότερον ἰδιαιτεრაὶ δι' ἕκαστον λαόν. Τὴν καλλιτεχνικὴν ἀξίαν, ἐπὶ παραδείγματι, ἐνὸς γλυπτοῦ ἀντικειμένου ἢ μιᾶς μουσικῆς μελωδίας δὲν τὴν ἀντιλαμβάνονται οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἐπίσης ἄλλην ἀντιλήψιν περὶ ἐνὸς καλλιτεχνικοῦ δημιουργήματος ἔχει ὁ Αἰγύπτιος καὶ ἄλλην ὁ Ἕλληνας. Τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἡ **θρησκεία**, ἡ **ἐπιστήμη**, ἡ **τέχνη**, ἡ **οἰκονομία**, ἡ **κοινωνία** καὶ ἡ **πολιτεία**.

Ἡ θρησκεία. Ἡ γένεσις τῶν θρησκειῶν ὀφείλεται εἰς τὸ θρησκευτικὸν ἔνστικτον, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει καὶ εἰς τοὺς μᾶλλον ἀπολιτίστους λαούς. Ἡ ἀνθρωπίνη θρησκευτικότης, ἀγομένη ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τοῦ φόβου πρὸς ὑπερτέραν τοῦ ἀνθρώπου δύναμιν, ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκφράσῃ τὰ συναισθήματα ταῦτα διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς λατρείας. Ἐὰν ἐξετάσωμεν τὴν ἱστορικὴν διαδρομὴν τοῦ πολιτισμοῦ, θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ θρησκεία ἤσκησε σπουδαιοτάτην ἐπίδρασιν ἐπὶ τὴν διαμόρφωσιν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τούτου ποικιλοτρόπως. Αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις, π.χ., τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων καὶ τῶν

ἀρχαίων Ἑλλήνων διαφέρουσι κατὰ πολύ. Αὐταὶ ἐπηρεάζουσι τὴν τάσιν τῶν λαῶν πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς θρησκευτικότητος αὐτῶν. Οὕτω, οἱ ναοὶ τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἐντελῶς διάφοροι. Οἱ Αἰγύπτιοι ἐκφράζουσι τὴν ἔννοιαν τῆς ὑπερτάτης Δυναμέως διὰ τοῦ ὄγκου ἐνὸς οἰκοδομήματος (πυραμίδος), ἐν ᾧ οἱ Ἕλληνες ἐκφράζουσι τοῦτο διὰ τοῦ σχήματος καὶ τῆς συμμετρίας τῶν διαστάσεων τοῦ ναοῦ, τῆς τοποθεσίας τούτου, διὰ τῆς ἀπόψεως αὐτοῦ ἀπὸ τινος ἀποστάσεως καὶ διὰ τῆς λεπτότητος καὶ τῆς ἀφθάστου καλλιτεχνίας τῶν ἐπὶ τοῦ ναοῦ συμβολικῶν παραστάσεων, ὅπου αὐταὶ ὑπάρχουσι (Παρθενῶν, ναὸς Ὀλυμπίου Διὸς ἐν Ὀλυμπίᾳ κλπ.). Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, χωρὶς νὰ παραλείπη τὴν καλλιτεχνικὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας τοῦ θεοῦ (ναὸς Ἁγίας Σοφίας, Ἁγίου Πέτρου, ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ὕμνογραφία κλπ.), ἔχει συγκεντρώσει τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ πνευματικὴν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι μεγάλη. Αἱ ἐπιστῆμαι καὶ τὰ γράμματα προήχθησαν πολὺ λόγῳ τῆς ἐπίδρασεως ἣν ἔσχε καὶ ἀσκεῖ ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Ἡ ἐπιστήμη. Ἐκτὸς τοῦ φαινομένου 1) τῆς γεννήσεως, 2) τῆς ζωῆς καὶ 3) τοῦ θανάτου, οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἔμενον ἐκστατικοὶ πρὸ τοῦ περιβάλλοντος αὐτοὺς κόσμου καὶ τῶν ἐντυπωσιακῶν φυσικῶν φαινομένων, ὅπως εἶναι αἱ ἀστραπαί, αἱ βρονταί, οἱ κεραυνοί, αἱ βροχαί, αἱ χιόνες κλπ. Ἡ σελήνη μὲ τὰς φάσεις αὐτῆς, ὁ ἥλιος μὲ τὸ ἄπλετον φῶς καὶ τὴν ζωογόνον αὐτοῦ δύναμιν, ὁ ἕναστρος οὐρανὸς ἐν γένει καὶ τὰ παντοῖα φυσικὰ φαινόμενα ἐπὶ τῆς γῆς δὲν προσεκάλεσαν μόνον τὸν φόβον καὶ τὴν ἔκστασιν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ διήγειρον τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ πρὸς ἐρμηνεῖαν ἀπάντων τούτων καὶ ἀντίληψιν τοῦ νοήματος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου. Αἱ ἐκ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης φωτειναὶ ἀκτίνες ἐδημιούργησαν εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα τὴν ἔννοιαν τῆς εὐθείας γραμμῆς, ἐν ᾧ τὸ σχῆμα τῶν ἀστρῶν τούτων παρέσχε τὴν ἔννοιαν τοῦ κύκλου. Οὕτω τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς γεωμετρίας ἐδόθησαν εἰς τὸν ἄνθρωπον εὐθύς ὡς ἐνεφανίσθη οὕτως εἰς τὸν κόσμον. Οἱ δάκτυλοι τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ὑπαρξὶς ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ζῶων παρέσχον, παραλλήλως πρὸς τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς γεωμετρίας, τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς ἀριθμῆσεως. Ἡ καλλιέργεια τῶν κλάδων τούτων τοῦ ἐπιστητοῦ εἶναι συνάρτησις τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ ἐνὸς λαοῦ. Οἱ Κινέζοι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Σουμέριοι, οἱ Βαβυλώνιοι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι

ἐπετέλεσαν μεγάλας προόδους εἰς τὴν ἀριθμητικὴν, τὴν γεωμετρίαν καὶ τὴν μηχανικὴν. Ἡ κατασκευὴ ναῶν, ἀνακτόρων, φρουριῶν, ὑδραγωγείων, πλοίων κλπ. ἀπαιτεῖ γνώσεις, τὰς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι ἀνέπτυξαν εἰς διάστημα πολλῶν χιλιάδων ἐτῶν. Ἡ ἀριθμητικὴ καὶ ἡ γεωμετρία τῶν ἀνωτέρω πεπολιτισμένων λαῶν ἦσαν ἐπιτεύγματα προελθόντα ἐκ τῆς ἐμπειρίας. Ἐκεῖνοι οἵτινες εἰσέδυσαν βαθύτερον εἰς τὴν μαθηματικὴν ἔρευναν ἦσαν οἱ **ἀρχαῖοι Ἕλληνες**. Ἡ μεγάλη ἐπινόησις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἦτο ἡ ἀνακάλυψις τῆς **ἀποδείξεως** εἰς τὰ μαθηματικά. Τοῦτο ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὅστις εἶναι ἀξιοθαύμαστος, ἀνυπέρβλητος καὶ ἄφθαστος. Ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἀποκλειστικὸν δημιουργήμα τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Τὰ **βάθρα ἐφ' ὧν αὕτη ἐρείδεται** εἶναι δύο: Ἡ **λογικὴ τοῦ Ἀριστοτέλους** καὶ τὰ **Στοιχεῖα τοῦ Εὐκλείδου**. Ὅτι ἡ ἐπιστήμη τῶν μαθηματικῶν ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὡς στοιχεῖον ἀνωτέρου πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, πληροφοροῦμεθα καὶ ἐκ τῶν παραδόσεων. Κατὰ μίαν ἐκ τούτων, ὁ Πλάτων ἔλεγεν ὅτι ὁ **Θεὸς αἰεὶ γεωμετρεῖ**. (Πλούταρχος, Συμποσ. Προβλ. VIII, 2). Κατ' ἄλλην παράδοσιν, ἀναγραφομένην ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος, ὁ Πλάτων, ἐπιχειρῶν διὰ θαλάσσης μακρινὸν ταξίδιον, ἀπεβιβάσθη εἰς τινα μικρὰν καὶ ἄγνωστον νῆσον πλησίον τῆς ὁποίας ἐξώκειλε τὸ μεταφέρειν αὐτὸν πλοῖον. Οἱ σύντροφοι αὐτοῦ ἀνησύχησαν πολὺ διὰ τὴν ζῶν των, διότι ἐνόμιζον ὅτι εὐρέθησαν εἰς χῶραν βαρβάρων καὶ ἀπολιτίστων ἀνθρώπων. Ὁ Πλάτων, ἀνακαλύψας γεωμετρικὰ σχήματα κεχαραγμένα ἐπὶ τῆς ἀμμώδους παραλίας, καθισχύχασε τοὺς συντρόφους αὐτοῦ, εἰπὼν, ὅτι δὲν διατρέχουσι κίνδυνόν τινα, διότι τὰ ἐπὶ τῆς ἀμμώδους παραλίας γεωμετρικὰ σχήματα ἀποτελοῦσι τεκμήριον ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς νήσου εἶναι πεπολιτισμένοι ἄνθρωποι (δηλ. Ἕλληνες). Ἡ ἐπιστήμη συνδέεται στενῶτα πρὸς τὴν θρησκείαν. Ἄνευ θρησκείας ἡ χρηστότης τῶν ἡθῶν εἶναι ἀδύνατος, τὰ δὲ χρυστὰ ἦδη εἶναι ὁ πρῶτος παράγων τῆς ἀκμῆς τῶν λαῶν καὶ ἐπομένως τῆς συνεχοῦς ἀναπτύξεως τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐν γένει.

Ἡ τέχνη. Λέγοντες τέχνην ἐννοοῦμεν τὴν ἰκανότητα ἐκείνην τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τῆς ὁποίας οὗτος, μέσῳ ποικίλων δημιουργημάτων του, ἐκφράζει τὸ ἰδεῶδες τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ωραίου. Ἡ τέχνη, διὰ τῶν καλλιτεχνικῶν μορφῶν τὰς ὁποίας δημιουργεῖ, ἤτοι διὰ λέξεων, ἤχων, κινήσεων, χρωμάτων, σχημάτων κλπ. διεγείρει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ

ἀνθρώπου τὸ καλαισθητικὸν συναίσθημα καὶ ἀποβαίνει μέσον πρὸς δημιουργίαν συγκινήσεως ἐπὶ τῶν ἀκροατῶν, θεατῶν ἢ ἀναγνωστῶν. Ἡ τέχνη προσπαθεῖ νὰ μιμηθῇ τὴν φύσιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν βεβαίως πάντοτε ὑπολείπεται. Ἐκφράζεται ὅμως διὰ τῆς τέχνης ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος τοῦ καλλιτέχνου, τοῦ ὁποίου ἡ προσωπικὴ σφραγὶς καὶ ἡ ἀτομικότης εἶναι ἐκδηλὰ εἰς πᾶν δημιούργημα αὐτοῦ. Ἡ μελέτη τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐξέλιξις τῆς τέχνης συμβαδίζει πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ ὁποίου αὕτη ἀποτελεῖ ἐν στοιχείῳ. Ὁ καλλιτέχνης, ἀναζητῶν τὸ ἰδεώδες τοῦ καλοῦ, ἐπηρεάζεται ὑπὸ τῶν ἐπικρατουσῶν εἰς ἐκάστην κοινωνίαν συνθηκῶν. Ἡ ἀξία τῆς τέχνης ἐγκείται εἰς τὸ ὅτι τὸ ὑπ' αὐτῆς προκαλούμενον ψυχολογικὸν φαινόμενον ἐμπνέει, ἐλευθερώνει, ἀνακουφίζει καὶ ἐξυψοῖ τὸν καθημερινὸν βίον. Τὰ δημιουργήματα τῆς τέχνης τῶν διαφόρων λαῶν, συγκρινόμενα πρὸς ἄλληλα, παρέχουσιν εἰκόνα τοῦ πολιτισμοῦ τῶν λαῶν τούτων. Τὰ γλυπτὰ τῶν Βαβυλωνίων, τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μινωϊκῆς ἐποχῆς (περίπου 1500 π.Χ.) παρουσιάζουσι ὁμοιότητας ἀρκετάς, ὥστε νὰ δικαιολογῆται τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ πολιτισμοὶ τῶν λαῶν τούτων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχον ὑποστῆ ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν. Τὰ γλυπτὰ ὅμως τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ τοῦ 7ου αἰῶνος μέχρι τοῦ 2ου αἰῶνος π.Χ., ἀποτελοῦσιν ἰδιότυπον δημιούργημα τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, ὅμοιον τοῦ ὁποίου δὲν ἔχει παρουσιάσθῃ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς γλώσσης τῶν Ἑλλήνων, διὰ τὴν ποίησιν αὐτῶν, τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, τὴν μουσικὴν, τὴν ζωγραφικὴν κλπ. Εἶναι λοιπὸν ἡ τέχνη σπουδαῖον στοιχείον τοῦ πολιτισμοῦ ἐνὸς λαοῦ. Κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, ὅτε ὁ ῥυθμὸς τῆς ζωῆς, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐπιτευγμάτων, κατέστη ταχύς, ἡ τέχνη τείνει νὰ καταστῇ διεθνῆς, ἀφοῦ καὶ ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς παρουσιάζει διεθνῆ χαρακτῆρα.

Ἡ οἰκονομία. Λέγοντες οἰκονομίαν, ἐννοοῦμεν τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν κατανάλωσιν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν. Τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθὰ λαμβάνονται ἐκ τοῦ φυτικοῦ, τοῦ ζωϊκοῦ καὶ τοῦ ὀρυκτοῦ βασιλείου. Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας δημιουργεῖ τὴν ἀνάγκην νὰ ἐξευρεθῶσιν εἰς ἐπαρκῆ ποσότητα τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ζωὴν ἀγαθὰ. Ἡ προσπάθεια πρὸς τοῦτο ὁδηγεῖ τὸν ἀνθρώπον εἰς ἐπινοήσεις παντὸς εἶδους καὶ εἰς παρορμήσεις πρὸς καλυτέρευσιν

τῶν γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν μεθόδων παραγωγῆς. Ἡ ἀνάγκη τῆς μεταφορᾶς καὶ διαδέσεως τῶν οικονομικῶν ἀγαθῶν ἐπιβάλλει τὴν τελειοποίησιν τῶν μέσων μεταφορᾶς καὶ ὁδηγεῖ εἰς σπουδαίας, συναφεῖς πρὸς τὰς μεταφορὰς, ἀνακαλύψεις. Ὁδὲν ἡ οἰκονομία ἀποτελεῖ σπουδαῖον στοιχεῖον πολιτισμοῦ ἐνὸς λαοῦ.

Ἡ κοινωνία. Ἡ καθ' ὁμάδας διαβίωσις ζώων τοῦ αὐτοῦ εἴδους εἶναι φαινόμενον φυσικὸν ἀπαντῶν εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ζώων. Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἐμφάνισεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἔζη νομαδικῶς, ὁμοῦ ὅμως μὲ ἄλλους ἀνθρώπους ἀνήκοντας εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν. Σὺν τῷ χρόνῳ ἀνεπτύχθη οὗτος πολιτιστικῶς καὶ ἐξέλεξε μόνιμον τόπον διαμονῆς, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἀφορμώμενος ἀνεύρισκε τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν διαβιούντων εἰς τὸν αὐτὸν οἰκισμὸν ἀνθρώπων, ἠϋξάνετο. Ὁ ἄνθρωπος δι' ὁμαλήν καὶ ἀνεκτὴν ζῶν ἔν τῇ συμβιώσει μετ' ἄλλων ἀνθρώπων εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀκολουθήσῃ ὀρισμένους κανόνας συμπεριφορᾶς, οἱ ὅποιοι κατὰ τὴν ἀποκτηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ πείραν εἶχον ἀποδειχθῆ λυσιτελεῖς. Ἡ καθιέρωσις θεσμῶν διαβιώσεως εἰς ἕνα οἰκισμὸν ἐγένετο διὰ τῆς συνηθείας. Οὕτω προέκυψαν τὰ ἔθιμα καὶ αἱ παραδόσεις τῶν λαῶν. Ἡ διαβίωσις τοῦ ἀνθρώπου ὡς κοινωνικοῦ ὄντος δὲν γίνεται μόνον ἐπὶ τῇ βάσει γραπτῶν νόμων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐθιμῶν καὶ τῶν παραδόσεων, ἅτινα εἶναι ἐρριζωμένα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ εἶναι πολλακίς ἰσχυρότερα τῶν γραπτῶν νόμων. Τὸ ἔθιμον, π.χ., τῶν ἐπισκέψεων κατὰ τὰς ὀνομαστικὰς ἐορτὰς δὲν ἐπιβάλλεται ὑπὸ νόμου τινός. Τὰ ἔθιμα, τὰ ἔθιμα καὶ αἱ παραδόσεις τῶν λαῶν εἶναι ποικίλα. Ταῦτα ἔχουσι προσέλθει ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς. Οἱ κανόνες τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ἀναπτύσσονται καὶ βελτιοῦνται ἀναλόγως τῆς ἐξελίξεως τοῦ πολιτισμοῦ. Ἀποτελεῖ δὲ ἡ διαμόρφωσις τῶν ὅρων τῆς κοινωνικῆς διαβιώσεως τῶν ἀνθρώπων στοιχεῖον τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν.

Ἡ πολιτεία. (τὸ Κράτος). Διὰ νὰ δημιουργηθῶσι τὰ ἔθιμα καὶ τὰ ἔθιμα τῶν λαῶν παρήλθε πολὺς χρόνος. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐβράδυναν ν' ἀντιληφθῶσιν ὅτι τὰ ἔθιμα καὶ τὰ ἔθιμα, ὅσον εὐλαβῶς καὶ ἂν τηρῶνται, δὲν εἶναι ἀρκετὰ ὅπως ἐξασφαλίσωσι τὴν ὁμαλήν κοινωνικὴν διαβίωσιν αὐτῶν. Διότι ὑπάρχουσι καὶ ἐξαιρέσεις, καθ' ἃς οἱ ἄνθρωποι, μέλη τῆς αὐτῆς κοινωνίας, δὲν σέβονται ἐνίοτε τὰ δικαιώματα τῶν συνανθρώπων

αὐτῶν. Τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἀποτελοῦσι τοὺς ἐσωτερικοὺς ἐχθροὺς τῆς κοινωνικῆς διαβιώσεως. Ἐξ ἄλλου ὅμως ἀνεκαθεν δὲν ἦτο σπάνιον τὸ φαινόμενον, καθ' ὃ ἄνθρωποι οἰκισμοῦ τινος ἐπεβουλεύοντο τὴν ζωὴν καὶ τὰ ἀγαθὰ τῶν ἀνθρώπων γειτονικοῦ πρὸς αὐτοὺς οἰκισμοῦ. Ἐνεκα τῶν ἀνωτέρω λόγων προέκυψεν ἡ ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως τῆς Πολιτείας (τοῦ Κράτους). Ἰπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο νοεῖται ἡ συνισταμένη τῆς θελήσεως καὶ τῆς δυνάμεως τῶν ἀνθρώπων οἵτινες ἔχουσι κοινὴν καταγωγὴν καὶ κοινὰ ἰδανικά, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἐξασφαλίσθῃ εἰς τὰ μέλη τῆς Πολιτείας ὁ κατὰ τὸ δυνατόν καλύτερος τρόπος ζωῆς. Εἰς τὸν τρόπον τῆς συγκροτήσεως καὶ διαρδρώσεως τῆς Πολιτείας ἀντικατοπτρίζεται καὶ ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ ἐνὸς λαοῦ. Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς κοινωνικῆς διαβιώσεως τῶν ἀνθρώπων, ὅτε τὸ κύρος τῆς Πολιτείας ἐξετείνεται ἐπὶ τῶν μελῶν ἐνὸς οἰκισμοῦ μόνον, ἡ ἐκλογή τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους ἐγένετο εἴτε διὰ κοινῆς συμφωνίας τῶν ἀρχηγῶν τῶν εἰς τὸν οἰκισμὸν διαβιουσῶν οικογενειῶν, εἴτε διὰ βιαίας ἐπιβολῆς ἀτόμου τινός. Μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ τὸ ζήτημα τῆς συγκροτήσεως τῆς Πολιτείας ἐγένετο πολύπλοκον. Εἰς τὴν ἀρχαίαν Αἴγυπτον ὁ ἀνώτατος Ἄρχων τῆς Πολιτείας ἦτο συγχρόνως περιβεβλημένος καὶ μετὰ τὸ ἀνώτατον θρησκευτικὸν ἀξίωμα. Τοῦτο συνέβαινε καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας Πολιτείας τῆς ἀρχαιότητος. Καλῶς λειτουροῦσα Πολιτεία ὀνομάζεται εὐνομουμένη. Εἰς ταύτην ἔχουσι θεσπισθῆ νόμοι, οἱ ὅποιοι ἀπορρέουσιν ἐκ τοῦ δικαίου. Ὁ καλὸς τρόπος τῆς συγκροτήσεως τῆς Πολιτείας καὶ τῆς ψήφισεως τῶν νόμων, ἡ χρηστὴ διοίκησις καὶ ἡ μετ' εὐλαβείας τήρησις τῶν νόμων ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἶναι ἐκ τῶν θεμελιωδῶν στοιχείων, ἅτινα συνιστῶσι τὸν πολιτισμὸν ἐνὸς λαοῦ.

2. Γεωγραφικὴ κατανομὴ τῶν θρησκευμάτων, γλωσσῶν καὶ πολιτευμάτων.

Αἱ θρησκείαι. Αἱ θρησκείαι διακρίνονται εἰς τρία κυρίως εἶδη: Εἰς τὸν **μονοθεϊσμόν**, τὸν **πολυθεϊσμόν**, καὶ τὸν **ἀνιμισμόν**. Εἰς τὸν μονοθεϊσμόν ἀνήκουσιν ὁ **Χριστιανισμός**, ὁ **Ἰουδαϊσμός** καὶ ὁ **Μωαμεθανισμός**. Αἱ θρησκείαι αὗται παραδέχονται τὴν ὑπαρξίν ἐνὸς καὶ μόνου Θεοῦ. Οἱ Χριστιανοὶ κατοικοῦσιν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν κυρίως. Εἰς ὅλας ὅμως τὰς ἡπείρους τῆς γῆς ὑπάρχουσι χριστιανοὶ προερχόμενοι εἴτε ἐκ λευκῶν ἀποίκων εἴτε ἐξ ἰθαγενῶν προσηλυτισθέντων εἰς τὸν

Χριστιανισμόν. Εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν ἀνήκουσιν οἱ Ἑβραῖοι τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραὴλ καὶ οἱ Ἑβραῖοι οἱ διεσκορπισμένοι εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς. Ὁ πολυθεϊσμός δέχεται τὴν ὑπαρξίν πολλῶν θεοτήτων. Εἰς τοῦτον ὑπάγονται ὁ Βραχμανισμός (ὀνομάζεται καὶ Ἰνδοϊσμός), ὅστις ἐπικρατεῖ εἰς τὰς Ἰνδίας, ὁ Κομφουκισμός, ὁ Βουδδισμός, ὁ Σιντοῖσμός καὶ ὁ Ταοῖσμός, οἵτινες ἐπικρατοῦσιν εἰς τὸ Θιβέτ, τὴν Κίναν, τὴν Κορέαν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Μογγολίαν, τὴν Ἰνδοκίναν καὶ τινὰς νήσους τῆς Ἰνδουνησίας. Ὁ ἀνιμισμός δέχεται ὅτι πᾶν ὄργανικόν ἢ ἀνόργανον ὄν ἔχει ψυχῆν. Εἰς τὸν ἀνιμισμὸν ἀνήκουσιν οἱ ὀλιγώτερον προηγμένοι λαοὶ τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς, τῆς Κεντρικῆς καὶ Βορείου Ἀσίας καὶ πολλοὶ μαῦροι. Ἡ γεωγραφικὴ κατανομὴ τῶν θρησκευμάτων ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ παρατιθεμένου πίνακος.

Ἡ γεωγραφικὴ κατανομὴ τῶν θρησκευμάτων (1959) εἰς ἑκατομμύρια.

Εἶδη	Εὐρώπη	Ἀσία	Ἀφρικὴ	Βορ. Ἀμερ.	Νοτ. Ἀμερ.	Ὠκεανία	Σύνολον
Διαμαρτυρόμενοι	114	8	7	70	3	3	198
Καθολικοὶ	233	32	19	94	117	9	504
Ὄρθόδοξοι	225	8	6	3	-	-	242
Χριστιανοὶ	572	48	32	167	120	12	951
Βουδδισταὶ		150	-				150
Ἑβραῖοι	3	2	-	5			10
Ἰνδοῖσταὶ		320	-				320
Κομφουκιανοὶ		300	-				300
Μωαμεθανοὶ		320	89	-			409
Πρωτόγονοι		44	76	-	3		123
Σιντοῖσταὶ		30	-				30
Ταοῖσταὶ		50	-				50
Ἄλλων Ἑθνηκ.	37	250	23	74	6	3	393

Αί γλώσσαι. Ἡ γλώσσα εἶναι τὸ μέσον τὸ ὁποῖον διευκολύνει τὸν ἄνθρωπον νὰ ζῆ βίον κοινοβιακόν. Ὁ προφορικὸς λόγος ἰδίως χαρακτηρίζει τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἔχουσι τὴν αὐτὴν Πατρίδα. Μεγάλοι γεωγραφικοὶ χώροι διακρίνονται ἐκ τῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν ὁμιλοῦσιν οἱ κατοικοῦντες εἰς αὐτοὺς ἄνθρωποι.

Γλώσσαί αἱ ὁποῖαι χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν παγκόσμιον συνεννόησιν, ὀνομάζονται διεθνεῖς γλώσσαι. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀνακαλύψεων, ὅτε ἀνεπτύχθησαν πολὺ αἱ συγκοινωναί καὶ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον, εὐρωπαϊκαί τινες γλώσσαι κατέστησαν διεθνεῖς. Τοιαῦται γλώσσαι εἶναι ἡ ἀγγλική, ἡ ἰσπανική, ἡ πορτογαλική, ἡ γαλλικὴ. Ἡ ῥωσικὴ γλώσσα ἔχει διαδοθῆ εἰς τὴν Σιβηρίαν, ἐν ᾗ ἡ γερμανικὴ κατέστη διεθνῆς γλώσσα λόγῳ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης. Ἡ γλωσσολογία διακρίνει 2800 γλώσσας ἐφ' ὅλης τῆς γῆς.

Γεωγραφικὴ κατανομή τῶν γλωσσῶν. Αἱ γλώσσαι ὁμιλοῦνται ὡς μητρικαί εἰς κεκλεισμένας γεωγραφικάς περιοχάς. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ περιοχαί τινες ἐνθα, παρὰ τὰς μητρικάς, χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν διοίκησιν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν συγκοινωνίαν καὶ ἄλλαι γλώσσαι.

Ἡ ἀγγλικὴ ὁμιλεῖται ὡς μητρικὴ γλώσσα εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὸν Καναδᾶν. Εἰς τὴν νοτιοανατολικὴν περιοχὴν τοῦ Καναδᾶ ὁμιλεῖται ὡς μητρικὴ γλώσσα ἡ γαλλικὴ. Παρὰ τὰς τοπικάς μητρικάς γλώσσας, ὁμιλεῖται ἡ ἀγγλικὴ εἰς τὴν Αὐστραλίαν, Νέαν Ζηλανδίαν, Φιλιππίνας, Βόρειον Βόρνεον, τὰς νήσους τοῦ Μαλαϊκοῦ πελάγους, τὴν Νότιον Ἀφρικὴν κλπ.

Ἡ ἀραβικὴ ὁμιλεῖται ὡς μητρικὴ γλώσσα εἰς τὴν Ἀραβίαν, Συρίαν, Ὑπεριορδανίαν, Λίβανον, Ἰράκ, Αἴγυπτον, Σουδάν, Λιβύην, Τυνησίαν, Ἀλγέριον, Μαρόκον, Δυτικὴν Σαχάραν. Εἰς περιοχάς τινὰς τῆς Ἀθησυνίας ὁμιλοῦνται ὡς μητρικαί γλώσσαι ἀραβικαὶ διάλεκτοι.

Ἡ βεγγαλικὴ ὁμιλεῖται ὡς μητρικὴ γλώσσα εἰς τὴν Βεγγάλην τῶν Ἰνδιῶν.

Ἡ γαλλικὴ ὁμιλεῖται ὡς μητρικὴ γλώσσα εἰς τὴν Γαλλίαν, τὴν Δυτικὴν Ἑλβετίαν καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ Βελγίου. Παρὰ τὰς τοπικάς γλώσσας, ὁμιλεῖται εἰς τὴν Κορσικὴν, τὸ Λουξεμβούργον, τὰς ἀφρικανικάς κτήσεις τῆς Γαλλίας καὶ εἰς τὸν νοτιοανατολικὸν Καναδᾶν.

Ἡ **γερμανικὴ** ὁμιλεῖται ὡς μητρικὴ γλῶσσα εἰς τὴν Γερμανίαν, τὴν Αὐστρίαν, τὴν Γερμανικὴν Ἑλβετίαν καὶ τὸ Λουξεμβούργον. Παρὰ τὰς τοπικὰς γλῶσσας, ὁμιλεῖται αὕτη εἰς τὸ νότιον Τυρόλον καὶ ὡς γλῶσσα συγκοινωνίας εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν, Οὐγγαρίαν, Τσεχοσλοβακίαν.

Ἡ **ιαπωνικὴ** ὁμιλεῖται μόνον ὡς μητρικὴ γλῶσσα εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

Ἡ **ινδικὴ** ὁμιλεῖται ὡς μητρικὴ γλῶσσα εἰς τὸ μέσον καὶ δυτικὸν Ἰνδοστάν. Παρὰ τὰς τοπικὰς γλῶσσας, ὁμιλεῖται αὕτη εἰς τὴν Βιρμανίαν καὶ τὸ Πακιστάν. Ὡς μητρικὴ γλῶσσα εἰς τὸ Πακιστάν ὁμιλεῖται ἡ καλουμένη Οὐρντού.

Ἡ **ισπανικὴ** ὁμιλεῖται ὡς μητρικὴ γλῶσσα εἰς τὴν Ἰσπανίαν (ἐκτὸς τῆς Καταλωνίας καὶ τῆς περιοχῆς τῶν Δυτικῶν Πυρρηναίων, ἐνθα κατοικοῦσιν οἱ Βάσκοι), εἰς τὴν Νότιον καὶ τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν. Παρὰ τὰς τοπικὰς γλῶσσας, ὁμιλεῖται ἡ ἰσπανικὴ εἰς τὴν Καταλωνίαν, τὴν περιοχὴν τῶν Δυτικῶν Πυρρηναίων καὶ εἰς τὰς ἀφρικανικὰς κτήσεις τῆς Ἰσπανίας.

Ἡ **ιταλικὴ** ὁμιλεῖται ὡς μητρικὴ γλῶσσα εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ἡ **κινεζικὴ** ὁμιλεῖται εἰς τὴν Κίναν, Ματζουρίαν, Μογγολίαν (μητρικὴ). Παρὰ τὰς τοπικὰς, ὁμιλεῖται αὕτη εἰς τὸ Θιβέτ καὶ τὰς παραμεθορίους περιοχὰς τῆς δυτικῆς καὶ βορειοδυτικῆς Κίνας.

Ἡ **πορτογαλικὴ** ὁμιλεῖται ὡς μητρικὴ γλῶσσα εἰς τὴν Πορτογαλίαν καὶ τὴν Βραζιλίαν. Παρὰ τὰς τοπικὰς γλῶσσας, ὁμιλεῖται αὕτη εἰς πρῶην ἀφρικανικὰς κτήσεις τῆς Πορτογαλίας, εἰς τὰς Ἀζόρας καὶ τὴν Μαδέραν.

Ἡ **ῥωσικὴ** ὁμιλεῖται ὡς μητρικὴ γλῶσσα εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ῥωσίαν (ἐκτὸς τῆς Οὐκρανίας, ὅπου ὡς μητρικὴ ὁμιλεῖται ἡ οὐκρανικὴ γλῶσσα), εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Οὐραλίων, εἰς τὸν Καύκασον καὶ εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Σιβηρίας. Παρὰ τὰς τοπικὰς γλῶσσας, ὁμιλεῖται αὕτη εἰς τὴν Σιβηρίαν καὶ τὴν Καρελίαν.

Αἱ περισσότερον ὁμιλούμεναι γλῶσαι εἰς ἑκατομμύρια.

Γλῶσαι	ἑκατομμ.	Γλῶσαι	ἑκατομμ.
Ἀγγλικὴ	278	Ἰσπανικὴ	142

Αραβική	76	Ιταλική	57
Γαλλική	70	Κινεζικά	640
Γερμανική	120	Ουκρανική	40
Ίαπωνική	95	Πολωνική	33
Ίνδικά	500	Πορτογαλική	74
Ίνδονησιακά	110	Ρωσική	156

Τὰ πολιτεύματα. Τὸ σύστημα διακυβερνήσεως ἑνὸς κράτους, ἧτοι ὁ τρόπος καθ' ὃν εἶναι κατανεμημένοι καὶ ἀσκούνται αἱ ἐξουσίαι εἰς αὐτό, καλεῖται πολίτευμα. Δύο εἶναι κυρίως οἱ τύποι τοῦ πολιτεύματος: ἡ Βασιλεία καὶ ἡ Δημοκρατία. Ἐκάστου τῶν τύπων τούτων ὑπάρχουσι παραλλαγáι, ὅπως π.χ. τῆς Βασιλείας ἡ ἀπόλυτος Μοναρχία καὶ ἡ Συνταγματικὴ Βασιλεία. Εἰς τὴν Βασιλείαν ὁ Ἀνώτατος Ἄρχων εἶναι κληρονομικός, ἐν ᾧ εἰς τὴν Δημοκρατίαν εἶναι αἰρετός, ἐκλεγόμενος καθ' ὄρισμένον χρονικὸν διάστημα. Ἐὰν ἡ ἀσκῆσις τῶν ἐξουσιῶν γίνεται ὑπὸ ἑνὸς ἢ περισσοτέρων ἀτόμων, ἅτινα ἔχουσι καταλάβει τὴν Ἀρχὴν διὰ τῆς βίας, τὸ σύστημα διακυβερνήσεως τοῦ κράτους ἀποτελεῖ καθεστώς, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Δικτατωρία ἢ Ὀλοκληρωτικὸν καθεστώς.

Ἀπόλυτος Μοναρχία ὑπάρχει σήμερον εἰς τὴν Αἰθιοπίαν καὶ εἰς τινὰ Ἀραβικὰ Κράτη. Ἀπόκλισις τοῦ πολιτεύματος τούτου πρὸς τὴν Συνταγματικὴν Βασιλείαν εἶναι τὸ πολίτευμα τῆς Βασιλείας τῆς Ἰαπωνίας καὶ τῆς Περσίας (Ἰράν).

Συνταγματικὴν Βασιλείαν ἔχουσι: Ἡ Ἑλλὰς (Βασιλευσμένη Δημοκρατία), ἡ Ἀγγλία, ἡ Ὀλλανδία, τὸ Βέλγιον, ἡ Δανία, ἡ Νορβηγία, ἡ Σουηδία.

Δημοκρατίαν ἔχουσι: Τὰ κράτη τῆς Ἀμερικῆς. Εἰς τὴν Εὐρώπην: ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία, ἡ Δυτικὴ Γερμανία, ἡ Ἑλβετία, ἡ Αὐστρία, ἡ Πορτογαλία, ἡ Ἰρλανδία, ἡ Ἰσλανδία καὶ ἡ Φινλανδία. Εἰς τὴν Ἀσίαν: ἡ Τουρκία, ὁ Λίβανος, ἡ Κύπρος, τὸ Ἰσραήλ, ἡ Ἰνδονησία, ἡ Ταϊλάνδη, ἡ νότιος Κορέα. Εἰς τὴν Ἀφρικὴν: ἡ Λιβερία, τὸ Κογκὸ καὶ τινὰ ἄλλα νέα μικρὰ Κράτη τῆς Ἀφρικῆς.

Αἱ Ἰνδία, τὸ Πακιστάν καὶ ἡ Κεϋλάνη ἔγιναν ἀνεξάρτητα κράτη μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον καὶ ἔχουσι πολίτευμα

δημοκρατικόν. Ταῦτα εἶναι μέλη τῆς Βρεττανικῆς Κοινοπολιτείας. Εἰς ταύτην ἀνήκουσιν ἐπίσης ὁ Καναδάς, ἡ Νοτιοαφρικανικὴ Ἑνωσις, ἡ Αὐστραλία καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία. Καὶ τὰ κράτη ταῦτα ἔχουσι πολίτευμα δημοκρατικόν καὶ εἶναι μέλη τῆς Βρεττανικῆς Κοινοπολιτείας. Εἰς ταύτην ἀνήκει καὶ ἡ Κύπρος.

Δικτατορία ὑπάρχει: εἰς τὴν Ῥωσσίαν, τὴν Πολωνίαν, Οὐγγαρίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Ῥουμανίαν, Βουλγαρίαν, Ἄν. Γερμανίαν, Ἀλβανίαν, Ἰσπανίαν, Κίναν, Ἰράκ, Αἴγυπτον καὶ Κούβαν.

3. Ἀρχαῖαι κοιτίδες τοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ χώραι εἰς τὰς ὁποίας ἀνεπτύχθη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὁ πολιτισμός, εἶναι ἡ Μεσοποταμία, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Κίνα, αἱ Ἰνδίαί καὶ ἡ Ἑλλάς.

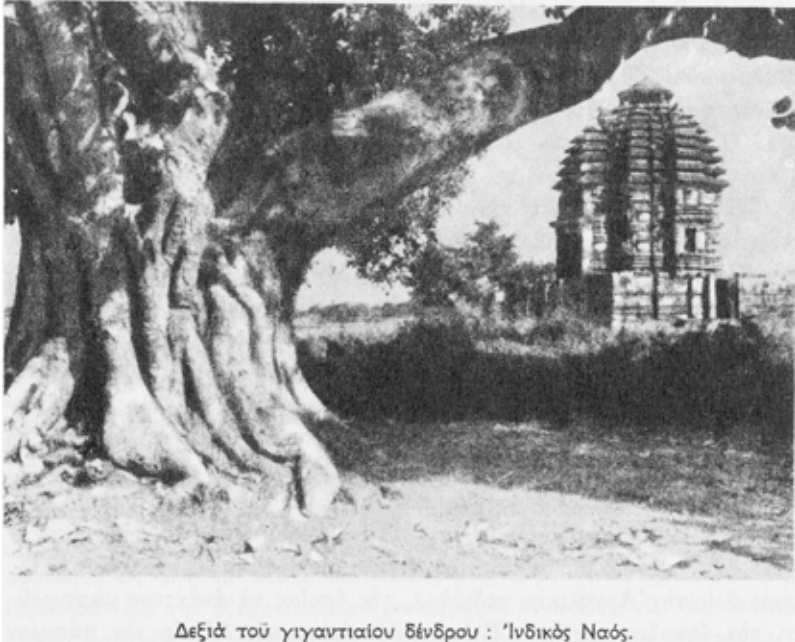
Ἡ Μεσοποταμία. Ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν τῆς Μεσοποταμίας συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι κατὰ τὸ τέλος τῆς τετάρτης χιλιετηρίδος π.Χ. (περὶ τὸ 3200 π.Χ.) εἶχεν ἀναπτυχθῆ ἐκεῖ σπουδαῖος πολιτισμός (οἰκίαί, ναοί, διώρυγες, κεραμευτικὴ τέχνη, χρωματισμένα μωσαϊκὰ μὲ γεωμετρικὰ σχεδιάσματα, γραφὴ δι' εἰκόνων). Ὁ πολιτισμὸς οὗτος ἀποδίδεται εἰς τὸν λαὸν τῶν Σουμερίων, ὅστις δὲν ἦτο σημιτικῆς καταγωγῆς. Περὶ τὸ 2000 π.Χ. οἱ Σημίται Βαβυλώνιοι κατέλυσαν τὸ Κράτος τῶν Σουμερίων, παρέλαβον ὅμως παρ' αὐτῶν πλεῖστα πολιτιστικὰ στοιχεῖα. Ὑπὸ τὴν Δυναστείαν ἰδίως τοῦ Χαμουραμπι (περίπου 1704-1662 π.Χ.) οἱ Βαβυλώνιοι ἐπετέλεσαν μεγάλας προόδους εἰς ὅλα τὰ πεδία τοῦ πολιτισμοῦ. Πρὸ δεκαετηρίδων τινῶν εὐρέθησαν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐνεπίγραφοι πινακίδες, εἰς τὰς ὁποίας ἔχουσι χαραχθῆ διὰ σφηνοειδοῦς γραφῆς νόμοι, συμβόλαια, ἀστρονομικαὶ παρατηρήσεις, ὕμνοι θρησκευτικοί, ἀριθμητικαὶ τινες καὶ γεωμετρικαὶ προτάσεις. Ἡ ἀνάγνωσις τῶν προτάσεων τούτων ὠδήγησε πολλοὺς εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ Βαβυλώνιοι ἐγνώριζον, μεταξύ ἄλλων μαθηματικῶν, καὶ τὸ Πυθαγόρειον θεώρημα καὶ ὅτι συνεπῶς οἱ Ἕλληνες ἐδιδάχθησαν αὐτὸ παρὰ τῶν Βαβυλωνίων. Τὸ συμπέρασμα τοῦτο δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πραγματικότητα, διότι πλεῖσται ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐνεπιγράφων πινακίδων πρόερχονται ἐξ ἀρχαιοκαπηλείας καὶ κατὰ συνέπειαν εἶναι ἀδύνατον νὰ καθορισθῆ ὁ τύπος τῆς προελεύσεώς των καὶ τὸ ἀρχαιολογικὸν στρῶμα ἐκ τοῦ

ὁποίου ἐξήχθησαν καὶ ἐπομένως ὁ χρόνος τῆς γραφῆς των. Θεωρεῖται πολὺ πιθανόν, ὅτι αἱ μαθηματικαὶ αὐταὶ γνώσεις τῶν Βαβυλωνίων κατεγράφησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, εἶναι δηλ. αὐταὶ γνώσεις ἐλληνικῆς προελεύσεως.

Τὰ ἀστρονομικὰ ὅμως ἐπιτεύγματα τῶν Σουμερίων καὶ τῶν μεταγενεστέρων τούτων Βαβυλωνίων θεωροῦνται σημαντικά. Ἡ διαίρεσις τοῦ κύκλου εἰς 360 μοίρας καὶ τοῦ ἡμερονοκτίου εἰς 24 ὥρας εἶναι ἐπινοήσεις τῶν Βαβυλωνίων. Ἡ χρησιμοποίησις παρ' ὄλου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου τοῦ ἀριθμοῦ 12 εἰς τὰ ὠρολόγια προέρχεται ἐπίσης ἐκ τῶν Βαβυλωνίων. Ἐκ τῶν εὐρεθέντων ἐρειπίων τῶν ἀνακτόρων τῆς Βαβυλώνας φαίνεται, ὅτι καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην (1700 π.Χ.) ἦτο λίαν ἀνεπτυγμένη.

Ἡ Αἴγυπτος. Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔχομεν ἀρχαιότατα δείγματα πολιτισμοῦ διάφορα κτερίσματα ἐκ τῶν εὐρεθέντων τάφων τῶν Φαραῶ, τὰς Πυραμίδας καὶ ἐρείπια ἀνακτόρων ἀναγομένων εἰς τὴν τρίτην χιλιετηρίδα π.Χ. Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὁ μέγας βαθμὸς πολιτισμοῦ τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου καὶ ἐκ τῶν ἔργων τέχνης, ἰδίως τῆς γλυπτικῆς, ἡ συγγένεια τοῦ πολιτισμοῦ τούτου πρὸς τὸν βαβυλωνιακὸν πολιτισμὸν. Πρὸ δεκάδων τινῶν ἐτῶν ἀνεκαλύφθη ἐν Αἰγύπτῳ πάπυρος περιέχων ἀριθμητικὰς καὶ γεωμετρικὰς προτάσεις, γραφείσας ὑπὸ τοῦ μαθηματικοῦ Ἄμες (Ahmes) περὶ τὸ 1700 π.Χ. Ὁ πάπυρος οὗτος φυλάσσεται εἰς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον τοῦ Λονδίνου καὶ φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγοράσαντος αὐτὸν Ἀγγλοῦ Ρίντ (Rhind). Κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐγράφη ὁ παλαιὸς οὗτος αἰγυπτιακὸς πάπυρος, ἤκμαζεν ἡ Τίρυνς (εἰς τὴν Ἀργολικὴν πεδιάδα), τῆς ὁποίας τὰ ἀνάκτορα μαρτυροῦσι τὴν ὑπαρξίν μεγάλου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Αἱ εἰς τὸν πάπυρον τοῦ Ρίντ περιεχόμεναι μαθηματικαὶ προτάσεις εἶναι ἐμπειρικῆς μορφῆς, ὡς καὶ αἱ μαθηματικαὶ προτάσεις αἱ περιεχόμεναι εἰς τὰς εὐρεθείσας ἐν Μεσοποταμίᾳ ἐνεπιγράφους πινακίδας τῶν Βαβυλωνίων. Οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον δύο γραφάς: τὴν ἱερογλυφικὴν, ἣτις ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὴν ἐπίσημον καθαρᾶν γλῶσσαν, καὶ τὴν κοινὴν διὰ τὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀπαιδευτῶν Αἰγυπτίων (τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὄγλου, κατὰ τὸν Πλάτωνα). Ἐπὶ μακρὸν χρόνον αἱ αἰγυπτιακαὶ ἐπιγραφαὶ παρέμενον ἀνερμήνευτοι. Κατὰ τὸ 1799, ὅτε ὁ Ναπολεὼν Βοναπάρτης ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Αἰγύπτου, εὐρέθη ὑπὸ Γάλλου ἀρχαιολόγου,

ὅστις συνώδευεν αὐτὸν κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην, ἐνεπίγραφος πλάξ περιέχουσα τὰς αὐτὰς γραμμὰς κειμένου εἰς τρεῖς γλώσσας: 1) εἰς τὴν καθαρῆν αἰγυπτιακὴν ἐπίσημον αἰγυπτιακὴν γλῶσσαν, 2) εἰς τὴν δημοτικὴν αἰγυπτιακὴν τοῦ ἀπαιδευτοῦ ὄχλου καὶ 3) εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Παρὰ ταῦτα, μὴνίς κατὰ τὸ 1822 κατωρθώθη ἡ ἀνάγνωσις τῶν δύο τούτων εἰδῶν αἰγυπτιακῆς γραφῆς καὶ αὕτη ὄχι πλήρως.

Αἱ Ἰνδίαι. Ὡς ἀρχαιότερον ἐκ τῶν διασωθέντων χειρογράφων θεωρεῖται τὸ περιέχον τὰς Ἰνδικὰς Βέδας. (Ἡ λέξις Βέδαί εἶναι σανσκριτικὴ καὶ σημαίνει γνώσεις). Αἱ Ἰνδικαὶ Βέδαί εἶναι βιβλία θρησκευτικοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ περιεχομένου. Θεωρεῖται ὅτι ἐγράφησαν περὶ τὸ 2000-1500 π.Χ. Ἡ γλῶσσα εἰς τὴν ὁποίαν ἔχουσι γραφῆ αἱ Βέδαί εἶναι ἢ σανσκριτικὴ, ἢ ὁποία κατὰ τὴν συγκριτικὴν γλωσσολογίαν θεωρεῖται ἢ μήτηρ τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Εἰς τοὺς Ἰνδοὺς ὀφείλεται ἡ ἐπινόησις τῶν συμβόλων δι' ὧν παρίστανται

Ἡ ἀρχαία αἰγυπτιακὴ γραφή.

Ἀνωτέρω εἰκονίζεται μέρος τῆς ἐπιγραφῆς, ἥτις ἀνευρέθη ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὸ ἔτος 1799 ὑπὸ τοῦ Γάλλου ἀρχαιολόγου Champollion. Τὸ αὐτὸ κείμενον ἔχει γραφῆ εἰς τρεῖς γλώσσας : εἰς τὴν ἐπίσημον καθαρεύουσαν Αἰγυπτιακὴν (ἄνω), εἰς τὴν δημοτικὴν αἰγυπτιακὴν (μέσον) καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Τὸ ἑλληνικὸν κείμενον ἔχει ὡς ἑξῆς :

νέου καὶ παραλαβόντος τὴν βασιλείαν παρὰ τοῦ παν...
 ἀντιπάλων ὑπερτέρου τοῦ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων ἐπα...
 τῶν τε ἀνω καὶ τῶν κάτω χωρῶν ἐκγόνου θεῶν φιλοπατῶρων
 ...ημένον ὑπὸ τοῦ ΦΘᾶ ἔτους ἐνάτου ἐφ' ἱερέως Ἄετου τοῦ Ἄετου
 Εὐχαρίστου, ἀθλοφόρου Βερενίκης εὐεργέτιδος Πύρρας τῆς φιλ...
 μῆνος Ξανθικοῦ τετραδί, Αἰγυπτίων δὲ Μεχειρ δικτωκαίδι...
 ...ραι καὶ ἱερογραμματεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ἱερεῖς πάντες οἱ ἀπαντήσαι...
 Πτολεμαίου αἰωνοβίου ἡγαπημένου ὑπὸ τοῦ ΦΘᾶ θεοῦ Ἐπιφανοῦς...
 Πτολεμαῖος αἰωνοβίος ἡγαπημένος ὑπὸ τοῦ ΦΘᾶ, θεοῦ Ἐπιφανῆς, Εὐ...
 θυίας καὶ τούδ ὑπὸ τὴν ἐαυτοῦ βασιλείαν τασσομένους ἀπαντας ὑπάρχ...
 ...μένος ἀνατέθεικεν εἰς τὰ ἱερὰ ἀργυρικός τε καὶ σιτικός προσοι...

οί αριθμοί, τὰ ὁποῖα διὰ τῶν Ἀράβων μετεδόθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην, δι' ὃ καὶ ὀνομάζονται ἀραβικοὶ ἀριθμοί. (Τὸ σύμβολον διὰ τὸ μηδὲν (0) ἐπενοήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων).

Ἡ Κίνα. Καὶ ὁ πολιτισμὸς τῆς Κίνας θεωρεῖται ἐξ ἴσου παλαιὸς ὡς καὶ ὁ τῆς Μεσοποταμίας, τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἑλλάδος. Πολλοὺς αἰῶνας π.Χ. οἱ Κινέζοι ἐγνώριζον γραφὴν, τῆς ὁποίας τὰ γράμματα ἦσαν σύμβολα ζώων, φυτῶν κλπ. καὶ εἶχον τὴν ἔννοιαν λέξεων. Τὴν γραφὴν ταύτην διατηροῦσιν οὗτοι μέχρι σήμερον. Οἱ Κινέζοι, φαίνεται, ὅτι ἐγνώριζον τὴν πυξίδα καὶ τὴν πυρίτιδα κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας π.Χ.

Ἡ Ἑλλάς. Τὰ στοιχεῖα τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ συναγομεν ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων τοῦ Ὀρχομενοῦ (6000 περίπου π.Χ.), τῆς παλαιᾶς Κορίνθου καὶ τῆς Χαιρωνείας (4000-3000π.Χ.), τῆς Τίρυνδος (1700 π.Χ.), τῆς Κρήτης, τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Πύλου (1600-1200 π.Χ.). Τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ὑψιστον καὶ ἀνυπέβλητον ποιητικὸν δημιούργημα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ἐπόψεως ὅτι κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν ἐποχὴν, ἡ ὁποία ὑπολογίζεται περὶ τὸ 1000-800 π.Χ., ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς εὕρισκετο εἰς λίαν ὑψηλὸν ἐπίπεδον.

Τὸ ἄφθαστον κάλλος τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἡ ἀπαράμιλλος τελειότης τῶν δημιουργημάτων τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, ἡ θεμελίωσις τῆς λογικῆς ὡς ἐπιστήμης, ἡ δημιουργία καὶ ἀνάπτυξις τῶν μαθηματικῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν ἐν γένει, ἡ δημιουργία καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ θεάτρου καὶ τοῦ ἀθλητισμοῦ, τελείως ἀγνώστων εἰς ἄλλους πεπολιτισμένους λαοὺς τῆς ἀρχαιότητος, ἡ ἔξαρσις τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας, ἡ δημιουργία καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς κορωνίδος τῶν ἐπιστημῶν-τῆς φιλοσοφίας-εἶναι τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὅμοια τῶν ὁποίων εἰς οὐδένα ἄλλον πολιτισμὸν ἀνευρίσκονται. Ὁ γεωγραφικὸς χῶρος εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεπτύχθη ὁ πολιτισμὸς οὗτος εἶναι ὁ ἐντὸς τῶν σημερινῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἰλλυρία μετὰ τῆς λοιπῆς Μακεδονίας-Θράκης, ἡ θόρρειος, δυτικὴ καὶ νότιος Μικρὰ Ἀσία, ἡ Κύπρος, ἡ Σικελία καὶ ἡ κάτω Ἰταλία, τὰ παράλια τῆς Κυρηναϊκῆς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Βυζαντίου, ὁ ἑλληνικὸς πολιτιστικὸς χῶρος ἦτο πολὺ εὐρύτερος. Τὰ σπουδαιότερα

κέντρα του αρχαίου Έλληνικού πολιτισμού ήσαν: αί Αθήναι, ή Κνωσός, αί Μυκήναι, ή Πύλος, ή Σπάρτη, αί Θήβαι, τὸ Ἄργος, ή Κόρινθος, ή Μίλητος, ή Πριήνη, αί Συρακοῦσαι, ὁ Ἀκράγας, ὁ Τάρας, ή Ἐλέα, ή Σμύρνη ή Ἀλεξάνδρεια, ή Κωνσταντινούπολις.

4. Ἡ πεπολιτισμένη ζωή.

Ἡ τελειοποίησις τῶν μέσων, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος ὑποτάσσει τὴν φύσιν καὶ θέτει αὐτὴν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν βιοτικῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν, καὶ ή χρησιμοποίησις τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν καθ' ἡμέραν αὐτοῦ βίον συνιστῶσι τὴν πεπολιτισμένην ζωήν. Εἶναι εὐνόητον ὅτι ὑπάρχουσι διάφοροι βαθμίδες τῆς ζωῆς ταύτης, ὅχι μόνον μεταξύ διαφόρων λαῶν, ἀλλὰ καὶ μεταξύ τῶν πόλεων ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Κράτους. Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν καὶ εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον παρατηροῦνται διακρίσεις τῆς ζωῆς ταύτης, διότι ή διαβίωσις τῶν κατοίκων ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν οικονομικῶν δυνατοτήτων ἐκάστης οικογενείας. Ἡ συνδρομὴ τοῦ εὐνομουμένου καὶ προωδευμένου κράτους πρὸς τοὺς πολίτας αὐτοῦ (νοσοκομεῖα, σχολεῖα καὶ λοιπὰ πολιτιστικὰ ἰδρύματα) εἶναι σημαντικὴ. Ἀπὸ τῆς ἐπόψεως τῆς πεπολιτισμένης ζωῆς διακρίνομεν τοὺς λαοὺς εἰς τρεῖς κατηγορίας: 1) Τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὴν κατωτέραν βαθμίδα. 2) Τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὴν μέσην βαθμίδα καὶ 3) Τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὴν ἄνωτέραν βαθμίδα. Οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὴν κατωτέραν βαθμίδα λαοὶ ζῶσιν ἐκ τοῦ κυνηγίου, τῆς ἀλιείας καὶ ἐκ καρπῶν καὶ ριζῶν. Οὗτοι διαμένουσιν εἰς καλύβας καὶ ἀπαντῶσιν εἰσέτι εἰς τὴν Ἀφρικὴν, τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν (ἰθαγενεῖς καὶ πρωτόγονοι ἄνθρωποι τῶν ἠπείρων τούτων). Οἱ λαοὶ τῆς μέσης βαθμίδος καλλιεργοῦσι τὴν γῆν διὰ παλαιωτάτων μεθόδων καὶ μέσων, ἀσχολοῦνται δὲ καὶ μὲ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἡ ἐκ χόρτων καλύβη ἔχει ἀντικατασταθῆ διὰ στοιχειώδους κατασκευῆς ἀπλῆς οἰκίας. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἀπαντῶσιν εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν. Ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς ἐπεκτείνεται συνεχῶς καὶ πρὸς τοὺς λαοὺς τούτους, τῶν ὁποίων ή στάθμη τῆς πεπολιτισμένης ζωῆς σὺν τῷ χρόνῳ βελτιοῦται. Εἰς τὴν ἄνωτέραν βαθμίδα εὐρίσκονται οἱ λαοὶ οἵτινες ἔχουσι τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν. Οὗτοι κατοικοῦσιν εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀμερικὴν, τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Νότιον Ἀφρικὴν καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἀσίας. Ἡ καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους, ή βιομηχανία, ή συγκοινωνία, τὸ ἐμπόριον, ή θεραπεία

τῶν ἐπιστημῶν, τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν καὶ ὅλαι ἐν γένει αἱ ἐκδηλώσεις αἱ συνιστῶσαι τὴν πεπολιτισμένην ζωὴν γίνονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐρευνῶν καὶ τῶν πορισμάτων τῆς ἐπιστήμης.

5. Τὰ σημερινὰ κέντρα τοῦ πολιτισμοῦ.

Ὁ σύγχρονος πολιτισμός, ὅστις καλεῖται καὶ δυτικὸς πολιτισμός, θεωρεῖται συνέχεια τοῦ ῥωμαϊκοῦ καὶ τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, ἐρεῖδεται ὅμως καὶ οὗτος ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπιμαρτυρεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἐν γένει σκέψις τῆς ἀνθρωπότητος ἡ ἐκδηλουμένη εἰς τὰς ἐφημερίδας, τὰ ραδιόφωνα, τὰ βιβλία καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν, εἰς τὰ παντὸς εἶδους ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, βασίζεται ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς διδασκαλίας τοῦ **Σωκράτους**, τοῦ **Πλάτωνος** καὶ τοῦ **Ἀριστοτέλους**. Εἰς ὅλα τὰ Πανεπιστήμια τοῦ κόσμου καὶ εἰς πλεῖστα Γυμνάσια (μὴ ἐξαιρουμένων τῶν τῆς Κίνας τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Ἰαπωνίας καὶ Ἀφρικῆς) διδάσκονται εἰς τὸ πρωτότυπον τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων. Ὑπέστη ὅμως ὁ σύγχρονος δυτικὸς πολιτισμὸς βαδύτατην τὴν ἐπίδρασιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, τῆς ὁποίας ἡ ἡθικὴ διδασκαλία ἀποτελεῖ τὴν καρωνίδα τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ μεγαλύτεροι ἐπιστήμονες καὶ καλλιτέχναι, οἱ συμβαλόντες εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ συγχρόνου δυτικοῦ πολιτισμοῦ, ὑπῆρξαν εὐλαβεῖς χριστιανοὶ καὶ ἄνθρωποι βαδύτατα πιστεύοντες εἰς τὸν Θεόν. Τὰ ἰδρύματα τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, εἰς τὰ ὅποια ἀποδίδεται μεγίστη σημασία ὑπὸ τῶν διαφόρων κρατῶν, λειτουργοῦσιν εἴτε ὡς ἀνεξάρτητοι κρατικοὶ ὀργανισμοί, εἴτε ὡς παραρτήματα ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων (Ἀκαδημιῶν, Πανεπιστημίων κλπ.). Εἰς τὰ ἰδρύματα ταῦτα γίνονται ἐρευναι διὰ τὴν χρησιμοποίησιν δι' εἰρηνικοὺς σκοποὺς (ἢ καὶ πολεμικοὺς) τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, διὰ τὴν τελειοποίησιν τῶν ἀεροπλάνων, τῶν πυραύλων καὶ τὴν ἐκτόξευσιν τεχνητῶν δορυφόρων τῆς γῆς ἢ διαστημοπλοίων, διὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ καρκίνου καὶ ἄλλων ἀσθενειῶν, διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν βιολογικῶν νόμων, διὰ τὴν ὑγιεινὴν τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν κλπ. Τὰ σημερινὰ κέντρα τοῦ πολιτισμοῦ ἀπαντῶσιν εἰς τὴν Αὐστρίαν, Γερμανίαν, Σκανδιναυικὰς χώρας, Ὀλλανδίαν, Βέλγιον, Γαλλίαν, Ἑλβετίαν, Ἰταλίαν, Ἀγγλίαν, τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν (Ἡνωμέναις Πολιτείας καὶ Καναδᾶν), τὴν Ἰαπωνίαν, Ῥωσίαν, Οὐγγαρίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Πολωνίαν, Φινλανδίαν.

Μεγάλα οικονομικά μέσα τίθενται εις τήν διάθεσιν τῶν ἐπιστημόνων ὑφ' ὧλων σχεδόν τῶν πεπολιτισμένων λαῶν διὰ τὰς ἐρεῦνας εις ὅλα τὰ πεδία τοῦ ἐπιστητοῦ. Ἐλπίζεται δὲ ὅτι ἡ εὐγενὴς ἀμιλλα, ἣτις ἔχει ἀναπτυχθῆ μεταξὺ τῶν ἐπιστημόνων τῶν διαφόρων κρατῶν, θὰ φέρῃ πλουσίους καρποὺς πρὸς ὄφελος ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐν Ἑλλάδι ιδρύθη κατὰ τὸ 1958 Ἰδρυμα Ἐρευνῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Παύλου Α', τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ὁργανώσεως αὐτοῦ. Εἰς τὸ Ἰδρυμα τοῦτο θὰ γίνῃ σπουδὴ, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ ὧλων τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα συνδέονται ἀμεσώτατα πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

6. Τὰ κέντρα καλλιιεργείας τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

Μεταξὺ τῶν κέντρων τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Β. Ἀμερικῆς, ἔνθα θεραπεύονται τὰ γράμματα, αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ τέχναι, ὑπάρχουσι μερικά εις τὰ ὁποῖα οἱ κλάδοι οὗτοι τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος θεραπεύονται τελειότερον. Μεταξὺ τῶν κέντρων τούτων ἀναφέρομεν τὰ κάτωδι: Ρώμη, Φλωρεντία, Μιλάνον ἐν Ἰταλίᾳ· Βιέννη ἐν Αὐστρίᾳ· Βερολίνον, Μόναχον, Φραγκφούρτη, Ἀμβούργον, Γκαίτιγκεν, Στουττγάρτη ἐν Γερμανίᾳ· Παρίσιοι, Λυών, Στρασβούργον ἐν Γαλλίᾳ· Ὁξφόρδη, Καίμπριτζ, Λονδῖνον, Ἐδιμβούργον ἐν Ἀγγλίᾳ· Κοπεγχάγη ἐν Δανίᾳ· Στοκχόλμη ἐν Σουηδίᾳ· Γενεύη, Βασιλεῖα Ζυρίχη ἐν Ἑλβετίᾳ· Χάγη ἐν Ὀλλανδίᾳ· Βρυξέλλαι ἐν Βελγίᾳ· Νέα Ὑόρκη, Βοστώνη, Σικάγον, Ἅγιος Φραγκίσκος ἐν Ἡνωμ. Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς· Μόσχα, Λένινγκρατ, Χάρκοβον ἐν Ρωσίᾳ.

Ὁ Ὄργανισμὸς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Αἱ καταστροφαὶ τὰς ὁποίας ὑπέστησαν οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (1914-1918) ὠδήγησαν τὰς Κυβερνήσεις τῶν μεγάλων κρατῶν εις τὴν ἰδρυσιν ὀργανισμοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, με ἔδραν τὴν Γενεύην, ὅστις σκοπὸν εἶχε νὰ ἐπιλύῃ εἰρηνικῶς τὰς ἀναφυσόμενας διαφορὰς μεταξὺ τῶν κρατῶν, διὰ νὰ ἀποφεύγηται ὁ πόλεμος. Παρὰ τὸν Ὄργανισμὸν ὅμως τοῦτον ἐπηκολούθησεν ὁ δεῦτερος παγκόσμιος πόλεμος (1939-1945), τοῦ ὁποίου αἱ καταστροφαὶ ἦσαν ἀκόμη μεγαλύτεραι τῶν τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου. Καὶ πάλιν ἐσκέφθησαν αἱ Κυβερνήσεις τῶν μεγάλων κρατῶν, ὅτι, κατὰ τὴν σημερινὴν ἰδίως ἐποχὴν τῆς μεγάλης ἐπιστημονικῆς καὶ

τεχνολογικής ανάπτυξεως, δὲν ἐπιτρέπεται αἱ διαφοραὶ μεταξύ τῶν κρατῶν νὰ ὀδηγῶσιν εἰς πόλεμον, ἀλλὰ πρέπει νὰ λύονται εἰρηνικῶς διὰ συνεννοήσεων καὶ ἀμοιβαίων ὑποχωρήσεων τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν. Ἀποτέλεσμα τῶν σκέψεων τούτων ἦτο νὰ ἐπανιδρυθῆ ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, ἡ ὁποία οὐσιαστικῶς δὲν ὑφίστατο, ὑπὸ τὸ νέον ὄνομα Ὁργανισμὸς Ἠνωμένων Ἐθνῶν (Ο.Η.Ε.). Ὁ Ὁργανισμὸς οὗτος ιδρύθη τῷ 1945 καὶ ἐδρεύει ἐν Νέᾳ Ὦρκη. Κατωτέρω παρατίθεται πίναξ ἐμφαινῶν τὰ μέλη-κράτη τοῦ Ο.Η.Ε.

ΠΙΝΑΞ

Ἐμφαινῶν τὰ κράτη-μέλη τοῦ Ο.Η.Ε. (1962).

Μέλη	Πληθυσμὸς εἰς χιλιάδας	Ἐκτασις εἰς τετρ. χιλ.	Πυκνότης πληθ. κατὰ τετρ. χιλίόμε.
Ἀφρική			
Ἀλγέριον	10.390	2.381.741	5
Βουρουντι	2.150	27.834	80
Καμερόν	4.013	175.442	9
Κεντρικὴ Ἀφρ. Δημοκρατ.	1.227	617.000	2
Τσάδα	2.680	1.284.000	2
Κογκό (Μπραζαβίλ)	780	342.000	3
Κογκό (Λεσπολδίλ)	14.464	2.345.409	6
Δαχομέυ	1.725	115.762	18
Αἰθιοπία	21.600	1.184.320	17
Γκαμπόν	417	267.000	2
Γκάνα	6.943	237.873	29
Γουϊνέα	2.654	245.857	12
Ἐλεφαντικὴ Ἀκτὴ	3.300	322.463	10
Λιβηρία	1.290	111.370	12
Λιβύη	1.216	1.759.540	1
Μαδαγασκάρη	5.577	595.790	9
Μαλί	3.700	1.204.021	3
Μαυριτανία	640	1.085.805	1
Μαρόκον	11.925	443.680	27

Νίγηρ	2.485	1.267.000	2
Νιγηρία	35.752	923.772	39
Ρουάντα	2.510	26.338	101
Σενεγάλη	2.980	197.161	15
Σιέρα Λεόνε	2.450	72.326	34
Σομαλία	2.030	637.661	3
Νότιος Αφρική	16.236	1.223.409	13
Σουδάν	12.109	2.505.823	5
Ταγκανίκα	9.399	937.061	10
Τόγκο	1.480	56.600	26
Τυνησία	4.254	128.180	34
Ουγκάντα	6.845	239.640	29
Ηνωμ. Αραβ. Δημ. (Αίγυπτος)	26.593	1.000.000	27
Άνω Βόλτα	3.508	274.200	16
Αμερική			
Σαλβαδόρ	2.709	21.393	127
Γουατεμάλα	3.886	108.889	36
Αιτή	4.249	27.750	153
Ονδούρα	1.893	112.078	17
Παμάικα	1.631	11.425	143
Καναδάς	17.650	9.974.375	1,7
Κούβα	6.638	114.524	58
Μεξικόν	36.091	1.972.546	18
Νικαράγουα	1.526	148.000	10
Παναμάς	1.109	74.470	15
Τρινιδάδ-Τομπάγκο	859	5.128	168
Ηνωμ. Πολιτ. Αμερικής	183.742	9.363.389	20
Νότιος Αμερική			
Αργεντινή	21.079	2.776.656	8
Βολιβία	3.500	1.098.581	3
Βραζιλία	73.088	8.511.965	9
Χιλή	7.827	741.767	11
Κολομβία	14.443	1.138.338	13

Ισημερινός	4.365	270.670	16
Παραγουάη	1.812	406.752	4
Περού	10.365	1.285.215	8
Ούραγουάη	2.758	186.926	15
Βενεζουέλα	7.590	912.050	8
Ασία			
Αφγανιστάν	13.000	650.000	21
Βαχρέιν	152	598	254
Βουτάν	680	50.000	14
Βούρμα-Βιρμανία	21.527	678.033	32
Καμπότζα	10.167	65.610	155
Κίνα (Ηπειρ.)	646.530	9.561.000	72
Κίνα (Φορμόζα)	10.971	35.961	305
Κύπρος	577	9.251	62
Μαλάγα (όμοσπονδ.)	7.137	131.313	54
Ινδία	441.631	3.042.794	138
Ινδονησία	95.655	1.491.564	64
Ιράν	20.678	1.648.000	13
Ιράκ (Περσία)	7.263	448.742	16
Ισραήλ	2.185	20.700	106
Ιαπωνία	94.050	369.661	254
Ιορδανία	1.696	96.610	17
Κορέα, Βόρειος	8.430	122.451	69
Κορέα, Νότιος	25.375	98.500	258
Κουβέιτ	322	15.540	21
Λάος	1.850	236.800	8
Λίβανος	1.569	10.400	158
Μαλδίβαι νήσοι	89	298	299
Μαλαισία	6.596	131.313	50
Μογγολία	968	1.535.000	1
Μουσκάτ Όμάν	565	212.380	3
Νεπάλ	9.388	140.798	67
Πακιστάν	94.547	946.719	100
Φιλιππίναι	28.727	299.681	96

Κατάρ	55	22.014	2
Σαουδική Αραβία	6.036	1.600.000	4
Σιγκαΐμ	162	7.107	23
Συρία	4.930	184.479	27
Ταϊλάνδη	27.181	514.000	53
Όμάν	86	83.600	1
Τουρκία	28.602	780.576	36
Βιετνάμ Βόρειον	16.690	159.000	105
Βιετνάμ Νότιον	14.520	170.806	85
Ύεμένη	5.000	195.000	26
Αύστραλία	10.166	7.704.159	1,5
Νέα Ζηλανδία	2.360	268.676	9
Ευρώπη			
Άλβανία	1.660	28.748	50
Ανδόρρα	9	353	28
Αύστρια	7.081	83.849	84
Βέλγιον	9.184	30.507	301
Βουλγαρία	7.943	110.669	72
Τσεχοσλοβακία	13.776	127.869	108
Δανία	4.617	43.043	107
Φινλανδία	4.467	337.009	13
Γαλλία	45.960	551.208	83
Ούγγαρία	10.028	93.031	108
Ισλανδία	179	103.000	2
Ίρλανδία	2.815	70.280	40
Ιταλία	49.455	301.225	164
Λουξεμβούργον	317	2.586	123
Μονακό	22	2	14.667
Όλλανδία	11.637	33.612	346
Νορβηγία	3.611	329.917	11
Πολωνία	29.965	311.730	96
Πορτογαλία	9.196	91.531	100
Ρουμανία	18.567	237.500	78
Άγιος Μαρίνος	17	61	279

Ισπανία	30.559	504.748	61
Σουηδία	7.520	449.793	17
Έλβετία	5.496	41.288	133
Ήνωμ. Βασίλειον (Αγγλία)	52.925	244.030	217
Γιουγκοσλαβία	18.607	255.804	73
ΕΛΛΑΣ	8.357	132.562	63

Γ'. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ

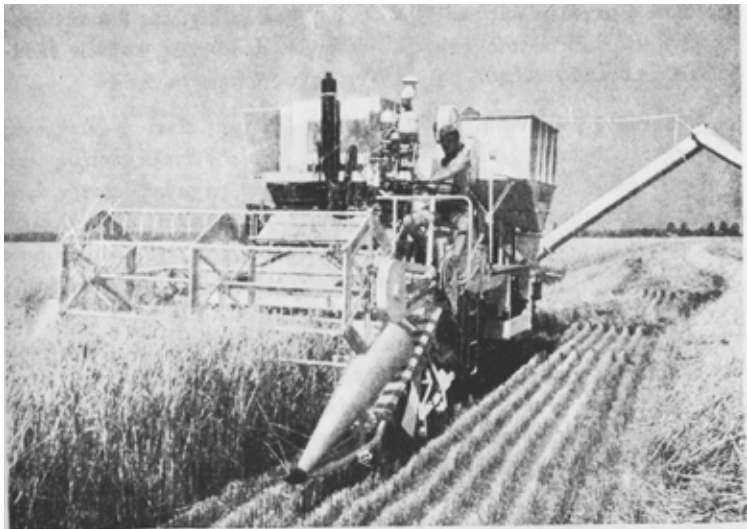
Υπό τόν ὄρον **οικονομία** νοοῦμεν τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου πρὸς λήψιν ὄλων τῶν ἀντικειμένων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα εἶναι χρήσιμα διὰ τὴν ζωὴν του. Ταῦτα καλοῦνται γενικῶς **οικονομικὰ ἀγαθὰ**.

Βάσις τῆς οικονομίας εἶναι ἡ φύσις, ἡ ἐργασία καὶ τὸ κεφάλαιον. Ὁ ἄνθρωπος, ἐκτὸς ὠρισμένων τροφῶν, λαμβάνει ἐκ τῆς φύσεως ἀκατεργάστους ὕλας καὶ ὕλας πρὸς παραγωγὴν ἐνεργείας. Ἐνέργειαν λαμβάνει προσέτι ἐκ τῆς πτώσεως τῶν ὑδάτων, ἐκ τῶν ἀνέμων καὶ ἐκ τοῦ ἡλίου. Ἡ σύγχρονος οικονομία τῶν πεπολιτισμένων λαῶν διέπεται ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς. Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας προσπαθεῖ, διὰ τῆς λελογισμένης χρησιμοποίησεως τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν ἐπιτευγμάτων αὐτοῦ, ὅπως ἐπιτύχη τὴν μεγαλυτέραν καὶ καλυτέραν δυνατὴν παραγωγὴν. Διὰ τῶν μέσων τὰ ὁποῖα διαθέτει, διαμορφώνει τὴν φύσιν οὕτως, ὥστε αὕτη νὰ εἶναι προσφορωτέρα διὰ τὴν κάλυψιν τῶν βιοτικῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν.

Οἱ κλάδοι τῆς οικονομικῆς ζωῆς. Ἡ διάκρισις τῶν μορφῶν τῆς οικονομίας γίνεται ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ τρόπου, καθ' ὃν οἱ λαοὶ λαμβάνουσιν ἐκ τῆς φύσεως τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν διαβίωσιν αὐτῶν **οικονομικὰ ἀγαθὰ**. Κατὰ ταῦτα διακρίνονται:

Οἰκονομία συλλογῆς. Ὁ ἄνθρωπος συλλέγει καρπούς, ρίζας, χόρτα κλπ. πρὸς διατροφήν του. Εἰς τὴν οικονομίαν συλλογῆς περιλαμβάνεται καὶ τὸ κυνήγιον καὶ ἡ στοιχειώδης ἀλιεῖα. Οἱ πρωτόγονοι ἄνθρωποι ἥσκουν οἰκονομίαν συλλογῆς.

Οἰκονομία σκαλεύσεως τοῦ ἐδάφους. Χαρακτηριστικὸν ταύτης εἶναι ἡ μόνιμος διαμονὴ τῶν ἀνθρώπων εἰς τινὰ τόπον καὶ ἡ στοιχειώδης καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους διὰ σκαλεύσεως. Κατὰ τὴν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν ἐγένετο αὕτη διὰ λιθίνων ἐργαλείων.

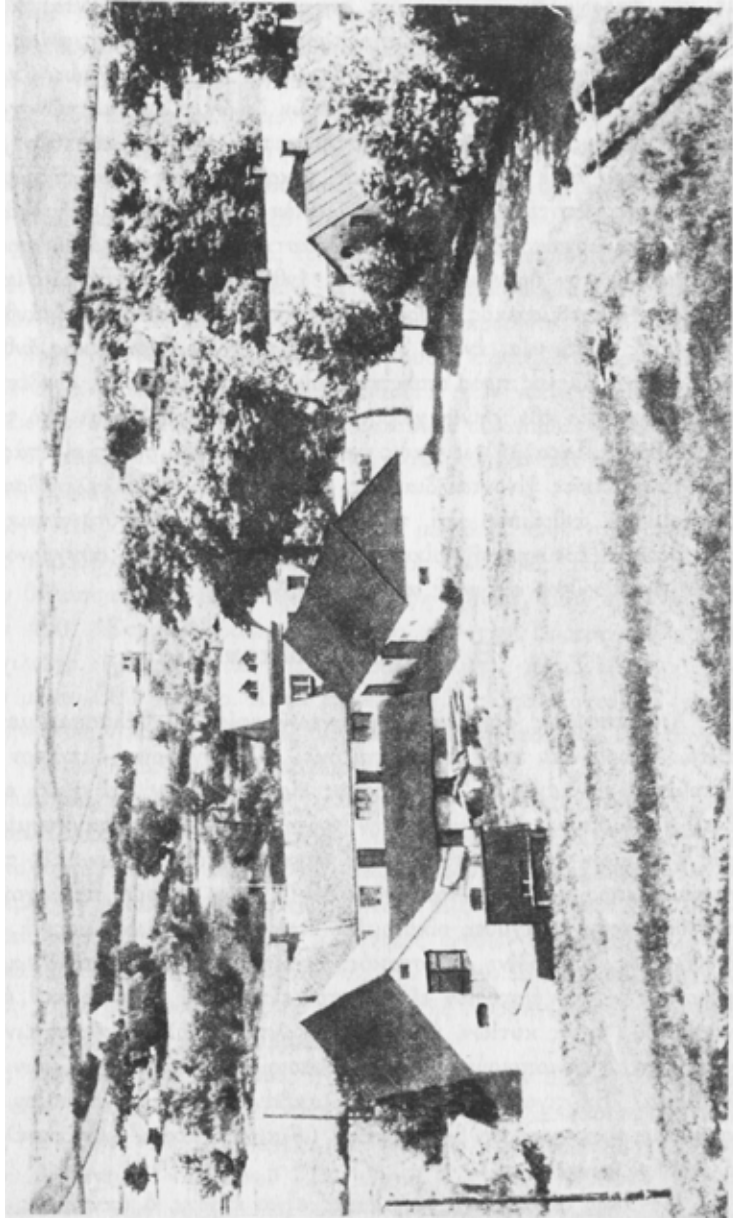
"Ανω : Άροτρίσις. Κάτω : Συγκομιδή διὰ συγχρόνων μέσων.

Βραδύτερον αντικατεστάθησαν ταῦτα δι' ἐργαλείων ἐκ μετάλλου. Περιοχαὶ τῆς γῆς, ἔνθα καὶ σήμερον χρησιμοποιεῖται ἡ σκαπάνη ὡς μέσον καλλιιεργείας, ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Ἀφρικὴν (καλλιέργεια σακχαροκαλάμου, δημητριακῶν, πεπονοειδῶν κλπ.), τὴν Ἰνδονησίαν, τὴν Πολωνησίαν καὶ τὰς Ἰνδίας. Ἡ κτηνοτροφία, ἡ καλλιέργεια κήπων καὶ ἡ ἀροτριώσις ἀνεπτύχθησαν ἐκ τῆς οἰκονομίας σκαλεύσεως τοῦ ἐδάφους.

Οἰκονομία ἀροτριώσεως. Αὕτη εἶναι συνδεδεμένη μετὰ τῆς κτηνοτροφίας, διότι διὰ τὴν ἔλξιν τῶν ἐργαλείων ἀροτριώσεως χρησιμοποιοῦνται μεγάλα ζῶα. Μεγάλαι πεδιναὶ ἐκτάσεις ἐκαλλιιεργοῦντο καὶ ἐσπείροντο. Ἡ μεγάλη παραγωγή δημητριακῶν δὲν ἐξήσφάλιζε μόνον τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ ἀπετέλει τὴν βάση διὰ τὴν οἰκονομικὴν καὶ πολιτιστικὴν ἀνάπτυξιν τῶν λαῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς οἰκονομίας ἀροτριώσεως, ἥτις συμπίπτει μὲ τὴν ἐποχὴν τῶν μετάλλων. Ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν αὐξανομένων ἀναγκῶν, λόγῳ αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἔπρεπεν ὁ ζωτικὸς χώρος τούτου νὰ ἐπεκταθῆ. Ἡ ἀροτριώσις τοῦ ἐδάφους ἐγένετο κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν δυτικὴν Ἀσίαν καὶ τὰς περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χώρας. Σὺν τῷ χρόνῳ ἐπεξετάθη αὕτη εἰς τὰς στέππας, αἱ πλείσται τῶν ὁποίων ἀπέβησαν σιτοβολῶνες. Διὰ τῆς ἐκχερσώσεως μεγάλων ἐκτάσεων προσετέθη ὠφέλιμος χώρος διὰ τὴν ἀροτριώσιν, καὶ ἡ ἐκτέλεσις στοιχειωδῶν ἔργων ἀρδεύσεως πεδινῶν ἐκτάσεων ἐκ ποταμῶν ἠὔξησε πολὺ τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν.

Οἰκονομία μηχανικῆς καλλιιεργείας. Τοιαύτη εἶναι ἡ σύγχρονος τῶν πεπολιτισμένων λαῶν. Κατ' αὐτὴν τὸ ἀροτρον ἐτελειοποιήθη καί, ἀντὶ τῶν βοῶν ἢ τῶν ἵππων, χρησιμοποιοῦνται μηχαναὶ διὰ τὴν ἀροτριώσιν, τὴν σποράν, τὸν θηρισμὸν καὶ τὸν ἄλωνισμὸν. Παραλλήλως πρὸς τὴν μηχανικὴν καλλιιεργείαν τοῦ ἐδάφους ἀνεπτύχθη καὶ ἡ βιομηχανία. Ἐν Εὐρώπῃ ἤρχισεν ἡ ἀνάπτυξις αὕτη κατὰ τὰ μέσα περίπου τοῦ 18ου αἰῶνος.

Αἱ μορφαὶ τῆς οἰκονομίας διαφέρουσι μετὰξὺ τῶν οὐ μόνον κατὰ τὸν ἐκάστοτε ἐφαρμοζόμενον τρόπον ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν σκοπὸν, τὸν ὁποῖον δι' ἐκάστης μορφῆς οἰκονομίας ἐπιδιώκομεν. Ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς τῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ ἱκανοποίησις τῶν ἰδίων ἀναγκῶν τῶν ἐργαζομένων. Πάντοτε ὅμως εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον προστίθεται καὶ ὁ σκοπὸς τῆς παραγωγῆς προϊόντων διὰ τὴν ἀγοράν. Ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία, ἡ ἀσχολουμένη μὲ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν εἰς

Γεωργικός οικισμός εν Σουδηά.

ταύτην ἀπασχολουμένων, καὶ ἡ οἰκονομία τῆς πόλεως, ἡ ἀσχολουμένη μὲ τὴν παραγωγὴν ἀγαθῶν διὰ τὴν ἀγοράν, περιορίζονται βαθμηδὸν συνεπιεῖα τῆς μεγάλῃς ὁμαδικῆς παραγωγῆς τῆς βιομηχανίας. Παρὰ ταῦτα ὅμως ἡ μικρὰ οἰκονομία τοῦ χωρίου καὶ τῆς πόλεως (καλλιέργεια οὐχὶ μηχανικῆ, διατροφή οἰκιακῶν ζώων, ξύλευσις τῶν χωρικῶν ἐκ τοῦ δάσους, βιοτεχνικὰ ἐργαστήρια τῶν χωρίων καὶ τῶν πόλεων κλπ.), ὁμοῦ μετὰ τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν ἐργοστασίων τῆς ὁμαδικῆς παραγωγῆς, ἀποτελοῦσιν ἐν οἰκονομικόν σύνολον. Ἐπιστήμονές τινες, θεωροῦντες μόνον τὰς οἰκονομικὰς δραστηριότητας τοῦ ἀνθρώπου, χρησιμοποιοῦσι τὸν ὄρον «οἰκονομικὸς ἀνδρῶπος» κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸν ὄρον «πνευματικὸς ἀνδρῶπος». Ἐννοεῖται ὅμως, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ὑπόστασις εἶναι μία, ἐνιαία καὶ ἀδιαίρετος. Ὁ οἰκονομικὸς ἀνδρῶπος, ἦτοι ὁ ἐργαζόμενος πρὸς ἀπόκτησιν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, συνδέεται ἤδη πρὸς ὀλόκληρον τὸν γήινον χῶρον. Ἡ φύσις μεταβάλλεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασίν του. Παραλλήλως ὅμως μεταβάλλεται καὶ οὗτος εἰς τὰς ἀξιώσεις του, αἵτινες γίνονται διαρκῶς μεγαλύτερα. Ἡ ἀλληλεπίδρασις τοῦ οἰκονομικοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ γήινου χώρου εἶναι τὸ ἀντικείμενον σπουδῆς καὶ ἐρεύνης τῆς οἰκονομικῆς γεωγραφίας. Ἡ σύγχρονος οἰκονομία διαρδρῶται εἰς τοὺς κάτωθι κλάδους:

Ἡ θαλασσία οἰκονομία.

Ἀπὸ ἐπόψεως οἰκονομίας καὶ γεωγραφίας αἱ θάλασσαι μετὰ τῶν ἀκτῶν θεωροῦνται καὶ ἐξετάζονται ὁμοῦ. Τὸ σύγχρονον ἐμπόριον ἰχθύων ἐκτείνεται πολλάκις εἰς μέγα βάθος εἰς τὴν ξηρὰν καὶ φέρει εἰς τοὺς ἐκεῖ πληθυσμοὺς εὐθνητὴν λαϊκὴν τροφήν. (3% τῆς παγκοσμίου ἀγορᾶς τροφίμων καλύπτονται ἐκ τοῦ ἐμπορίου τῶν ἰχθύων. Εἰς τὴν Ἰαπωνίαν ὅμως καὶ τὴν Νορβηγίαν 10% τῶν τροφῶν προέρχονται ἐκ τῆς θαλάσσης). Ἰχθύες οἰκονομίας θεωροῦνται ὁ βακαλάος ἡ ἀρίγγη, ὁ σολωμός, ἡ σαρδίνη, ὁ ἀστακός, ἡ σηπία, ὁ θύννος καὶ ἄλλα. Οὗτοι φέρονται εἰς τὸ ἐμπόριον εἴτε νωποὶ εἴτε κατὰ τινὰ τρόπον ἐπεξεργασμένοι (ἐντὸς κυτίων, ἡλατισμένοι κλπ.). Πολλοὶ ἐκ τούτων ξηραίνονται καὶ κονιοποιούμενοι χρησιμοποιοῦνται ὡς τροφή ζώων καὶ ὡς λίπασμα. Ἐκ τινῶν εἰδῶν ἰχθύων λαμβάνεται ἔλαιον χρήσιμον εἰς τὴν φαρμακευτικὴν καὶ τὴν βιομηχανίαν (ἔλαιον ὀνίσκου-μουρουνέλαιον-ἔλαιον φαλαίνης κλπ.).

Μεγάλῃς οἰκονομικῆς σημασίας εἶναι ἐπίσης ὁ ἀκιπήσιος ὁ ὀξύρρυγχος, ἐκ τῶν ὧν τοῦ ὁποίου παρασκευάζεται τὸ μαῦρον χαβιάρι. Οὗτος ἀλιεύεται εἰς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν, εἰς τὴν Κασπίαν

θάλασσαν και εις τούς ποταμούς, οι όποιοι εκβάλλουσιν εις αυτάς. Διά τούς κατοίκους των περιοχών τούτων ο άκιπήσιος άποτελει πηγήν πλούτου.

Τά 65% των ιχθύων της θαλασσίας οικονομίας άλιεύονται εις τας εύκράτους και ψυχράς θαλάσσας, έν ό εις τας θερμάς θαλάσσας, αίτινες περιλαμβάνονται μεταξύ των τροπικών κύκλων, άλιεύονται μόνον τά 20%. Η άλιεία εις τας τροπικάς θαλάσσας περιορίζεται εις την έξυπηρέτησιν των κατοίκων των γειτονικών περιοχών και τόν έφοδιασμόν των τοπικών άγορών. Μόνον ειδικά τινα προϊόντα, τά όποια συνδέονται προς τας θερμάς θαλάσσας, φθάνουσιν εις τό διεθνές έμπόριον. Τοιαυτα είναι τά κοράλια και οι μαργαρίται των νοτίων και νοτιοδυτικών άκτων της Ασίας. Εις την θαλασσίαν οικονομίαν κατατάσσονται και οι παραλιακοί χώροι, εκ των όποιων λαμβάνεται τό μαγειρικόν άλας, αι άλυκαί.

Ολίγα είδη ιχθύων, άλλα ταυτα εις μεγάλην ποσότητα, άπαντώμεν εις τας ψυχράς και εις τας εύκράτους θαλάσσας. Ούτω, εις την Βόρειον θάλασσαν άπαντώσι 200 μόνον είδη ιχθύων, έν ό εις την Μεσόγειον 450. Έτησίως όμως άλιεύονται εις την Βόρειον θάλασσαν 3500 χιλιογράφ. ιχθύων κατά τετραγωνικόν χιλίόμε., έν ό εις την Μεσόγειον μόνον 390 χιλιογράφ. Κατά μεγάλα στίφη έμφανίζονται οι ιχθύες κατά την άνοιξιν και εις άβαθείς θαλάσσας προς ύποτοκίαν. Την έποχην ταύτην γίνεται ή μεγαλυτέρα άλιεία ιχθύων.

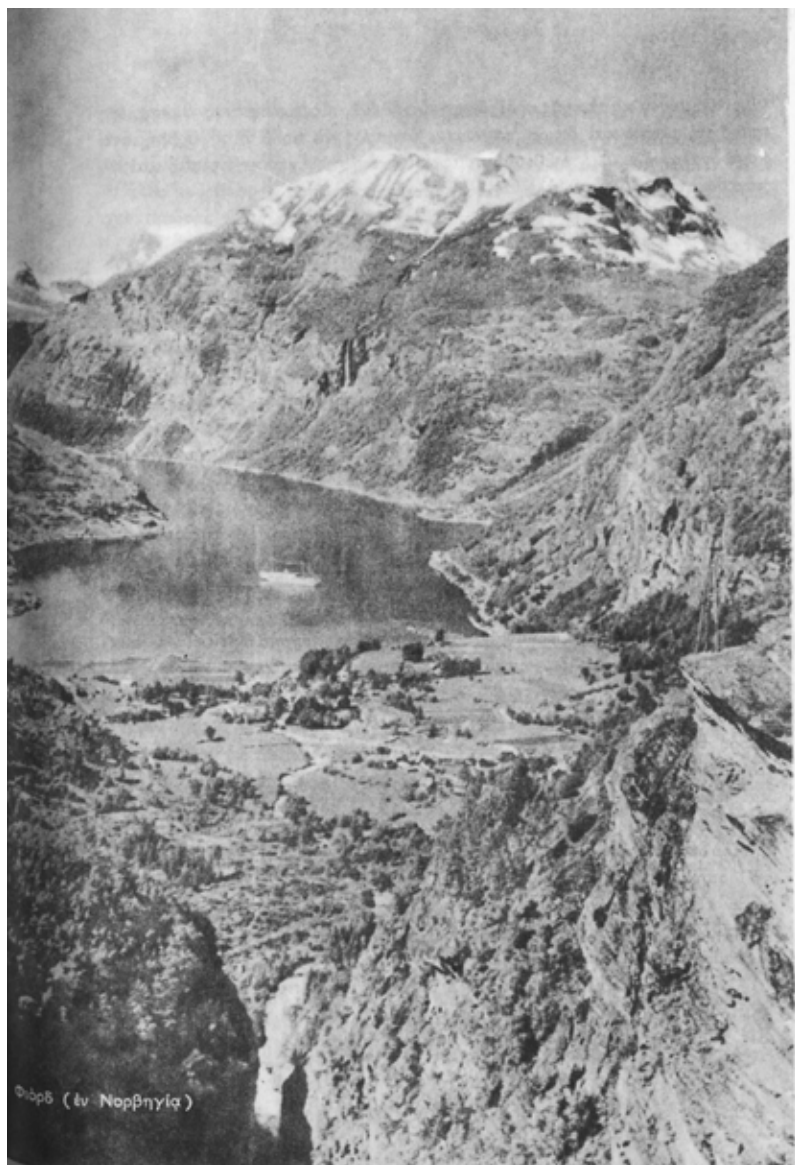
Θαλάσσιαι περιοχαί της γής, πλούσιαι εις ιχθύς, είναι εκείναι ένθα θερμά θαλάσσια ρεύματα συναντώνται με ψυχρά τοιαυτα. Η αύξησις και ο πολλαπλασιασμός των ιχθύων παρατηρούνται εις άβαθείς θαλασσίας περιοχάς κειμένας έγγυς των άκτων. Εις τόν βόρειον Ατλαντικόν ώκεανόν άλιεύονται μεγάλαι ποσότητες ιχθύων έτησίως, ιδίως εις την θάλασσαν περι την Ισλανδίαν, εις την νοτίαν και νοτιοανατολικήν παραλίαν της Γροιλανδίας, εις τά παράλια της Νορβηγίας και Αγγλίας και εις την θάλασσαν του Λαβραδόρ.

Εις τόν Ειρηνικόν ώκεανόν, ή έγγυς των άκτων άβαθής θαλασσία λωρίς, εις ήν εύνοείται ή συγκέντρωσις και ο πολλαπλασιασμός των ιχθύων, δέν είναι τόσον πλατεία, όσον είναι εις τας περιοχάς του βορείου Ατλαντικού ώκεανού. Το μήκος όμως της άβαθούς παρακτίου περιοχής των χωρών του βορείου Ειρηνικού ώκεανού είναι άρκετά μέγα και, ένεκα της μίξεως ψυχρών και θερμών ύδάτων εκ των εκεί θαλασσιών ρευμάτων, λίαν πρόσφορον διά την συγκέντρωσιν και τόν

πολλαπλασιασμόν τῶν ἰχθύων. Ἡ Ἰαπωνία ἀλιεῖ εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην ὅ ἑκατομμύρια περίπου τόννους ἰχθύων ἐτησίως καὶ κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον ἀλιεῖαν.

Εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον, παρ' ὅτι ἡ θαλασσία ἔκτασις τούτου εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῆς τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου, ἡ ἀλιεῖα εἶναι περιορισμένη, καίτοι ἡ θάλασσα τοῦ ἡμισφαιρίου τούτου εἶναι πλουσία εἰς ἰχθύς. Τοῦτο ὀφείλεται τὸ μὲν εἰς τὸ ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῶν ἀκτῶν εἶναι μικρὸς καὶ συνεπῶς ἡ ζήτησις ἰχθύων ὡς τροφῆς δὲν εἶναι μεγάλη, τὸ δὲ εἰς τὰ μεγάλα ἔξοδα ἄτινα ἀπαιτοῦνται, ἵνα οἱ ἐκεῖ ἀλιευόμενοι ἰχθύες μεταφερθῶσιν εἰς τὰς ἀγορὰς τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου. Λίαν προσοδοφόρος ὅμως εἶναι ἡ ἀλιεῖα τῆς φαλαίνης εἰς τὰς ἀνταρκτικὰς θαλάσσας, καίτοι τὰ ἔξοδα μεταφορᾶς καὶ ἀλιείας εἶναι μεγάλα. (Τὸ πλοῖον ἀλιείας τῆς φαλαίνης μετὰ τῶν ἐγκαταστάσεων αὐτοῦ τιμᾶται περίπου 500 ἑκατομμ. δραχ.).

Ἡ ἐξέλιξις τῶν μεθόδων τῆς ἀλιείας συμβαδίζει μὲ τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἀνεπτύχθη ἡ ἀτμήρης ναυτιλία, αἱ περιοχαὶ ἀλιείας ἐξετάθησαν πολὺ πέρα τῶν ἀκτῶν. Αἱ ἀλιευόμεναι μεγάλαι ποσότητες ἰχθύων ἀπῆτουν ταχεῖαν διάθεσιν, διότι ἄλλως οἱ ἰχθύες ἐσήποντο. Ἐδημιουργήθησαν οὕτω κατ' ἀνάγκην ἐμπορικοὶ ὄργανισμοὶ οἱ ὁποῖοι ἐμεριμῶν δια τὴν πώλησιν καὶ τὴν βιομηχανικὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἰχθύων. Σὺν τῷ χρόνῳ ἀνεπτύχθη ἡ ἀλιεῖα εἰς τὰς μεμακρυσμένας περιοχὰς τῶν ὠκεανῶν. Οἱ ἀλιευόμενοι ἰχθύες τίθενται εἰς ψυγεῖα τῶν πλοίων μὲ πολὺ χαμηλὴν θερμοκρασίαν (περίπου 30°C ὑπὸ τὸ μηδέν) καὶ φέρονται εἰς τὸ ἐμπόριον εἰς εὐθνήν τιμὴν, ἀποτελοῦντες σπουδαίαν τροφήν τῶν λαῶν. Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς συνεπιφέρει καὶ αὔξησιν τῆς καταναλώσεως τῶν ἰχθύων διὰ τὰς τοπικὰς ἀγορὰς ἔχει μεγάλην σημασίαν ἡ ἀλιεῖα τῶν ἀκτῶν ἐκάστης χώρας. Ἡ ἐφαρμογὴ μεθόδων ἀλιείας, αἱ ὁποῖαι εἶναι λίαν καταστρεπτικαὶ διὰ τὸν πλοῦτον τῶν θαλασσῶν εἰς ἰχθύς, ἠνάγκασε τὰ πεπολιτισμένα κράτη νὰ προβῶσιν εἰς συμφωνίας, δι' ὧν προστατεύεται ὁ θαλάσσιος πλοῦτος. Οὕτω, προκειμένου, π.χ., διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῆς φαλαίνης, εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἡ ἐπὶ τοῦ πλοίου διαρκὴς παρουσία τριῶν ἐπιθεωρητῶν, ὀριζομένων διὰ διεθνoῦς συμφωνίας. Οὗτοι μεριμνῶσιν ὅπως ἡ ἀλιεῖα τῆς φαλαίνης γίνεται μόνον κατὰ τοὺς τρεῖς θερινοὺς μῆνας, εἰς ὠρισμένας θαλασσίους περιοχὰς μόνον καὶ ὅπως ῥίπτωνται ἐτησίως τὸ πολὺ 30.000 βλήματα κατὰ φαλαινῶν. Διὰ διεθνoῦς συμφωνίας ἐπίσης

Φιόρδ (ἐν Νορβηγίᾳ)

έχει καθορισθή και τὸ μέγεθος τῶν δικτύων ἀλίσιας.

2. Ἡ δασικὴ οἰκονομία.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἢ καλυπτομένη ὑπὸ δασῶν περιλαμβάνει τὰ 30% τῆς ἐπιφανείας τῆς ξηρᾶς. Τὰ δάση τῶν τροπικῶν χωρῶν κατέχουσιν 22-25 ἑκατομμ. τετρ. χιλιομ. Ἡ ἑκτασις καὶ τὸ εἶδος τῶν τροπικῶν δασῶν καθορίζονται ἐκ τοῦ ἑτησίου βροχομετρικοῦ ὕψους καὶ τῆς διαρκείας τῆς ξηρᾶς ἐποχῆς. Εἰς τὰς εὐκράτους ζώνας τὰ δάση κατέχουσι 15-18 ἑκατομμ. τετρ. χιλιομ. Τὰ βόρεια σύνορα τῆς εὐρωπαϊατικῆς δασικῆς ζώνης ἐκτείνονται μέχρι τῆς 65° περίπου, ἀκολουθοῦντα σχεδὸν τὴν ἰσόθερμον γραμμὴν τοῦ Ἰουλίου (10°C). Τὰ νότια σύνορα ταύτης δὲν εἶναι καθορισμένα, ἐπηρεάζονται ὅμως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ἠπείρων ἐκ τῆς ξηρότητος τῶν στεπεπῶν. Ἐκτὸς τούτου, ἡ ἐκχέρσωσις μεγάλων δασικῶν ἐκτάσεων, ἵνα αὐταὶ δοθῶσιν εἰς τὴν γεωργίαν, ἔχει μετατοπίσει τὰ νότια σύνορα τῆς εὐρωπαϊατικῆς ζώνης ὀλίγον βορειότερον. Πολλὰ δασικὰ νησιῶδες ἔχουσιν ἐνταῦθα διατηρηθῆ εἰς πλαγιάς ὀρέων καὶ ὄρη, ὅπου ἡ ἐκχέρσωσις δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποδώσῃ καλλιεργήσιμον ἐπιφάνειαν. Ὅπου ὅμως γίνεται ἐντατικὴ ἐκχέρσωσις, ὡς αὕτη παρατηρεῖται εἰς τὰς περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χώρας, εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἐκεῖ ἡ ὀλικὴ ὠφέλιμος ἀξία τοῦ ἐδάφους μειοῦται ἕνεκα τῶν πλημμυρῶν ἐκ τῶν βροχῶν καὶ ἕνεκα τῆς μειώσεως τοῦ ὕδατος τῶν πηγῶν. Ὅθεν δι' ἐκάστην περιοχὴν τῆς ξηρᾶς ὑπάρχει κρίσιμὸν τι ὄριον ἐκχερσώσεως, πέρα τοῦ ὁποίου δὲν ἐπιτρέπεται ἐκχέρσωσις. Εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν νότιον Ἀσίαν τὸ ὄριον τοῦτο ἔχει ἤδη ἐπιτευχθῆ. Μεγάλαι ἐκτάσεις πρὸς καλλιέργειαν εἶναι δυνατὸν σήμερον νὰ ληφθῶσιν δι' ἐκχερσώσεως τῶν δασῶν τροπικῶν τινῶν περιοχῶν καὶ τῶν δασῶν τῶν νοτίων περιοχῶν τοῦ Καναδά καὶ τῆς Σιβηρίας.

Τὸ δάσος περιέχει οἰκονομικὰ ἀγαθὰ: Ἐύλα πρὸς καῦσιν, διὰ τὴν ἐπιπλοποιίαν, τὴν οἰκοδομικὴν, ρητίνας, δεψικὰς καὶ χρωστικὰς οὐσίας. Εἰς τὰ δάση διαβιοῦσι κυρίως τὰ ζῶα παρὰ τῶν ὁποίων λαμβάνονται τὰ γουναρικά, τὰ ὁποῖα ἔχουσι σημαντικὴν οἰκονομικὴν ἀξίαν. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνος τὸ ξύλον τῶν δασῶν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν βιομηχανίαν τοῦ χάρτου καὶ τῶν τεχνικῶν ὑφαντικῶν ὑλῶν. Ὅθεν ἡ ἀξία τοῦ δάσους ὁσημέραι γίνεται μεγαλυτέρα, ἐφ' ὅσον τοῦτο παρέχει

πρώτας ύλας διὰ σπουδαίας βιομηχανίας.

Ἡ παγκόσμιος ἔτησίᾳ κατανάλωσις ξύλου ὑπολογίζεται εἰς 1,5 δισε κατομμ. κυβικὰ μέτρα περίπου. Ἐκ τούτου, τὸ ἥμισυ διατίθεται πρὸς καύσιν, τὸ ἕν τρίτον διὰ τὴν οἰκοδομικὴν, 8% δι' ὑφαντικὰς ὕλας, 5% διὰ δοκοὺς ποικίλης χρήσεως καὶ μόνον 1% διὰ τὴν ἐπιπλοποιίαν. Ἡ πολὺτιμος αὕτη πρώτη ὕλη, ἡ ὁποία εἶναι περιζήτητος εἰς ὅλας τὰς βιομηχανικὰς χώρας, δὲν ὑφίσταται ὀρθολογιστικὴν ἐκμετάλλευσιν. Εἰς τὰς περισσοτέρας δασικὰς περιοχὰς τῆς γῆς ἡ κοπὴ τῶν δένδρων δὲν γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει προγράμματος ἐπιτρέποντος τὴν ἐν ὀρισμένῳ χρόνῳ ἀναδάσωσιν τῶν ἀποψιλουμένων περιοχῶν. Συνεπείᾳ τῆς μεγάλης ἔτησίᾳ καταναλώσεως ξύλου, πρέπει ἡ ὕλοτομία εἰς τὰς διαφόρους περιοχὰς νὰ γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει προδιαγεγραμμένου σχεδίου. Αἱ βόρειοι δασικαὶ περιοχαὶ τῆς γῆς παρέχουσι τὰ 87% τοῦ ἔτησίως χρησιμοποιουμένου ξύλου. Ἐκ τούτου αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι καὶ ὁ Καναδὰς παρέχουσι 36%, ἡ Σοβιετικὴ Ῥωσσία 32%, ἡ λοιπὴ Εὐρώπη 19% (1950). Ἡ ξυλεία τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου προέρχεται κυρίως ἐκ τοῦ Καναδά, τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Φινλανδίας, αἱ ὁποῖαι ἐξάγουσι τὸ ἥμισυ περίπου τῆς παραγωγῆς των. Κύριοι ἀγορασταὶ τούτου εἶναι αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς κατὰ 40% καὶ ἡ λοιπὴ Εὐρώπη ἐπίσης κατὰ 40%. Ἐλαστικὸν κόμμι (καουτσούκ), διάφοροι ῥητῖνοι, ἰνδικόν, καμφορά κλπ. λαμβάνονται ἐκ πασῶν τῶν τροπικῶν χωρῶν. Εἰς τὰς δασικὰς περιοχὰς τῶν βορείων χωρῶν τῆς νοτίου Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι πλούσιαι εἰς ἄγρια ζῶα, κυνηγοὶ θηρεύουσι ζῶα ἔχοντα πολὺτιμον δέρμα, εἴτε τῇ παραγγελίᾳ κρατικῆς ὀργανώσεως εἴτε διὰ λογαριασμὸν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Κατ' ἔτος ἀποστέλλονται περίπου 23 ἑκατομμύρια ἀκατέργαστα δέρματα εἰς τὴν Ν. Ὑόρκην, τὸ Λονδῖνον καὶ τὴν Λιψίαν, ὅπου εἰδικὰ ἐργαστᾶσια ἐπεξεργάζονται ταῦτα καὶ τὰ καθιστῶσι πολὺτιμα γουναρικά.

Ἡ μεγάλη σημασία τοῦ δάσους ἠνάγκασε τὰ πεπολιτισμένα κράτη νὰ λάβωσι δι' αὐτὸ διάφορα προστατευτικὰ μέτρα. Αὐστηρόταται ποιναὶ ἐπιβάλλονται εἰς τοὺς ἐμπρηστὰς τῶν δασῶν ἢ δὲ ξύλευσις ῥυθμίζεται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἐπέργηται ἀναπλήρωσις τῶν κοπτομένων δένδρων. Τὰ αὐτὰ μέτρα ἐφαρμόζονται ἤδη καὶ εἰς τὰς τροπικὰς περιοχὰς, αἱ ὁποῖαι προμηθεύουσι τὸ ξύλον διὰ τὰ πλοῖα, διὰ τὰ καθίσματα, διὰ τὰ πολὺτιμα ἐπιπλα (μαόνι) κλπ. Μεγάλαι ποσότητες κορμῶν δένδρων μεταφέρονται ἀδαπάνως σχεδὸν διὰ τῶν ποταμῶν, καὶ εἰς ὀρισμένα σημεῖα τούτων διαχωρίζονται

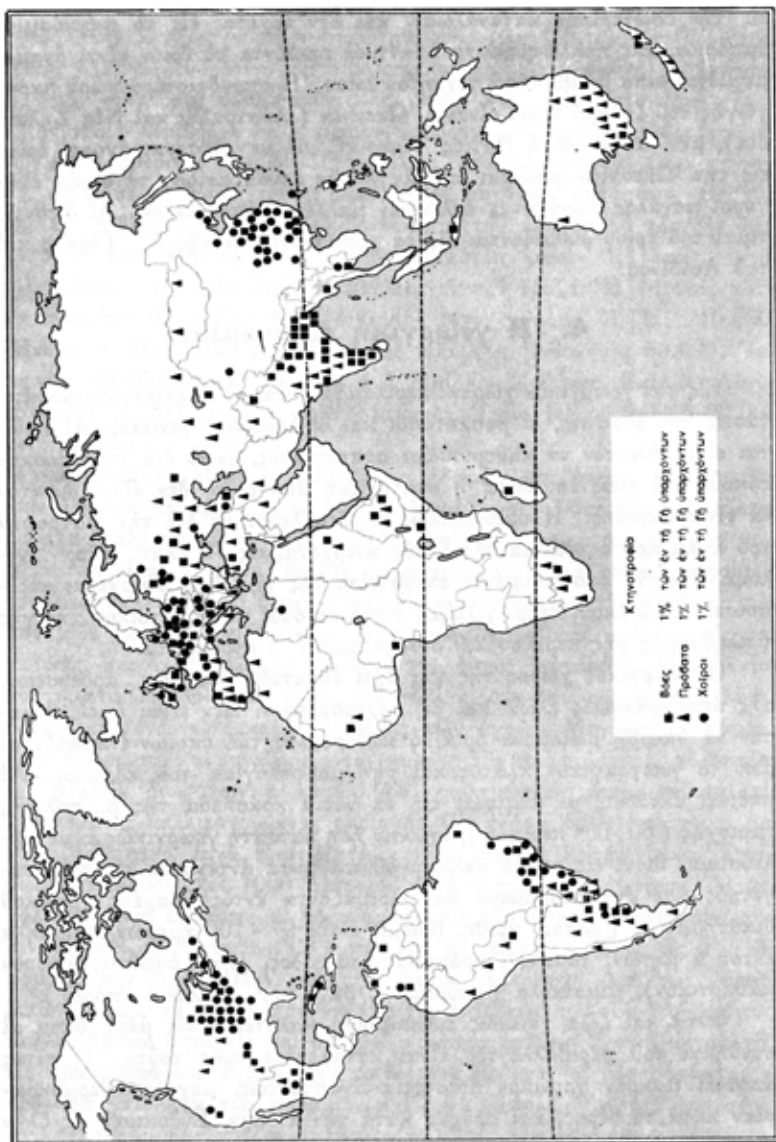
ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ διὰ τὸν ὁποῖον προορίζονται. Ἐγγὺς μεγάλων ποταμῶν, διὰ τῶν ὁποίων μεταφέρονται ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ περιοχῆς τινος κορμοὶ δένδρων, ἐγκαθιδρύονται ἤδη ἐργοστάσια ἐπεξεργασίας τοῦ ξύλου, τὸ ὁποῖον δὲν ἐξάγεται πλέον ἐκεῖθεν ὡς πρώτη ὕλη, ἀλλὰ ὡς ἔτοιμον βιομηχανικὸν προϊόν. (Πολτὸς χάρτου ἢ χαρτόμαζα, χάρτης, κυτία κλπ.). Ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία χάρτου χρησιμοποιοεῖ πολλτὸν χάρτου ἐκ τῆς Φινλανδίας, τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Γερμανίας, διότι οὗτος καδίσταται εὐθηνότερος τοῦ πολλτοῦ τῆς Ἀμερικῆς, ὅστις ἐπιβαρύνεται μὲ μεγαλύτερα μεταφορικὰ ἐξοδα.

3. Ἡ κτηνοτροφία.

Ἡ ἐκτροφή ὠρισμένων ζώων ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου συνδέεται στενώτατα πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ἐκ τούτων λαμβάνεται τὸ κρέας, τὸ γάλα, τὸ βούτυρον, ὁ τυρός τὸ ἔριον, τὰ ὀστᾶ. Μεγάλῃ κτηνοτροφία ἀναπτύσσεται εἰς τὰς χώρας αἰ ὁποῖαι ἔχουσιν ἐκτεταμένας πεδιάδας καὶ λιμῶνας. Τοιαῦται εἶναι αἱ Ἡνωμ. Πολ. τῆς Ἀμερικῆς, ἡ Ῥωσσία, ἡ Γερμανία, ἡ Γαλλία, ὁ Καναδάς, ἡ Ἀργεντινὴ, ἡ Βραζιλία, ἡ Αὐστραλία, ἡ Γιουγκοσλαβία, ἡ Ν. Ἀφρική καὶ ἄλλαι.

Εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ἐξέχουσιν θέσιν μεταξὺ τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων κατέχει τὸ ἔριον. Τοῦτο ὑπῆρξεν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων σπουδαία ὕφαντικὴ ὕλη.

Ἡ θεμελιώδης διαφορὰ τῶν ιδιοτήτων τούτου ἀπὸ τοῦ βάμβακος ἐγκείται εἰς τὸ ὅτι τὸ ἔριον εἶναι κακὸς ἀγωγὸς τῆς θερμότητος. Κατὰ συνέπειαν, τὰ ἐκ τοῦ ἐρίου ἐνδύματα καὶ λοιπὰ ὕφαντικὰ προϊόντα χρησιμοποιοῦνται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κατὰ τὸν χειμῶνα. Εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς εὐκράτου ζώνης ἐκτρέφεται τὸ πρόβατον, παρὰ τοῦ ὁποῖου λαμβάνεται καὶ τὸ ἔριον. Εἰς τὰ μεγάλα ὅμως ὕφαντουργικὰ κέντρα προμηθεύονται τὸ ἔριον ἐξ ὠρισμένων χωρῶν, εἰς τὰς ὁποίας διατρέφονται ἐπὶ τούτῳ μεγάλα ποίμνια προβάτων. Εἰς τὰς χώρας αἰ ὁποῖαι ἔχουσι μικρὸν ἀριθμὸν προβάτων, χρησιμοποιεῖται τὸ ἐκ τούτων ἔριον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν καὶ δὲν ἔρχεται εἰς τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον. Εἰς πολλὰ μάλλινα ὕφαντικὰ προϊόντα τὸ ἔριον εἶναι ἀναμειγμένον μετὰ βάμβακος ἢ τεχνητοῦ ἐρίου. Ἡ σπουδαιότερα χώρα παραγωγῆς τοῦ ζωϊκοῦ ἐρίου εἶναι ἡ Ὠκεανία (Αὐστραλία καὶ Νέα Ζηλανδία), μετ' αὐτὴν δὲ ἡ Νότιος Ἀμερικὴ. Αἱ μεγαλύτεραι ἀγοραὶ ἐρίου εἰς τὴν Ὠκεανίαν γίνονται ὑπὸ ἀγγλικῶν ἐργοστασίων, τὰ

όποια εξάγουσι μεγάλας ποσότητας έκλεκτων μαλλίνων ύφασμάτων. Αί διεθνείς τιμαί του έρίου ρυθμίζονται εις τὰ χρηματιστήρια τής Ν. Υόρκης και του Λονδίνου.

4. Η γεωργική οικονομία.

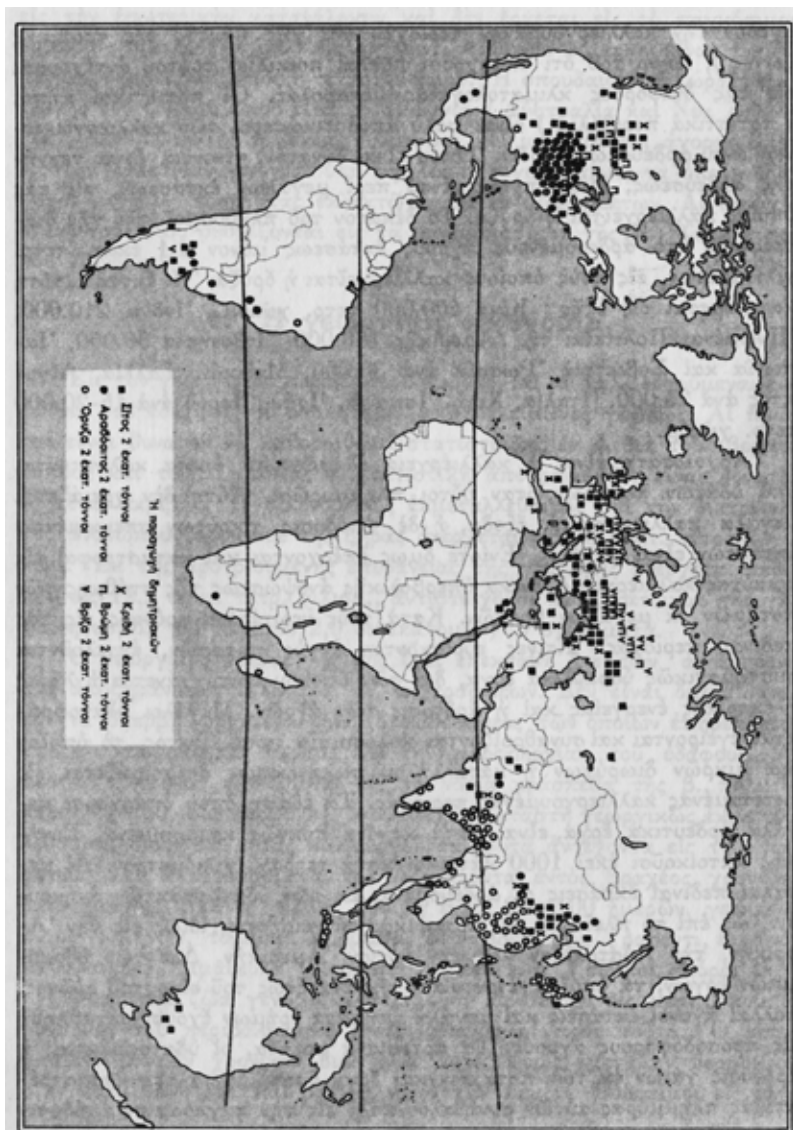
Εις τον γεωργικόν χώρον περιλαμβάνονται αί καλλιεργούμεναι έκτάσεις του έδάφους, οί βοσκότοποι και οί λειμώνες γενικώς. Αί πρώται είναι δυνατὸν νὰ καθορισθῶσι στατιστικῶς, ἐν ᾧ διὰ τούς βοσκοτόπους και τούς λειμῶνας ἡ στατιστικὴ ἀπογραφή δὲν είναι δυνατὸν νὰ είναι ἀκριβής. Ἡ οικονομικῶς ἐκμεταλλεύσιμος διὰ τὴν διατροφήν του ἀνθρώπου ἐπιφάνεια τής ξηρᾶς ἀνέρχεται εις 75 εκατ. τετραγ. χιλίῳμ. Ἐκ τής ἀροτρίουμένης ἐπιφανείας τής γῆς, ἥτις ἀνέρχεται περίπου εις 12,2 εκατ. τετρ. χιλίῳμ., ἀντιστοιχοῦσι κατὰ κάτοικον τής γῆς (πληθυσμὸς γῆς περίπου 2,9 δισεκατομμ.) 5 στρέμματα.

Ὁ γεωργικὸς χώρος τής γῆς ἔχει ἐπεκταθῆ διὰ τῶν ἀρδεύσεων, τής ἀποξηράνσεως ἐλῶν και δι' ἐκχερσώσεων. Δὲν είναι ὅμως δυνατὸν νὰ ὑπερβῆ ὠρισμένα ὅρια, ὁ καθορισμὸς τῶν ὁποίων ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος και τὴν μορφολογίαν του έδάφους. Αί πεδιναί έκτάσεις αί κείμεναι εις τὰ νότια κράσπεδα τής β. πολιτικῆς περιοχῆς (60-65° περίπου), ἔχουσιν ἤδη καταστῆ γεωργικῶς ἐκμεταλλεύσιμοι, διότι εις αὐτὰς καλλιεργοῦνται φυτὰ ἀντέχοντα εις τούς παγετούς και ἀναπτυσσόμενα και ὠριμάζοντα ἐντὸς βραχέος χρονικοῦ διαστήματος. (Σίτος, κριθή, βρώμη ἐντὸς 97-100 ἡμερῶν, γεώμηλα ἐντὸς 4 μηνῶν, τομάται, κρόμμυα, βραφανίδες, ῥῆα (βραβέντι, ελαφρὸν καθαρτικόν), μιμαίκυλα (κούμαρα), βάτα κλπ. (εἰδικοὶ σπόροι).

Φυτὰ και ζῶα γενικῶς εὐδοκιμοῦσι καλύτερον εις μέρη ὅπου αί συνθῆκαι του περιβάλλοντος είναι κατάλληλοι πρὸς τοῦτο. Ὁ σίτος ἀπαιτεῖ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἀναπτύξεως, μεγάλην θερμοκρασίαν κατὰ τὸ θέρος, και βροχᾶς κατὰ τὴν ἄνοιξιν. Εὐδοκιμεῖ εις ὄλην σχεδὸν τὴν καλλιεργουμένην περιοχὴν τής γῆς (ἐκτὸς τής τροπικῆς ζώνης), λόγω του ὅτι ὑπάρχουσι πολλαὶ ποικιλίαι τούτου ἀντέχουσαι εις τὰς διαφόρους κλιματολογικὰς μεταβολὰς. Οἱ ποτιστικοὶ κῆποι (ποτιστικὰ περιβόλια) είναι πολὺ ἀποδοτικώτεροι τῶν καλλιεργουμένων ἀνευ ἀρδεύσεως ἀγρῶν. Ὅπου είναι δυνατὸν, γίνονται ἔργα τεχνητῆς ἀρδεύσεως, ἰδίως προκειμένου περὶ μεγάλων έκτάσεων, εις τὰς ὁποίας καλλιεργεῖται ἡ ὄρυζα. Τὸ δέκατον του

πληθυσμού τής γῆς διατρέφεται ἀπὸ ἀρδευομένους ἀγρούς ἐκτάσεως μόνον 1,1 ἑκατ. τετρ. χιλιομέτρων, εἰς τοὺς ὁποίους καλλιεργεῖται ἡ ὄρυζα. Ἡ ἑκτασις αὕτη κατανέμεται ὡς ἐξῆς: Κίνα 400.000 τετρ. χιλιόμε., Ἰνδία 210.000, Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς 106.000, Ἰνδονησία 50.000, Ἰαπωνία καὶ Σοβιετικὴ Ῥωσσία ἀνὰ 30.000, Μεξικόν, Γαλλία, Αἴγυπτος ἀνὰ 25.000, Ἰταλία, Χιλή, Ἰσπανία, Ἰράκ, Περσὺ ἀνὰ 15-20.000 τετρ. χιλιόμε.

Ἀρχαιοτάτη εἶναι ἡ καλλιέργεια. ἐδαφῶν, τὰ ὁποῖα καλύπτονται ὑπὸ ὕδατων ποταμῶν, ὅταν οὗτοι πλημμυρῶσι. Αὕτη δὲν χρειάζεται μεγάλα καλλιεργητικὰ ἐξοδα, ἡ δὲ ἀπόδοσις τοιούτων σπειρομένων ἐκτάσεων εἶναι μεγάλη. Ἐνίοτε ὅμως ἐπέρχονται καὶ καταστροφαὶ εἰς τοιαύτας καλλιεργείας, ἔνεκα ὑπερβολικῆς ἀνυψώσεως τῆς στάθμης τῶν ποταμῶν ἐκ μεγάλων βροχῶν. Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς αἵτινες εὐρίσκονται ἐγγὺς ποταμῶν, ἐκτελοῦνται συστηματικῶς ὑδραυλικὰ ἔργα, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται ἡ λήψις ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας καὶ ἡ ἀρδευσις τῶν ἀγρῶν. Μεγάλοι ὕδατοφράκται ἐγείρονται καὶ συναθροίζονται κολοσσιαῖα ποσὰ ὕδατος, τὸ ὅποιον διὰ μικρῶν διωρύχων ἢ καταλλήλου σωληνώσεως διαμοιράζεται εἰς ἐκτεταμένας καλλιεργουμένας περιοχὰς. Τὰ ἐδάφη, ὅπου ὑπάρχουσι μεγάλα ἀρδευτικὰ ἔργα, εἶναι κατὰ κανόνα πυκνῶς κατοικημένα. Συνήθως κατοικοῦσι ἐκεῖ 1000 κάτοικοι κατὰ τετραγ. χιλιόμετρον. Αἱ μεγάλα πεδινὰ ἐκτάσεις αἱ ἀρδευόμεναι ἐκ τῶν ὕδατοφρακτῶν ἀνήκουσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις, ἰδίως εἰς τὴν Ἀφρικὴν, τὴν Αὐστράλιαν καὶ τὴν νότιον Ἀμερικὴν. Διὰ τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐγένοντο ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, πολλοὶ ἄγονοι ἐκτάσεις καὶ μεγάλα τμήματα ἐρήμων ἔχουσι μεταβληθῆ εἰς προσοδοφόρους ἀγρούς. Τὰ ἀρτεσιανὰ φρέατα, οἱ ὕδατοφράκται, ἡ ἀρδευσις γαιῶν ἐκ τῶν ποταμῶν καὶ ἔργα ἐμποδίζοντα τὰς καταστρεπτικὰς πλημμύρας αὐτῶν συνέβαλον πολὺ εἰς τὴν παγκόσμιον ἀπόδοσιν τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μεγάλων ὕδατοφρακτῶν τῆς γῆς μέχρι τοῦ 1957 ἀνῆρχετο εἰς 170, μὲ χωρητικότητά 500 ἑκατομμ. κυβ. μέτρων. Εἰς τὰ φυτὰ τῆς ἀρδευτικῆς καλλιεργείας ἀνήκει καὶ ἡ ὄρυζα. Ἡ καλλιέργεια τῆς ὀρύζης γίνεται εἰς τὰς ἐκ τῆς φύσεως εὐνοϊκὰς καὶ πυκνοκατοικημένας περιοχὰς τῆς γῆς, ὡς εἶναι αἱ Ἰνδία, ἡ Ἰνδοκίνα, ἡ νότιος Κίνα, ἡ Κορέα. Πρὸς βορρᾶν τοῦ Πεκίνου ἡ καλλιέργεια τῆς ὀρύζης ἐκτείνεται μέχρι τῆς 43° Γ. Π. Εἰς τὰς τροπικὰς περιοχὰς, ὅπου πνέουσιν οἱ μουσῶνες, λαμβάνονται

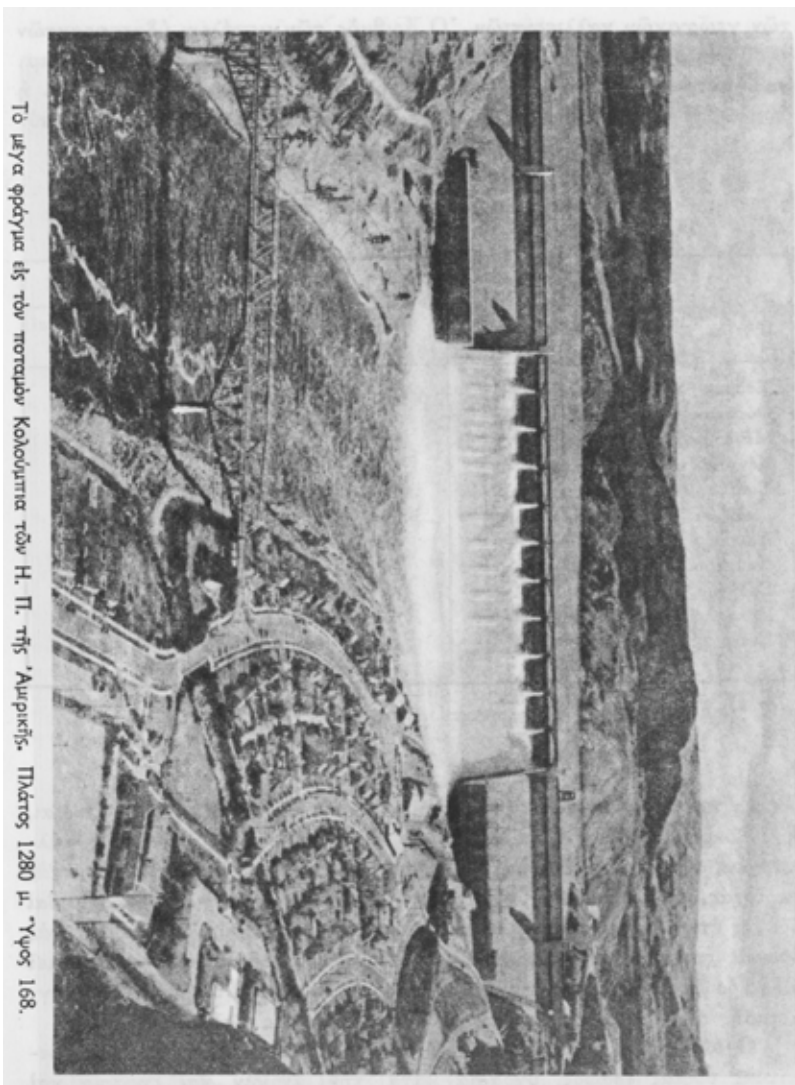
τρεις συγκομιδαί όρύζης έτησίως, έν ψ̄ είς τās ύποτροπικās περιοχās μόνον μία. Είς τās όρεινās περιοχās τών τροπικών και ύποτροπικών χωρών εύδοκιμεί είδος όρύζης άνευ άρδεύσεως. Τουτο όμως άποφέρει τό ήμισυ τής συγκομιδής τής λαμβανομένης εκ τής δι' άρδεύσεως καλλιεργείας.

Μεγάλοι ύδατοφάκται τής γής.

Όνομα	Ποτάμιος περιοχή	Υδατοφάκτης			
		Υψος είς μέτρ.	Πλάτος είς μέτρ.	Σκοπός*	Λειτουργεί από του
Χούβερ	Κολοράντο Άμ.	223	380	A.H	1936
Φόρτπεκ	Μισσουρή »	76	6400	N.	1939
Μέγα Κούλη	Κολούμπια »	168	1272	A.H	1942
Κεντάκνυ	Τεννεσή »	63	2570	H.N	1944
Σιάστα	Σακραμέντο »	171	1067	H.	1944
Γκατσόν	Δτώρ. Παναμά »	35	2350	N.	1912
Άσσουάν	Νείλου	45	1950	H.	1902
Δνειπέρου	Δνειπέρου	61	760	H.N	1932
Σουκούρ	Ίνδου	58	1600	H.	1929
Σεννάρ	Κυανού Νείλου	-	3025	H.	1926
Έντερ	Έντερ Γερμ.	48	400	H.N	1914

* (A=άρδευσις, H=ήλεκτρική ένέργεια, N=ναυσιπλοία).

Ό σίτος. Διά νά εύδοκιμήση ό σίτος, άπαιτείται πλούσιον είς θρεπτικās ουσίās έδαφος, ύγρασία κατά τήν άνοιξιν και ξηρασία και μεγάλη θερμοκρασία κατά τό θέρος. Καλλιεργείται κυρίως είς τās εύκράτους και τήν ύποτροπικήν ζώνην. Είς τήν τροπικήν ζώνην δέν εύδοκιμεί. Ό σίτος άποτελεί τήν σπουδαιοτέραν τροφήν του άνθρώπου, ή δέ διά τήν καλλιέργειαν αυτου διατιθεμένη έκτασις είναι μεγάλη και ίση σχεδόν πρός τήν έκτασιν τήν διατιθεμένην διά τήν καλλιέργειαν τών λοιπών δημητριακών. Είς τήν νοτιοανατολικήν Άσίαν όμως και

Το μέγα φράγμα εις τὸν ποταμὸν Καλούττια τῶν Η. Π. τῆς Ἀμερικῆς. Πλάτος 1280 μ. Ὑψὸς 168.

τὴν Ἰαπωνίαν ἢ μεγαλύτερα καλλιεργουμένη ἔκτασις διατίθεται διὰ τὴν ὄρυζαν. Ἐπειδὴ ὁ σίτος εὐδοκιμεῖ καὶ εἰς τὰ δύο ἡμισφαίρια, αἱ ἐσοδεῖαι τούτου διαδέχονται ἀλλήλας. Οὕτω, εἰς τὴν θόρειον Ἀμερικὴν καὶ τὴν Εὐρώπην λαμβάνεται αὕτη κατ' Ἰούλιον-Αὐγούστον, εἰς τὴν Ἀργεντινὴν κατὰ Νοέμβριον-Δεκέμβριον, εἰς τὴν Αὐστραλίαν κατὰ Δεκέμβριον-Ἰανουάριον, εἰς τὰς Ἰνδίας κατὰ Φεβρουάριον-Μάρτιον.

Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ σίτου κατέχει ἡ Ῥωσσία. Εἰς τὰς ἀπεράντους καὶ εὐφορωτάτας πεδιάδας αὐτῆς καλλιεργεῖται ὁ σίτος, ὅστις ὄχι μόνον ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας (ὑπερβαίνοντος τὰ 200 ἑκατ.), ἀλλὰ καὶ ἐξάγεται εἰς ἄλλας, γειτονικὰς ἰδίως χώρας. Κατὰ τὴν στατιστικὴν παραγωγὴς τοῦ 1938 (ἐλλείπουσιν εἰς τὸν *OHE* νεώτεροι στατιστικά), ἡ Ῥωσσικὴ παραγωγὴ τοῦ σίτου ἀνῆλθεν εἰς 41 περίπου ἑκατομμ. τόννους. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ δευτέρα σιτοπαραγωγὸς χώρα τοῦ κόσμου, αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, παρήγαγον 25 ἑκατομμ. τόννους. Ἄλλαι χώραι μεγάλης παραγωγῆς σίτου εἶναι ἡ Κίνα, ὁ Καναδάς, ἡ Ἀργεντινὴ, ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία, αἱ Ἰνδία. Αἱ τιμαὶ τοῦ διεθνoῦς ἐμπορίου σίτου βυθμίζονται εἰς τὸ χρηματιστήριον ἐμπορευμάτων τοῦ Σικάγου καὶ τοῦ Γούνιπεκ τοῦ Καναδά.

Τὰ ἄλλα δημητριακά. Ἡ παραγωγὴ τῶν λοιπῶν δημητριακῶν ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ οἰκείου στατιστικοῦ πίνακος.

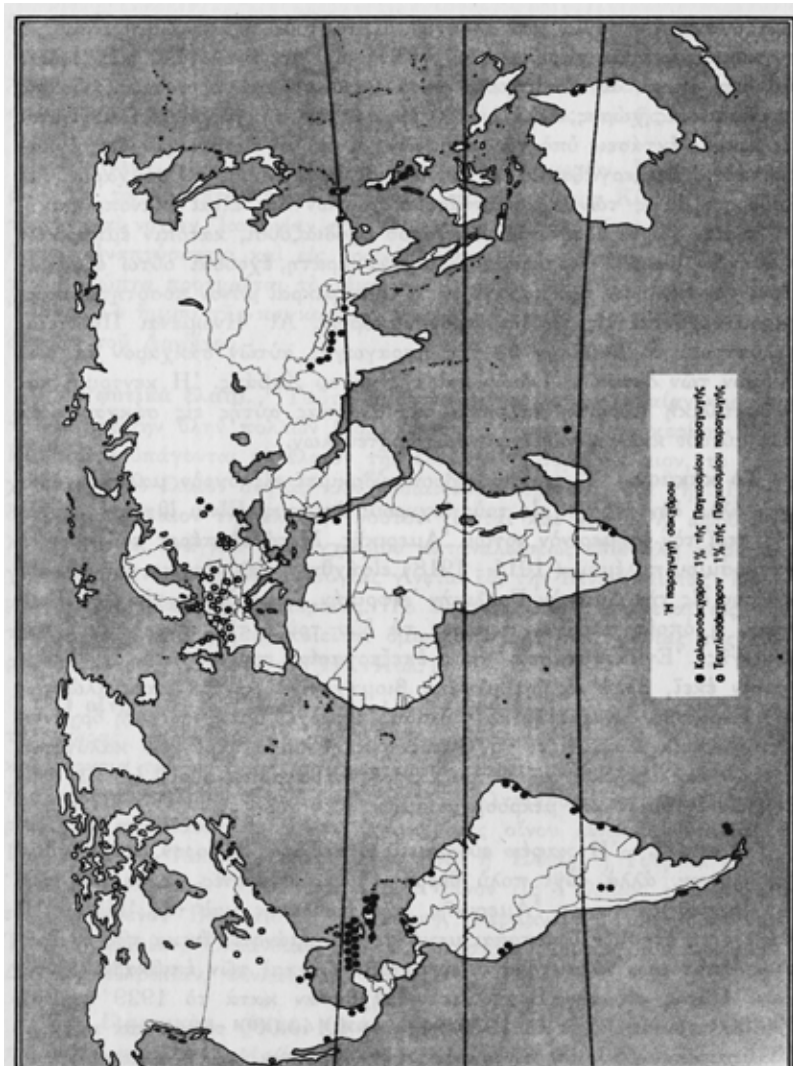
Τὰ γεώμηλα. Διὰ τοὺς κατοίκους τῆς Εὐρώπης τὸ γεώμηλον ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον μετὰ τὸν σίτον γεωργικὸν προϊόν, τὸ χρησιμοποιοῦμενον διὰ τὴν τροφήν τοῦ ἀνθρώπου. Καίτοι τοῦτο δὲν ἔχει τὴν θρεπτικὴν ἀξίαν τοῦ σίτου, διότι ἔχει ὀλιγωτέρας τούτου ἄζωτούχους καὶ λιπαρὰς οὐσίας καὶ περισσύτερον ὕδωρ, ἐν τούτοις, ἔνεκα τῆς εὐκόλου καλλιεργείας του, τῆς μικρᾶς τιμῆς του καὶ τῆς μεγάλης αὐτοῦ γεωργικῆς ἀποδόσεως, ἀπέκτησε σπουδαίαν οἰκονομικὴν σημασίαν.

Ὁ καπνός. Ἡ μεγαλύτερα ποσότης τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καπνοῦ διατίθεται διὰ τὴν παραγωγὴν σιγαρέττων. Ὁ καπνός διακρίνεται εἰς δύο κυρίως εἶδη, τὸν κοινὸν καὶ τὸν εἰδικόν. Εἰς τὸν κοινὸν ὑπάγονται ἰδίως τὰ καπνὰ τῆς Ἀμερικῆς, ἐν ᾧ εἰς τὸν εἰδικόν ὑπάγονται τὰ λεγόμενα ἀνατολικά καπνὰ, εἰς τὰ ὅποια ἀνήκουσι καὶ αἱ ἑλληνικαὶ ποικιλίαι καπνοῦ. Εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον διακρίνονται 6 μεγάλαι κατηγορίαι καπνῶν: 1) Βορειοαμερικανικά (Βιργινίας). 2) Δυτικοῖνδικά (Αἶθνας, Κούβας, Πορτορικό, Δομινίκου). 3)

Νοτιοαμερικανικά (Βενεζουέλας, Βραζιλίας, Παραγουάης). 4) Ανατολικοϊνδικά (Κεϋλάνης, Νεπάλ). 5) Δυτικοευρωπαϊκά. 6) Ανατολικά. Το κλίμα, το έδαφος και το είδος του σπόρου είναι οι τρεις κύριοι συντελεστές της ποιότητας του καπνού. Γενικώς ο καπνός καλλιεργείται εις τὰ εὐκρατα κλίματα. Ὡς καλύτερα ποιότητος καπνοῦ θεωρεῖται ὁ καπνός τῆς Εἰσόδου καὶ τῆς Σουμάτρας, λόγῳ τοῦ ἀρώματος αὐτοῦ. Διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ καλλιέργεια καὶ πώλησις τοῦ καπνοῦ ἔχει σπουδαιοτάτην σημασίαν, διότι οὗτος ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον ἐξαγωγικὸν προϊόν τῆς χώρας ἡμῶν.

Αἱ φυτεῖαι. Ὑπὸ τὸ γενικὸν τοῦτο ὄνομα νοεῖται ἰδιαιτέρως ἡ ἐκμετάλλευσις μεγάλων ἀγροκτημάτων εἰς τὰς τροπικὰς καὶ ὑποτροπικὰς χώρας. Ἡ δημιουργία τούτων χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῶν ἀνακαλύψεων καὶ τοῦ ἀποικισμοῦ (15ος αἰὼν), ὅτε μεγάλοι πεδινὰ ἐκτάσεις γῆς (κτῆματα 40.000-100.000 στρεμμάτων) ἐδωρήθησαν εἰς τοὺς συντελέσαντας πολὺ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν νέων χωρῶν καὶ εἰς ἐξέχοντα πρόσωπα τοῦ ἀποικιακοῦ κράτους. Ἡ καλλιέργεια τῶν φυτειῶν περιωρίζετο κατ' ἀρχὰς μόνον εἰς ἓν εἶδος φυτοῦ, π.χ. σακχαροκαλάμου ἢ καφέ ἢ βάμβακος (μονοκαλλιέργειαι). Βραδύτερον ἀνεπτύχθη ἡ καλλιέργεια πολλῶν φυτῶν εἰς τὸ αὐτὸ ἀγρόκτημα κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (πολυκαλλιέργειαι). Σπουδαῖα προϊόντα λαμβανόμενα ἐκ τῶν φυτειῶν εἶναι τὸ σακχαροκάλαιμον, τὸ κακάον, ὁ καφές, τὸ τέιον, ὁ βάμβαξ, τὸ ἐλαστικὸν κόμμι (καουτσούκ), αἱ ἴνες τῶν φύλλων τῆς ἀγαύης καὶ ἄλλα.

Τὸ σακχαροκάλαιμον. Τοῦτο εὐδοκίμει εἰς ὑγρὸν ἔδαφος, ὅπου τὸ ἐτήσιον βροχομετρικὸν ὕψος φθάνει τοῦλάχιστον τὸ ἓν μέτρον καὶ ἡ μέση ἐτησία θερμοκρασία εἶναι τοῦλάχιστον 20°C. Μεγάλαι φυτεῖαι σακχαροκαλάμου ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Κούβαν, τὸ Πόρτο Ρίκο, τὴν Βραζιλίαν, τὴν Ἰάβαν καὶ ἀλλαχοῦ. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἡ συγκομιδὴ τοῦ σακχαροκαλάμου γίνεται διὰ μηχανῶν. Εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν δὲν ὑπάρχουσι κατὰ κανόνα μεγάλαι φυτεῖαι, ὡς εἰς τὰς τροπικὰς χώρας, ἀλλὰ ἡ καλλιέργεια τοῦ σακχαροκαλάμου γίνεται εἰς μικρὰς ἐκτάσεις ὑπὸ τῶν ἀγροτῶν, οἱ ὁποῖοι εἰς στοιχειώδεις ἐγκαταστάσεις ἐπεξεργάζονται τὸ φυτὸν καὶ λαμβάνουσι τὸ σάκχαρον. Ἡ ἀπόδοσις ὅμως τῶν ἐγκαταστάσεων τούτων δὲν εἶναι ἱκανοποιητικὴ. Αἱ κύριαι χῶραι ἐξαγωγῆς σακχάρου ἐφοδιάζουσι, κατόπιν ἐμπορικῶν συνθηκῶν μακρᾶς διαρκείας, ὠρισμένα κράτη, ἔχουσαι οὕτω ἐξασφαλίσαι τὴν πώλησιν τῆς παραγωγῆς. Ὅθεν μικραὶ

μόνον ποσότητες σακχάρου έρχονται εις τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον. Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι καλύπτουσι τὸ ἐλλείπον ἐκ τῆς παραγωγῆς αὐτῶν σάκχαρον ἐκ τῶν ἀγορῶν τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς νήσου Χαβάης. Ἡ κεντρικὴ καὶ ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη καλύπτει τὰς ἀνάγκας αὐτῆς εις σάκχαρον ἐκ τῶν αὐτόθι καλλιεργουμένων σακχαροτεύτων.

Τὸ κακάον. Τὸ κακαόδένδρον εὐδοκιμεῖ εις ὑγρὸν μαλακὸν ἔδαφος, ἀλλὰ δὲν ἀντέχει εις τοὺς ἰσχυροὺς ἀνέμους. Εἶναι ἰθαγενὲς φυτὸν τῆς περὶ τὸν ἰσημερινὸν νοτίου Ἀμερικῆς. Μετὰ τὸ πέρασ τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου (1914-1918) εἰσῆχθη ἡ καλλιέργεια τοῦ κακαοδένδρου εις τὴν Δυτικὴν Γαλλικὴν Ἀφρικὴν, ἰδίως δὲ εις τὴν ἄνω Γουινέα, ἡ ὁποία παράγει σήμερον τὰ δύο τρίτα τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Ἐγκαταστάσεις πρὸς ἐπεξεργασίαν τοῦ καρποῦ δὲν ὑπάρχουσιν ἐκεῖ, ἀλλὰ εις τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ κέντρα καταναλώσεως τῆς Εὐρώπης, Ἀμερικῆς καὶ Ἀσίας. Ὑπάρχει ὅμως κρατικὴ ὀργάνωσις, ἡ ὁποία διαφωτίζει τὸν ἰθαγενῆ πληθυσμὸν περὶ τῶν καλυτέρων τρόπων καλλιέργειας τοῦ φυτοῦ καὶ τῆς προστασίας αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐπιβλαβῶν ἐντόμων καὶ μικροοργανισμῶν.

Ὁ καφέ. Ἡ καφέα εὐδοκιμεῖ εις ἔδαφος εὐφορον, καλῶς διαβρεχόμενον, ἀλλὰ οὐχὶ πολὺ θερμὸν. Εἶναι ἰθαγενὲς φυτὸν τῆς περὶ τὸν ἰσημερινὸν νοτίου Ἀμερικῆς, τῆς Κεϋλάνης καὶ τῆς Ἰάβας. Ἡ παραγωγὴ ἐτησίως ὑφίσταται μεγάλας διακυμάνσεις ἕνεκα τῆς ἐπιδράσεως ἀποτόμων κλιματολογικῶν μεταβολῶν καὶ τῶν ἐπιβλαβῶν ἐντόμων. Οὕτω, εις τὴν Βραζιλίαν παρήχθησαν κατὰ τὸ 1929 περίπου 400.000 τόννοι, κατὰ τὸ 1930 περίπου 1.140.000 τόννοι καὶ κατὰ τὸ 1931 περίπου 480.000 τόννοι. Εἰς τὴν Ἀφρικὴν ἡ καφέα μετεφύτευθη ἐκ τῆς Κεϋλάνης καὶ τῆς Ἰάβας κατὰ τὸ 1850. Εἴκοσιν ἔτη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ παραγωγὴ καφέ τῆς Ἀφρικῆς ἤτο μεγαλυτέρα τῆς παραγωγῆς τῶν Ἀσιατικῶν χωρῶν. Σήμερον τὸ ἥμισυ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καφέ προέρχεται ἐκ τῆς Βραζιλίας καὶ τῆς Κολομβίας.

Τὸ τείον. Εἶναι φυτὸν τῶν ὑποτροπικῶν χωρῶν. Εὐδοκιμεῖ κυρίως εις τὰ κράσπεδα τῶν Ἰμαλαίων, εις τὴν νότιον Κίναν, τὴν κεντρικὴν καὶ νότιον Ἰαπωνίαν, τὴν Φορμόζαν καὶ τὴν Κεϋλάνην, εις τὴν ὁποίαν ἀναπτύσσεται καὶ εις ὄρεϊνὰ ἐδάφη μέχρις ὕψους 2500μ.. Εἰς τὴν Εὐρώπην προτιμᾶται τὸ τείον τοῦ Ἀσσάμ, τῆς Κεϋλάνης καὶ τῆς Ἰάβας. Τὸ ἥμισυ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς τείου διατίθεται εις τὴν ἀγορὰν τοῦ Λονδίνου.

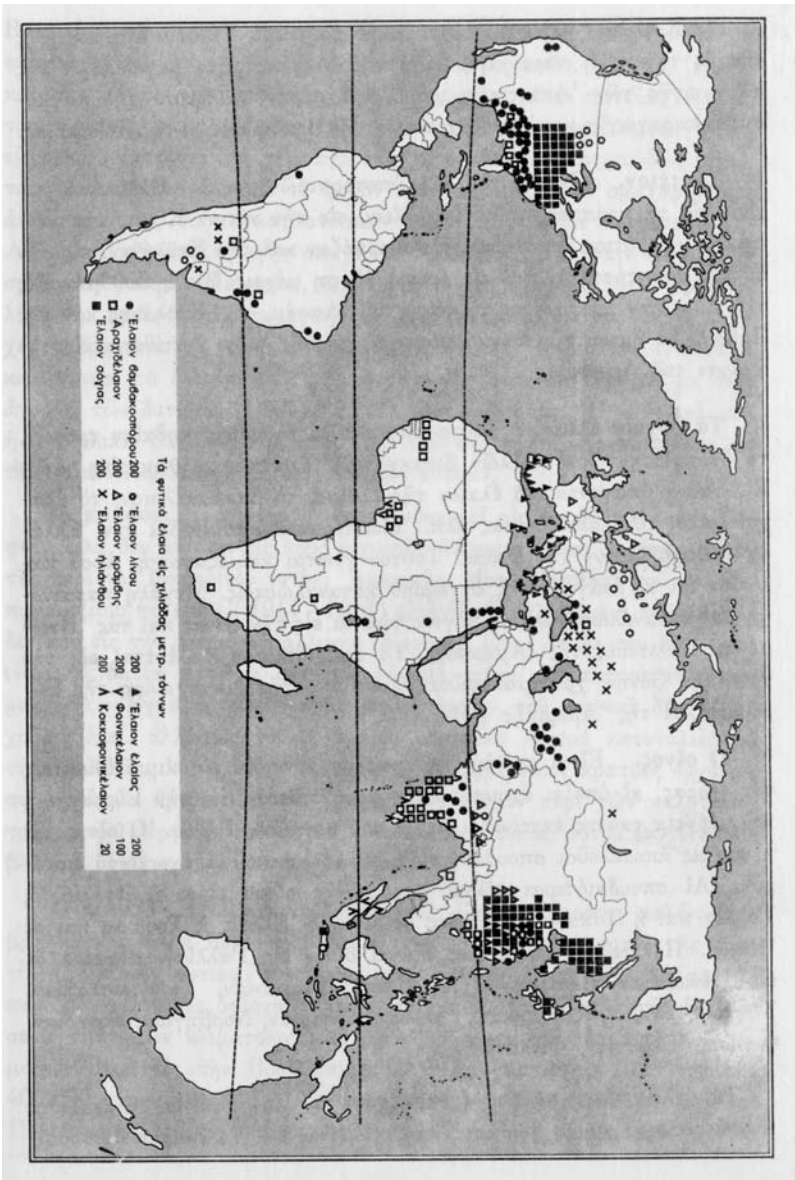
Τὰ φυτικὰ ἔλαια. Ταῦτα ἀποτελοῦσι τὸ μὲν σπουδαίαν τροφήν,

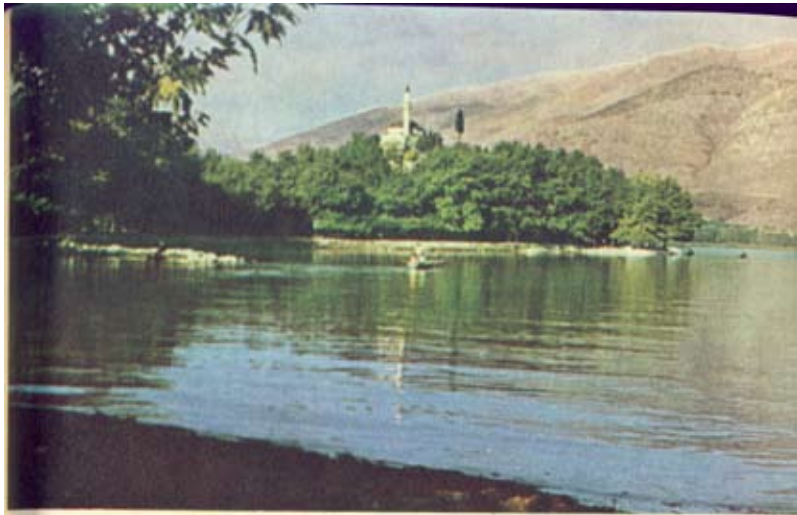
τὸ δὲ πρώτην ὕλην πολλῶν βιομηχανιῶν (σάπωνες, γλυκερίνη κ.ἄ.) Εἰς ταῦτα ὑπάγονται τὸ ἔλαιον τῆς ἐλαίας, τὸ βαμβακέλαιον, τὸ ἀραχιδέλαιον, τὸ ἔλαιον σόγιας κλπ. Ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὴν Ἑλλάδα ἔχει τὸ ἔλαιον τῆς ἐλαίας. Τούτου γίνεται καὶ ἐξαγωγή, ἀφοῦ καλύπτονται αἱ ἀνάγκαι τῆς ἐγχωρίου καταναλώσεως. Μεγάλῃ παραγωγῇ καὶ κατανάλωσις ἐλαίου σόγιας γίνεται εἰς τὴν Κίναν καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ ἀραχιδέλαιον παράγεται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, χρησιμοποιεῖται ὅμως ὑπὸ τῆς βιομηχανίας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς (Ἡν. Πολ.).

Ὁ οἶνος. Εἶναι προῖόν τῆς ἀμπέλου, ἡ ὁποία εὐδοκιμεῖ ἰδίως εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουσι κλίμα μεσογειακόν. Εἰς τὴν Εὐρώπην ἡ καλλιέργεια ταύτης ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ῥήνου. Ὁ οἶνος καὶ ἡ σταφίς ἀποτελοῦσι σπουδαῖα εἶδη τοῦ ἐλληνικοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου. Αἱ σπουδαιότεραι χώραι παραγωγῆς οἴνου εἶναι ἡ Ἰταλία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἰσπανία, σταφίδος δὲ εἶναι ἡ Ἑλλάς, ἡ Τουρκία καὶ αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι. Ἡ Ἑλλάς ἐξάγει οἶνον εἰς Γαλλίαν, σταφίδα δὲ εἰς Ἡνωμένον Βασίλειον (Ἀγγλίαν), Γερμανίαν, Γιουγκοσλαβίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Ὀλλανδίαν, Γαλλίαν, Αὐστρίαν, Νορβηγίαν, Σουηδίαν, Δανίαν, Ἑλβετίαν, Φινλανδίαν.

Τὸ ἐλαστικὸν κόμμι (καουτσούκ). Τοῦτο εἶναι γαλακτώδης πυκνόρρευστος χυμὸς (κόμμι) λαμβανόμενος ἐκ τῆς ἐκκρίσεως τροπικῶν φυτῶν. Μεγάλῃν σημασίαν ἀπέκτησε τὸ κόμμι τοῦτο ἀπὸ τοῦ 1910 περίπου, ὅτε ἤρχισεν ἀναπτυσσομένη ἡ βιομηχανία τῶν αὐτοκινήτων. Αἱ σπουδαιότεραι χώραι παραγωγῆς φυσικοῦ ἐλαστικοῦ κόμμιος εἶναι ἡ Μαλαισία, ἡ Ἰνδονησία, ἡ Κεϋλάνη, ἡ Ἰνδοκίνα καὶ ἡ Βραζιλία. Ἡ παραγωγὴ τῶν χωρῶν τούτων δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς βιομηχανίας, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖ καὶ συνθετικὸν ἐλαστικὸν κόμμι, παραγόμενον διὰ τῆς ἐπεξεργασίας γαιάνθρακος καὶ πετρελαίου. Αἱ μεγαλύτεραι ποσότητες συνθετικοῦ προῖόντος παρασκευάζονται ὑπὸ τῆς βιομηχανίας τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ῥωσσίας.

Ὁ βάμβαξ. Ἐκ τῶν φυσικῶν ὑφαντικῶν ὑλῶν, ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν, σπουδαιότατην σημασίαν διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ὁ βάμβαξ. Τὸ φυτὸν τοῦτο εὐδοκιμεῖ εἰς τὴν τροπικὴν καὶ ὑποτροπικὴν ζώνην, ὡς καὶ εἰς τὴν γειτονικὴν πρὸς ταύτην περιοχὴν τῆς εὐκράτου ζώνης (περίπου μεταξύ 36°-41° Γ.Π.). Ἀπαιτεῖ 6-7 μῆνας πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ ὠρίμανσιν, καὶ ξηρασίαν κατὰ τὴν συγκομιδὴν. Εἶναι ἰθαγενὲς φυτὸν τῆς Ἀσίας (περιοχῆς τῶν μουσῶνων), τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν

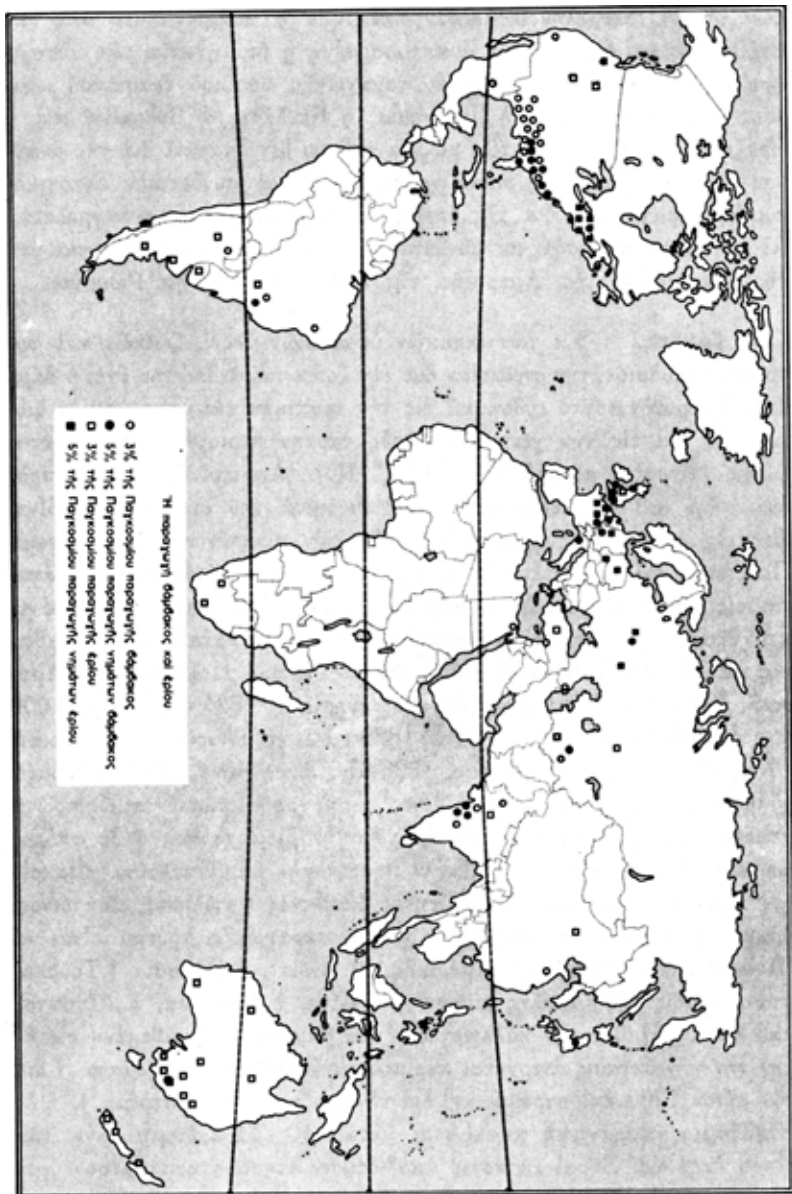

και του Μεξικου. Η χρῆσις του ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀνάγεται εἰς τὴν προϊστορικὴν ἀκόμη ἐποχὴν (Ἰνδίας, Κίνα). Ὅτε ἀνεπτύχθησαν αἱ ὑφαντικαὶ μηχαναί, ἡ παγκοσμία κατανάλωσις βάμβακος ἠῤῥησε καταπληκτικῶς. Οὕτω, εἰς τὰς Ἠνωμ. Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ἡ παραγωγὴ του εἶχεν ὡς ἐξῆς ἐτησίως: 1821-1830: 100.000 τόννους, 1851-60: 700.000 τόνν., 1880: 1 ἑκατ. τόννους, 1895: 2 ἑκατ. τόνν., 1913: 2,8 ἑκατ. τόννους, 1926: 3,8 ἑκατ. τόνν., 1948: 3,3 ἑκατ. τόνν., 1955: 3,2 ἑκατ. τόνν. Αἱ ἴνες αὐτοῦ χρησιμοποιοῦνται ὡς πρώτη ὕλη εἰς τὴν ὑφαντουργίαν καὶ τὴν χημικὴν βιομηχανίαν, ὁ δὲ σπόρος του εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν παραγωγὴν βαμβακελαίου. Διακρίνονται πολλαὶ ποικιλίαι καὶ ποιότητες βάμβακος (στιλπνός, μακρόνιος, βραχύνιος κλπ.). Σπουδαιότεραι γῶραι παραγωγῆς τούτου εἶναι αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, αἱ Ἰνδία, ἡ Ῥωσσία (Τουρκεστάν, νοτιῶς τῆς Ἀράλης λίμνης), ἡ Κίνα, ἡ Βραζιλία, ἡ Αἴγυπτος καὶ ἄλλαι. Ἡ διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ βάμβακος διατιθεμένη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἑκτασις ἀνέρχεται περίπου εἰς 300 ἑκατ. στρέμματα (διὰ τὸν σίτον 1200 ἑκ. στρέμμ. καὶ διὰ τὴν ὄρυζαν 900 ἑκ. στρέμμ.), ἡ δὲ παγκόσμιος παραγωγὴ κυμαίνεται μεταξύ 10-11 ἑκατομμ. τόνν. περίπου ἐτησίως. Ἐπὶ ἐκτάσεις ἀποδίδουσιν ἐτησίως κατὰ μέσον ὄρον 20 χιλιογρ. κατὰ στρέμμα, ἐν ᾧ αἱ ἀρδευόμεναι 50-60 χιλιογρ. κατὰ στρέμμα. Καλυτέρας ποιότητος βάμβαξ θεωρεῖται ὁ αἰγυπτιακός, ὁ Ῥωσικὸς καὶ ὁ τῆς Φλωρίδος. Τὴν μεγαλύτεραν ζήτησιν εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν ἔχει εἶδος τι βάμβακος, τοῦ ὁποίου αἱ ἴνες εἶναι μαλακαί, ἀνθεκτικαὶ καὶ τὸ μῆκος αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς 2,1 ἑκατοστόμ. περίπου. Ἀκριβώτερος καὶ ἀρίστης ποιότητος εἶναι ὁ αἰγυπτιακός, τοῦ ὁποίου τὸ μῆκος τῶν ἰνῶν ἀνέρχεται εἰς 3,8 ἑκατοστόμ. Ὅμοιος βάμβαξ καλλιεργεῖται εἰς τὴν Βραζιλίαν καὶ τὸ Περού. Αἱ τιμαὶ τοῦ βάμβακος ῥυθμίζονται εἰς τὰ χρηματιστήρια ἐμπορευμάτων τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Ὁ βάμβαξ φέρεται εἰς τὸ ἐμπόριον, ἀφοῦ ἀφαιρεθῆ ὁ σπόρος αὐτοῦ δι' ἐκκοκκιστικῶν μηχανῶν (ἐκκοκκισμένος βάμβαξ). Ὁ βαμβακόσπορος χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ διὰ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ βαμβακελαίου.

5. Ἡ μεταλλευτικὴ οἰκονομία ἢ μεταλλεῖα.

Μεταλλευτικὴ ἢ μεταλλεῖα ὀνομάζεται ὁ κλάδος ἐκεῖνος τῆς οἰκονομίας, ὅστις λαμβάνει τὰς πρώτας ὕλας ἐκ τοῦ ὑπεδάφους (ὄρυκτά).

Ἡ ἐπεξεργασία τῶν ὑλῶν τούτων ὀνομάζεται μεταλλουργία (διὰ τὸ πετρέλαιον ὀνομάζεται αὕτη διύλισις). Ἡ μεταλλεία, ἡ μεταλλουργία καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν ἐκ τῆς γῆς λαμβανομένων ὀρυκτῶν (μετάλλων, πολυτίμων λίθων, πετρελαίου, διαφόρων ἀερίων κλπ.) συνιστῶσι τὴν μεταλλευτικὴν καλουμένην οἰκονομίαν. Αἱ πρῶται ὕλαι τῆς μεταλλευτικῆς δὲν ἀνανεοῦνται κατ' ἔτος, ὡς τοῦτο συμβαίνει μὲ τὸν σίτον τὸν θαμβάκα κλπ. Ἔνεκα τούτου ἔχει ὁ ἄνθρωπος ὑπ' ὄψει του ὅτι τὰ κοιτάσματα τῆς γῆς, παρ' ὧν λαμβάνει πρῶτας ὕλας, ἡμέραν τινὰ θὰ ἐξαντληθῶσι, καὶ προσπαθεῖ νὰ εὑρῇ τρόπον ἀντικαταστάσεως αὐτῶν, ὅσον τοῦτο θὰ εἶναι ἐφικτόν. Πρὸς τοῦτο καταβάλλεται προσπάθεια, τὸ μὲν διὰ νὰ γίνεταί λελογισμένη ἐκμετάλλευσις τοῦ ὑπογείου πλοῦτου τῆς γῆς, τὸ δὲ διὰ νὰ εὔρεθῶσι νέαι ὀρυκτωρυχικαὶ πηγαί. Ἦδη ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων, ὁ ἄνθρωπος ἐλάμβανε μέταλλα καὶ πολυτίμους λίθους ἐκ τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὴν Κύπρον, τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Μεσοποταμίαν ἡ μεταλλουργία ἦτο γνωστὴ χιλιάδας τινὰς ἔτη π.Χ. Ὁ Ὅμηρος ἐξ ἄλλου μᾶς πληροφορεῖ ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου οἱ Ἕλληνες ἐγνώριζον τὴν μεταλλουργίαν (Ιλ. Σ 468). Ἰδιαιτέραν ἀνάπτυξιν ἔλαβεν ἡ μεταλλευτικὴ οἰκονομία ἀπὸ τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἡ ἀνάπτυξις αὕτη συνδέεται πρὸς τὴν ὑπαρξίν γαιάνθρακος, πετρελαίου ἢ ὕδατοπτώσεων. Μέχρι τοῦ 1914 τὰ 3/4 πάσης ἐνεργείας ἐλαμβάνοντο ἐκ τοῦ γαιάνθρακος, ἐν ᾧ σήμερον ἡ ἐκ τοῦ γαιάνθρακος λαμβανομένη ἐνέργεια δὲν φθάνει τὰ 50% τῆς παγκοσμίου καταναλώσεως ἐνεργείας. Τουναντίον, ἡ χρησιμοποίησις τοῦ πετρελαίου ἔχει ἀπὸ τότε πενταπλασιασθῆ καὶ ἡ ἐκ τοῦ πίπτοντος ὕδατος λαμβανομένη ἐνέργεια ἔχει τετραπλασιασθῆ.

Ὁ γαιάνθραξ. Οὗτος περιέχει 90% ἄνθρακα περίπου καὶ ἐσχηματίσθη εἰς διαφόρους γεωλογικὰς περιόδους, κατὰ τὸ πλεῖστον ὅμως κατὰ τὴν λιθάνθρακοφόρον γεωλογικὴν περίοδον. Ὁ λιγνίτης εἶναι ἐπίσης γαιάνθραξ, ὅστις ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ νεωτέραν γεωλογικὴν περίοδον (κατὰ τὴν τριτογενῆ), περιέχει δὲ 45-65% ἄνθρακα καὶ εἶναι συνεπῶς κατωτέρας ποιότητος. Ὁ γαιάνθραξ ἀπαντᾷ εἰς βαθύτερα στρώματα τῆς γῆς, ἐν ᾧ ὁ λιγνίτης συνήθως εἰς τὰ ἀνώτερα. Ὁ γαιάνθραξ χρησιμοποιεῖται εἰς ἀτμομηχανὰς διὰ τὴν θέρμανσιν τοῦ ὕδατος καὶ παραγωγὴν τοῦ ἀτμοῦ, εἰς τὴν λήψιν ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας, εἰς τὴν παραγωγὴν βενζίνης, χρωμάτων, φαρμάκων, τεχνητῶν ὑφαντικῶν ὑλῶν κλπ. Ἡ βορειοδυτικὴ Εὐρώπη, ἡ Ῥωσσία καὶ αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ὀφείλουσι

τὴν πολιτικὴν καὶ βιομηχανικὴν αὐτῶν ἰσχὺν κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰ κοιτάσματα ἄνθρακος τὰ ὅποια διαθέτουσι. Ἡ ποσότης τῶν ὑπαρχόντων κοιτασμάτων ἄνθρακος τῆς γῆς ὑπολογίζεται ὡς κάτωθι, εἰς δισεκατομμύρια τόνους:

Εὐρώπη.	B. Ἀμερικὴ.	N. Ἀμερικὴ.	Ἀσία.	Ἀφρική.	Ὠκεανία.	Ῥωσία.
620	2.100	40	300	75	15	1450

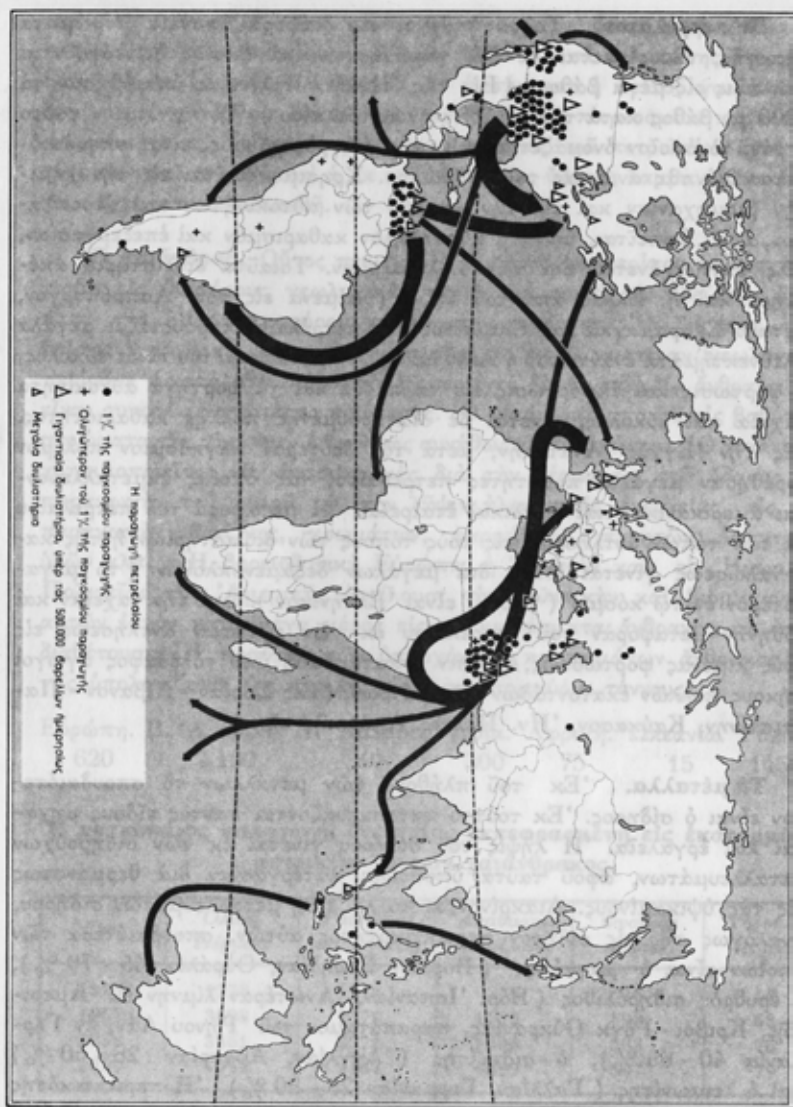
Ἡ παγκόσμιος παραγωγὴ ἐνεργείας ἐκπεφρασμένη εἰς ἑκατομμύρια μετρικῶν τόνων γαιάνθρακος.

Ἔτος	Ὀλικὴ ἐνεργεια	Γαιάνθραξ καὶ λιγνίτης	Ἀκάθαρτον πετρέλαιον	Φυσικὸν ἀέριον	Υδροηλεκτρικὴ
1929	1778	1412	276	76	14
1957	3693	1976	1176	473	68
1958	3861	2071	1206	508	76
1959	4092	2147	1299	567	79

Τὸ πετρέλαιον. Τοῦτο ὑπάρχει εἰς διάφορα ὑπόγεια στρώματα τῆς γῆς, ἀνευρίσκεται δὲ διὰ γεωτρήσεων, αἱ ὁποῖαι διενεργοῦνται πολλάκις εἰς μέγα βάθος. (Εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας ὑπερέβησαν τὰ 6200 μ. βάθος κατὰ τὴν ἀναζήτησιν πετρελαίου). Τὸ πολύτιμον τοῦτο ὑγρὸν, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται καὶ μαῦρος ὑγρὸς χρυσός, εἶναι σπουδαιότατον διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου. Χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν χημικὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς τὴν κίνησιν τῶν αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων, ἀφοῦ, ἔννοεῖται, ὑποστῆ κατάλληλον καθαρισμόν καὶ ἐπεξεργασίαν, ἥτις ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν διύλιστηρίων. Τοιαῦτα διύλιστήρια ἀπέκτησε καὶ ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τοῦ 1958 (κεῖμενα εἰς τὸν Ἀσπρόπυργον, μεταξύ Σκαραμαγαῶ καὶ Ἐλευσίνος). Τὸ πετρέλαιον παρουσιάζει μεγάλα πλεονεκτήματα ἔναντι τοῦ γαιάνθρακος. Ἡ μεταφορὰ του εἶναι εὐκόλος, ἡ φόρτωσις καὶ ἐκφόρτωσις εἰς τὰ πλοῖα καὶ τὰ φορτηγὰ αὐτοκίνητα ταχεῖα καὶ εὐκόλος, γίνεται δὲ διατηρουμένης πολλῆς καθαριότητος. Εἰς τὴν Ἑγγὺς Ἀνατολήν, μετὰ τὸν δεῦτερον παγκόσμιον πόλεμον εὐρέθησαν μεγάλα ποσότητες

πετρελαίου, τὰς ὁποίας ἐκμεταλλεύονται ἀμερικανικαὶ καὶ ἀγγλικαὶ εἰταιρεῖαι. Ἡ μεταφορὰ τοῦ πετρελαίου ἐκ τῶν τόπων ἀντλήσεως εἰς τοὺς τόπους τῶν διυλιστηρίων ἢ τῆς καταναλώσεως γίνεται ἰδίως διὰ μεγάλων δεξαμενοπλοίων (τὸ μεγαλύτερον ἐν τῷ κόσμῳ (1961) εἶναι Ἑλληνικόν). Διὰ τὴν ταχεῖαν καὶ εὐδηνὴν μεταφορὰν τοῦ πετρελαίου ἐκ τῶν φρεάτων ἀντλήσεως εἰς τοὺς λιμένας φορτώσεως, ἔχουσιν ἐγκατασταθῆ ὑπὸ τὸ ἔδαφος ἀγωγοὶ μῆκους πολλῶν ἑκατοντάδων χιλιομέτρων. (Εἰς Συρίαν-Λίβανον-Παλαιστίνην, Καύκασον, Ἡν. Πολιτ. Ἀμερικῆς κλπ.).

Τὰ μέταλλα. Ἐκ τοῦ πλήθους τῶν μετάλλων τὸ σπουδαιότερον εἶναι ὁ σιδήρος. Ἐκ τούτου κατασκευάζονται παντὸς εἶδους μηχαναὶ καὶ ἐργαλεῖα. Ἡ λήψις τοῦ σιδήρου γίνεται ἐκ τῶν σιδηρούχων μεταλλευμάτων, ἀφοῦ ταῦτα ὑποστῶσι κατεργασίαν διὰ θερμάνσεως εἰς τὰς ὑψικαμίους. Διακρίνονται πολλὰ εἶδη μεταλλευμάτων σιδήρου, ἀναλόγως τῆς εἰς σίδηρον περιεκτικότητος αὐτῶν, σπουδαιότερα τῶν ὁποίων εἶναι ὁ μαγνήτης (Βόρειον Σουηδίαν, Οὐράλια 45-70%), ὁ ἐρυθρὸς σιδηρόλιθος (Βόρ. Ἰσπανίαν, Ἀνωτέραν λίμνην Β. Ἀμερικῆς, Κριβόι-Ρόγκ Οὐκρανίας, παραπόταμον τοῦ Ρήνου Λάν, ἐν Γερμανίᾳ 40-65%), ὁ σιδηρίτης (Ἀγγλίαν Αὐστρίαν 28-40%) καὶ ὁ λευμονίτης (Γαλλίαν Γερμανίαν 25-30%). Ἡ περιεκτικότης εἰς σίδηρον τῶν μεταλλευμάτων αὐτοῦ ἔχει σημασίαν διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ χάλυθος. Ὅταν αὕτη εἶναι κατωτέρα τῶν 25%, ταῦτα δὲν θεωροῦνται οἰκονομικῶς ἐκμεταλλεύσιμα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος αἱ ποσότητες μεταλλευμάτων σιδήρου, αἱ λαμβανόμεναι ἐκ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου, εἶναι πολὺ περισσότεραι τῶν τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου. Παρὰ ταῦτα, διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν κέντρων εἰς σίδηρον (Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς, Δυτικῆς Εὐρώπης, Ρωσσίας) εἰσάγονται εἰς ταῦτα σιδηρομεταλλεύματα ἐκ τῆς βορείου Ἀφρικῆς, τῆς Κούβας καὶ τῆς νοτίου Ἀμερικῆς. Ἡ κατασκευὴ τῶν διαφόρων ποιότητων τοῦ χάλυθος ἀπαιτεῖ ἀνάμιξιν καὶ ἄλλων μετάλλων εἰς μικρὰν ποσότητα, ὡς εἶναι τὸ χρῶμιον, τὸ νικέλιον κλπ. Ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου ἡ βιομηχανία τοῦ χάλυθος ἐπηρεάζεται ἐκ τῆς παραγωγῆς τῶν μετάλλων τούτων. Ἐκτὸς τοῦ σιδήρου, ἄλλα μεταλλεύματα σπουδαίας σημασίας διὰ τὴν βιομηχανίαν εἶναι τοῦ χαλκοῦ (Ἡνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς, Χιλὴ, Καναδᾶς), τοῦ μολύβδου (Ἡνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς, Μεξικόν, Αὐστραλία), τοῦ ψευδαργύρου (Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς, Αὐστραλία, Καναδᾶς), τοῦ βωξίτου (Γαλλία, Οὐγγαρία, Γιουγκοσλαβία), τοῦ

κασσιτέρου (Μαλαισία, Ίνδονησία, Βολιβία), του νικελίου (Καναδάς), του χρωμίου (Ν. Αφρική, Τουρκία, Ρωσία), του μαγγάνιου (Ρωσία, Ίνδία, Ν. Αφρική), του ύδραργύρου (Ιταλία, Ίσπανία, Ήνωμ. Πολ. Αμερικής).

Τὰ πολύτιμα μέταλλα καὶ οἱ πολύτιμοι λίθοι. Εἰς ταῦτα ἀνήκουσιν ὁ χρυσός, ὁ λευκόχρυσος καὶ ὁ ἄργυρος. Ὁ χρυσὸς χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν κατασκευὴν νομισμάτων καὶ κοσμημάτων. Ἡ ἀξία τοῦ χαρτονομίσματος ἐκάστης χώρας ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τοῦ ποσοῦ τοῦ χρυσοῦ, τὸν ὅποιον αὐτὴ διαθέτει. Σπουδαιότεραι χῶραι ἐξαγωγῆς χρυσοῦ καὶ λευκοχρύσου εἶναι ἡ νότιος Ἀφρική, ἡ Ρωσία, ὁ Καναδάς, αἱ Ήνωμ. Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικής καὶ ἡ Αὐστραλία.

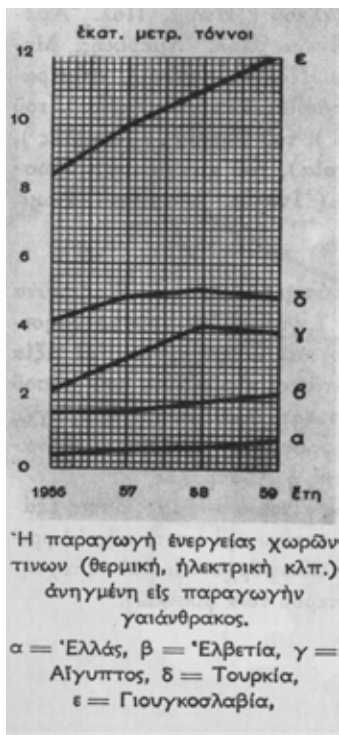
Ἐκ τῶν πολυτίμων λίθων σπουδαιότερος εἶναι ὁ ἀδάμας, ὅστις ἐξάγεται κυρίως ἐκ τῶν ἀδαμαντωρυχείων τῆς νοτίου καὶ κεντρικῆς Ἀφρικής. Εἰς τὸ ἐμπόριον ὅμως τῶν πολυτίμων λίθων ἔρχονται καὶ οἱ τεχνητοὶ τοιοῦτοι, οἱ ὅποιοι εἶναι πολὺ εὐδηνότεροι τῶν φυσικῶν.

Ἡ Βιομηχανία.

Ἡ βιομηχανία εἶναι ὁ κλάδος τῆς οἰκονομίας, ὁ περιλαμβάνων τὴν διὰ μηχανῶν ἐπεξεργασίαν τῶν πρώτων ὑλῶν τῶν λαμβανομένων ἐκ τοῦ φυτικού καὶ ζωϊκοῦ βασιλείου ὡς καὶ ἐκ τῶν ὀρυκτῶν. Ἀπὸ ἀπόψεως χρηματικῆς ἀξίας, τὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας εἶναι ἀνώτερα τῶν προϊόντων οἰασδῆποτε ἄλλης μορφῆς τῆς οἰκονομίας (γεωργικῆς, δασικῆς κλπ.). Ἡ βιομηχανία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν γεωργικὴν οἰκονομίαν, ἔχει τὴν τάσιν νὰ συγκεντροῦται εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν μικροτέραν περιοχὴν.

Ἡ βιομηχανία χρησιμοποιεῖ ποικίλας πρώτας ὑλας διὰ τὴν παραγωγὴν ἡμιετοιμῶν ἢ ἐτοιμῶν εἰδῶν. Ἡμιέτοιμα εἶδη εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα χρήζουσι περαιτέρω ἐπεξεργασίας, ἵνα δώσωσιν εἶδη δυνάμενα νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ἀμέσως ὑπὸ τῶν ἀγοραστῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν ὡς ἡμιέτοιμον εἶδος τὰ διάφορα νήματα καὶ τὸν πολτὸν τοῦ χάρτου (χαρτόμαζαν). Ὡς ἐτοιμον εἶδος ἀναφέρομεν τὰ ὑφάσματα, τὸν χάρτην, τὰ φάρμακα, τὰ λιπάσματα, τὰ ἐργαλεῖα κλπ.

Ἡ ἐνέργεια. Ὁ ἀνδραξ, τὸ πετρέλαιον, τὰ ξύλα καὶ ἡ πτώσις τῶν ὑδάτων παρέχουσι τὴν ἐνέργειαν, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ βιομηχανία. Αἱ συγκοινωνίαι, ὁ φωτισμὸς καὶ ἡ θέρμανσις ἐξαρτῶνται ἐπίσης ἐκ τῆς διατιθεμένης ἐνεργείας. Ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια δὲν ἔχει ἀκόμη τεθῆ εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου εἰς εὐρείαν κλίμακα. Ἡ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια παρουσιάζει πλεονεκτήματα ἔναντι τῶν ἄλλων μορφῶν ἐνεργείας καὶ γίνεται ὅσημέραι ἀπαραίτητος εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Εὐθηνὸν ἠλεκτρικὸν ρεῦμα ὑποβοηθεῖ τὴν

ανάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Αἱ σπουδαιότεραι χῶραι παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἐκ τῆς πτώσεως τῶν ὑδάτων εἶναι αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, ὁ Καναδάς, ἡ Ἰαπωνία, ἡ Ῥωσσία, ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ἑλβετία. Ἐλπίζεται ὅτι συντόμως θὰ λαμβάνεται εὐδηγὸν ἠλεκτρικὸν ρεῦμα ἐκ τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας.

Ἡ παραγωγή ἐνεργείας χωρῶν τινων ἐκπεφρασμένη εἰς ἑκατομμ. μετρικῶν τόννων γαιάνθρακος.

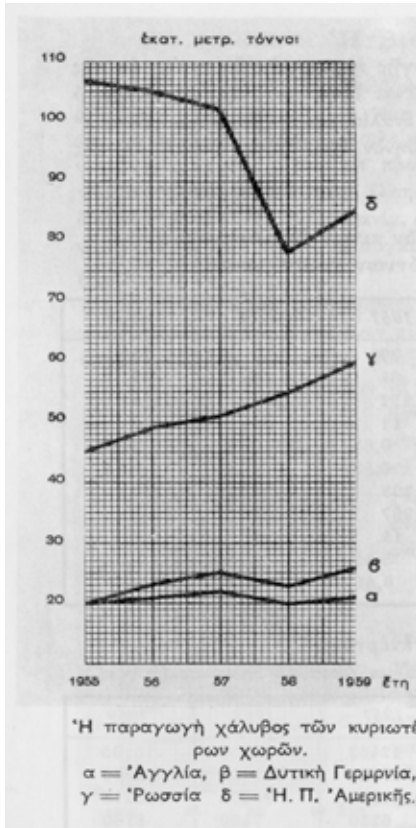
Χῶραι	1957	1958	1959
Βέλγιον	29	27	23
Γαλλία	64	66	69
Γερμανία Δυτικῆ	172	171	164
Γιουγκοσλαβία	11	11	13
Δανία	0,85	0,81	0,76
Ἑλλάς	0,55	0,65	0,86
Ἡνωμ. Βασίλειον (Ἀγγλία)	228	220	210
Ἡνωμ. Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς	1367	1274	1333
Ἰταλία	14	15	17
Τουρκία	5,21	5,39	5,28
Φινλανδία	0,81	0,86	0,68

Ἡ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια.

Παραγωγή ἠλεκ. ρεύματος εἰς ἑκατομμύρια ὠριαίων Κιλοβάτ (KWH)

Χῶραι	1938	1957	1958	1959
Αὐστρία	2994	12463	13559	15105
Γαλλία	20696	57433	61600	64500
Γερμανία	55333	91773	95270	103213
Γιουγκοσλαβία	1090	6250	7400	8100
Ἑλλάς	427	1627	1768	1962
Ἡνωμένον Βασίλειον	25708	105592	113315	121000
Ἡν. Πολιτ. Ἀμερικῆς	141955	716000	7250000	795000
Ἰαπωνία	32676	81200	85400	99000
Ἰταλία	-	42800	45500	49000
Παγκόσμιος ἐκτὸς Ῥωσ.	419600	1802900	1906400	2096200
Τουρκία	312	2057	2304	2550
Φινλανδία	3110	7700	7900	7740

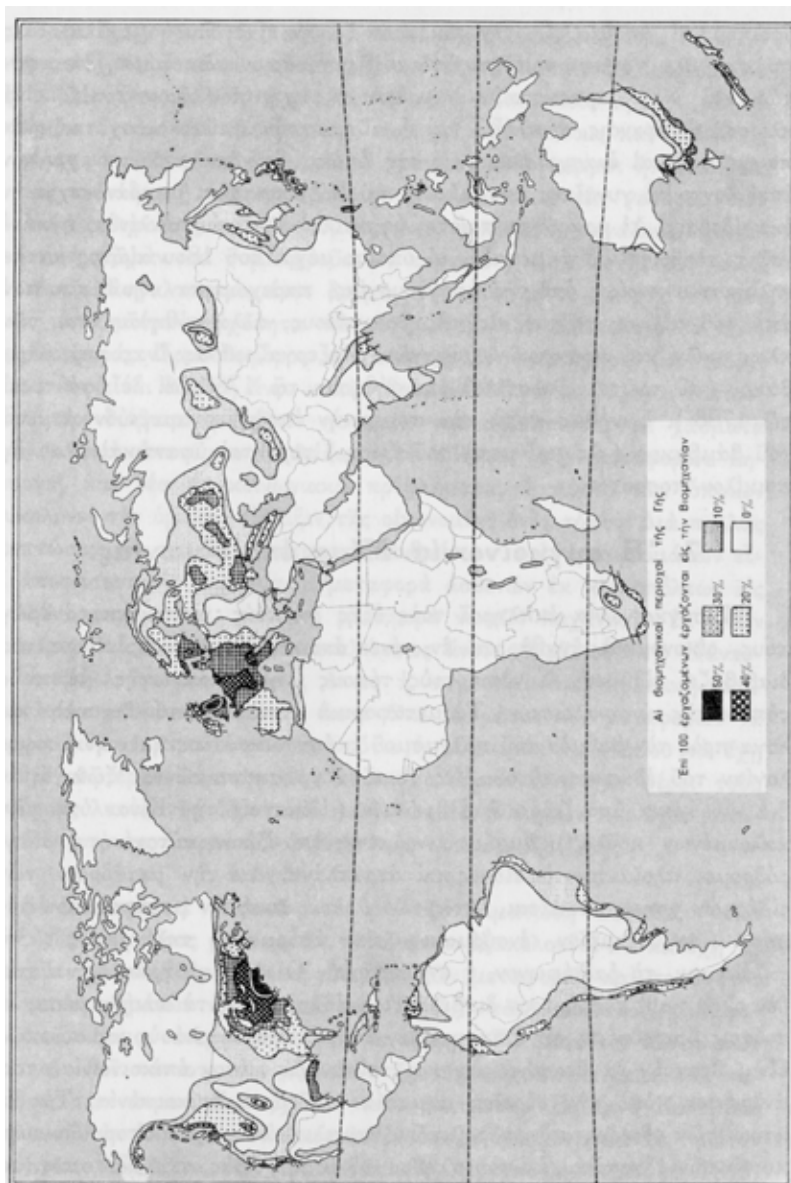
Ἡ βαρεῖα βιομηχανία. Ὑπὸ τὸ ὄνομα βαρεῖα βιομηχανία νοεῖται

ἡ βιομηχανία τοῦ σιδήρου (μεταλλουργία τούτου, χυτήρια, ἐπεξεργασία, κατασκευὴ μηχανημάτων καὶ ἐργαλείων). Αὕτη συνδυάζεται πάντοτε μετ' ἄλλων κλάδων βιομηχανίας, ὡς εἶναι ἡ λήψις ἄλλων μετάλλων ἐκ τῶν συναφῶν μεταλλευμάτων, ἡ ὑφαντουργία, ἡ ὑαλουργία, ἡ παρασκευὴ λιπασμάτων καὶ ἡ χημικὴ βιομηχανία ἐν γένει, διότι οὗτοι χρησιμοποιοῦσι παντὸς εἶδους σιδηρὰ μηχανήματα. Ἐπειδὴ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, αἱ δύο πρῶται ὑλαὶ διὰ τὴν βαρεῖαν βιομηχανίαν, ὁ λιθάνθραξ καὶ τὸ σιδηρομετάλλευμα, δὲν εὐρίσκονται εἰς τὰς αὐτὰς περιοχάς, ἡναγκάσθη ἡ βιομηχανία αὕτη νὰ ἐνεργῇ μεγάλας μεταφοράς, ἰδίως δι' ἀτμοπλοίων, εἴτε τοῦ ἀνθρακος εἴτε τοῦ σιδηρομεταλλεύματος. Περισσότερον τῶν 50% τῶν μεταφορῶν τοῦ διεθνοῦς

ἐμπορίου ἀνήκει εἰς τὰς μεταφοράς τὰς συναφεῖς πρὸς τὴν βαρεῖαν βιομηχανίαν. Ἐνταῦθα δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ παραγωγή χάλυβος (ἐκ τοῦ ἀκατεργάστου σιδήρου, τοῦ χυτοσιδήρου) δὲν ἱκανοποιεῖ μόνον τὰς γεωργικὰς, ναυπηγικὰς, καὶ πάσης φύσεως δι' εἰρηνικοὺς σκοποὺς μηχανικὰς ἀνάγκας ἐνὸς μεγάλου κράτους, ἀλλὰ ἀποτελεῖ καὶ στοιχεῖον ἰσχύος αὐτοῦ, διότι τὸ μέταλλον τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον διὰ πᾶσαν κατασκευὴν ἀεροπλάνου, αὐτοκινήτου, πλοίου, πυραύλου, τηλεβόλου κλπ.

Ἡ ὑφαντουργία. Αὕτη καλύπτει τὰς εἰς ἐνδύματα ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην εἶναι πολὺ μεγάλαι. Ὡς

πρώτη ύλη χρησιμοποιείται υπ' αὐτῆς τὸ ἔριον τῶν ζώων, ἴνες φυτῶν καὶ ἴνες παρασκευαζόμεναι ὑπὸ τῆς χημικῆς βιομηχανίας. Ἡ κλωσίς, ἡ ὕφανσις, ἡ πλέξις καὶ ἡ πιλῆσις εἶναι εὐκολοὶ σχετικῶς ἐπαγγελματικαὶ ἐνασχολήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων ἐπεδίδοντο αἱ γυναῖκες κατ' οἶκον, καὶ δὲν ἀπαιτοῦσι μακρὰν τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν. Αἱ μακρόνιοι πρῶται ὕφαντικαὶ ὕλαι, ὡς τὸ λίνον, ἡ κάνναβις, τὸ ἔριον καὶ ἡ μέταξα, αἱ ὁποῖαι μέχρι τοῦ 18ου αἰῶνος κατανηλίσκοντο κυρίως ὑπὸ τῆς ὕφαντουργίας, παρεχώρησαν τὴν θέσιν των ἀπὸ τοῦ αἰῶνος τούτου εἰς τὰς βραχυίνους, ἀλλὰ εὐδηνῶς ὑπὸ τῶν κλωστικῶν καὶ ὕφαντικῶν μηχανῶν ἐπεξεργαζόμενας ἴνας τοῦ βάμβακος (αἱ πρῶται κλωστικαὶ ἐπενοήθησαν τῷ 1769, αἱ δὲ ὕφαντικαὶ τῷ 1786). Συνήθως κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν ἀναμιγνύονται μετὰ τοῦ βάμβακος (ὡς καὶ μετὰ τοῦ ἐρίου) τεχνηταὶ ὕφαντικαὶ ὕλαι εἰς ποικίλον ποσοστόν.

7. Ἡ συγκοινωνία. Μέσα ἐπικοινωνίας.

Ἡ συγκοινωνία ἐκπληροῖ τοὺς ἐξῆς σκοπούς: μεταφέρει ἀνθρώπους, οἰκονομικὰ ἀγαθὰ καὶ ἐν γένει ἀντικείμενα παντὸς εἶδους καὶ διαθιβάξει εἰδήσεις. Συνδέει τοὺς τόπους τῆς παραγωγῆς μὲ τοὺς τόπους τῆς καταναλώσεως. Τὰ μεταφορικὰ μέσα εἶναι ποικίλα καὶ ἀνάλογα πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ ἐκάστου κράτους καὶ τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ. Ὡς τοιαῦτα χρησιμοποιοῦνται ζῶα, ἄμαξια κινούμενα ὑπὸ ζώων ἢ ἀνθρώπων (ιδίως εἰς τὴν Κίνα ὑπὸ τῶν καλουμένων κοῦλις), ἄμαξαι κινούμεναι ὑπὸ ζώων, αὐτοκίνητα, σιδηρόδρομοι, πλοῖα παντὸς εἶδους καὶ ἀεροπλάνα. Διὰ τὴν μετάδοσιν τῶν εἰδήσεων χρησιμοποιεῖται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων συνήθων μεταφορικῶν μέσων (ταχυδρομεῖον, ἐνσύρματος καὶ ἀσύρματος τηλέγραφος), τὸ τηλέφωνον, τὸ ραδιόφωνον, ἡ τηλεόρασις. Ὁ κινηματογράφος, ναὶ μὲν δὲν εἶναι καθ' αὐτὸ μέσον διαθιβάσεως εἰδήσεων ὡς τὰ συνήθη μέσα, ἐν τούτοις ὅμως φέρει εἰς ἐπικοινωνίαν τοὺς διαφόρους λαοὺς καὶ συνεπῶς εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρήσωμεν καὶ τοῦτον ὡς μέσον ἐπικοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, ὑπὸ τὴν εὐρεῖαν σημασίαν τοῦ ὅρου ἐπικοινωνία. Τὸ δίκτυον τῶν ὁδικῶν, σιδηροδρομικῶν, ναυτιλιακῶν καὶ ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας, τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς ἐδαφικῆς μορφολογίας αὐτῆς καὶ ἐκ τῆς ἀναπτύξεώς της. Αἱ συγκοινωνιακαὶ κατασκευαὶ χαρακτηρίζουσι τὴν ὄψιν παντὸς οἰκονομικοῦ χώρου. Μεγάλοι, εὐθεῖς ἢ μὲ καμπύλας ἢ ἐλικοειδεῖς

δρόμοι με τὰ ἀναλήμματά των καὶ τὰς γεφύρας των, με τὰς ἀνόδους καὶ καθόδους εἰς λόφους καὶ ὄρη, σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εὐθύγραμμοι ἢ ὀφιοειδεῖς εἰς τὰς πεδιάδας ἢ τὰς προσβάσεις τῶν ὁρέων, με τὰς γεφύρας των καὶ τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμούς των, μικροὺς ἢ μεγάλους, διατέμνουσι τὴν ξηρὰν καὶ συμπληροῦσι τὸ τοπικὸν χρῶμα αὐτῆς. Οἱ καλοὶ καὶ εὐρεῖς ἀσφάλτοστρωμένοι δρόμοι τῆς συγχρόνου ἐποχῆς ἐπιτρέπουσι μεγαλύτεραν ταχύτητα τῶν ὀχημάτων καὶ διευκολύνουσι πολὺ τὰς μεταφοράς. Προσοδοφόρος καὶ ἀνεπτυγμένη περιήγησις (κ. τουρισμός) δὲν εἶναι δυνατὴ ἄνευ καλῶν δρόμων. Μεγάλαι γέφυραι ἐπιτρέπουσι τὴν διάβασιν μεγάλων ποταμῶν καὶ καλύπτουσι τὰ χάσματα μεγάλων καὶ ἀποτόμων κοιλάδων. Ἡ αὔξησις τῶν μεταφορῶν δημιουργεῖ καὶ νέα συγκοινωνιακὰ προβλήματα, ἢ λύσις τῶν ὁποίων διευκολύνει τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν τῆς οἰκονομίας ἐνὸς τόπου. Διὰ πολλὰς περιπτώσεις ἢ ταχεῖα μεταφορὰ ἀνθρώπων καὶ ἐμπορευμάτων εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας (μεταφορὰ ἀσθενῶν ἐκ κωμοπόλεων εἰς μεγάλα νοσηλευτικὰ κέντρα, μεταφορὰ νωπῶν λαχανικῶν ἐκ τῶν ἀγροκήπων εἰς τὰ κέντρα καταναλώσεως ἄνευ φθορᾶς κλπ.). Πάντοτε καταβάλλεται προσπάθεια, ὅπως ἡ συγκοινωνιακὴ πολιτικὴ ἐκάστου κράτους εἶναι τοιαύτη, ὥστε ὅλα τὰ μέσα τῶν μεταφορῶν νὰ ἐναρμονίζωνται μεταξύ των καὶ οὕτω ἡ οἰκονομία τοῦ τόπου νὰ ἔχη τὴν μεγαλύτεραν δυνατὴν ὠφέλειαν. Τὸ ἀεροπλάνον ἔχει φέροι τοὺς διαφόρους λαοὺς τῆς ὕδρογείου πολὺ πλησίον ἀλλήλων καὶ ἔχει μεταβάλλει ἐπὶ τὸ ταχύτερον τὸν ρυθμὸν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς.

Αἱ μεταφοραὶ γενικῶς. Παρὰ τὴν ἁλματώδη ἀνάπτυξιν τῶν διὰ ξηρᾶς καὶ ἀέρος μεταφορῶν, ἡ θάλασσα ἐξακολουθεῖ νὰ κατέχη τὰ πρωτεῖα τούτων ἀπὸ ἐπόψεως εὐθηνίας τῶν μεταφορῶν καὶ ποσότητος τῶν μεταφερομένων ἐμπορευμάτων. Τὰ 4/5 τῶν συνολικῶν μεταφορῶν τοῦ κόσμου ἐνεργοῦνται διὰ θαλάσσης. Τὸ μέγεθος τῶν πλοίων παρακολουθεῖ πάντοτε τὴν ἐξέλιξιν τῆς τεχνικῆς ἀναπτύξεως. Αἱ ταχύτητες τῶν ἀτμοπλοίων ἔχουσι πολὺ βελτιωθῆ. Ἐν ᾧ ὁ Κολόμβος διέπλευσε τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἐντὸς 70 ἡμερῶν, καὶ τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιον Σαβάννα ἀπὸ Σαβάννας εἰς Λίβερπουλ, κατὰ τὸ 1819, ἐντὸς 26 ἡμερῶν, τὰ σημερινὰ ταχεῖα ἀτμόπλοια διανύουσι τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν ἐντὸς 5-6 ἡμερῶν. Τὸ ποσὸν τῶν διὰ θαλάσσης μεταφερομένων ἐτησίως ἐμπορευμάτων εἶναι ἤδη διπλάσιον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον μετέφερετο κατὰ τὸ 1914.

Τὸ μέγεθος τῶν θαλασσίων μεταφορῶν μιᾶς χώρας ἐξαρτᾶται ἐκ

τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ, ἐκ τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς βιομηχανικῆς του ἀναπτύξεως. Διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ διεξάγεται τὸ ἥμισυ περίπου τῶν παγκοσμίων θαλασσίων μεταφορῶν. Εἰς τοὺς λιμένας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καταλήγουσι 3 μεγάλαι θαλάσσιαι ἀρτηρίαι: ἡ διερχομένη διὰ τοῦ Σουέξ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἡ διὰ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς καὶ ἡ διὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Καναδά.

Τὸ μέγεθος τῶν ἀεροπορικῶν μεταφορῶν σὺν τῷ χρόνῳ γίνεται διαρκῶς μεγαλύτερον. Οὕτω, ἐν ᾧ κατὰ τὸ 1947 μετεφέρθησαν δι' ἀεροπλάνου 21 ἑκατομμύρια πρόσωπα, κατὰ τὸ 1953 μετεφέρθησαν 52 ἑκατομμύρια. Ἡ ἑτησία ἀεροπορικὴ αὔξησις τῶν μεταφορῶν προσώπων ἀνέρχεται κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς 10% ἐπὶ ἐκάστης προηγουμένης ἑτησίας μεταφορᾶς. Κατὰ τὸ 1953 διέπτησαν τὸν Ἀτλαντικὸν 500.000 πρόσωπα εἰς 14.000 ἀεροπορικὰς πτήσεις, ἐν ᾧ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον διέπλευσαν τοῦτον δι' ἀτμοπλοίων 700.000. Ἐμπορεύματα μεγάλης ἀξίας καὶ μικροῦ βάρους μεταφέρονται κατὰ προτίμησιν ἀεροπορικῶς, ἐφ' ὅσον εἰδικαί συνδιῆται καταναλώσεως ἀπαιτοῦσι τούτο (π.χ. φάρμακα, ἰατρικὰ εἶδη, ἄνθη, ἐφημερίδες, ἐπιστολαὶ κλπ.). Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ν. Ἀμερικῆς, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας ὀφείλει πολλὰ εἰς τὰς ἀεροπορικὰς συγκοινωνίας, αἵτινες καθιστῶσι προσιτὴν τὴν ἐπικοινωνίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν χωρῶν τούτων πρὸς τοὺς λιμένας αὐτῶν. Ἡ διάπτησις ὑπὲρ τὰς ἐρήμους καὶ τοὺς μεγάλους ὄρεινους ὄγκους διευκολύνει τὰ μέγιστα τὰς συγκοινωνίας τῶν ἡπείρων τούτων.

Ἡ ἐσωτερικὴ ναυτιλίᾳ ἐπηρεάζεται ἐκ τῆς στάθμης τῶν ὑδάτων καὶ ἐκ τῆς τυχόν πύξεως αὐτῶν. Οἱ πλωτοὶ ποταμοὶ, ὅπου εἶναι δυνατόν, συνδέονται διὰ διωρύχων. Εἰς περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ στάθμη τῶν ποταμῶν τούτων δὲν εἶναι ἡ αὐτή, κατασκευάζονται κατάλληλοι ὑδατοφράκται, δι' ὧν ἐπιτυγχάνεται ἡ σύνδεσις. Πολλοὶ διώρυχες συνδέουσαι ποταμοὺς ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, τὴν Γερμανίαν, Γαλλίαν, Ἀγγλίαν, Ἡνωμ. Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ Ῥωσίαν. Αἱ μεταφοραὶ διὰ τῶν πλωτῶν ποταμῶν καὶ τῶν διωρύχων εἶναι πολὺ εὐδηνότεραι τῶν λοιπῶν θαλασσίων μεταφορῶν, ἀπαιτοῦσιν ὅμως πολὺ περισσότερον χρόνον. Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου μεταφέρονται ἐκεῖ ἔμπορεύματα εὐδηνά, εἰς τὰ ὅποια δὲν ἐπέρχεται βλάβη, ὅταν ἡ μεταφορὰ τῶν καθυστερήσῃ κατὰ λογικόν τι χρονικὸν διάστημα.

Ὁ σιδηρόδρομος ἀποτελεῖ ἀκόμη τὸ σπουδαιότερον μεταφορικὸν

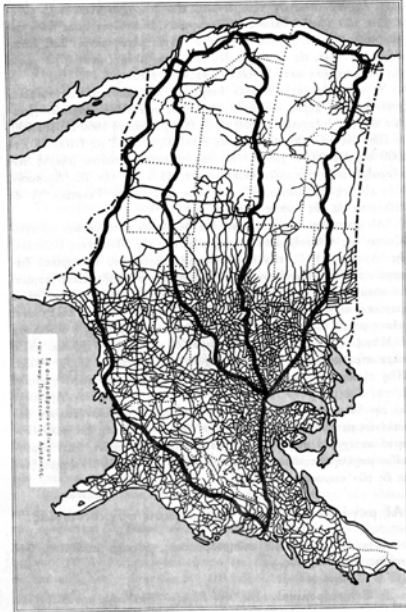
μέσον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Τὸ συνολικὸν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῆς γῆς ἀνῆρχετο τὸ 1850 εἰς 38.000 χιλιόμε., τὸ 1860 εἰς 107.000, τὸ 1885 εἰς 487.000, τὸ 1900 εἰς 800.000, τὸ 1913 εἰς 1.100.000, τὸ 1930 εἰς 1.280.000 χιλιόμε. Ἐκ τοῦ τελευταίου τούτου μήκους τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀντιστοιχοῦσι 34% εἰς τὴν Β. Ἀμερικὴν, 26% εἰς τὴν Εὐρώπην, 9% εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ῥωσσίαν, τὸ δὲ ὑπόλοιπον εἰς τὰς λοιπὰς χώρας.

Αἱ μεταφοραὶ ἐμπορευμάτων διὰ φορτηγῶν αὐτοκινήτων συναγωνίζονται τὰς σιδηροδρομικὰς μεταφοράς. Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς 12% τῶν συνολικῶν μεταφορῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ διενεργοῦνται δι' αὐτοκινήτων. Αἱ ἐπιμηκέστεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τοῦ κόσμου εἶναι: Ὁ ὑπερσιβηρικὸς ἔχων μῆκος 10.000 χιλιόμε., πέντε ἀμερικανικαὶ γραμμαὶ συνδέουσαι τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν καὶ ἔχουσαι ἐκάστη μῆκος 4.500 χιλιόμε., ἡ ὑπὲρ τὰς Ἄνδεις γραμμὴ, ἡ συνδέουσα τὸ Μπουένος Ἄιρες πρὸς τὸ Βαλπαραΐζο, μῆκος 1500 χιλιόμε., καὶ ὁ ὑπεραυστραλιανὸς σιδηρόδρομος, ἔχων μῆκος περίπου 3000 χιλιόμε. Ἡδὴ εὐρίσκονται ὑπὸ κατασκευὴν μεγάλαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἰς τὴν Σιβηρίαν, τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Κίναν, τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ τὴν Ἀλάσκαν. Παρὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δι' αὐτοκινήτου καὶ ἀεροπλάνων μεταφορῶν, ὁ σιδηρόδρομος θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ πολὺ ἀκόμη νὰ κατέχη τὰ σκῆπτρα τῶν ἡπειρωτικῶν μεταφορῶν, διότι παρουσιάζει μεγάλην ἀσφάλειαν καὶ αἱ δι' αὐτοῦ μεταφοραὶ δὲν ἐπηρεάζονται ἐκ τῶν καιρικῶν μεταβολῶν.

Αἱ μεγάλαι ὁδοὶ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας.

Αὗται διακρίνονται εἰς **σιδηροδρομικὰς, ὁδικὰς, ποταμίας, θαλασσίας καὶ ἐναερίους.**

1. Σιδηροδρομικαί. Εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν σπουδαιότεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πρὸς τὸν Εἰρηρικὸν ὠκεανὸν εἶναι: 1) Χάλιφαξ-Μόντρεαλ-Γούνιπεκ-Βανκούβερ (Καναδάς). 2) Νέα Ὦρκη-Νιτητρόιτ-Σικάγον-Σηάτλ. 3) Νέα Ὦρκη-Ἅγιος Φραγκίσκος ἢ Λὸς Ἄντζελες. (Ἠνωμ. Πολιτεία). Ἐκάστη τῶν τριῶν ἀνωτέρω σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἔχει μῆκος περίπου 4.500 χιλιόμε. Εἰς τὴν Εὐρώπην σπουδαία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ εἶναι ἡ συνδέουσα τοὺς Παρισίους, τὸ Βερολῖνον, τὴν Μόσχαν καὶ

τὸ Βλαδιβοστόκ (Ἵπερσιβηρικός σιδηρόδρομος), μήκους περίπου 10.000 χιλίωμ.. Ἄλλα σημαντικὰ σιδηροδρομικὰ γραμμὰ εἶναι: 1) Παρίσιοι-Μόναχον-Βελιγράδιον-Κωνσταντινούπολις. 2) Ρώμη-Βολωνία-Βερολίνον. 3) Βερολίνον-Πράγα-Βουδαπέστη-Βελιγράδιον-Ἀθῆναι. 4) Ἀθῆναι-Βελιγράδιον-Μόναχον-Παρίσιοι (ἢ Μόναχον-Δουνκέρκη-πρὸς Λονδίνον). Ἐκ τῆς Εὐρώπης πρὸς Ἀσίαν καὶ Ἀφρικὴν: 1) Κωνσταντινούπολις-Βηρυττὸς-Κάιρον. 2) Κωνσταντινούπολις-Βαγδάτη. Εἰς τὴν Ἀσίαν αἱ σπουδαιότεραι σιδηροδρομικὰ γραμμὰ διεθνοῦς σημασίας εἶναι: 1) Πεκῖνον-Καντών. 2) Καλκούτα-Δελχί-Καρασί. 3) Καλκούτα-Βομβάη. Εἰς τὴν Αὐστραλίαν: Ἀδελαῖς-Μελβούρνη-Σίδνεϋ. Εἰς τὴν Ἀφρικὴν: 1) Ἀλεξάνδρεια-Κάιρον-Χαρτούμ. 2) Πόλις τοῦ Ἀκρωτηρίου-Γιοχάννεσμπούργκ-Κατάγκα.

2. Ὅδικαι συγκοινωνία. Τὸ σπουδαιότερον δίκτυον ὁδικῶν συγκοινωνιῶν ὑπάρχει εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Αἱ ὁδοὶ ἀπὸ Νέας Ὑόρκης πρὸς Σικάγον-Ἄγιον Φραγκίσκον-Λὸς Ἄντζελες-Νέαν Ὁρλεάνην-Μαϊάμι-Μόντρεαλ ἐξυπηρετοῦσι σπουδαίως τὰς μεταφορὰς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον.

Εἰς τὴν Εὐρώπην δι' ὁδικῶν δικτύου συνδέονται ὅλαι σχεδὸν αἱ πρωτεύουσαι τῶν κρατῶν αὐτῆς. (Τὸ Λονδίνον, τὸ Ὄσλο, ἡ Κοπεγχάγη καὶ ἡ Στοκχόλμη συνδέονται δι' αὐτοκινήτου ἢ σιδηροδρόμου μέσῳ πορθμείων πρὸς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην). Διὰ τῆς κατασκευαζομένης ὁδοῦ Θεσσαλονίκης-Γευγελῆς-Βελιγραδίου ἢ δι' αὐτοκινήτου ἐπικοινωνία τῶν Ἀθηνῶν πρὸς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην θὰ διευκολυνθῇ καὶ θὰ ἀποβῇ μεγάλης οἰκονομικῆς σημασίας. Τὸ ὁδικὸν δίκτυον τῶν λοιπῶν ἡπείρων (αὐτοκινήτόδρομοι) εὕρισκεται ὑπὸ βραδείαν ἀνάπτυξιν.

3. Ποτάμια συγκοινωνία. Εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν ὁ ποταμὸς τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, αἱ παρ' αὐτὸν λίμναι, ὁ Μισσισιπιῆς καὶ πλῆθος διωρύχων ἀποτελοῦσι σπουδαῖον μέσον διὰ τὰς μεταφορὰς τὰς ἐχούσας σχέσιν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν ὁ Ἀμαζόνιος μετὰ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ καὶ ὁ Ρίο ντὲ-λά-Πλάτα, ἐπίσης μετὰ τῶν παραποτάμων του, ἀποτελοῦσι σπουδαῖα μέσα διὰ τὰς μεταφορὰς. Εἰς τὴν Εὐρώπην ὁ Ῥῆνος, ὁ Βόλγας καὶ ὁ Δούναβις μετὰ πολλῶν διωρύχων, αἵτινες συνδέουσιν αὐτοὺς πρὸς μικροτέρους ποταμούς, ἀποτελοῦσι σπουδαῖα δίκτυα ἐμπορικῶν μεταφορῶν. Εἰς τὴν Κίναν

Σύγχρονος διασταύρωσις δδῶν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ.

ὁ Γιάγκ-τσέ-Κιάγκ καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας ὁ Γάγγης καὶ ὁ Ἰνδὸς μετὰ τῶν παραποτάμων αὐτῶν ἀποτελοῦσι σημαντικώτατα δίκτυα διὰ τὰς μεταφοράς. Εἰς τὴν Ἀφρικὴν ὁ Νεῖλος ποταμὸς ἐξυπηρετεῖ σπουδαίως τὸ ἐμπόριον τῆς Αἰγύπτου πρὸς τὸ Ἐξωτερικόν.

4. Θαλάσσιαι συγκοινωνίαι. Πυκνοτάτη θαλασσία ἐπικοινωνία ὑπάρχει μεταξύ Εὐρώπης-Ἀμερικῆς διὰ τῶν λιμένων Λονδίνου, Λίβερπουλ, Γλασκώβης, Δουβλίνου, Χάβρης, Ἄμστερνταμ, Ρότερνταμ, Βρέμης, Ἀμβούργου, Ὁσλο, Στοκχόλμης, Γενούης, Πειραιῶς, Χάλιφάξ, Νέας Ὑόρκης, Βοστώνης, Φιλαδέλφειας, Βαλτιμόρης Νέας Ὁρλεάνης, Ρίο ντὲ Ἰανέιρο, Μοντεβίντεο, Μπουένος Ἄιρες. Ἡ διώρυξ τοῦ Παναμᾶ ἐξυπηρετεῖ σπουδαίως τὰς μεταφοράς τῆς δυτικῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀφρικὴν. Πυκνοτάτη ἐπίσης εἶναι ἡ θαλασσία ἐπικοινωνία τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ Ὠκεανίαν μέσῳ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Ἡ διώρυξ αὕτη ἀπέκτησε μεγίστην διεθνή σημασίαν, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἀνεπτύχθησαν αἱ περὶ τὸν Περσικὸν κόλπον πετρελαιοπηγαί. Τὸ Καράτσι, ἡ Βομβάη, τὸ Κολόμβο, ἡ Καλκούτα, ἡ Σιγκαπούρη, ἡ Τζιακάρτα, ἡ Καντὼν, ἡ Σαγκάη, τὸ Χονγκόγκ, ἡ Μανίλλα, τὸ Τόκιο, ἡ Μεμβούρνη, τὸ Σίδνεϋ εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Ἀσίας καὶ Ὠκεανίας, οἱ ἐξυπηρετοῦντες

τὸ ἐμπόριον τούτων πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀμερικὴν. Τὸ στενὸν τοῦ Γιβραλτάρ, ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ καὶ τὰ στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου εἶναι αἱ τρεῖς κλεῖδες τῆς θαλασσίας ἐπικοινωνίας τῶν περι τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χωρῶν πρὸς τὰς λοιπὰς χώρας.

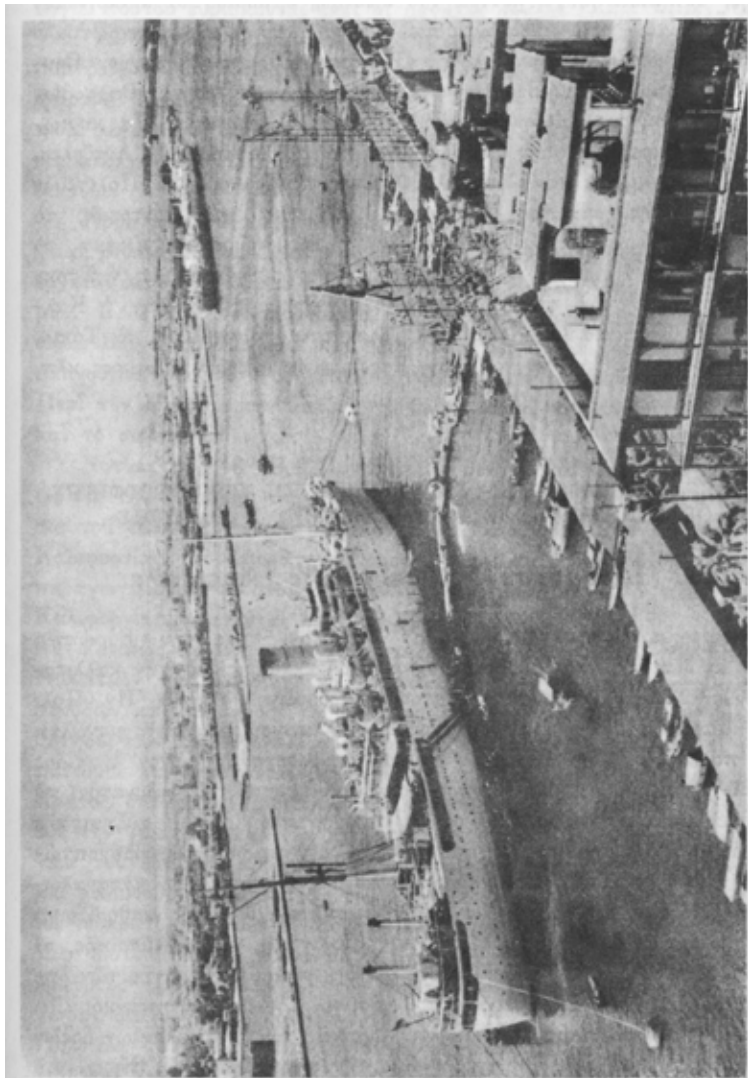
5. **Ἐναέρειοι συγκοινωνία.** Ἡ ὁσημέραι ἐπιτυγχανομένη τελειοποίησις τοῦ ἀεροπλάνου συνεπιφέρει αὐξήσιν τῶν ἀναερίων μεταφορῶν. Αὗται ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπασχολοῦνται κυρίως μὲ τὴν μεταφορὰν ἐπιβατῶν καὶ ταχυδρομείου. Ἐκ τῶν ἐμπορευμάτων μεταφέρονται μικραὶ μόνον ποσότητες, διότι τὰ ἔξοδα μεταφορᾶς εἶναι πολὺ ἀκριβώτερα τῶν διενεργουμένων μεταφορῶν διὰ τῶν λοιπῶν μεταφορικῶν μέσων. Αἱ σπουδαιότεραι διεθνεῖς ἀναέρειοι συγκοινωνία εἶναι αἱ ἑξῆς: Νέα Ὑόρκη-Λισσαβών, Ν. Ὑόρκη-Λονδίνον, Ν. Ὑόρκη-Παρίσιον. Χάλιφαξ-Λονδίνον. Νέα Ὑόρκη-Δυτικὴ Νότιος Ἀμερικὴ μέχρι Σαντιάγου. Νέα Ὑόρκη-Ρίον Ἰανέρον-Μπουένος Ἄγρες. Λονδίνον ἢ Παρίσιον-Ντακάρ-Νατάλ. Λονδίνον ἢ Παρίσιον-Μπουένος Ἄγρες. Λονδίνον ἢ Παρίσιον-Γενεύη-Ρώμη-Ἀθῆναι-Κάιρον-Καρατσί-Καλκούτα-Σαίγκον-Σίδνεϋ. Λονδίνον ἢ Παρίσιον-Ρώμη-Ἀθῆναι-Κάιρον-Νότιος Ἀφρική. Λονδίνον ἢ Παρίσιον-Βερολίνον-Μόσχα-Βλαδιβοστόκ.

6. Ἡ πνευματικὴ ἐπικοινωνία. Οἱ ἄνθρωποι μιᾶς ἐπικρατείας, ἐκτὸς τοῦ προφορικοῦ λόγου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπικοινωνοῦσι μεταξύ των, χρησιμοποιοῦσι διὰ τὴν πνευματικὴν αὐτῶν ἐπικοινωνίαν καὶ τὰς ἐφημερίδας, τὰ βιβλία, τὰς ἐπιστολάς, τὸ τηλέφωνον, τὸν τηλεγράφων, τὸ ραδιόφωνον καὶ τὴν τηλεόρασιν. Εἰς πολλὰ ἀκόμη κράτη δὲν ἔχει εἰσαχθῆ ἡ τηλεόρασις. Διὰ τῶν αὐτῶν ὡς ἄνω μέσων ἐπικοινωνοῦσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ τῶν διαφόρων ἐπικρατειῶν. Ἡ βελτίωσις τῶν μέσων τῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας μεταξύ ἀνθρώπων διαφόρων ἐθνοτήτων εἶναι συντελεστικὴ τῆς προαγωγῆς τοῦ πνεύματος τῆς συνεργασίας μεταξύ τούτων καὶ τῆς εὐημερίας τῆς ἀνθρωπότητος. Τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα καὶ ἡ ὀργάνωσις διεθνῶν ἐπιστημονικῶν συνεδρίων συντελοῦσι σπουδαίως εἰς τὴν πνευματικὴν ἐπικοινωνίαν μεταξύ τῶν διαφόρων λαῶν. Ὁ κινηματογράφος φέρει ἐπίσης εἰς γνωριμίαν μεταξύ των διαφόρους λαούς.

8. Τὸ ἐμπόριον.

Ὁ χώρος εἰς τὸν ὁποῖον κατοικεῖ εἰς λαὸς δὲν παρέχει εἰς αὐτὸν ὅλα τὰ μέσα τῆς διαβιώσεώς του. Πάντοτε οἱ λαοὶ εἶχον καὶ ἔχουσιν

ανάγκην, εἰς μικρὸν ἢ μεγαλύτερον βαθμὸν, οἰκονομικῶν ἀγαθῶν παραγομένων ὑπὸ ἄλλων λαῶν. Ὅθεν ἐδημιουργήθη ἀπὸ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ πολιτισμοῦ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν προϊόντων μεταξὺ τῶν λαῶν, ὅπως τοῦτο ἐγένετο μεταξὺ τῶν κατοίκων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐθνότητος, οἵτινες ἤσκουν διάφορα ἐπαγγέλματα. Μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἡ ἀνταλλαγή τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν μεταξὺ τῶν λαῶν ἐγένετο ζωηροτάτη. Οὐδεὶς λαὸς εἶναι δυνατὸν νὰ ζήσῃ ἐν ἀπομονώσει στηριζόμενος μόνον εἰς τὰ μέσα διαβιώσεως, τὰ ὅποια παρέχει εἰς αὐτὸν ὁ τόπος ἔνθα οὗτος διαβιοῖ. Ἡ κοινωνικὴ λειτουργία τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἀγαθῶν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὀνομάζεται ἐμπόριον. Τὸ ἐμπόριον διακρίνεται εἰς δύο εἶδη. Εἰς ἐσωτερικὸν καὶ εἰς ἐξωτερικόν. Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν προϊόντων μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐπικρατείας, ἐν ᾧ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ὑποδιαιρεῖται εἰς εἰσαγωγικὸν καὶ εἰς ἐξαγωγικόν. Ὅταν μία χώρα κατορθώσῃ νὰ εἰσπράττῃ ἐκ τῶν πωλουμένων εἰς ἄλλους λαοὺς προϊόντων τῆς τόσα χρήματα, ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν προϊόντων τὰ ὅποια εἰσάγει αὕτη ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, λέγομεν ὅτι αὕτη ἔχει ἰσοζύγιον πληρωμῶν καὶ εὐημερεῖ οἰκονομικῶς. Ἀκόμη καλύτερον βεβαίως εἶναι ὅταν τὰ εἰσπραττόμενα χρήματα ἐκ τῶν ἐξαγωγῶν εἶναι περισσώτερα τῶν δαπανωμένων διὰ τὰς εἰσαγωγάς. Τοῦτο παρατηρεῖται μόνον εἰς ὀλίγα κράτη (Βραζιλία, Γαλλία, Γερμανία, Ἡνωμέναι Πολ. τῆς Ἀμερικῆς, Φινλανδία). Τὰ κέντρα τοῦ διεθνoῦς ἐμπορίου τὰ διακρίνομεν εἰς ἡπειρωτικὰ καὶ παραθαλάσσια. Τὰ κυριώτερα τῶν ἡπειρωτικῶν εἶναι: ἡ Ῥώμη, Μιλᾶνον, Λυών, Παρίσιοι, Ζυρίχη, Μόναχον, Βρυξέλλαι, Μπίρμιγχαμ, Βερολίνον, Λιψία, Βιέννη, Πράγα, Βαρσοβία, Μόσχα, Πεκίνον, Κάιρον, Σικάγον, Ντητρόιτ, Γούνιπεκ. Τὰ κυριώτερα τῶν παραθαλασσιῶν κέντρων εἶναι: Νέα Ὑόρκη, Λὸς Ἄντζελες, Ἅγιος Φραγκίσκος καὶ οἱ μεγάλοι λιμένες τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, τὸ Μόντρεαλ, τὸ Λονδίνον, τὸ Μπρίστολ, ἡ Γλασκώθη, τὸ Ἀμβουῆργον, ἡ Βρέμη, τὸ Ἄμστερνταμ, ἡ Χάβρη, ἡ Μασσαλία, ἡ Γένουα, ἡ Νεάπολις, ἡ Στοκχόλμη, ἡ Ὀδησσός, αἱ Ἀθῆναι, ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ Βομβάη, ἡ Καλκούτα, τὸ Κολόμπο (Κεϋλάνη), ἡ Τζιακάρτα (Βαταβία), τὸ Τόκιο, τὸ Σίδνεϋ, ἡ Μελβούρνη, τὸ Ρίον-Ἰανέιρον, τὸ Μπουένος Ἄγρες κλπ.

Ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ πορθίου τοῦ Σουέζ, ἐκ τῆς Μεσογείου.

ΤΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ, ΚΤΗΝΟ ΤΡΟΦΙΚΗΣ, ΟΡΥΚΤΩΡΥΧΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.

1. Ήνωμένα Πολιτεία τῆ Ἀμερικῆς.

Γεωργία-Κτηνοτροφία. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Εὐρώπην, ὅπου αἱ διατιθέμεναι ὑφ' ἐκάστου γεωργοῦ ἐκτάσεις διὰ τὴν καλλιέργειαν εἶναι μικραὶ (πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων), εἰς τὰς Ἡν. Πολ. τῆς Ἀμερικῆς αἱ ὑφ' ἐκάστου ἀγρότου καλλιεργούμεναι εἶναι μεγάλαι. Εἰς πολλὰς ἐκ τῶν ἐκτάσεων τούτων καλλιεργεῖται μόνον ἓν εἶδος φυτοῦ (μονοκαλλι ἐργεία), ὅπου ὅμως καθίσταται τοῦτο δυνατόν, τῇ βοηθείᾳ λιπασμάτων, καλλιεργοῦνται περισσότερα εἶδη. Ἡ αὐξησις τῆς θερμοκρασίας ἢ σημειουμένη ἀπὸ Β πρὸς Ν., ἢ μείωσις τῶν βροχοπτώσεων ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς καὶ ἡ θέσις τῶν μεγάλων καταναλωτικῶν κέντρων τῆς χώρας εἰς τὰ βορειοανατολικά αὐτῆς καθορίζουσι τὴν γεωργικὴν διάρθρωσιν τῶν Ἡν. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ 50 περίπου ἐτῶν ἀπέβησαν τὸ κέντρον παραγωγῆς τῶν δημητριακῶν καὶ τῆς κτηνοτροφίας τοῦ κόσμου. Τὸ ἥμισυ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς ἀραβοσίτου συγκομίζεται δυτικῶς τῶν Ἀππαλαχίων ὄρεων καὶ διατίθεται ὀλόκληρον σχεδὸν διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου εὐρίσκονται ἐκεῖ αἱ μεγάλαι ἀγοραὶ ζῶων, μεγάλα σφαγεῖα καὶ ἐργοστάσια ἐπεξεργασίας κρέατος. Αἱ τέσσαρες μεγαλύτεραι συναφεῖς ἐπιχειρήσεις τοῦ Σικάγου ἐπεξεργάζονται ἡμερησίως 20.000 χοίρους, 20.000 πρόβατα καὶ 7.000 βοῦς. Τὰ ζῶα ταῦτα προέρχονται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν μεγάλων λειμώνων τῆς χώρας καὶ μεταφέρονται εἰς Σικάγον διὰ τοῦ πυκνοῦ πρὸς τὰ ἐκεῖ συγκλίνοντος σιδηροδρομικοῦ δικτύου.

Πρὸς τὰ νότια μέρη τῆς χώρας ἐκτείνεται ἡ εὐρεῖα ζώνη καλλιέργειας τοῦ βάμβακος. Σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς προέρχεται ἐκ τῶν Πολιτειῶν Τέξας, Μισσισσιππῆ, Γεωργίας καὶ Ἀλαμπάμας. Πρὸς τὰ βορειοανατολικά τῆς περιοχῆς ταύτης, εἰς τὰς Πολιτείας Βιργινίαν, Κέντακυ καὶ Καρολίαν, κείνται ἐκτεταμένοι φυτεῖαι καπνοῦ, αἵτινες παράγουσι τὸ 1/3 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς τούτου. Περὶ τὸν Μισσισσιππὴν καὶ εἰς τὸ δέλτα αὐτοῦ καλλιεργεῖται ἡ ὄρυζα καὶ τὸ

σακχαροκάλαμον.

Νοτιώς τῆς 40° Β.Γ.Π. πίπτουσι βροχαὶ καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα, ὡς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἡ γεωλογικὴ σύστασις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ εὐνοϊκὸν κλίμα καθιστῶσι τὴν περιοχὴν τῆς Καλιφορνίας σπουδαιωτάτην. Χρυσός, πετρέλαιον καὶ ἀρίστη γεωργικὴ παραγωγή εἶναι τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἡ περιοχὴ τῆς Καλιφορνίας ὀνομάζεται ἡ χρυσοῦ χώρα.

Γενικῶς τὰ ἀγροκτῆματα καὶ αἱ μεγάλοι φυτεῖαι τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καλλιεργοῦνται ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιστημονικῶν μεθόδων καὶ παρέχουσι τὸ μέγιστον τῆς ἀποδόσεως. Ἐνίοτε ὅμως ἡ ζήτησις τῶν προϊόντων εἶναι μικροτέρα τῆς παραγωγῆς. Τότε αἱ τιμαὶ πίπτουσι καὶ ἐπέρχονται μεγάλοι ζημίαι. Πρὸς ἀποτροπὴν τούτων τὸ Κράτος ἐπεμβαίνει συμβουλευτικῶς, ὑποδεικνύον διάφορα εὐεργετικὰ διὰ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν μέτρα. Ἡ ἐντατικὴ καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους προκαλεῖ ἐξάντλησιν τῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν αὐτοῦ καὶ κινδύνους ἀχρηστεύσεώς του ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Καὶ ἐνταῦθα ἐπεμβαίνει τὸ κράτος διὰ τῶν συμβουλῶν καὶ ὑποδείξεων του πρὸς τοὺς ἀγρότας, ὥστε τοιοῦτοι κίνδυνοι νὰ ἀποτρέπωνται ἐγκαίρως. Ὑπόδειγμα κρατικῆς ἐπεμβάσεως εἰς τὴν γεωργικὴν καὶ κτηνοτροφικὴν παραγωγὴν ἀποτελεῖ ἡ ὀργάνωσις τοῦ παρὰ τὸν ποταμὸν Τεννεσῆ, ἐν τῇ Πολιτείᾳ Τεννεσῆ, κρατικοῦ συνεταιρισμοῦ. Ἡ περιοχὴ ἔχει ἕκτασιν 100.000 τετραγ. χίλι ομ. καὶ πληθυσμὸν 2.500.000 κατοίκων ἀποτελοῦντα συνεταιρισμὸν ὑπὸ κρατικὴν διοίκησιν. Ἡ ἄλλοτε στεππώδης καὶ ἀκατάλληλος διὰ τὴν γεωργίαν περιοχὴ αὕτη, κατέστη ἐν ἑκ τῶν σπουδαιωτάτων οἰκονομικῶν κέντρων, χάρις εἰς τοὺς πολλοὺς ὕδατοφράκτας, τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα, τὴν παραγωγὴν ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας καὶ τὰς ἀναδασώσεις. Τόσον πολλὰ κεφάλαια, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ ἀποδώσῃ μετὰ 20-30 ἔτη, μόνον τὸ κράτος εἶναι δυνατὸν νὰ διαθέσῃ.

Μεταλλευτικὴ ἢ μεταλλεία. Ἀπὸ τοῦ πρώτου ἤδη παγκοσμίου πολέμου (1914-1918), αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς κατέχουσι τὰ σκῆπτρα εἰς τὴν παραγωγὴν πετρελαίου, ἀνθρακος, σιδηρομεταλλεύματος, χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου καὶ ἀργιλίου. Ἡδὴ ἐκ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς πετρελαίου, σιδηρομεταλλεύματος, ἀργιλίου καὶ φωσφόρου τὸ ἥμισυ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ἐν ᾧ ἐκ τῆς τοῦ ἀνθρακος, τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, τοῦ χαλκοῦ ἀντιστοιχεῖ τὸ ἐν τρίτον, ἐκ δὲ τοῦ μολύβδου καὶ τοῦ

ψευδαργύρου τὸ ἐν τέταρτον. Ἄνευ τοῦ μεγάλου ὀρυκτοῦ πλούτου αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς δὲν θὰ ἦτο δυνατόν τόσον ταχέως νὰ καταστῶσιν ἡ πρώτη βιομηχανικὴ χώρα τοῦ κόσμου. Αἱ ἀνάγκαι τῆς ἀμερικανικῆς βιομηχανίας εἶναι τόσον μεγάλαι, ὥστε αὕτη ἀναγκάζεται νὰ εἰσάγῃ πρώτας ὕλας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὡς ψευδάργυρον, νικέλιον, μαγγάνιον, γραφίτην, χρώμιον, ὑδράργυρον, βωξίτην, πετρέλαιον, ἀκόμη καὶ σιδηρομετάλλευμα.

Γαιάνδραξ. Ἡ ὄρυξις γαιανδράκων γίνεται ἐντατικῶς, ἐν ᾧ ἐλαχίστη εἶναι ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν κοιτασμάτων λιγνίτου, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουσιν εἰς τὴν ἀνατολικὴν περιοχὴν τῶν βραχωδῶν ὄρέων. Τὸ Πίτσμπουργκ εἶναι τὸ κέντρον τῶν ὄρυχειῶν καὶ τῶν ἐργοστασίων χάλυβος. Σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, ὁδοί, διώρυχες, γέφυραι, ἀποδηκαί, βιομηχανικαὶ ἐγκαταστάσεις παντοῖαι καὶ ἐργατικοὶ συνουκισμοὶ χαρακτηρίζουσι τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν οὐδὲν ἐλλείπει ἐκ τοῦ ἀναγκαίου ὀρυκτοῦ πλούτου. Τὰ 3/4 τῆς παραγωγῆς γαιάνδρακος λαμβάνονται ἐκ τῆς βορείας περιοχῆς τοῦ ποταμοῦ Ὁχάιο.

Πετρέλαιον. Αἱ σπουδαιότεραι πετρελαιοπηγαὶ τῶν ἀμερικανικῶν πετρελαίων εὐρίσκονται εἰς τὰς Πολιτείας Τέξας, Καλιφόρναν καὶ Ὀκλαχόμα, αἵτινες παρέχουσι τὰ 80% τῆς πετρελαιοπαραγωγῆς τῆς χώρας. Ἀπὸ τοῦ 1900 καὶ ἐξῆς αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερ. παράγουσι τὸ ἕμισυ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς πετρελαίου. Αἱ συστηματικαὶ γεωτρήσεις πρὸς ἀνακάλυψιν νέων πηγῶν πετρελαίου ἀποφέρουσι ἀντοτε σχεδὸν εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα. Ἄνευ τῆς συνεχοῦς ἀυξήσεως τῆς παραγωγῆς πετρελαίου διὰ νέων πηγῶν, θὰ ἦτο ἀδύνατος ἡ βιομηχανικὴ ἰσχὺς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ ἡ συντήρησις ὑπὸ ἰδιωτικῶν ἀμερικανικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ μεγαλύτερου μέρους (πλέον τοῦ 50%) τῶν διεθνῶν ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν. Ἰδιωτικὸν ἀεροπλάνον κέκτηνται 50000 Ἀμερικανοί, ἐν ᾧ αὐτοκίνητον ὑπὲρ τὰ 60 ἑκατομμύρια. Τὰ 75% τῶν πλοίων τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς παντὸς τύπου κινουῦνται διὰ πετρελαίου.

Σίδηρος. Ἀπὸ τοῦ 1910 περίπου αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν σιδηρομεταλλεύματος, σιδήρου καὶ χάλυβος. Ἡ ἀπόδοσις τῆς βιομηχανίας τῶν Ἡνωμ. Πολ. τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰς ὑπαρχούσας πρώτας ὕλας τῆς χώρας. Παράγουσι σχεδὸν τὸ ἕμισυ καὶ πλέον τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς αὐτοκινήτων, τεχνητῆς μετάξης, τεχνητοῦ ἐλαστικοῦ κόμμεος

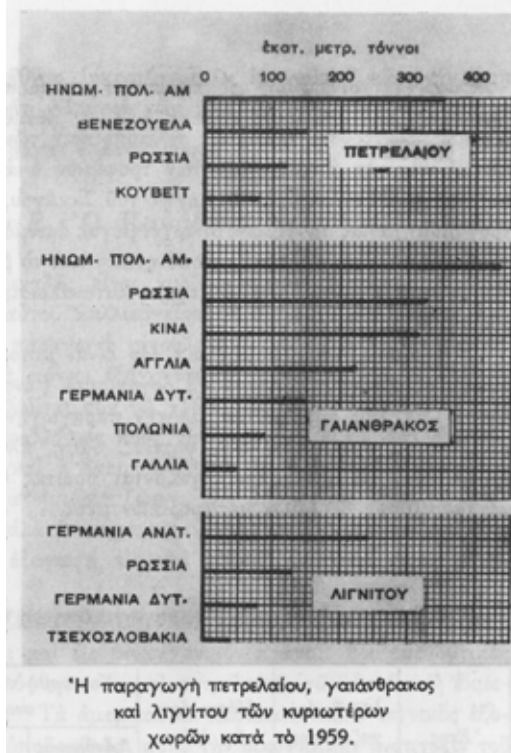
(καουτσούκ),
 χάλυβας, άργιλίου
 (άλουμινίου),
 ήλεκτρικής
 ένεργείας και
 χάρτου.

Ύφαντουργία.

Η ανάπτυξις τής
 ύφαντουργίας
 σημειούται από το
 18ου αιώνος εις τας
 βορειοανατολικάς
 παραλίους πόλεις,
 εις τήν περιοχήν
 των οποίων αί
 κλιματολογικαί
 συνθήκαι εύνοουσι
 τήν νηματοργίαν.
 Έν ό ό άριθμός των
 έργατων τής βαρείας
 βιομηχανίας διαρκώς
 έλαττούται, χάρις εις
 τελειοποίησιν των
 μηχανών (αυτόματα
 κλπ.), εις τήν

βιομηχανίαν των τροφίμων ό άριθμός ούτος διαρκώς αύξάνεται. Ούτω
 εις τήν περιοχήν του Σικάγου, τό όποίον είναι κέντρον βιομηχανίας
 τροφίμων, ύάρχει μέγας άριθμός έργατων, των όποίων τό εισόδημα
 είναι αρκετά ίκανοποιητικόν και τό βιοτικόν επίπεδον ύψηλόν. Συνέπεια
 τούτου είναι ή μεγάλη, κατανάλωσις εκεί προϊόντων ύφαντουργικής
 παντός είδους.

Η άμερικανική βιομηχανία δέν είναι μονομερής. Εις ταύτην
 κυριαρχούσι τεράστιοι οίκονομικοί όργανισμοί (όνομαζόμενοι
 συνδικάτα, τράστ). Ούτοι άσχολούνται με τήν παραγωγήν και
 πώλησιν πολλών ειδών. Κατέχουσι μεταλλεία, φυτείας, δάση, πλοία
 παντός τύπου και έργαστάσια, τά όποια έπεξεργάζονται πρώτας ύλας
 των συνδικάτων μεταφερομένας δι' ιδίων μεταφορικων μέσων.

Ἐξέλιξις τῆς ἐργατικῆς παραγωγικότητος ἐν Ἡν. Πολιτείαις.

Ἔτος	Ἀριθ. ἐργαζομένων εἰς ἕκατ.	Μέσος ὅρος τῶν ἐβδομ. ὥρ. ἐργασ.	Κατανομή τῆς ἐνεργειακῆς ἀποδόσεως ἐπὶ τοῖς %		
			Ἄνθρακας πετρελαίου ὕδατος	ζώου	Ἄνθρώπου
1850	7,4	70,6	5,8	78,7	15,4
1870	12,4	66,3	11,5	73,1	15,4
1890	22,4	63,2	27,5	60,5	12,0
1910	36,8	57,5	56,9	34,7	8,4
1930	45,0	47,2	83,7	11,7	4,6
1940	46,9	43,0	90,0	6,4	3,6
1950	57,0	40,8	94,0	3,0	3,0

Ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι ἀπὸ τοῦ 1850 καὶ ἐξῆς:

1) Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργαζομένων θάινει κατ' ἔτος αὐξανόμενος.

2) Ὁ μέσος ὅρος τῶν ἐβδομαδιαίων ὥρῶν ἐργασίας θάινει μειούμενος.

3) Ἡ ἐνεργειακὴ ἀπόδοσις ἐκ τοῦ ἄνθρακος, τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πετρελαίου θάινει αὐξανόμενη, ἐν ᾧ ἡ ἐκ τοῦ ζώου καὶ τοῦ ἀνθρώπου (εἰς τὰ ἐργοστάσια) θάινει ἐλαττουμένη.

2. Ὁ Καναδάς.

Γεωργία. Ὁ Καναδάς εἶναι κυρίως γεωργικὴ χώρα. Εἰς τὰς ἀπεράντους πεδιάδας αὐτοῦ καλλιεργεῖται ὁ σίτος, ὁ ἀραβόσιτος καὶ ἄλλα δημητριακά. Ἡ παραγωγή σίτου ἀνέρχεται εἰς 9 ἕκατ. τόννους ἑτησίως, ἐξ ὧν 6 ἕκατ. τόννοι ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ μηχανικὴ καλλιέργεια ἐξαπλοῦται σὺν τῷ χρόνῳ εἰς ὅλην τὴν χώραν (400 χιλ. ἑλκυστήρες). Παραλλήλως πρὸς τὴν γεωργίαν εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ δασοκομία. Εἰς τὰ ἐκτεταμένα δάση τοῦ Καναδᾶ θηρεύονται ἑκατομμύρια ζώων, τῶν ὁποίων τὰ δέρματα ἀποστέλλονται εἰς τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ κέντρα πρὸς καταργασίαν. Ἐυλείας γίνεται μεγάλη ἐξαγωγή, ὡς καὶ πολτοῦ ἐκ ξύλου πρὸς κατασκευὴν χάρτου.

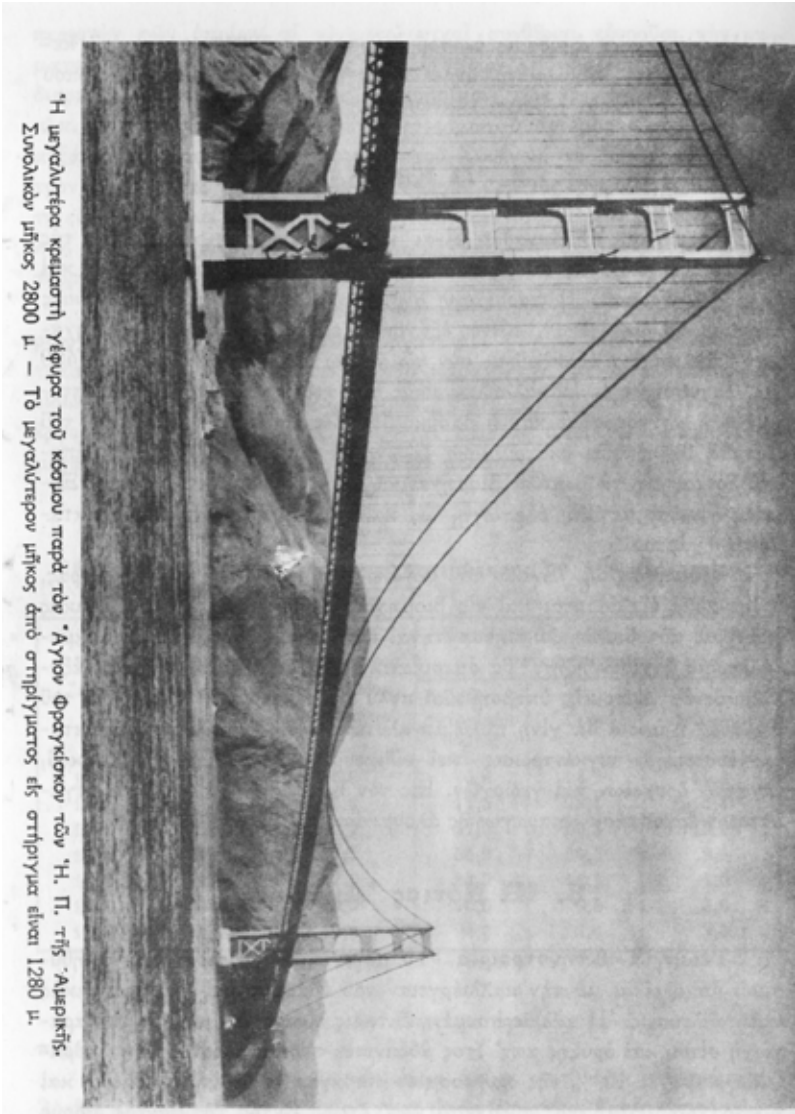
Βιομηχανία. Ἐνεκα τοῦ μεγάλου ὀρυκτοῦ πλοῦτου τῆς χώρας, ὁ

Καναδάς εξελίσσεται και εις βιομηχανικόν κράτος. Εις τὰς δυτικὰς ἐπαρχίας αὐτοῦ ἀνεκαλύφθησαν πηγαὶ πετρελαίου, τῶν ὁποίων ἡ ἐκμετάλλευσις ἤρχισεν ἤδη. Τὰ ἀμερικανικὰ κεφάλαια καὶ ὁ τεχνικὸς ἐξοπλισμὸς ἐξ Ἀμερικῆς ὑποβοηθοῦσι πολὺ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Καναδά, ἡ ὁποία θὰ γίνῃ πολὺ μεγαλυτέρα, ὅταν κατορθωθῇ διὰ μεταναστεύσεως ἢ συγκέντρωσις ἐκεῖ ειδικευμένου τεχνικοῦ προσωπικοῦ, ἐργατῶν ὀρυχείων καὶ γεωργῶν. Εἰς τὸν Καναδᾶν λειτουργεῖ τὸ μεγαλύτερον ἐργοστάσιον παραγωγῆς ἀλουμινίου τοῦ κόσμου.

3. Ἡ Νότιος Ἀμερική.

Γεωργία-Κτηνοτροφία. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολεῖται μὲ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐδάφους καὶ τὰς γεωργικὰς ἐκμεταλλεύσεις. Ἡ καλλιεργουμένη ἔκτασις εἶναι πολὺ μικρά. Ἡ παραγωγή σίτου καὶ ὀρύζης κατ' ἔτος αὐξάνεται περισσότερο. Ἡδὴ ἡ Βραζιλία παράγει 1% τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς ὀρύζης. Ἐπίσης καὶ ἡ παραγωγή βάμβακος αὐξάνεται κατ' ἔτος. Ἐκτὸς τῆς παντὸς εἶδους παραγωγῆς ξυλείας καὶ ἐλαστικοῦ κόμματος, καλλιεργεῖται εἰς μεγάλας ἐκτάσεις ἡ καφέα, τὸ σακχαροκάλαμον καὶ ἡ βανανέα. Ἡ καλλιέργεια τῆς καφέας ἐκτείνεται μέχρις ὕψους 1800 μ. Αἱ περιοχαὶ τῆς Παραγουάης καὶ τῆς Ἀργεντινῆς εὐνοοῦνται ὑπὸ πολλῶν βροχῶν καὶ εἶναι λίαν ἀποδοτικαὶ εἰς τὰς γεωργικὰς καλλιέργειας. Ἀραβόσιτος, σίτος καὶ λίνον παράγονται ἐν περισσεῖα καὶ διατίθενται καὶ διὰ τὴν ἐξαγωγήν. Ἡ κτηνοτροφία εἰς τὴν Ἀργεντινὴν εἶναι ἰδιαιτέρως ἀνεπτυγμένη. Πολυάριθμοι ἀγέλαι βοῶν καὶ πολυπληθῆ ποίμνια προβάτων παρέχουσιν ἀφθόνους πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ κράτος, τὸ πλεῖστον τῆς ὁποίας εἶναι συγκεντρωμένον παρὰ τὸν κόλπον Ρίο-ντέ-λα-Πλάτα. Τὸ 1/3 τῆς βιομηχανίας τῶν περισσοτέρων κρατῶν τῆς νοτίου Ἀμερικῆς ἀποτελεῖ ἡ βιομηχανία τῶν τροφίμων.

Μεταλλευτικὴ-βιομηχανία. Ἡ περιοχὴ τῶν Ἄνδεων εἶναι πλουσία εἰς ὀρυκτὰ τῶν εὐγενῶν καλουμένων μετάλλων, ἅτινα ἐξάγονται ὡς πρώτη ὕλη εἰς τὸ ἐξωτερικόν, καὶ εἰς κοιτάσματα νικελίου, χρωμίου, μολύβδου, ψευδαργύρου κλπ., ὡς καὶ εἰς πηγὰς πετρελαίου. Σιδηρομετάλλευμα ὀρύσσεται εἰς τὴν Βενεζουέλαν καὶ τὴν Βραζιλίαν. Ἐκ τῆς Χιλῆς ἐξάγεται νιτρικὸν κάλιον καὶ νιτρικὸν νάτριον, ἅτινα συναγωνίζονται τὰ ἄζωτοῦχα λιπάσματα, τὰ παρασκευαζόμενα μὲ πρώτην ὕλην τὸ ἄζωτον τῆς ἀτμοσφαιράς.

Η μεγαλύτερα κτισαστή γέφυρα του κόσμου παρά τον Άγιον Φραγκίσκον των Η. Π. της Αμερικής. Συνολικών μήκος 2800 μ. — Το μεγαλύτερον μήκος από στηρίγματα εις στηρίγματα είναι 1280 μ.

4. Ρωσσία (Σοβιετική Ένωσις).

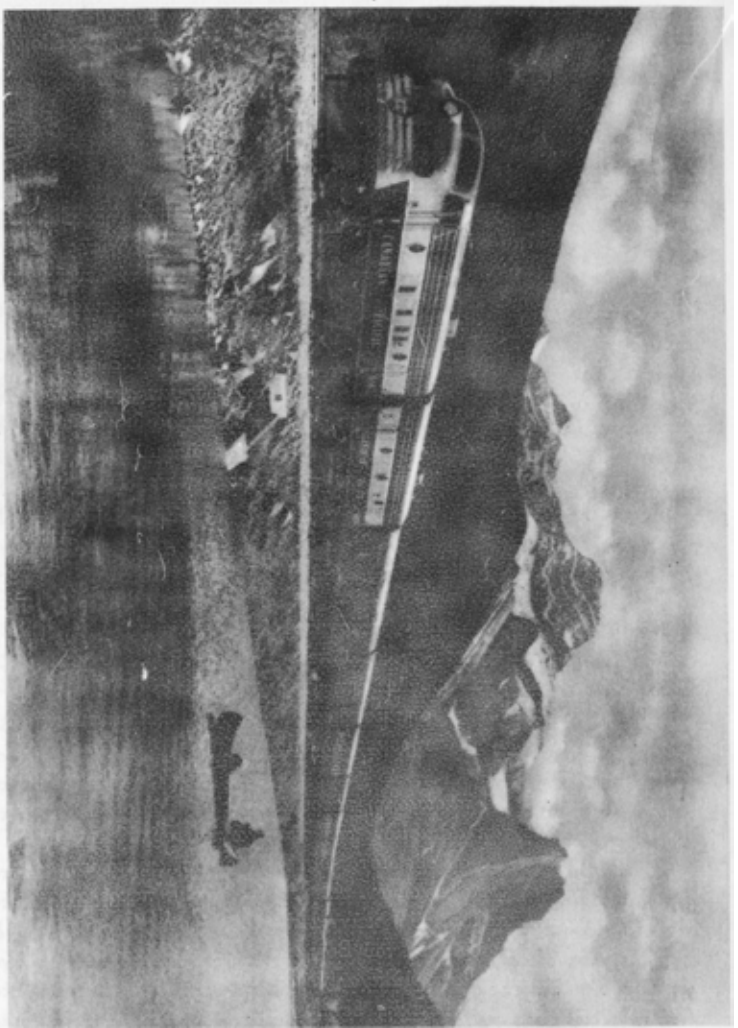
Δασική και γεωργική οικονομία. Η οικονομία της Ρωσσίας επηρεάζεται από το κλίμα της χώρας και την μεγάλην έκτασιν αὐτῆς (22,3 ἑκατ. τετρ. χιλ.). Ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τῆς χώρας κατὰ τὸν Ἰανουάριον ἔχει μέσση θερμοκρασίαν -20°C καὶ 200 ἡμέρας τὸ ἔτος μὲ παγετὸν καὶ χιόνια.

Τὸ καλλιεργούμενον ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι, ἐν σχέσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν αὐτῆς (210 ἑκατ.), μικρὸν. Τὸ κράτος καταβάλλει κατ' ἔτος μεγάλας προσπάθειάς ὅπως αὐξήσῃ τὴν καλλιεργουμένην έκτασιν δι' ἐκχερσώσεων, ἀποξηράνσεων ἑλών καὶ ἀρδεύσεως καὶ λιπάνσεως ἀγόνων ἐδαφῶν, ἰδίως, εἰς τὰ νοτιοδυτικὰ κράσπεδα τῆς Σιβηρίας, ὅπου τὸ ψῦχος μετριάζεται. Ἡ μηχανικὴ καλλιέργεια ἀναπτύσσεται διαρκῶς. Συνέπεια τούτου εἶναι ὅτι ἀπελευθεροῦνται πολλαὶ ἐργατικαὶ χεῖρες, αἱ ὁποῖαι διατίθενται διὰ τὴν κατασκευὴν ὁδῶν, παντοίων τεχνικῶν ἔργων καὶ τὴν δασοκομίαν. Κατὰ τὸ 1958 οἱ ὑπὸ τῆς γεωργικῆς οἰκονομίας χρησιμοποιηθέντες ἔλκυστῆρες ἔφθασαν τὸ 1 ἑκατομμ. (Ἡνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς 4 ἑκατομμ.).

Μεταλλευτικὴ-Βιομηχανία-Συγκοινωνία. Ἀπὸ τοῦ πέρατος τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου καὶ ἐντεῦθεν (1945), ἡ Ρωσσία ἀπέβη ἰσχυροτάτη βιομηχανικὴ δύναμις, ἥτις δύναται νὰ ἐφοδιάζῃται διὰ τροφίμων καὶ πρώτων ὑλῶν ἐκ τοῦ ἐδάφους τῆς. Εἰς διάστημα 45 ἐτῶν (ἀπὸ τοῦ 1913) ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή τῆς χώρας ἐτετραπλασιάσθη. Ἡ συστηματικὴ ἐξαγωγή καὶ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου συνέβαλε πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βαρείας βιομηχανίας καὶ τῆς βιομηχανίας τῶν μετάλλων γενικῶς. Ἡ ἐτησία παραγωγή γαιάνθρακος ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἑδεκαπλασιάσθη. Εἰς τὴν νοτίαν καὶ τὴν βορείαν περιοχὴν τῆς Σιβηρίας ἀνεκαλύφθησαν τεράστια κοιτάσματα γαιάνθρακος καὶ διαφόρων ὀρυκτῶν. Τὰ εἰς τὸ ὑπέδαφος ἀποθέματα πρώτων βιομηχανικῶν ὑλῶν εἶναι ἐπαρκῆ διὰ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὴν νὰ εἶναι αὐτάρκης καὶ νὰ μὴ ἐπηρεάζεται ἐκ τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας.

Ἡ σπουδαιότερα ἀνθρακοφόρος περιοχὴ εἶναι τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Ντόνετς, ἐκ τοῦ ὁποίου ὀρύσσονται τὰ 60% τῆς ἐτησίας παραγωγῆς. Εἰς τὴν νότιον ὅμως Σιβηρίαν ὑπάρχουσι κοιτάσματα ἀνθρακος τῶν ὁποίων ἡ περιεκτικότης ὑπολογίζεται πενταπλασία τῆς τῶν

Ο καναδικός σιδηρόδρομος ο συνδένει τὸ Μόντρεαλ (Ἰνδιάνικος ἄσκανός) με τὸ Βανκούβερ (Εἰρηνικός).

κοιτασμάτων του Ντόνετς. Είς τὰ Ουράλια ὄρη ὑπάρχουσιν ἐπίσης πλούσια κοιτάσματα ἄνθρακος, ὅστις χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν ἐκκαμίνουσιν τοῦ ἐκεῖ ὑπάρχοντος ἀφθόνου σιδηρομεταλλεύματος.

Πετρέλαιον. Ἡ παραγωγή πετρελαίου τῆς Ῥωσσίας κατὰ τὸ 1950, παρὰ τὸν πενταπλασιασμὸν τῆς παραγωγῆς τοῦ 1913, ἐφάσσε μόλις τὰ 7% τῆς παγκοσμίου, διότι ἠϋξήθη παραλλήλως πολὺ ἡ παραγωγή πετρελαίου ἐξ ἄλλων χωρῶν. Αἱ νέαι Ῥωσικαὶ πετρελαιοπηγαὶ (ἐκτὸς τῆς περιφερείας Βακού) κεῖνται περὶ τὰ βόρεια κράσπεδα τοῦ Καυκάσου, περὶ τὸν μέσον ῥοῦν τοῦ Βόλγα, ἐγγὺς τῆς Κασπίας θαλάσσης εἰς τὸ Τουρκεστάν, εἰς τὴν Σαχαλίην καὶ παρὰ τὸν ποταμὸν Πετσοχόραν. Ἡ παραγωγή συνδυετικῆς βενζίνης ἤρχισε μετὰ τὴν ὀλοκληρωτικὴν μεταφορὰν εἰς Ῥωσσίαν τῶν δύο μεγάλων γερμανικῶν ἐργοστασίων Λόινα καὶ Παίλιτς (μετὰ τὸ 1945).

Βαρεῖα βιομηχανία. Αὕτη ἀποτελεῖ τὴν βάσιν διὰ τὴν ἐκβιομηγάνισιν τῆς Ῥωσσίας. Καίτοι εἰς διάστημα 25 ἐτῶν ἀνεπτύχθη αὕτη σπουδαίως, ἐν τούτοις δὲν κατορθώνει ἀκόμη ν' ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας. Ὁ γάλυψ εἶναι περιζήτητος διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατιωτικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς βιομηχανίας. Πᾶσα κατανάλωσις γάλυθος, μὴ ἐξυπηρετοῦσα στρατιωτικὰς ἀνάγκας καὶ ἀνάπτυξιν συναφῶν πρὸς τὸν ἐξοπλισμὸν βιομηχανιῶν, ἐμποδίζεται. Ἡ μεταλλουργία τῆς νοτίου Ουκρανίας (γαϊάνδραξ τοῦ λεκανοπεδίου Ντόνετς, σιδηρομετάλλευμα τοῦ Κριβόι-Ρὸγκ καὶ Νικοπόλεως, ἐργοστάσια τῆς πόλεως Κέρτς, τῆς Κριμαίας) παρήγαγε κατὰ τὸ 1939 τὰ 2/3 τῆς Ῥωσσιτικῆς παραγωγῆς χυτοσιδήρου καὶ τὸ ἕμισυ τῆς παραγωγῆς γάλυθος. Τὰ σπουδαιότερα κέντρα βαρείας βιομηχανίας εἶναι σήμερον ἡ Μόσχα, τὸ Κίεβον, τὸ Λένινγκρατ, τὸ Χάρκοβον, τὸ Γκόρκι καὶ ἄλλα. Νεώτεροι στατιστικαὶ δὲν παρέχονται.

Συγκοινωνία. Τὸ πρόβλημα τῶν συγκοινωνιῶν εἶναι δύσκολον καὶ πολύπλοκον λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῆς χώρας, τῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν καὶ τῆς ποικίλης ἐδαφικῆς κατανομῆς τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου καὶ τῶν παραγωγικῶν κέντρων. Εἰς τὰ βόρεια τῆς χώρας ἀφθονεῖ ἡ ξυλεία, ἡ ὁποία πρέπει νὰ μεταφέρεται πρὸς τὰ νότια, ἅτινα στεροῦνται ταύτης. Εἰς τὸ Οὐσθεκιστάν παράγεται ὁ βάμβαξ, ὁ ὁποῖος μεταφέρεται εἰς τὰ παρὰ τὴν Μόσχαν νηματοουργεῖα καὶ ὑφαντουργεῖα. Μηχαναὶ, αὐτοκίνητα καὶ ἐλκυστήρες κατευθύνονται ἐκ τῆς Κεντρικῆς Ῥωσσίας πρὸς ὀλόκληρον τὴν χώραν. Τὰ 85% περίπου τῶν μεταφορῶν πρῶτων ὑλῶν καὶ προϊόντων γίνονται διὰ

των σιδηροδρόμων, τὰ 8% διὰ ποταμοπλοίων και τὰ 3% διὰ φορτηγῶν αὐτοκινητῶν. Οἱ αὐτοκινητόδρομοι ἐλλείπουσι τελείως και τὸ ὄδικόν δίκτυον τῆς χώρας γενικῶς δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένον. Κατὰ τὸ 1938 τὸ μῆκος τῶν ἀσφαλτοστρωμένων δρόμων τῆς Ῥωσσίας ἀνῆρχετο μόνον εἰς 3000 χιλιόμετρα (ὅσον περίπου τῆς Ἑλλάδος). Εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν ὑπάρχουσιν αὐτοκινητόδρομοι μῆκους 22.000 χιλιομέτρων. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον εἶναι σχετικῶς πυκνὸν μόνον εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ῥωσίαν. Τὸ πλάτος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἶναι μεγαλύτερον τοῦ διεθνῶς παραδεδεγμένου πλάτους (ὑπερ εἶναι περίπου 1,40 μ).

Διὰ τὴν εὐκολύνῃ ἡ Ῥωσσία τὰς συγκοινωνίας τῆς πρὸς τὰς ὑπ' αὐτῆς κατεχομένης χώρας, ἐπεξέτεινε τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς τῆς πρὸς τὰς χώρας αὐτάς. Οὕτω ἐγιναν εὐρύτεραι και προσηρημόσθησαν πρὸς τὰς Ῥωσσιακὰς γραμμάς αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ αἱ ἄγουσαι πρὸς τὸ Βερολῖνον, τὴν Βουδαπέστην και τὴν Σόφίαν. Εἰς τὴν Σιβηρίαν κατασκευάζονται μεγάλα σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, αἱ ὁποῖαι θὰ φέρωσιν εἰς μεγαλύτεραν ἐμπορικὴν ἐπαφὴν τὴν Ῥωσίαν μετὰ τῆς Κίνας. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῆς Ῥωσσίας ἀνῆρχεται εἰς 110.000 χιλιόμε. (λοιπῆς Εὐρώπης 330.000 χιλιόμε., Ἡνωμ. Πολιτειῶν Ἀμερικῆς 370.000 χιλιόμε.). Ὁ Βόλγας παραμένει ἡ σπουδαιότερα γραμμὴ διὰ τὴν ποταμοπλοίαν τῆς χώρας. Ἡ Μόσχα ἔχει καταστῆ ὁ μεγαλύτερος ἐσωτερικὸς λιμὴν τῆς Ῥωσσίας. Εἰς αὐτὴν κα ταλῆγει ἡ ἐκ τῆς βορείας πολιτικῆς θαλάσσης διανοιγεῖσα διώρυξ.

5. Αἱ Ἰνδίαι.

Αἱ Ἰνδίαι εἶναι ἐκ φύσεως χώρα εἰς τὴν ὁποίαν εὐνοοῦνται αἱ γεωργικαὶ καλλιέργειαι. Μεγάλοι ποταμοί, μεγάλα πεδιάδες και κλίμα εὐκρατον πρὸς τὸ θερμὸν εἶναι οἱ παράγοντες τῶν μεγάλων γεωργικῶν ἀποδόσεων. Αἱ ἀρδεύσεις ὅμως τῶν πεδιάδων, τῶν κυρίως Ἰνδιῶν (15%), ὑπολείπονται πολὺ τῶν ἀρδεύσεων τῶν πεδιάδων τοῦ Πακιστάν (37%), τῆς Κεϋλάνης (27%), τῆς Κίνας (30%), τῆς Ἰαπωνίας (56%) και τῆς Αἰγύπτου (100%). Ἡ καλλιεργουμένη ἐπιφάνεια εἶναι μικρὰ και οὐχὶ ἐπαρκῆς διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ, ὅστις αὐξάνεται ἐτησίως πολὺ (Ἰνδίαι: καλλιεργ. ἐπιφ. 1.330.000 τετρ. χιλιόμε., Πακιστάν 250.000 τετρ. χιλιόμε., Κεϋλάνη 20.000 τετρ. χιλιόμε.). Εἰς τὰς Ἰνδίας οἱ ἀγρόται καλλιεργοῦσι κέγγρον, λαχανικά, ἐλαιώδη φυτὰ, ἄσπρια και πρὸ παντὸς ὄρουζαν, σίτον και σακχαροκάλαμον. Τὰ

ἀγροκτήματα αὐτῶν δὲν εἶναι μεγάλης ἐκτάσεως. Ἐκαστον τούτων ἀνέρχεται κατὰ μέσον ὄρον εἰς 20 στρέμματα. Πρὸς τὰ βόρεια μέρη τῆς χώρας γίνονται ἀρδεύσεις, ἔχουσι διανοιγῆ πολλὰ φρέατα καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔγιναν ἀρκετὰ ἔργα δι' ὕδατοφράκτας. Τὸ μῆκος τῶν ἀρδευτικῶν διωρύχων ἀνέρχεται εἰς 100.000 χιλίωμ. περίπου. Τὸ φράγμα Σουκούρ εἰς τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν (δυτ. Πακιστάν) ἔχει μῆκος 1600 μ. καὶ διὰ 7 διωρύχων ἀρδεύει ἕκτασιν 20 ἑκατ. στρεμμάτων, ἔνθα καλλιεργεῖται σῖτος καὶ βάμβαξ. Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ντεκάν εὐδοκιμεῖ εἶδος βραχυίνου βάμβακος. Ἡ καλλιέργεια τείου ἐπιτελεῖται κυρίως εἰς τὰς φυτείας τοῦ Ἀσσάμ καὶ τῆς Κεϋλάνης. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον καὶ τῶν τριῶν κρατῶν τῶν Ἰνδιῶν χαρακτηρίζεται ἐκ τῶν ἐξαγωγῶν πρώτων ὑλῶν καὶ τῶν εἰσαγωγῶν βιομηχανικῶν εἰδῶν. Ἡ ὑφαντουργικὴ βιομηχανία ἔχει ἐπιτελέσει μεγάλας προόδους, κατόπιν εἰσαγωγῆς νεωτάτων μηχανῶν νηματουργικῆς καὶ ὑφαντουργίας. Αἱ Ἦνωμένοι Πολιτεῖαι, ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ἰαπωνία εἶναι τὰ τρία σπουδαιότερα κράτη τὰ ἔχοντα μεγάλας οἰκονομικὰς σχέσεις μετὰ τῶν Ἰνδιῶν.

6. Ἡ Κίνα.

Ἡ Κίνα εἶναι κατ' ἐξοχὴν γεωργικὴ χώρα. Τὰ σπουδαιότερα καλλιεργητικὰ κέντρα εὐρίσκονται περὶ τοὺς μεγάλους ποταμοὺς Χοανγὸ, Γιανκτσεικιάνγκ καὶ Σικιάνγκ. Ἡ καλλιεργουμένη ἐπιφάνεια τῆς χώρας δὲν ὑπερβαίνει τὸ 15% τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς (Ἑλλάς περίπου 22%). Ὁ μέσος ὄρος τῆς ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας δι' ἕκαστον χωρικὸν κυμαίνεται μετὰξὺ 10-20 στρεμμάτων. Τὰ σπουδαιότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ὄρυζα, σῖτος, ἀραβόσιτος, βάμβαξ, σόγια καὶ κέγγρος. Εἰς τὰς νοτίους ἐπαρχίας τῆς χώρας εὐδοκιμεῖ τὸ τέιον, αἱ ὀπώραι καὶ ἡ μορέα. Ἡ Κίνα εἶναι ἡ δευτέρα βαμβακοπαραγωγὸς χώρα τῆς γῆς μετὰ τὰς Ἦνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ βιομηχανία εἶχεν ἀναπτυχθῆ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἐξωτερικῆς ἐπιρροῆς (κεφάλαια, τεχνικὸς ἐξοπλισμὸς) εἰς τὰς μεγάλας πόλεις Σαγκάην, Τιεντσίν, Καντώνα. Κατ' ἀρχὰς ἰδρύθησαν ἐργοστάσια ὑφαντουργικῆς. Ἦδη καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια ὅπως ἀποκτήσῃ ἡ χώρα βαρεῖαν βιομηχανίαν, κατὰ τὸ πρότυπον τῆς ῥωσικῆς, δεδομένου ὅτι αὕτη διαθέτει ἐπαρκῆ κοιτάσματα γαιάνθρακος καὶ ὀρυκτοῦ πλοῦτου. Ὑπολογίζεται ὅτι τὰ ἀποδέματα τῶν κοιτασμάτων γαιάνθρακος ἀνέρχονται εἰς 240 δισεκ. τόννους.

Δὲν ἔχει ὅμως ἐξερευνηθῆ πλήρως ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος τῆς χώρας καὶ θεωρεῖται πιθανόν, ὅτι ὑπάρχουσι πλουσιώτερα κοιτάσματα γαιάνθρακος. Κατὰ τὸ 1956 ἐξήχθησαν 110 ἑκατ. τόννοι γαιάνθρακος (Ρωσσία 295, Ἀμερική 480 ἑκατ. τόνν.). Ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς τὰ σπάργανα (Βιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις Κίνας 8.700, Ἑλβετίας 11.000). Σπουδαῖα εἶναι τὰ κοιτάσματα ὀρυκτῶν τοῦ βολφραμίου, ἀντιμονίου καὶ κασσιτέρου. Τὰ μεταλλεύματα τούτων διατίθενται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς χώρας δὲν εἶναι μέγα. Ἀνθηραὶ οἰκονομικαὶ σχέσεις ὑπάρχουσι μετὰ τῆς Ρωσσίας, παρ' ἧς εἰσάγονται βιομηχανικὰ εἶδη, ἰδίως μηχαναὶ καὶ ἐργαλεῖα.

7. Ἡ Ἰαπωνία.

Καίτοι ἡ Ἰαπωνία δὲν διαθέτει μεγάλας ἐκτάσεις οὔτε ἄφθονον ὀρυκτὸν πλοῦτον, ἐν τούτοις ἔχει καταστῆ μεγάλη βιομηχανικὴ χώρα. Τὰ ἀποθέματα κοιτασμάτων γαιάνθρακος ὑπολογίζονται εἰς 6 δισεκατ. τόννους. Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βαρεῖας βιομηχανίας αὐτῆς εἰσάγονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ γαιάνθραξ καὶ σιδηρομεταλλεύματα. Ἡ ποιότης τῶν βιομηχανικῶν Ἰαπωνικῶν προϊόντων δὲν ὑπολείπεται τῆς τῶν ἀντιστοιχῶν εὐρωπαϊκῶν. Τὰ ἰαπωνικὰ ὅμως εἶναι πολὺ εὐθιγότερα τούτων, διότι τὰ ἐργατικά ἡμερομίσθια ἐν Ἰαπωνίᾳ εἶναι εἰς πολὺ χαμηλὸν ἐπίπεδον. Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1952 ἡ Ἰαπωνία ἐξάγει εἰς τὴν Εὐρώπην ἀκατέργαστον σίδηρον καὶ χάλυβα. Ἰδιαιτέραν ἀνάπτυξιν ἔχει λάβει ἡ βιομηχανία εἰδῶν προεργασμένων ἐκ τῆς ἀλιείας. Τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς παγκοσμίως ἀλιευομένης ποσότητος ἰχθύων προέρχεται ἐκ τῆς Ἰαπωνίας.

8. Ἡ Αὐστραλία.

Ἡ Αὐστραλία εἶναι χώρα κατὰ πρῶτον λόγον γεωργικὴ. Μέχρι τοῦ 1939 τὰ γεωργικὰ καὶ μεταλλευτικὰ προϊόντα τῆς χώρας ἀπετέλουν τὰ 90% τῶν ἐξαγωγῶν. Τὸ σπουδαιότερον ἐξαγόμενον εἶδος εἶναι τὸ ἔριον ἐκ προβάτων, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξαγωγή ἀνέρχεται ἐτησίως εἰς τὸ 1/4 περίπου τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Τὰ 3/4 τῶν ὑπαρχόντων προβάτων εἶναι τοῦ εἶδους μερινός. Ἡ παραγωγή σίτου εἶναι μεγάλη. Εἶναι ἡ τρίτη χώρα τῆς γῆς εἰς τὴν ἐξαγωγὴν σίτου μετὰ τὸν Καναδᾶν καὶ τὴν Ἀργεντινὴν. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου (1939-1945) ἡ Αὐστραλία ἐξάγει κρέατα, σάκχαρον, βούτυρον, οἶνον καὶ μέλι. Εἰς τὴν γεωργίαν ἐπικρατεῖ τὸ σύστημα τῆς

μονοκαλλιέργειας, τὸ ὁποῖον ὅμως ἐνίστει ἐγκλείει πολλοὺς κινδύνους διὰ τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν, ἔνεκα καταστροφῶν προκαλουμένων ἐκ κλιματολογικῶν μεταβολῶν. Κατὰ τὴν πολυκαλλιέργειαν τοιαῦται καταστροφὰι περιορίζονται συνήθως εἰς ἓν ἢ δύο καλλιεργούμενα εἶδη καὶ οὐχὶ εἰς τὸ σύνολον τῶν καλλιεργουμένων. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ διανοουμένου αἰῶνος ἡ χώρα ἤρχισε βραδέως νὰ ἰδρῆ ἰδικὴν τῆς βιομηχανίαν. Τὸ σπουδαιότερον ὄρυκτὸν αὐτῆς εἶναι ὁ γαιάνθραξ, ἡ ἔτησία παραγωγή τοῦ ὁποίου ἀνέρχεται περίπου εἰς 20 ἑκατομμ. τόνους. Ἐπίσης ὑπάρχουσιν εἰς τὴν χώραν πλούσια ὄρυκτὰ σιδήρου, τὰ ὅποια ἐπιτρέπουσι τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βαρείας βιομηχανίας καὶ τὴν παραγωγὴν χάλυβος. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὴν Αὐστραλίαν κοιτάσματα οὐρανίου, τὰ ὅποια διατίθενται διὰ τὴν παραγωγὴν τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας. Ἡ βιομηχανία γενικῶς θάινει αὐξανομένη βραδέως, λόγω τοῦ μικροῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας καὶ τῆς εἰσαγωγῆς βιομηχανικῶν προϊόντων ἐξ Ἀγγλίας.

9. Ἡ Μεγάλη Βρετανία (Ἡνωμένον Βασίλειον).

Ἐν ᾧ μέχρι τοῦ 1800 ἡ Μ. Βρετανία ἦτο σπουδαία γεωργικὴ χώρα πωλοῦσα γεωργικὰ προϊόντα εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἥδη ἔχει ἀποθῆ καθαρῶς βιομηχανικὴ χώρα. Ἡ γεωργικὴ παραγωγή αὐτῆς ἀρκεῖ νὰ διατρέψῃ μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, ἡ ὅποια εἶναι ἠναγκασμένη νὰ εἰσάγῃ τὰ δι' αὐτὴν ἀναγκαῖα γεωργικὰ προϊόντα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐνεκα τοῦ ἐκβιομηχανισμοῦ τῆς χώρας, τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς εἶναι συγκεντρωμένον εἰς τὰς πόλεις. Τὸ Μάντσεστερ, τὸ Μπίρμινγχαμ, τὸ Σιέφιλτ καὶ τὸ Λήντς-Μπράντφορτ ἀπέβησαν μεγάλα κέντρα ὑφαντουργικῆς καὶ μεταλλουργικῆς βιομηχανίας. Ἐδημιουργήθη ἐκεῖ λίαν ἐξειδικευμένη τάξις ἐργατῶν, ἡ ὅποια συνέβαλε πολὺ εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν ποιότητα τῶν ἀγγλικῶν ὑφασμάτων καὶ μηχανημάτων παντὸς εἶδους. Εἰς τὰς δυτικὰς περιοχὰς τῆς χώρας, ὅπου ἐπικρατεῖ περισσοτέρα ὑγρασία, γίνεται ἡ ἐπεξεργασία τοῦ διὰ τοῦ Λίβερπουλ κυρίως εἰσαγομένου βάμβακος, ἐν ᾧ εἰς τὰς ἀνατολικὰς γίνεται ἡ ἐπεξεργασία τοῦ διὰ τοῦ Χάλλ εἰσαγομένου ἐρίου. Μαλακὰ ὕδατα (περιέχοντα πολὺ ὀλίγα ἅλατα, οὐδόλως γλυφά) ὑπάρχοντα εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, εἶναι πολὺ κατάλληλα διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐρίων καὶ τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων, τὰ ὅποια καθιστῶσι λίαν μαλακά. Εἰς τὴν νότιον περιοχὴν τῆς κεντρικῆς Ἀγγλίας παράγονται παντὸς εἶδους σιδηρὰ προϊόντα, μηχαναὶ σιδηροδρόμων, ἐργαλεῖα

ἐκ χάλυβος κλπ. Τὰ ἀγγλικά ἐκ σιδήρου μικρὰ ἀντικείμενα καὶ τὰ περίφημα ἀγγλικά ὑφάσματα, παρ' ὅλον ὅτι ἐξακολουθοῦσι νὰ εἶναι ἐξαιρέτα καὶ νὰ διατηρῶσι τὴν φήμην των ἀπὸ ἐπόψεως ποιότητος, ἐν τούτοις ἀπώλεσαν τὴν μονοπωλιακὴν αὐτῶν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ, ἔνεκα τῆς ἀναπτύξεως τῶν συναφῶν γερμανικῶν καὶ ἀμερικανικῶν προϊόντων.

10. Ἡ Γερμανία.

Καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ἤρχισε περὶ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος, ἀλλὰ μὲ βραδύτερον ρυθμὸν. Λίαν παλαιαὶ εἶναι αἱ βιοτεχνίαι τοῦ λίνου, μετάξης, ἐρίου, σιδήρου καὶ ξύλου. Αἱ πρῶται ὕλαι λίνου, ἐρίου, ξύλου καὶ μεταλλευμάτων ἐλαμβάνοντο ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Γερμανίας ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀγγλικῆς βιομηχανίας. Γερμανοὶ τεχνικοὶ ἐξεπαιδεύθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ εἰσήγαγον εἰς Γερμανίαν τὰ μεθόδους μεταλλουργίας τοῦ σιδήρου καὶ κατασκευῆς μηχανῶν. Ὅτε, κατὰ τὸ 1800, ὁ Ναπολέων Βοναπάρτης ἐνήργησε τὸν ἡπειρωτικὸν ἀποκλεισμὸν τῆς Ἀγγλίας, ἡ ἀνάπτυξις τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας ἔλαβε ταχύτερον ρυθμὸν, ἰδίως εἰς τὴν περιοχὴν Ρούρ, ὅπου εὕρισκονται τὰ πλούσια κοιτάσματα γαιάνθρακος καὶ σιδήρου. Ἀπὸ τοῦ 1870 ἡ γερμανικὴ βιομηχανία ἤρχισεν ἀναπτυσσομένη βραγδαίως. Εἰκόνα τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς λαμβάνομεν ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως. Ἔσθεν, κειμένης εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀνθρακοφόρου βιομηχανικῆς περιοχῆς τοῦ Ρούρ. Οὕτω, κατὰ τὸ 1820 ἡ πόλις αὕτη εἶχε 5000 κατοίκους, τὸ 1872: 52.000, τὸ 1910: 295.000, τὸ 1939: 667.000, τὸ 1954: 673.000, τὸ 1956: 697.000. Τὰ κοιτάσματα γαιάνθρακος τῆς δυτικῆς περιοχῆς τῆς Γερμανίας καταλαμβάνουσιν ἕκτασιν 3000 τετρ. χιλιομ., τὰ δὲ ἀποθέματα αὐτῶν ὑπολογίζονται εἰς 220 δισεκατ. τόννων. Τὸ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ρούρ λαμβανόμενον γαιαέριον μεταφέρεται διὰ μεγάλων ὑπογείων ἀεραγωγῶν εἰς τὴν βόρειον καὶ νότιον Γερμανίαν καὶ χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῶν ἐκεῖ συναφῶν βιομηχανικῶν. Ἡ χημικὴ βιομηχανία χρησιμοποιεῖ ποικιλοτρόπως τὸν ἀνθρακα. Ἔχει καταστή ἐκ τῶν πρώτων χημικῶν βιομηχανικῶν τοῦ κόσμου. Μετὰ τὴν ἐκ τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου καταστροφὴν, τὰ δύο τρίτα περίπου τῆς παλαιᾶς Γερμανίας ἀποτελοῦσιν ἀνεξάρτητον κράτος ὁμοσπονδιακόν, τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν (10 μικρότερα κράτη), τὸ δὲ

υπόλοιπον ἐν τρίτον εὐρίσκεται ὑπὸ ῥωσικὴν κατοχὴν καὶ ἀποτελεῖ τὴν Ἀνατολικὴν Γερμανίαν (Ῥωσικὴ Ζώνη). Ἡ Δυτικὴ Γερμανία κατώρθωσεν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν νὰ ἀποκαταστήσῃ τὰς φοβερὰς ἐκ τοῦ πολέμου καταστροφὰς καὶ νὰ δημιουργήσῃ ζωηροτάτην οἰκονομικὴν ἀνδησιν, τοιαύτην, ὥστε νὰ χορηγῇ καὶ δάνεια εἰς μεγάλας δυνάμεις, ὡς ἡ Γαλλία. Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγὴ τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας ὑστερεῖ πολὺ τῆς παραγωγῆς τῆς Δυτικῆς Γερμανίας διότι οἱ Ῥῶσοι ἀφήρσαν τὸ ἥμισυ ὄλων τῶν βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων τῆς κατεχομένης ζώνης καὶ μετέφερον αὐτὰς εἰς τὴν Ῥωσσίαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ῥωσικῆς βιομηχανίας, αἱ δὲ ἀνατολικαὶ γαιανθρακοφόροι περιοχαὶ εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν κατοχὴν καὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν Πολωνῶν.

11. Ἡ Γαλλία.

Ἡ Γαλλία εἶναι συγχρόνως μεγάλη γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ χώρα. Παράγει σίτον, ὅσον περίπου καὶ ἡ Ἀργεντινὴ (περὶ τὰ 10 ἑκατομμ. τόνν. ἐτησίως). Εἰς τὴν παραγωγὴν γεωμήλων, μὲ 17 περίπου ἑκατομμ. τόννους, ὑπερβαίνει τὴν παραγωγὴν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κατὰ 5 περίπου ἑκατομμ. τόννους (1956). Ἡ παραγωγὴ σακχάρου μὲ 1.600 χιλ. τόννους (1956) ὑπολείπεται ὀλίγον τῆς γερμανικῆς καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς (2.200 καὶ 2.300). Εἶναι ἡ πρώτη οἰνοπαραγωγὸς χώρα τοῦ κόσμου, ἀγοράζει δὲ πρὸς ἐπεξεργασίαν καὶ ποσότητος οἴνου ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἀγορᾶς. Πυκνότατον ὄδικόν καὶ σιδηροδρομικόν δίκτυον ἐξυπηρετεῖ σπουδαίως τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας. Ἡ ὕφαντουργία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη, ἰδίως εἰς τὰς κεντρικὰς καὶ βορείους ἐπαρχίας τῆς χώρας. Περίφημα εἶναι τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα τῆς Λυῶν καὶ τὰ νηματοουργεῖα τῆς Δίλλης.

Ἡ χημικὴ βιομηχανία συναγωνίζεται εἰς ποιότητα τὰς χημικὰς βιομηχανίας ἄλλων μεγάλων βιομηχανικῶν κρατῶν, καίτοι ἡ χώρα δὲν διαθέτει ἀφθονον γαιάνθρακα. Τὰ γαλλικὰ ἀρώματα θεωροῦνται τὰ καλύτερα ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἡ Γαλλία κέκτηται πλουσιώτατα κοιτάσματα ὀρυκτῶν σιδήρου. Τὸ ἐτησίως ἐξαγόμενον σιδηρομετάλλευμα εἶναι ὑπερτριπλάσιον τοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐξαγομένου γερμανικοῦ καὶ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς γαλλικῆς βαρεῖας βιομηχανίας.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Κοινὴ Ἀγορὰ (Ε.Κ.Α.).

Ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος ἐπέφερε μεταβολὰς εἰς τὰ παγκόσμια οἰκονομικὰ κέντρα καὶ ἀνακατάταξιν τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων τῆς ἀνθρωπότητος. Αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἐξακολουθοῦσι νὰ εἶναι ἡ πρώτη οἰκονομικὴ δύναμις τοῦ κόσμου. Παραλλήλως ὅμως ἀνεπτύχθη καὶ ἀναπτύσσεται ἡ Ῥωσσία, ἡ ὁποία ὑπεσκέλισε τὴν ἀγγλικὴν οἰκονομίαν. Ἡ Κίνα ἔχει ἀρχίσει νὰ ὀργανοῦται καὶ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ὑπολογίζεται ὅτι ἐντὸς τῶν προσεχῶν 20 ἐτῶν ἡ Κίνα, μὲ πληθυσμὸν τότε 750 περίπου ἑκατομμυρίων ψυχῶν καὶ τὰς πολλὰς πρώτας ὕλας τὰς ὁποίας διαδέτει, θὰ ἔχῃ ἀποβῆ σπουδαία οἰκονομικὴ δύναμις ἐν τῷ κόσμῳ. Σήμερον (1961) ἡ Ῥωσσία, ἡ Πολωνία, ἡ Ῥωσικὴ Ζώνη ἐν Γερμανίᾳ, ἡ Οὐγγαρία, ἡ Τσεχοσλοβακία, ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Ρουμανία ἀποτελοῦσι οἰκονομικὸν συγκρότημα συνεργαζόμενον στενώτατα ὑπὸ τὴν Ῥωσικὴν καθοδήγησιν. Ἡ Κίνα συνεργάζεται μετὰ τοῦ συγκροτήματος τούτου, μετέχουσα ἐλάχιστα τοῦ λοιποῦ διεθνοῦς ἐμπορίου. Εὐρωπαϊκὰ τινὰ κράτη (ἄνευ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ῥωσσίας) κατείδον μετὰ τὸ πέρας τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ὅτι ἄνευ τῆς μεταξὺ των συνεργασίας θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπουλώσωσι τὰς ἐκ τοῦ πολέμου πληγὰς των. Ὅθεν ἠναγκάσθησαν νὰ παραμερίσωσι παλαιὰς προστριβὰς, νὰ προβῶσιν εἰς ἀμοιβαίας ὑποχωρήσεις καὶ νὰ ὀργανώσωσιν οἰκονομικὴν κοινοπραξίαν ὑπὸ ἐνιαίαν κοινὴν διοίκησιν. Διὰ τοῦ μέτρου τούτου ἐλπίζεται ὅτι ἐτέθησαν αἱ βάσεις οἰκονομικῆς μελλοντικῆς συνεργασίας ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ἡ οἰκονομικὴ συνεργασία, ἣτις ἀπεφασίσθη κατὰ τὸ 1951, περιωρίσθη κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τῆς συνεργασίας εἰς τὸν γαιάνθρακα καὶ τὸν σίδηρον, ἡ δὲ διάρκεια αὐτῆς ὠρίσθη πεντηκονταετής (ἀπὸ τοῦ 1952). Τὰ ἰδρυτικὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς (Ε.Κ.Α.) κράτη εἶναι: Ἡ Δυτικὴ Γερμανία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία, τὸ Βέλγιον, ἡ Ὁλλανδία καὶ τὸ Λουξεμβούργον. Ἡδὴ (1961) ὁ ὀργανισμὸς οὗτος (Ε.Κ.Α.) ἔχει ἐπεκτείνει τὰς ἐργασίας του. Ἡ Ἑλλὰς συνεδέθη διὰ συμβάσεως μετὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Κοινὴν Ἀγορὰν τὴν 10 Ἰουλίου 1961 καὶ ὑπολογίζει πολὺ εἰς τὴν διὰ τοῦ ὀργανισμοῦ τούτου οἰκονομικὴν αὐτῆς ἀνασυγκρότησιν. Ἡ ἐπιτυχία τῶν σκοπῶν, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Ἑλλὰς συνεδέθη μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους. Θὰ ἔχωμεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ συνεργασθῶμεν καὶ νὰ συναγωνισθῶμεν, εἰς ὅλα τὰ πεδία τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος, λαοὺς, τῶν ὁποίων τὸ πνευματικὸν καὶ τεχνικὸν ἐπίπεδον εἶναι ἀνώτερον τοῦ ἐλληνικοῦ.

Όθεν είναι ανάγκη, διὰ τῆς συνεχοῦς καὶ ἐντατικῆς μορφωτικῆς ἐργασίας εἰς τὰ σχολεῖα, νὰ ἀνυψωθῇ τὸ πνευματικὸν ἐπίπεδον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἵνα οὗτος καταστῇ ἱκανὸς νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὸν συναγωνισμόν.

ΠΙΝΑΞ

ἐμφαίνων τὰ μεγαλύτερα ὀρυκτωρυχικὰ κέντρα τῆς γῆς κατ' εἶδος ὀρυκτοῦ.

(Ἡ σειρὰ καταγραφῆς τῶν χωρῶν ἀναλόγως τοῦ μεγέθους παραγωγῆς).

Εἶδος	Χῶραι
1) Βωξίτης	(ὀρυκτὸν ἀργιλίου) Γουαῦνα, Βρετανικὴ Γουινέα, Γαλλία, Γιουγκοσλαβία, Ἰταλία, Ἡνωμένα Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς, Ἰνδονησία, Ἑλλάς.
2) Γαϊάνθραξ	Ἡνωμένα Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς, Ῥωσσία, Ἀγγλία, Γερμανία, Γαλλία, Πολωνία, Ἰαπωνία, Βέλγιον, Ἰνδία.
3) Κασσίτερος	Μαλαισία, Ἰνδονησία, Βολιβία, Κογκό, Ταϊλάνδη (Σιάμ).
4) Μαγγάνιον	Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσις, Χρυσὴ Ἀκτή, Κούβα, Ἰνδία, Κογκό, Γαλλικὸν Μαρόκον.
5) Μόλυβδος	Ἡνωμένα Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς, Μεξικόν, Αὐστραλία, Καναδάς, Περού.
6) Νικέλιον	Καναδάς, Ν. Κάλιφρνια, Κούβα, Νορβηγία.
7) Πετρέλαιον	Ἡνωμένα Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς, Βενεζουέλα, Ῥωσσία, Κουβέιτ, Σαουδικὴ Ἀραβία, Ἰράκ, Καναδάς, Ἰνδονησία, Ρουμανία.
8) Πισσουρανίτης	Καναδάς, Κογκό, Τσεχοσλοβακία, Ἡνωμένα Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς, Ῥωσσία, Αὐστραλία.
9) Σιδηρομετάλλευμα	Ἡνωμένα Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς, Ῥωσσία, Γαλλία.
10) Ὕδράργυρος	Ἰταλία, Ἰσπανία, Ἡνωμένα Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς, Μεξικόν, Ῥωσσία, Τσεχοσλοβακία.
11) Χαλκός	Ἡνωμένα Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς, Χιλή, Βόρειος Ῥοδεσία, Καναδάς, Κογκό, Ἰαπωνία.
12) Χρυσός	Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσις, Καναδάς, Ἡνωμένα Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς, Αὐστραλία.
13) Χρῶμιον	Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσις, Τουρκία, Ῥωσσία, Ἰνδία, Κούβα, Ἑλλάς.
14) Ψευδάργυρος	Ἡνωμένα Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς, Καναδάς, Αὐστραλία, Μεξικόν, Περού, Γερμανία, Ἰταλία.

Δ. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. Η γεωγραφική θέσις τῆς χώρας ἡμῶν.

Ἡ Ἑλλάς περιλαμβάνεται μεταξύ τῶν παραλλήλων 41°44'53" (ἑλληνοβουλγαρική μεθόριος) καὶ 34°47'56" (νῆσος Γαῦδος τῆς Κρήτης) καὶ τῶν μεσημέρινῶν 19°22'32,8 καὶ 89°42' ἀνατολικῶς τοῦ ἀστεροσκοπείου τοῦ Γρήνουίτς (Κέρκυρα-Νήσος Ψιλὴ, παρὰ τὸ Καστελλόριζον).

2. Ὁ πληθυσμός.

Υπολογίζεται ὅτι κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος ἀνήρχετο εἰς 40 ἑκατομμ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων (29.5.1453) καὶ ἐξῆς, οἱ Ἕλληνες ὑπέστησαν πλείστας διώξεις οὕτως, ὥστε ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐμειώθη σημαντικῶς. Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος (Στερεᾶς, Πελοποννήσου, Κυκλάδων) ὑπολογίζεται ὅτι ἀνήρχετο εἰς 938.765. Ἐκτοτε, ἐκτὸς τῆς φυσιολογικῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἐπῆλθεν αὐξήσις αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς ἀπελευθερώσεως πολλῶν ὑποδοῦλων Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας, Θράκης, Ἡπείρου καὶ Νήσων. Ἡ ἐξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας ἡμῶν καταφαίνεται ἐκ τοῦ παρατιθεμένου πίνακος.

3. Ἡ ἐθνογραφικὴ σύστασις τοῦ πληθυσμοῦ.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος παρουσιάζει ἀπὸ ἐπόψεως καταγωγῆς, γλώσσης καὶ θρησκείας μεγάλην ὁμοιογένειαν. Εἰς τὴν Δυτικὴν Θράκην μόνον ὑπάρχουσι περὶ τὰς 100 χιλ. Τούρκοι, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦσιν ἐθνικὴν μειονότητα ἐντὸς τοῦ ἐλληνικοῦ ἐδάφους.

4. Η αστυφιλία.

Υπό τὸν ὄρον τοῦτον νοεῖται ἡ τάσις τῶν κατοίκων τῶν χωρίων καὶ τῶν μικρῶν κωμοπόλεων, ὅπως ἐγκαθίστανται εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. Τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν εἶναι νέον οὔτε καὶ μόνον ἐλληνικόν. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν καὶ ἐξῆς ἡ μετακίνησις τῶν χωρικῶν πρὸς τὰς πόλεις ἐγένετο εἰς πολὺ μικρὰν κλίμακα. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁμως ἤρχισεν ἡ ταχεῖα ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας, τὸ ρεῦμα τῆς μετακινήσεως πρὸς τὰς πόλεις, ὅπου συνήθως εἶναι τὰ ἐργαστάσια, ἔγινε πολὺ μεγαλύτερον. Συνέπεια τῆς μετακινήσεως ταύτης εἶναι ὅτι ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων δὲν εἶναι φυσιολογική, δὲν προέρχεται δηλ. αὐτὴ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν γεννήσεων ἀπὸ τῶν θανάτων, ἀλλὰ εἶναι πολὺ μεγαλύτερα τῶν φυσιολογικῶν ὁρίων. Ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη δυσανάλογος αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων ὀφείλεται ὄχι μόνον εἰς τὸ ρεῦμα τῆς αστυφιλίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀφίξιν εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, κατὰ τὸ 1922-23, τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, οἵτινες ἀπεμακρύνθησαν τῶν ἐστιῶν των βιαίως, κατόπιν τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς. Κατωτέρω ἀναφέρεται ἐνδεικτικῶς, ἐξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ 4 ἐλληνικῶν πόλεων, ἧτις ἔλαβε χώραν ἐντὸς 40 ἐτῶν.

Ἡ ἐξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ τεσσάρων ἐλληνικῶν πόλεων.

Πόλεις	1920	1928	1940	1951	1961
Ἀθῆναι (μετὰ Πειραιῶς καὶ περιχώ- ρων)	453.042	802.200	1.124.109	1.378.586	1.837.041
Θεσσαλο- νίκη (μετὰ περιχώρων)	174.390	251.254	278.145	297.164	377.026
Πάτραι	52.174	61.278	62.275	79.014	94.756
Βόλος (μετὰ περιχώρων)	30.046	47.892	54.919	65.090	67.314

Ἡ ἐλληνικὴ βιομηχανία δὲν εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε νὰ δικαιολογῆται ἐπαρκῶς τὸ μέγα ρεῦμα τῆς αστυφιλίας, τὸ ὅποιον παρατηρεῖται ἐν Ἑλλάδι. Ὑπάρχουσιν ἐπιπροσθέτως καὶ εἰδικοί

λόγοι, οΐτινες αιτιολογοῦσι τὸ ρεῦμα τοῦτο. Οἱ λόγοι οὗτοι εἶναι οἱ ἑξῆς: 1) Ὁ τρόπος τῆς ζωῆς εἰς μίαν πόλιν ἑλληνικὴν διαφέρει ἀρκετὰ ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς εἰς ἓν χωρίον. 2) Αἱ συγκοινωνίαι τοῦ χωρίου πρὸς τὰς πόλεις δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένα. 3) Ἡ ὑγιεινὴ καὶ νοσοκομειακὴ περίθαλψις εἰς τὰ χωρία δὲν εἶναι πολὺ εὐκολος, λόγῳ τῶν συγκοινωνιακῶν δυσκολιῶν, ἐν συγκρίσει πρὸς ἐκεῖνην τῶν πόλεων. 4) Τὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα εἶναι συγκεντρωμένα εἰς δύο πόλεις τοῦ Κράτους.

Ἡ τάσις τῶν χωρικῶν νὰ ἐγκαθίστανται εἰς τὰ ἄστυ θὰ ἦτο ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν πολιτείαν καὶ τὸ σύνολον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅταν ἐγκατελείποντο οἱ ἄγροὶ ἀκαλλιέργητοι καὶ ἐζητεῖτο ἡ εὕρεσις εἰς αὐτὰ ἐργασίας. Τοιοῦτον τι ὅμως δὲν συμβαίνει εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οὐδεὶς ἄγρὸς δυνάμενος νὰ καλλιεργηθῆ, μένει ἀκαλλιέργητος δι' ἑλλειψιν ἐργατικῶν χειρῶν. Ὅθεν τὸ φαινόμενον τῆς ἀστυφιλίας ἐν Ἑλλάδι ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ γεγονός ὅτι οἱ ὑπάρχοντες ἄγροὶ δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς διὰ νὰ ἀπασχολήσωσι τὰς διαδεσίμους πρὸς τοῦτο ἐργατικὰς χεῖρας τῆς ὑπαίθρου.

5. Τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1961 ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος ἀνῆλθεν εἰς 8.357.526 κατοίκους. Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας ἡμῶν αὐξάνεται ἐτησίως περὶ τὰς 100.000 ψυχάς. Κατόπιν τῆς ἀνωτέρω διαπιστώσεως, προβλέπεται ὅτι μετὰ πάροδον ἐτῶν τινῶν (20-30 π.χ.) ὁ ἑλληνικὸς χώρος δὲν θὰ εἶναι ἐπαρκὴς διὰ τὴν διατροφήν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Δέον νὰ σημειωθῆ, ὅτι δὲν εἶναι ἀρκετὸν μόνον νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ ἐτησίως ἀναγκαία ποσότης τροφίμων καὶ ἄλλων βιοτικῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπάρχωσι δυνατότητες, ὅπως εὐρίσκη ἐργασίαν ὀλόκληρος ὁ δυνάμενος νὰ ἐργάζεται πληθυσμὸς. Καὶ εἰς μεγάλα ἀκόμη κράτη, τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ἐτησίως περίσσειαν παραγωγῆς τροφίμων, ὥστε νὰ ἐξάγωσι ταῦτα εἰς τὸ ἐξωτερικόν, παρατηροῦνται δυσκολίαι εἰς τὴν εὕρεσιν ἐργασίας δι' ὅλους τοὺς δυναμένους νὰ ἐργάζωνται πολίτας αὐτῶν. Τὸ πρόβλημα, τὸ μὲν τῆς ἐξευρέσεως τῶν μέσων διαβιώσεως ἐνὸς λαοῦ, τὸ δὲ τῆς δυνατότητος ἐξευρέσεως ἐργασίας διὰ τοὺς δυναμένους νὰ ἐργάζωνται, ὀνομάζεται δημογραφικὸν πρόβλημα τοῦ λαοῦ τούτου.

Ἡ ὀξύτης τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος τῆς Ἑλλάδος

έδημιουργήθη από τοῦ 1922-1923, εἰς ἠπιώτερον δὲ βαθμὸν παρατηρεῖται καὶ σήμερον. Ἀποδείξεις τούτου εἶναι ὅτι κατ' ἔτος πολλοὶ νέοι μεταναστεύουσιν εἰς ἄλλας χώρας ἢ προσπαθοῦσι νὰ μεταναστεύσωσι. Αἱ Κυβερνήσεις τῆς χώρας μας καταβάλλουσιν ἀπὸ τοῦ 1923 καὶ ἐξῆς συνεχεῖς καὶ ἐντόνους προσπαθείας, ὅπως ἀντιμετωπίσωσι τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅμως ὅτι τοιαῦτα προβλήματα δὲν λύονται ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην, ἀλλὰ ἀπαιτοῦσι, πρὸς ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν αὐτῶν, μακρὸν χρονικὸν διάστημα καὶ ἐντατικὴν καὶ συστηματικὴν προσπάθειαν. Διὰ τῆς κατασκευῆς ἀποξηραντικῶν καὶ ἀρδευτικῶν ἔργων, ἰδίως ἐν Μακεδονίᾳ καὶ τῆς χρησιμοποίησεως λιπασμάτων καὶ μηχανικῶν μέσων καλλιέργειας, κατορθώθη, ὥστε ἡ παραγωγὴ σίτου, ὅχι μόνον νὰ εἶναι ἐπαρκὴς διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ παρουσιάξῃ πλεόνασμα πρὸς ἐξαγωγὴν. Ἡ παραγωγὴ ὅμως τῶν λοιπῶν δημητριακῶν παρουσιάζει ἔλλειμμα ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐτησίως ἀπαιτούμενον ποσὸν τούτων διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ. Ὅμως τὸ πρόβλημα ἐπαρκοῦς ἐν Ἑλλάδι παραγωγῆς τροφίμων δὲν εἶναι τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον ἀπασχολεῖ καὶ ἐνδιαφέρει τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Τοῦτο ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ὅλου οικονομικοῦ προβλήματος τῆς χώρας μας. Ἡ αὔξησις τῆς γεωργικῆς καὶ κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς καὶ ἡ δημιουργία βιομηχανίας, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ παράγονται ἐπαρκῆ οικονομικὰ ἀγαθὰ διὰ τὸν λαόν καὶ νὰ εὐρίσκωσι ἐργασίαν οἱ μὴ ἔχοντες τοιαύτην, ἀπαιτοῦσι κεφάλαια. χρηματικὰ μεγάλα. Πρὸς καλυτέραν κατατόπισιν ἐπὶ τοῦ οικονομικοῦ προβλήματος τῆς Ἑλλάδος ἐπικαλούμεθα τὸν πίνακα τοῦ εἰσαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας ἡμῶν τοῦ ἔτους 1959. Κατὰ τοῦτον, ἐν ᾧ ἡ ἀξία ἐκ τῆς πωλήσεως ἑλληνικῶν προϊόντων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἦτο 6.127 ἑκατομμ. δραχμῶν, ἡ ἀξία τῶν εἰσαχθέντων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορευμάτων ἦτο 17.009 ἑκατομμ. δραχ., ἤτοι ἔμεινεν ἔλλειμμα πρὸς πληρωμὴν 10.882 ἑκατομμ. δραχμῶν.

Ἡ ἐπίτευξις ἰσοζυγίου μεταξὺ τοῦ εἰσαγωγικοῦ καὶ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου εἶναι σημεῖον οικονομικῆς εὐεξίας ἐνὸς λαοῦ. Πέντε εἶναι κυρίως τὰ εἶδη τοῦ εἰσαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας μας, τὰ ὁποῖα ἐπιφέρουσι τὸ ἔλλειμμα ἐναντι τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου: 1) Τρόφιμα ἐν γένει. 2) Πετρελαιοεἶδη. 3) Χημικὰ προϊόντα. 4) Βιομηχανοποιημένα εἶδη. 5) Μηχανήματα καὶ μεταφορικὰ μέσα.

Πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ ἐλλείμματος τοῦ προερχομένου ἐκ

τῆς διαφορᾶς τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν ἔναντι τῶν ἐξαγωγῶν, καταβάλλεται ὑπὸ τοῦ κράτους ἔντονος προσπάθεια, ἡ ὁποία ἀποβλέπει:

- 1) Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργικῆς καὶ κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς.
- 2) Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ 3) εἰς τὴν ἀνάπτυξιν παντὸς οἰκονομικοῦ πόρου, ὅπως π.χ. εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς περιηγήσεως (κ. τουρισμοῦ), τῆς μορφώσεως τεχνικοῦ προσωπικοῦ, τῆς βελτιώσεως τῶν συγκοινωνιῶν, τῆς χρησιμοποιοῦσεως τῶν ὕδατοπτώσεων διὰ τὴν παραγωγὴν ἐνεργείας κλπ. Μεταξὺ τῶν ἔργων τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι σπουδαῖα διὰ τὴν βιομηχανίαν, ἀναφέρομεν τὸ ἐργοστάσιον παραλαβῆς τοῦ ἄζωτου ἐκ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τὸ προπαρασκευαστικὸν στάδιον τῆς ἰδρύσεώς του (1961). Τὰ διυλιστήρια τοῦ πετρελαίου, τῶν ὁποίων ἡ λειτουργία ἤρχισεν ἤδη ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1958, προσφέρουσι σοβαρὰν συμβολὴν εἰς τὴν μείωσιν τοῦ ἐλλείμματος τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγῶν. Ἡ ἴδρυσις ὕψικαμίνου (παρὰ τὴν Ἐλευσίνα) ὡς καὶ τὸ νέον βιομηχανικὸν συγκρότημα τῆς Θεσσαλονίκης θὰ συμβάλωσι πολὺ εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας μας. Διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς βαρείας βιομηχανίας καὶ τῆς βιομηχανίας χημικῶν προϊόντων, ὑπολογίζεται ὅτι ὁ ἑλληνικὸς χώρος θὰ εἶναι ἐπαρκὴς νὰ παρέχῃ τὰ μέσα διαβιώσεως εἰς πολὺ περισσότερον πληθυσμὸν ἢ ὁ σημερινός.

6. Ἡ γεωγραφία τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου.

Πλήρη εἰκόνα ἐνὸς μικροῦ οἰκισμοῦ τῆς ἀρχαιότητος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμεν, διότι δὲν ὑπάρχουσιν ἐπαρκῆ τεκμήρια πρὸς τοῦτο. Ἡ ἴδρυσις τοῦ σημερινοῦ ἑλληνικοῦ χωρίου ἀνάγεται εἰς τὸ τέλος τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων περίπου, ἡ δὲ φυσιογνωμία τούτου μαρτυρεῖ περὶ τοῦ βαθυτάτου θρησκευτικοῦ συναισθήματος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡ ἐκκλησία εἶναι τὸ μεγαλύτερον οἰκοδόμημα καὶ εὐρίσκεται εἰς τὸ πλεόν ἐμφανὲς μέρος αὐτοῦ. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀντικρῶζει ὁ ἐπισκέπτης ἐνὸς χωρίου, ἀπὸ μακρὰν καὶ πρὶν ἀκόμη εἰσέλθῃ εἰς αὐτό, εἶναι ὁ θόλος καὶ τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα ἐξέχουσιν ὅλων τῶν οἰκοδομημάτων. Τὸ σχολεῖον ἀποτελεῖ ἐπίσης διακριτικὸν γνῶρισμα μεταξὺ τῶν οἰκιῶν τούτου καὶ αἱ κρήναι ἢ τὰ πρὸς ὕδρευσιν φρέατα παρέχουσιν ἐνίοτε ἰδιαίτερον γνῶρισμα εἰς αὐτό. Ὑμνοτομία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν ὑπάρχει. Ἡ μεγαλυτέρα ὁδός, χωρὶς νὰ εἶναι πάντοτε εὐθύγραμμος, διέρχεται συνήθως ἐγγὺς τῆς ἐκκλησίας καὶ

τοῦ σχολείου. Εἰς τὰ κράσπεδα τοῦ χωρίου ὑπάρχουσι κήποι, εἰς τοὺς ὁποίους καλλιεργοῦνται λαχανικά. Καὶ εἰς τὰ ὄρεινά ἀκόμη χωρία, κήποι καὶ ἀμπελώνες εὐρίσκονται ἐγγὺς αὐτῶν. Ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι πολὺ πετρώδες, οἱ χωρικοὶ ἔχουσι κατορθώσει, δι' ἐκχερσώσεως τῶν δάμνων, διὰ κατασκευῆς ἀναλημμάτων καὶ προσθήκης χώματος, νὰ μετατρέψωσι μέρος τοῦ πετρώδους ἐδάφους εἰς καλλιεργήσιμον. Αἱ οἰκίαι εἶναι ἐν γένει χαμηλαὶ καὶ αἱ στέγαι τούτων δὲν παρουσιάζουσι μεγάλην κλίσιν. Ἡ καθαρότης τῶν ὁδῶν καὶ τὸ λευκόν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, χρῶμα τῶν οἰκιῶν, ὀφειλόμενον εἰς τακτικὸν ἐπίχρισμα τούτων δι' ἀσβέστου, ἣτις εἶναι λίαν ἀντισηπτική, προκαλοῦσιν εὐάρεστον συναίσθημα εἰς τὸν ἐπισκέπτην καὶ μαρτυροῦσι περὶ τῆς πολιτιστικῆς στάθμης τῶν χωρικῶν. Αἱ πλείστα τῶν οἰκιῶν ἔχουσι μικροὺς κήπους, ἔνθα καλλιεργοῦνται καλλωπιστικὰ φυτὰ καὶ ἄνθη, τὰ ὁποῖα ἡ Ἑλληνὶς τοῦ χωρίου περιποιεῖται μὲ ἰδιαίτερον ζήλον. Εἶναι εὐνόητον ὅτι ὑπάρχουσι καὶ οἰκισμοί, τῶν ὁποίων αἱ οἰκίαι δὲν ἐπιχρῶνται τακτικῶς δι' ἀσβέστου. Ἰδιαίτερος γραφικὰ εἶναι τὰ πάλλευκα χωρία τῶν νήσων καὶ τῶν πολὺ ὄρεινῶν περιοχῶν.

Πολὺ ἐνδιαφέρον παρουσιάζουσιν αἱ τοποθεσίαι ἐφ' ὧν εἶναι

Τὸ χωρίον Βίλλια τῆς Ἀττικῆς, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Κιθαιρώνας, θαυμάσιον θέρετρον πολλῶν Ἀθηναίων. Κατὰ τινὰ τοπικὴν παράδοσιν, ἐκεῖ πλησίον ὁ βασιλεὺς τῶν Θηβῶν Λαίος ἐγκατέλειπε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Οἰδίποδα.

ἐκτισμένα τὰ χωρία. Ἄλλα ἐκ τούτων εὐρίσκονται εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς περιοχῆς, ἄλλα εἰς τοὺς πρόποδας βουνῶν, ἄλλα εἰς ὑψηλέτους τόπους καὶ ἄλλα εἰς ἀπρόσιτα μέρη μακρὰν πάσης ὀδικῆς ἀρτηρίας. Ἡ ἐπιλογή τῆς τοποθεσίας ἔχει ἐπηρεασθῆ καὶ ἀπὸ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐκτίσθησαν ταῦτα. Συνοικισμοὶ τινες ἰδρυθέντες ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἐκτίσθησαν εἰς ἀπρόσιτα μέρη, διὰ νὰ ἀποφεύγῃται αἱ λεηλασίαι ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ἀποσπασμάτων. Γενικῶς ὅμως κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς τοποθεσίας πρὸς ἴδρυσιν οἰκισμοῦ τινος λαμβάνεται πρωτίστως ὑπ' ὄψει ἡ δυνατότης ὑδρεύσεως τῶν κατοίκων. Αἱ γεωργικαί, αἱ ποιμενικαὶ καὶ αἱ δασικαὶ ἐνασχολήσεις τῶν χωρικῶν ἠνάγκασαν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν νὰ ἰδρῦσωσι μικροὺς οἰκισμοὺς, ἐξ ἐλαχίστων οἰκιῶν, εὐρισκομένους μακρὰν τῶν χωρίων ἢ ἀκόμη καὶ μεμονωμένους οἰκίσκους καὶ καλύβας (στάνη) διὰ τὴν προφύλαξιν τῶν ἰδίων καὶ τῶν ποιμνίων τῶν ἐκ τῶν καιρικῶν μεταβολῶν. Τὸ ὀδικὸν δίκτυον, τὸ ὁποῖον συνδέει τὰ χωρία πρὸς τὰς κωμοπόλεις τῆς περιφερείας καὶ πρὸς τοὺς περὶ αὐτὰ μικροὺς οἰκισμοὺς, συνήθως δὲν εἶναι ἐπαρκές καὶ ἱκανοποιητικόν. Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως βελτιοῦται. Ἰδιαιτέρον καὶ εὐχάριστον χρῶμα εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὕπαιθρον παρέχει τὸ ἐξωκκλήσιον. Εἶναι καὶ τοῦτο τεκμήριον τοῦ βαθυτάτου θρησκευτικοῦ συναισθήματος, ὑφ' οὗ διακατέχεται ὁ ἑλληνικὸς λαός.

7. Τὰ τοπωνύμια.

Οὕτω καλοῦνται τὰ ὀνόματα τῶν οἰκισμῶν καὶ διαφόρων ἐν γένει περιοχῶν (χωρίων, πόλεων, λόφων, ἀγροτικῶν ἢ παραθαλασσίων περιοχῶν). Ταῦτα ἐδόθησαν εἰς παλαιοτάτην ἐποχὴν. Σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου ἐγένοντο μετακινήσεις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἐντὸς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, ἰδίως ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, καὶ ἐπιδρομαὶ ἀλλοφύλων. Ἐκ τῶν γεγονότων τούτων ἐπῆλθε καὶ μεταβολὴ πολλῶν τοπωνυμίων. Ἄλλα τοπωνύμια ὀφείλονται εἰς οὐσιαστικὰ ὀνόματα, ἄλλα εἰς κύρια ὀνόματα καὶ ἄλλα εἰς ἱστορικὰ γεγονότα ἢ εἰς διαφόρους παραδόσεις. Τὸ ὄνομα, π.χ., τῆς πόλεως Ἄργος σημαίνει ἀναπεπταμένην πεδιάδα (πρόέρχεται πιθανῶς ἐκ τοῦ ἀγρός). Μνημονεύονται πολλαὶ πόλεις μὲ τὸ ὄνομα Ἄργος, ὅλαι ἐκτισμέναι ἐπὶ ἀνοικτοῦ πεδίου, ἢ ἀρχαιοτέρα τῶν ὁποίων κεῖται εἰς τὴν Μακεδονίαν (Ἄργος Ὀρεστικόν). Θεωρεῖται πιθανὸν ὅτι κάτοικοι τοῦ Ὀρεστικοῦ Ἄργους κατήλθον εἰς Πελοπόννησον καὶ ἔκτισαν τὸ Ἄργος τῆς Ἀργολίδος. Τὸ οὐσιαστικόν

αίγαι σημαίνει πηγές υδάτων. Παρά την σημερινήν Ἐδεσσαν, ὅπου βέουσιν ἄφθονα ὕδατα, ἔκειτο κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἡ πόλις Αἰγαί, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἐδόθη, ὡς πιστεύεται, ἐκ τῶν ἐκεῖ βεόντων ὑδάτων. Ἐξῶδι τῶν Ἀθηῶν ὑπάρχει τὸ προάστειον Ψυχικόν, βορείως δὲ τούτου, παρὰ τὴν Ἐκάλην, κεῖται τὸ χωρίον Σταμάτα. Κατὰ τινὰ παράδοσιν, διηγοῦνται ὑπερηφάνως οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου, ὁ δρομεὺς ὅστις ἔσπευδε ν' ἀναγγεῖλῃ εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν νίκην τοῦ Μαραθῶνος, ἐσταμάτησεν εἰς τὸ μέρος ὅπου κεῖται τὸ χωρίον διὰ ν' ἀναπαυθῆ ἐπ' ὀλίγον. Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ τούτου ἐδόθη εἰς τὸ χωρίον ἡ ὀνομασία Σταμάτα. Ὁ ἀνωτέρω δρομεὺς, ἀφοῦ ἀνεπαύθη ἐπ' ὀλίγον, ἀνεχώρησεν ἐσπευσμένως δι' Ἀθήνας, καὶ ἐξῶδι τῶν Ἀθηῶν, συναντήσας τὰς Ἀρχάς τῆς πόλεως, μόλις ἐπρόφθασε νὰ εἴπῃ τὴν λέξιν νενικήκαμεν, ἐξεψύχησεν. Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ τούτου, ἡ ἀνωτέρω τοποθεσία ὀνομάσθη Ψυχικόν. Ἐκ τοῦ κυρίου ὀνόματος Λεωνίδας ὑπάρχει κωμόπολις Λεωνίδιον, καὶ ἐκ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἔλαβον τὰ ὀνόματα ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ Ἀλεξανδρέττα καὶ 70 περίπου ἀκόμη πόλεις ἰδρυθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἐκ τοῦ ὀνόματος Κολοκοτρώνης ὑπάρχει χωρίον εἰς τὴν Πελοπόννησον, Κολοκοτρωναίικα, ἐν ᾧ εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Κύμης, ἐκ τῶν κυρίων ὀνομάτων Νικολιάνοι καὶ Μελετιάνοι, δύο χωρία ἔχουσι τὰ ὀνόματα Νικολιάνικα καὶ Μελετιάνικα ἀντιστοίχως. Ἡ χριστιανικὴ παράδοσις ἔσχε μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν ὀνομασίαν πολλῶν ἐλληνικῶν χωρίων. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν: Ἅγιος Ἰωάννης, Ἅγιος Πέτρος, Ἅγιοι Ἀπόστολοι κλπ. Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν τοῦ 1922 κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα περίπου 1.500.000 Ἕλληνες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Ἀνατολικῆς Θράκης, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων τῶν ἐγκατασταθέντων αὐτόθι ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος ἀπὸ πολλῶν ἤδη αἰῶνων. Οἱ Ἕλληνες οὗτοι ἔδοσαν εἰς τὰς ἰδρυθεῖσας ὑπ' αὐτῶν πόλεις καὶ κωμοπόλεις τὰ ὀνόματα τῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ Ἀνατ. Θράκῃ ἐγκαταλειφθεῖσων κωμοπόλεων καὶ πόλεων ἢ προσέδεσαν εἰς ταῦτα τὴν λέξιν «Νέα». Οὕτω, ἰδρύθησαν πόλεις καὶ κωμοπόλεις ὑπὸ τὰ ὀνόματα Νέα Σμύρνη, Νέα Ἴωνία, Νέα Μάκρη, Νέα Φιλαδέλφεια, Νίκαια, Ταῦρος καὶ ἄλλαι.

8. Ἡ περιηγητικὴ κίνησις (κοινῶς τουρισμός).

Κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, ὅτε τὰ μέσα τῆς ἐπικοινωνίας

μεταξύ τῶν λαῶν ἔχουν βελτιωθῆ, πολλοὶ ἄνθρωποι, τῶν πόλεων ἰδίως, ἐπιθυμοῦσι νὰ διέρχωνται τὸν χρόνον τῶν διακοπῶν τῶν ἐργασιῶν τῶν εἰς ξένας χώρας, τὸ μὲν πρὸς ψυχαγωγίαν, τὸ δὲ πρὸς γνωριμίαν ξένων λαῶν καί, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, πρὸς ἐπίσκεψιν ἀρχαιολογικῶν χώρων. Ὅλα τὰ πεπολιτισμένα κράτη προσπαθοῦσι νὰ ἀναπτύξωσι τὴν περιηγητικὴν (τουριστικὴν) κίνησιν τῆς χώρας των, διότι αὕτη ἀποτελεῖ πηγὴν πλούτου. Αἱ κυριώτεραι προϋποθέσεις διὰ τὴν προσέλκυσιν ξένων ἐπισκεπτῶν εἰς χώραν τινὰ εἶναι: 1) Καλὴ ὀργάνωσις τῶν περιηγήσεων καὶ ξεναγήσεων. 2) Καλὰ καὶ καθαρὰ ξενοδοχεῖα. 3) Καλοὶ δρόμοι καὶ ἄνετος ἐν γένει ταξιδιωτικὴ κίνησις. 4) Καλὴ συμπεριφορὰ καὶ πρόθυμος, εὐγενὴς καὶ ταχεῖα ἐξυπηρέτησις τῶν ἐπισκεπτῶν ὑπὸ τῶν πάσης φύσεως ἀρμοδιῶν. 5) Εὐγενὴς συμπεριφορὰ τοῦ λαοῦ ἀπέναντι τῶν ἐπισκεπτῶν. Ἡ Ἑλλὰς συγκεντρώνει ὅλα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατόν νὰ ἐγείρωσι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ξένων διὰ νὰ τὴν ἐπισκεφθῶσι: Κλίμα θαυμασίον, μορφολογίαν καὶ ποικιλίαν τοῦ ἐδάφους ἐξαισίαν καί, τὸ σπουδαιότατον πάντων, τοὺς μοναδικούς ἐν τῷ κόσμῳ ἀρχαιολογικούς χώρους. Οἱ πόλεμοι τοῦ παρελθόντος καὶ ἡ ἔλλειψις συναφῶν κεφαλαίων δὲν ἐπέτρεψαν νὰ ὀργανωθῆ καλῶς ἡ περιηγητικὴ κίνησις τῆς χώρας ἡμῶν. Πρὸ ὀλίγων ἡμῶν ἐτῶν ἰδρύθη εἰδικὸς ὀργανισμὸς περιηγήσεως, ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἑλληνικὸς Ὄργανισμὸς Τουρισμοῦ», ὅστις σκοπὸν ἔχει νὰ προαγάγῃ τὴν περιηγητικὴν κίνησιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ προαγωγή αὕτη δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἔτους εἰς τὸ ἄλλο. Ἐκ τοῦ παρατιθεμένου πίνακος τῆς περιηγητικῆς κινήσεως φαίνεται ὅτι ἡ περιηγητικὴ κίνησις τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1953 μέχρι τοῦ 1959 ἐδιπλασιάσθη. Ὁ διπλασιασμὸς οὗτος προέρχεται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τοῦ ὅτι ὑπετιμήθη ἡ ἀξία τῆς δραχμῆς καὶ οὕτω ἡ ἐπίσκεψις τῆς χώρας διὰ τοὺς ξένους κατέστη εὐθηνότερα. Οἱ μεγάλοι ἀριθμοὶ περιηγητῶν εἰς τὰ ἄλλα εὐρωπαϊκὰ κράτη αἰτιολογοῦνται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι αἱ ἀποστάσεις ἀπὸ τοῦ ἐνὸς γειτονικοῦ κράτους εἰς τὸ ἄλλο δὲν εἶναι μεγάλαί. Ἡ Ἑλλὰς ὅμως κεῖται εἰς τὸ ἄκρον τῆς Εὐρώπης, καὶ ἐν ταξίδιον Εὐρωπαίου πρὸς αὐτὴν εἶναι ἀκριβώτερον ἀπὸ ἐν ταξίδιον αὐτοῦ εἰς ἄλλην εὐρωπαϊκὴν χώραν. Παρὰ ταῦτα, ἡ Ἑλλὰς, χάρις εἰς τὸ κλίμα καὶ τοὺς ἀρχαιολογικούς της τόπους, δύναται νὰ καταστῇ ἐφάμιλλος πρὸς τὴν Ἰταλίαν, ἀπὸ ἐπόψεως περιηγητικῆς κινήσεως. Εἰς τὴν διαρκῆ μέριμναν ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἀπόκειται νὰ ἀναπτύξωσι τὸν περιηγητισμὸν, ὅστις τότε θὰ ἀποβῆ πηγὴ μεγάλου πλούτου διὰ

τὴν χώραν ἡμῶν.

**Ἀφίξεις περιηγητῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς χώρας τινὰς τῆς
Εὐρώπης (1953-1956).**

Εἰς χιλιάδας.

Χῶραι	Ἔτη			
	1953	1954	1955	1956
Ἑλλάς	158	178	208	218
Βέλγιον	883	981	1163	-
Γιουγκοσλα- βία	232	321	485	394
Δυτικὴ Γερμανία	2759	3334	3968	4290
Ἑλβετία	3218	3434	3704	3831
Ἰταλία	7682	9328	10786	12655

Εἰς τοὺς περιηγητὰς τοῦ ἀνωτέρω πίνακος περιλαμβάνονται καὶ οἱ μετανάσται οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὰς πατρίδας αὐτῶν, διὰ δὲ τὰ κράτη Γερμανίαν, Ἑλβετίαν καὶ Ἰταλίαν περιλαμβάνονται ἀκόμη καὶ οἱ διανυκτερεύοντες ἐπὶ 1 ἢ 2 ἡμέρας εἰς τὰς χώρας ταύτας.

Ἀφίξεις περιηγητῶν εἰς Ἑλλάδα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη.

Ἀφίξεις	1957	1958	1959
Σύνολον ἀφίξεων	260280	276593	339970
Ἀφίξεις περιηγητῶν ἐκτὸς τῶν ἐρχομένων κατ' ὀμάδας περί- πλου.	221984	227336	278147

9. Ο έξω Έλληνισμός και η μετανάστευσις.

Από των αρχαιοτάτων χρόνων τὸ ἄγονον ἔδαφος τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος δὲν ἦτο ἐπαρκὲς διὰ τὴν διατροφήν τοῦ αὐξανομένου πληθυσμοῦ αὐτῆς. Μετὰ τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν καὶ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον συνεχίσθη, ὡς γνωστόν, ἡ ἴδρυσις πολυαρίθμων ἑλληνικῶν ἀποικιῶν ἀπὸ των παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέχρι των Ἡρακλείων Στηλῶν (Γιβραλτάρ). Ὀλόκληρος ὁ περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χώρος μετεβλήθη εἰς ἑλληνικὸν ζωτικὸν χώρον. Ὅταν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος κατέλυσε τὴν Περσικὴν Αὐτοκρατορίαν, οἱ περισσότεροὶ νεοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐτρέποντο πρὸς τὴν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν, ὅπου αἱ δυνατότητες διαβίωσης ἦσαν πολλαί, λόγῳ τοῦ πλοῦτου των χωρῶν ἐκεῖνων. Κατὰ τὸν χιλιετῆ βίον τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ὑπῆρχον Ἕλληνας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ των Τούρκων σημειοῦται μέγα ρεῦμα μεταναστεύσεως των λογίων ἀνδρῶν, των ἐμπόρων καὶ των ναυτικῶν τοῦ Βυζαντίου πρὸς τὴν Δύσιν. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, ὁ πληθυσμὸς τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ἤρχισε νὰ αὐξάνεται καὶ αἱ δυνατότητες διατροφῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας ἐγένοντο ὁσημέραι μικρότεροι. Ὅθεν προέκυψεν ἡ ἀνάγκη τοῦ ἐκπατρισμοῦ πολλῶν νέων πρὸς εὔρεσιν ἐργασίας εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Ἡ Τεργέστη, ἡ Ρουμανία, ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Αἴγυπτος ἐδέχθησαν πολλοὺς Ἕλληνας μετανάστας. Ἡ βελτίωσις των συνθηκῶν ἐπικοινωνίας μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, κατόπιν τῆς ἐπινοήσεως τῆς ἀτμομηχανῆς, ἔστρεψε τὸ μεταναστευτικὸν ρεῦμα των Ἑλλήνων πρὸς αὐτάς. Ἀπὸ τοῦ 1824 μέχρι τοῦ 1932 μετηνάστευσαν ἐκεῖ 448.015 Ἕλληνας, ἐν ᾧ οἱ εἰς ἄλλας χώρας τῆς Ὑδρογείου μεταναστεύσαντες ἦσαν πολὺ ὀλιγώτεροι. Ἀπὸ τοῦ 1824 μέχρι τοῦ 1890 ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις των Ἑλλήνων πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς δὲν ἦτο σημαντικὴ. Ἀπὸ τοῦ ἔτους ὅμως τούτου μέχρι τοῦ 1917 ἡ μετανάστευσις πρὸς τὰ ἐκεῖ ἔλαβε μεγάλην ἔκτασιν. Ὑπολογίζεται ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο μετηνάστευσαν αὐτόθι 300.000 Ἕλληνας, ἦτοι τὸ ἕν δέκατον περίπου τοῦ τότε πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς μεταναστῶν ἐσημειώθη κατὰ τὰ ἔτη 1907, 1914 καὶ 1922 μετὰ 36.580, 35.832, 36.501 μετανάστας ἀντιστοίχως. Πολλοὶ ἐκ των μεταναστῶν ἐπανήρχοντο εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ ἀριθμὸς δὲ των ἐπανερχομένων εἰς τὴν πατρίδα των Ἑλλήνων ἐξ Ἀμερικῆς ἀνήρχετο

είς τὰ 50% περίπου τῶν μεταναστευόντων. Ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς ἐπανακαμψάντων εἰς τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων ἐξ Ἀμερικῆς ἐσημειώθη κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους (1912-1913), ὅτε προσῆλθον μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ μαχομένου ἑλληνικοῦ στρατοῦ 30.603 Ἑλληνες στρατεύσιμοι ἐκ τῶν ἐν Ἀμερικῇ μεταναστῶν. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἀξιοσημείωτον παράδειγμα ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα του, τοῦ ἐν τῇ ξένῃ διαβιῶντος Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ μετανάστευσις τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὰ ἔτη 1958 καὶ 1959 ἔχει ὡς κάτωθι:

Μετανάστευσις	1958			1959		
	Σύνολον	Ἄρρενες	Θήλεις	Σύνολον	Ἄρρενες	Θήλεις
Μονίμως μεταναστεύσαντες	29.787	19.554	10.233	35.349	23.158	13.191
Προσωρινῶς μεταναστεύσαντες δι' εὔρεσιν ἐργασίας.	16.287	16.205	82	19.999	19.829	170

Πολλοὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων μεταναστῶν ἐπισκέπτονται κατ' ἔτος τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀποστέλλουσι τακτικῶς χρηματικὰ ἐμβάσματα εἰς τοὺς οἰκείους των. Πλούσιοι Ἑλληνες τοῦ ἐξωτερικοῦ διέδεσαν τὰς περιουσίας των εἰς τὴν πατρίδα των διὰ διαφόρους πολιτιστικούς καὶ ἀνθρωπιστικούς σκοπούς. Ἡ Ἀκαδημία, ἡ Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη, ἡ Ριζάρειος Σχολή, τὸ Ἀρσάκειον καὶ πολλὰ μεγάλα νοσοκομεία ἰδρύθησαν χάρις εἰς τὰς δωρεὰς τῶν Ἑλλήνων τοῦ ἐξωτερικοῦ (Ἀβέρωφ, Σίνας, Τοσίτσας, Ἀρσάκης, Συγγρός καὶ ἄλλοι).

Ἐκ τῶν Ἑλλήνων μεταναστῶν οἱ περισσότεροι εὐρίσκονται εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Οὗτοι ἀνήκουσιν εἰς δύο μεγάλους συλλόγους, οἵτινες φέρουσι τὰ ὀνόματα Ἀχέπα καὶ Γκάπα. Οἱ σύλλογοι οὗτοι ὀργανοῦσι κατ' ἔτος ἐκδρομὰς τῶν ὁμογενῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἔχουσι προσφέρει ἀρκετὰ χρηματικὰ ποσὰ διὰ τὴν ἰδρυσιν μεγάλων νοσοκομείων. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ μετανάσται μεμονωμένως ἐκδηλοῦσι τὴν ἀγάπην αὐτῶν πρὸς τὴν πατρίδα των διὰ τῆς ἀνεγέρσεως ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς πόλεις ἐξ ὧν οὗτοι κατάγονται.

10. Ὁ πνευματικὸς πολιτισμὸς.

Ἡ θρησκεία. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς κατὰ τὸ μέγιστον αὐτοῦ μέρος ἀνήκει εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας ἀνώτατος ἀρχηγὸς εἶναι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ ἐκκλησία τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος διοικεῖται ὑπὸ τῆς ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος, ἣτις συγκροτεῖται ὑφ' ὄλων τῶν μητροπολιτῶν τῆς χώρας μας ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος. Ἡ μόνιμος διοίκησις τῆς ἐκκλησίας μας ἀσκεῖται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἣς προΐσταται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν. Ταύτην ἀπαρτίζει μικρὸς ἀριθμὸς μητροπολιτῶν. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος διοικεῖ τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἱερῶν κανόνων, τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν συναφῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν νόμων. Εἰς τὰς Κυκλάδας νήσους ὑπάρχουσι ὀλίγοι Ἕλληνες καθολικοί. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης ὑπάγεται εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Ἡ ἐπίδρασις τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν θρησκείας εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ τῆς χώρας εἶναι μεγάλη. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς κατευθύνεται ὑπὸ τοῦ ἰδεώδους τοῦ ἐλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ συγκερασμὸς τῆς κληρονομίας τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων πρὸς τὰ διδάγματα τῆς χριστιανικῆς μας πίστεως ἀποτελεῖ τὸ βάθρον πάσης πολιτικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἐκδηλώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους.

Ἡ παιδεία. Ἡ ἐπιστήμη. Ἡ τέχνη. Ἡ παιδεία διακρίνεται εἰς Στοιχειώδη, Μέσην καὶ Ἀνωτάτην. Ἡ στοιχειώδης διαρκεῖ 6 ἔτη καὶ εἶναι ὑποχρεωτικὴ δι' ὅλους τοὺς ἑλληνοπαιδας. Ἡ Μέση διαρκεῖ ἐπίσης 6 ἔτη, εἶναι δὲ αὐτὴ, ὡς καὶ ἡ Ἀνωτάτη, προαιρετικὴ. Εἰς τὴν Μέσην Παιδείαν περιλαμβάνονται τὰ γυμνάσια. Εἰς τὴν Ἀνωτάτην Παιδείαν περιλαμβάνονται τὰ Πανεπιστήμια Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, τὸ Πολυτεχνεῖον Ἀθηνῶν καὶ ἡ Πολυτεχνικὴ Σχολὴ τῆς Θεσσαλονίκης, ἣτις εἶναι τμῆμα τοῦ αὐτόθι Πανεπιστημίου, ἡ Ἀνωτάτη Σχολὴ Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν καὶ ἡ Πάντειος λεγομένη Σχολὴ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν. Διὰ τὰς καλὰς τέχνας λειτουργεῖ ἐν Ἀθήναις ἡ κρατικὴ Ἀνωτάτη Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν (ζωγραφικῆ-γλυπτικῆ), ἐν ᾧ τὰ ᾠδεῖα εἶναι ἰδιωτικοὶ ὄργανισμοὶ παρέχοντες τὴν μουσικὴν μόρφωσιν. Ἡ μέση καὶ στοιχειώδης ἐπαγγελματικὴ μόρφωσις παρέχεται ὑπὸ τῶν ἐπαγγελματικῶν σχολῶν, πολλὰ τῶν

ὁποῖων λειτουργοῦσι κατὰ τὰς ἑσπερινὰς ὥρας. Λειτουργοῦσιν ἐπίσης καὶ ὀλίγοι σχολαὶ θεάτρου, σκοποῦσαι τὴν μόρφωσιν τῶν ἠθοποιῶν. Τὸ ἀνώτατον πνευματικὸν ἴδρυμα τῆς χώρας εἶναι ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Ἡ ἐκπαίδευσις τῶν μελλόντων ἀξιωματικῶν τῆς χώρας μας γίνεται εἰς τὰς σχολὰς Εὐελπίδων, Ναυτικῶν Δοκίμων καὶ Ἰκάρων (στρατοῦ ξηρᾶς, θαλάσσης καὶ ἀέρος ἀντιστοίχως).

Ἡ ἑλληνικὴ παιδεία.

Ἡ Δημοτικὴ Ἐκπαίδευσις (1959).					
Δημοτικὰ σχολεῖα ἡμερήσια			Ἀριθμὸς μαθητῶν		
Δημόσια	Μὴ δημόσια	Σύνολον	Εἰς δημόσια	Μὴ δημόσια	Σύνολον
8956	757	9713	861750	60794	922544

Ἡ Μέση Ἐκπαίδευσις

	Γυμνάσια ἡμερ.		Νυκτ. Γυμνάσια		Ἐμπ. Σχολαὶ (Οἰκ. Γυμ.)		
	Δημόσια	Μὴ δημ.	Δημ.	Μὴ δημ.	Δημόσια	Μὴ δημ.	Σύνολον
α. Σχολεῖα	307	198	26	40	40	2	613
β. Μαθηταὶ	184939	30525	9915	7127	7830	548	240884

Ἡ Ἀνωτάτη Ἐκπαίδευσις (1959)

	Ἄρρενες	Θήλειες	Σύνολον
Φοιτηταὶ	18821	6075	24896

Ἡ κοινωνικὴ πρόνοια. Ἡ ὑγεία τῶν πολιτῶν, ἡ μόρφωσις αὐτῶν καὶ ἡ παροχὴ δυνατότητος ἐργασίας περιλαμβάνονται εἰς τὰς πολλαπλὰς ὑποχρεώσεις τῆς πολιτείας ἔναντι αὐτῶν. Αἱ σχέσεις μεταξύ ἐργοδότη καὶ ἐργαζομένου ἔχουσι διὰ σειρᾶς νομοθετικῶν μέτρων ρυθμισθῆ, ὥστε νὰ μὴ γίνεταί ἐκμετάλλευσις τῶν ἐργαζομένων ὑπὸ τῶν ἐργοδοτῶν ἢ τῶν ἐργοδοτῶν ὑπὸ τῶν ἐργαζομένων. Εἰς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους τῆς χώρας ἐν γένει παρέχεται ὑγειονομικὴ περίθαλψις καὶ σύνταξις μετὰ τὴν συμπλήρωσιν ὀρισμένου χρόνου εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν. Διὰ τοὺς ἐργαζομένους εἰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις λειτουργεῖ τὸ Ἰδρυμα τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων, τὸ ὁποῖον παρέχει ὑγειονομικὴν

περίθαλψιν και συντάξεις εις τους εις αυτω ησφαλισμενους. Ανalogον ιδρυμα, υπο το ονομα Οργανισμοσ Γεωργικων Ασφαλισεων (Ο.Γ.Α.), ιδρυθη κατα το 1961 και εχει σκοπον οπως παρεχη εις τους αγροτασ υγειονομικην περιθαλψιν και συνταξιν.

Το Υπουργειον Προνοιασ και Υγιεινησ κατευθυνει το εργον τησ κοινωνικησ προνοιασ δια των πολλαπλων αυτου υπηρεσιων, των οποιων η δραστηριότησ εξικνεϊται μεχρι των απωτατων χωριων τησ Ελλάδοσ.

Η πολιτεια. Την ανωτάτην εξουσιαν του κρατουσ ασκει, κατα το Σύνταγμα των Ελλήνων, ο Βασιλεύσ, εις τον οποιον εχει παρασχεδη υπο του Σύνταγματοσ το δικαίωμα του διοριζειν και παύειν την Κυβερνησιν και συγκαλειν και διαλύειν την Βουλήν. Την ευθύνην των πράξεων του Βασιλέωσ φέρει, κατα το Σύνταγμα, η Κυβερνησισ, ητισ ψηφίξειται υπο τησ Βουλήσ και ασκει την ολην διοίκησιν του κρατουσ. Δι' εκλογων ενεργουμένων κατα τετραετιαν εκλέγεται η Βουλή των Ελλήνων. Ο Βασιλεύσ αναδέτει την κυβερνησιν τησ χώρασ εις το πλειονοψηφίσαν κατα τασ εκλογάσ κόμμα. Οί δήμοι και αι κοινότητεσ εκλέγουσι τουσ αρχοντασ αυτων επίσησ κατα τετραετιαν. Το Σύνταγμα τησ χώρασ, προστατεύει την πολιτικην ελευθεριαν των πολιτων, την θρησκειαν, την εθνικην ημων γλώσσαν, την απονομην δικαιοσύνησ και μεριμνα δια την ασφάλειαν των πολιτων και την εν γενει χρηστήν διοίκησιν τησ Πολιτειασ.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ

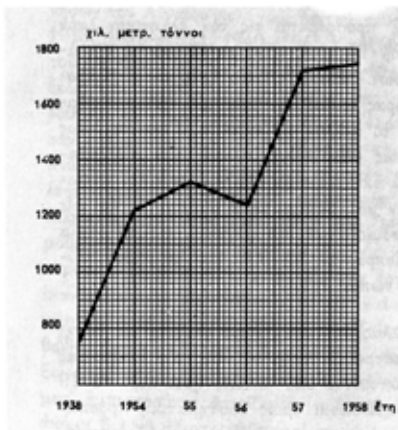
Ὁ πρῶτος κυβερνήτης τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ, ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἀναλήψεως τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας ὑπ' αὐτοῦ, πολὺ μεγάλας δυσκολίας. Ὁργάνωσις τοῦ κράτους δὲν ὑπῆρχε, οἱ δρόμοι καὶ οἱ λιμένες ἦσαν πρωτόγονοι, βιομηχανία δὲν ὑπῆρχε, ἡ δὲ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ἀλιεία ἐγίνοντο κατὰ πρωτόγονον τρόπον. Παρὰ ταῦτα ἐτέθησαν ὑπ' αὐτοῦ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ αἱ βάσεις τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Αἱ μετέπειτα κυβερνήσεις κατώρδωσαν, μετὰ μακρὰς καὶ ἐπιμόνουσ προσπαθείας, νὰ δημιουργήσωσι κράτος εὐνομούμενον καὶ μὲ ἱκανοποιητικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Διὰ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ἐλληνικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, ὡς καὶ τῆς Κρήτης καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ (πόλεμοι 1912-1913, 1916-1922, 1940-1941) ηὔξηθη ἡ ἔκτασις καὶ ὁ πληθυσμὸς τοῦ ἐλευθέρου κράτους καὶ ἐδημιουργήθη ἡ ἀνάγκη περαιτέρω ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας μας. Οὕτω ἀπεξήρανθησαν καὶ ἐδόθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν πολλοὶ ἐλώδεις ἐκτάσεις, κατεσκευάσθησαν πολλοὶ νέοι δρόμοι, καὶ χάρις εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν ἀνεπτύχθη ἱκανῶς τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς χώρας, τὸ ὅποῖον ἀπετέλεσε σπουδαῖον οἰκονομικὸν παράγοντα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Ὁ ἐλληνικὸς λαός, ἀπὸ τοῦ 1912 καὶ ἐξῆς, διεξήγαγε πολλοὺς πολέμους μὲ ἑκατοντάδας χιλιάδων νεκροῦς καὶ μεγάλας οἰκονομικὰς καταστροφάς. Παρὰ ταῦτα, χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητα τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἱκανότητα τῶν κυβερνήσεων αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν παρασχεθεῖσαν οἰκονομικὴν βοήθειαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, κατωρδῶθη ὥστε ἡ Ἑλλὰς νὰ δημιουργήσῃ συνδήκας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, αἱ ὁποῖαι εἶναι εὐδαίμονι διὰ τὸ μέλλον καὶ ἐπιτρέπουσιν ὅπως μετ' ἐμπιστοσύνης ἀτενίζωμεν πρὸς αὐτό. Ὑπολείπονται πολλὰ ἔργα ἀκόμη διὰ νὰ ἀξιοποιηθῶσιν οἱ παραγωγικοὶ πόροι τῆς χώρας ἔτι περισσότερον, ὥστε νὰ καθίσταται δυνατὴ ἡ διατροφή τοῦ ὁσημέραι αὐξανομένου πληθυσμοῦ καὶ ἡ εὔρεσις ἐργασίας ὑπὸ ὅλων τῶν δυναμένων νὰ ἐργάζωνται. Προϋποθέσεις διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας εἶναι: 1) Ἡ ἀνύψωσις τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ ἐν τῷ συνόλῳ του. Ἡ ὑπαρξίς πολιτῶν ἀναλφάβητων εἶναι ἐθνικὴ ζημία. Ἐὰν ληφθῇ ὑπ'

ὄφει ὅτι πᾶς πολίτης ἀποτελεῖ συνιστώσαν τῆς ὀλικῆς συνισταμένης τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, γίνεται ἀφ' ἑαυτοῦ σαφές, ὅτι πᾶς ἀγράμματος πολίτης συνιστᾷ μειωμένην οἰκονομικὴν μονάδα τοῦ λαοῦ. 2) Ἡ ἀνύψωσις τοῦ ἐπιστημονικοῦ, τοῦ τεχνικοῦ καὶ τοῦ ἐπαγγελματικοῦ ἐν γένει ἐπιπέδου τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ διὰ τῆς ἐντατικῆς ἐργασίας εἰς ἅπαντα τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα τῆς χώρας. 3) Ἡ ἰδρυσις καὶ ἀνάπτυξις τῆς βαρεῖας καὶ τῆς χημικῆς βιομηχανίας. 4) Ἡ ἐπιστημονικὴ ἀνάπτυξις ὅλων τῶν κλάδων τῆς παραγωγῆς. 5) Ἡ ὀργάνωσις καὶ τελειοποιήσις τῶν συγκοινωνιῶν. 6) Ἡ χρηστὴ διοικήσις. Εἶναι φανερόν ὅτι οἱ πολῖται δὲν πρέπει νὰ ἐπαφίενται μόνον εἰς τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν τῆς πολιτείας διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου.

Οἱ διάφοροι κλάδοι τῆς οἰκονομίας.

1. Ἡ ἄλιεῖα. Διὰ ταύτης προσφέρεται εἰς τὸν ἐλληνικὸν λαὸν τροφὴ λίαν ἀξιόλογος καὶ εὐδηνή. Τὰ μέσα ὅμως καὶ ὁ τρόπος τῆς ἄλιεῖας δὲν εἶναι ἐκ τῶν νεωτέρων. Ἔνεκα τούτου ἐπέρχονται βλάβαι εἰς τὸν ἐνάλιον πλοῦτον τῆς χώρας ἡμῶν, συνεπιέχ τῶν ὁποίων ὑπάρχει φόβος νὰ μειωθῇ οὗτος εἰς τὸ μέλλον σημαντικῶς. Γίνονται ὅμως διαρκεῖς προσπάθειαι βελτιώσεως τῶν μέσων ἄλιεῖας καὶ συγχρονισμοῦ τῶν μεθόδων αὐτῆς. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ ἄλιεῖα δὲν περιορίζεται

εἰς τὰ παρὰ τὴν χώραν μας ὕδατα, ἀλλὰ διεξάγεται καὶ εἰς τοὺς ὠκεανούς διὰ πλοίων ἐφωδιασμένων διὰ ψυγείων, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ ἰχθύες διατηροῦνται εἰς θερμοκρασίαν 20-30° ὑπὸ τὸ μηδέν. Οὗτοι εἶναι πολὺ εὐδηνότεροι τῶν νωπῶν ἰχθύων.

Ἡ παραγωγή σίτου τῆς Ἑλλάδος.

2. Ἡ δασοκομία. Ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶναι χώρα πλουσία εἰς δάση, ἔνεκα τῶν κατὰ καιροὺς καταστροφῶν τούτων. Ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας 14% περίπου καλύπτονται ὑπὸ

δασών, ήτοι περί τὰ 19 ἑκατομμύρια στρεμμάτων. Καταβάλλεται ὁμως συστηματικὴ προσπάθεια ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας πρὸς ἀναδάσωσιν πολλῶν ἀποψιλωθεισῶν ἐκτάσεων. Τὰ δασικὰ προϊόντα δὲν ἐπαρκοῦσι διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας μας καὶ εἰσάγονται τοιαῦτα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Μεταξὺ τῶν εἰσαγομένων δασικῶν εἰδῶν εἶναι ὁ πολτὸς ἐκ ξύλου διὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι λειτουργοῦσαν βιομηχανίαν τοῦ χάρτου.

3. **Ἡ κτηνοτροφία.** Αὕτη δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, δι' ὠρισιμένα ἰδίως ζῶα, τὰ ὁποῖα εἰσάγονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, εἴτε ζῶντα εἴτε ὡς σφάγια. Ἡ πτηνοτροφία ἀνεπτύχθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὥστε αἱ εἰσαγωγαὶ πουλερικῶν καὶ ὠῶν νὰ εἶναι ἐλάχισται. Ἡ παραγωγή μέλιτος εἶναι ἐπαρκῆς διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου.

4. **Ἡ γεωργία.** Πρὸ πεντήκοντα περίπου ἐτῶν ἡ γεωργία ἐν Ἑλλάδι ἠσκειτο διὰ πρωτογόνων σχεδὸν μέσων. Ὑπῆρχον ἀκόμη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας πολὺ μεγάλα κτήματα (τσιφλίκια) εἰς χεῖρας ὀλίγων ἀνδρώπων. Ἐκτοτε κατεβλήθη ὑπὸ τοῦ κράτους ἔντονος προσπάθεια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς εἰρηνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1909, μετὰ τὴν ὁποίαν τὰ μεγάλα κτήματα ἀπηλλοτριώθησαν καὶ ἐδόθησαν εἰς τοὺς χωρικοὺς, οἵτινες προηγουμένως εἰργάζοντο εἰς αὐτὰ ἐπὶ πολὺ μικρᾷ ἀμοιβῇ. Μετὰ τὸ εὐτυχὲς πέρας τῶν πολέμων 1912-13, ἰδρύθη τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας, τὸ ὁποῖον διὰ τῶν ἀόκνων αὐτοῦ προσπαθειῶν κατώρδωσε νὰ ἀνταποκριθῇ πλήρως εἰς τὰς προσδοκίας τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας μας εἶχε καταστήσει τὸ πρόβλημα τῆς προμηθείας τοῦ ἄρτου τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ ὀξύτατον. Ὁ παραγόμενος ἐν Ἑλλάδι σίτος ὄχι μόνον δὲν ἐπῆρκει διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ ἦτο καὶ πολὺ ἀκριβώτερος τοῦ σίτου, ὅστις ἠδύνατο νὰ ἀγορασθῇ εἰς τὸ ἐξωτερικόν (Ἀργεντινὴν, Ῥωσσίαν, Ἀμερικὴν (H.P.), Καναδᾶν, Ρουμανίαν). Τοῦτο ὠφέειλετο εἰς δύο λόγους: Πρῶτον, εἰς τὸ ὅτι ἡ στρεμματικὴ ἀπόδοσις τῶν ἐλληνικῶν ἀγρῶν ἦτο πολὺ μικροτέρα τῆς τῶν ἀγρῶν τῶν μεγάλων σιτοπαραγωγῶν χωρῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, καὶ 2) διότι τὰ ἔξοδα καλλιέργειας ἐν Ἑλλάδι ἦσαν περισσότερα, ἐπειδὴ δὲν ἐφηρμόζετο ἡ μηχανικὴ καλλιέργεια. Πρὸς προστασίαν τῶν γεωργῶν, ἀλλὰ καὶ δι' αὔξησιν τῶν γεωργικῶν καλλιέργειῶν καὶ ἰδίως τοῦ σίτου, αἱ κατὰ καιροὺς κυβερνήσεις ἔλαβον διάφορα νομοθετικὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἀπεδείχθησαν μὲ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ χρόνου λίαν λυσιτελεῖ. Ἐν πρώτοις τὸ κράτος προσέβαινε καὶ προβαίνει

κατ' έτος εις τήν άγοράν του εις έκαστον γεωργόν πλεονάζοντος σίτου, καθορίζον και τήν τιμήν τής άγοράς. Αύτη είναι συνήθως άνωτέρα τής τιμής του σίτου του έξωτερικού, είναι όμως βασική έθνική ανάγκη όπως προστατεύονται οι γεωργοί, διότι ουτοι αποτελουσι τήν σπονδυλικήν στήλην του έθνους μας. Όταν οι γεωργοί ευήμερωσι, ευημερεί και όλόκληρος ο έλληνικός λαός. Χάρις εις τό μέτρον τουτο, οι γεωργοί μετά ζήλου επεδόθησαν εις τήν σιτοκαλλιέργειαν. Τα άλλα μέτρα προς αύξησιν των καλλιεργειών, ιδίως δέ τής σιτοκαλλιέργειας, είναι: 1) αποξήρανσις έλωδών εκτάσεων 2) άρδουσις πεδιάδων 3) χρησιμοποίησις έκλεκτών σπόρων 4) εισαγωγή τής μηχανικής καλλιέργειας εις τήν άρσιν, και μηχανών δια τον θρυσισμόν και άλωνισμόν 5) καταπολέμησις των ασθενειών των φυτών 6) χορήγησις πιστώσεων εις τους γεωργούς δια τήν βελτίωσιν τής ποιότητος των παραγομένων ειδών και αύξησις τής παραγωγής 7) ίδρουσις γεωργικών σχολών παντός τύπου 8) οργάνωσις των γεωργών εις συνεταιρισμούς 9) ή ίδρουσις του Αυτόνομου Σταφιδικού Όργανισμού 10) ή ίδρουσις του Όργανισμού Βάμβακος 11) ή ίδρουσις του Όργανισμού Καπνού 12) ή ίδρουσις τής Αγροτικής Τραπεζής κλπ. Άπαντα τα μέτρα ταυτα έσχον ως αποτέλεσμα ότι αι καλλιέργειαι γενικώς έβελτιώθησαν και ή απόδοσις αυτών έγινετο μεγαλυτέρα. Δια τον σίτον ειδικώτερον, ή παραγωγή αυτού ήτο τοιαύτη κατά τό 1958-1961, ώστε να ύπάρχη διαθέσιμος ποσότης αυτού προς έξαγωγήν εις τό έξωτερικόν. Έν ώ άλλοτε άπασα ή καταναλισκομένη έτησίως ποσότης ορύζης εισήγγετο εκ του έξωτερικού, ήδη μόνον 8% περίπου ταύτης εισάγεται έξωθεν. Η καλλιέργεια του βάμβακος απέδωκεν άριστα αποτελέσματα. Η παραγομένη έτησίως ποσότης τούτου όχι μόνον καλύπτει τās ανάγκας του έσωτερικού, αλλά διατίθεται και εις τό έξωτερικόν. Η κατανομή τής συνολικής επιφανείας τής Ελλάδος, ήτις άνερχεται εις 132.562 χιλιάδας στρεμμάτων, έχει ως εξής (άπογρ. 1950):

Καλλιεργούμενον έδαφος-πεδιναί βοσκαί.	36.055 χιλιάδ. στρεμ.
Όρειναί βοσκαί.	50.778 » »
Όρεινά δάση.	19.581 » »
Έπιφάνεια οικοδομών, οδών και έσωτερικών υδάτων.	2.610 » »
Μή χρησιμοποιουμένη	23.538 » »

Ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος, ἡ καλλιεργουμένη ἐπιφάνεια, ὁμοῦ μὲ τὰς πεδινὰς βοσκὰς καὶ τὰ δάση, ἀποτελεῖ τὰ 27% περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας μας. Ὁ ἀγροτικός πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 4.770.783 (μέλη οἰκογενειῶν καὶ συγκατοικοῦντες), αἱ δὲ ἀγροτικαὶ οἰκογένειαι εἰς 1.006.937. Ἐὰν ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ 36.055 χιλ. στρεμμ. ἀφαιρέσωμεν τὰς πεδινὰς βοσκὰς καὶ τὰ πεδινὰ δάση, τὸ καλλιεργούμενον ἔδαφος ὑπολογίζεται εἰς 25 ἑκατομμ. στρεμμάτων, ἧτοι εἰς ἐκάστην ἀγροτικὴν οἰκογένειαν ἀντιστοιχεῖ γεωργικὸς κλῆρος ἴσος πρὸς 25 στρέμματα περίπου (1950).

5. **Ἡ μεταλλευτικὴ ἢ μεταλλεία.** Τὸ ὑπέδαφος τῆς Ἑλλάδος ἔχει ποικίλα ὄρυκτά. Μεταξὺ τούτων ἀναφέρομεν τὰ ὄρυκτὰ τοῦ σιδήρου (σιδηροπυρίτης κλπ.), τοῦ μολύβδου (γαληνίτης), τοῦ νικελίου, τοῦ μαγνησίου (λευκόλιθος), τοῦ ἀργιλίου (βωξίτης), τὴν σμύριδα τῆς Νάξου κλπ. Τὸ πλεῖστον τῶν ἐκ τῶν ὄρυχείων λαμβανομένων μεταλλευμάτων δὲν χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας, ἀλλὰ ἐξάγεται ὡς πρώτη ὕλη εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἔνθα ὑφίσταται κατεργασίαν εἰς τὰ ἐργοστάσια διὰ τὴν παρασκευὴν βιομηχανικῶν εἰδῶν. Μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον ἀπὸ ἐπόψεως ὑπαρχούσης ποσότητος ὄρυκτῶν παρουσιάζουσι τὰ ὄρυκτὰ τοῦ σιδήρου, τοῦ νικελίου, τοῦ μαγνησίου, τοῦ ἀργιλίου, χρωμίου, θειοῦχα μικτὰ μεταλλεύματα, ἢ σμύρις τῆς Νάξου, τὰ μάρμαρα καὶ ὁ λιγνίτης. Τινὰ ἐκ τῶν ὄρυκτῶν τούτων εἶναι ἀπὸ ἐπόψεως ποιότητος ἐξαιρετικά, ὅπως εἶναι, π.χ., ἡ Νάξια σμύρις καὶ τὰ λευκὰ μάρμαρα. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἀφθονον λιγνίτην. Οὗτος, διὰ καταλλήλου ἐπεξεργασίας, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναπληρώσῃ κατὰ μέγα μέρος τὸν ἐλλείποντα γαιάνθρακα. Τὸ μεγαλύτερον ποσὸν ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται ἐν Ἑλλάδι, παράγεται ἐκ τῶν ἐργοστασίων Πτολεμαΐδος καὶ Ἀλιβερίου, ἅτινα χρησιμοποιοῦσι πρὸς παραγωγὴν ταύτης ἐλληνικὸν λιγνίτην.

Αἱ σπουδαιότεραι ἀνθρακοφόροι καὶ μεταλλοφόροι περιοχαὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι: Λιγνίτου: Ἀλιβέριον, Πτολεμαΐς, Μεγαλόπολις, Ὠρωπός, Σέρραι, Κύμη. Σιδήρου: Σέριφος, Κύθνος, Λάρυμνα. Μολύβδου: Λαύριον, Σίφνος. Χαλκοῦ: Ὀρθρυς. Νικελίου: Λάρυμνα. Μαγνησίου: Εὐβοία, Χαλκιδική. Χρωμίου: Χαλκιδική, Θεσσαλία. Ἀργιλίου: Παρνασσός, Οἶτη, Εὐβοία.

6. **Ἡ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια.** Ἡ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια χρησιμοποιεῖται πρὸς φωτισμὸν, θέρμανσιν, κίνησιν τῶν ἐργοστασίων καὶ παντὸς εἶδους ἐργοταξίων, κίνησιν ὀχημάτων καὶ ἐξαγωγὴν τῶν περισσοτέρων

μετάλλων εκ των ορυκτών αυτών. Εύδηρον ήλεκτρικόν ρεύμα εξυπηρετεί όλους τους άνωτέρω κλάδους οικονομίας. Διά την Ελλάδα ή απόκτησις εύδηρου ήλεκτρικού ρεύματος είναι βασικής σημασίας και απόλυτου ανάγκης. Διά τούτου θά καταστή δυνατόν να γίνη εκβιομηχάνησις τής χώρας. Τούτο σημαίνει ότι θά εξασφαλισθῆ ὁ ἄρτος τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Διότι, ναί μὲν, χάρις εἰς τὰ ληφθέντα μέτρα πρὸς αὐξήσιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, κατορθώθη νὰ ἔχωμεν ἐπάρκειαν τοῦ ἐτησίως ἀναγκαιοῦντος σίτου, ἀλλὰ τὰ ἔξωθεν εἰσαγόμενα βιομηχανικὰ εἶδη εἶναι κυρίως ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐπιφέρουσι τὸ μέγα ἔλλειμμα τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας.

Πρὸς συντονισμόν τῶν ἐνεργειῶν διὰ τὸν ἐξηλεκτρισμόν τῆς Ἑλλάδος ἰδρύθη πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὄργανισμὸς κρατικὸς ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Δημοσία Ἐπιχειρήσις Ἡλεκτρισμοῦ (ΔΕΗ). Ὁ ὄργανισμὸς οὗτος ἐργάζεται ἐντατικῶς, ἵνα ἡ χώρα ἀποκτήσῃ εύδηρον ήλεκτρικόν ρεύμα. Τούτο δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ διὰ τῆς χρησιμοποήσεως ὡς πρῶτης ὕλης τοῦ λιγνίτου καὶ διὰ τῆς πτώσεως τῶν ὑδάτων, ἀφοῦ κατασκευασθῶσιν εἰς ποταμοὺς ὑδατοφράκται. Ποταμοί, εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι ἐξυπηρετικὴ ἢ κατασκευὴ ὑδατοφρακτῶν, εἶναι πολλοί, μεταξύ τῶν ὁποίων ἀναφέρομεν τὸν Ἀχελῶον, τὸν Ἀλιάκμονα, τὸν Νέστον, τὸν Λοῦρον, τὸν Λάδωνα, τὸν Ταυρωπὸν (παραπόταμος Ἀχελῶου, καλούμενος Κάμπυλος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα) κλπ. Κατὰ τὸ 1958 παρήχθησαν 1767 ἑκατομμ. ὠριαίων κιλοβάτ (KWH) ήλεκτρικῆς ἐνεργείας. Ἐκ τούτων, 950 ἑκατομμ. KWH παρήγαγεν ἡ ΔΕΗ καὶ 722 KWH ἡ ΗΕΑΠ (Ηλεκτρικὴ Ἐταιρεία Ἀθηνῶν-Πειραιῶς).

ὑπὸ τῆς Δημοσίας Ἐπιχειρήσεως Ἡλεκτρισμοῦ ἐξετελέσθησαν τὰ ἐξῆς ἔργα διὰ τὴν παραγωγὴν ήλεκτρικῆς ἐνεργείας.

1.	Ἀτμοηλεκτρικὸν Ἀλιβερίου	ισχύος	80.000 KW
2.	Ἵδροηλεκτρικὸν Λάδωνος	»	70.000 KW
3.	Ἵδροηλεκτρικὸν Ἄγρα	»	50.000 KW
4.	Ἵδροηλεκτρικὸν Λούρου	»	9.000 KW
5.	Ἵδροηλεκτρικὸν Ταυρωποῦ	»	80.000 KW
6.	Ἀτμοηλεκτρικὸν Πτολεμαίδος	»	195.000 KW

Έργα σχεδιασθέντα πρὸς ἐκτέλεσιν μέχρι τοῦ 1970.

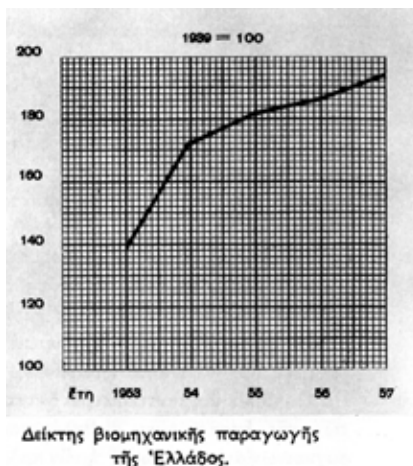
1. Ὑδροηλεκτρικὸν Ἐδεσσαίου	ισχύος	28.500 KW
2. Ἀτμοηλεκτρικὸν Μεγαλόπολεως	»	250.000 KW
3. Ὑδροηλεκτρικὸν Ἀγελώου	»	1.000.000 KW

Έργα ἀπωτέρου μέλλοντος.

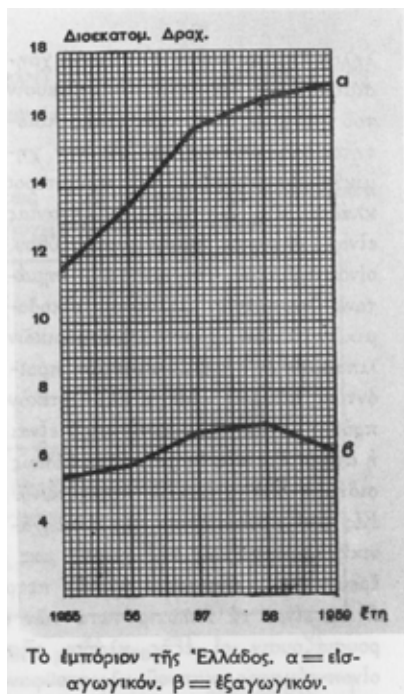
1. Ὑδροηλεκτρικὸν Ἀλιάκμονος	ισχύος	300.000 KW
2. Ὑδροηλεκτρικὸν Νέστου	»	140.000 KW

Κατὰ τὸ 1960 ἐγένετο ἡ σύνδεσις τοῦ ἐλληνικοῦ ἠλεκτρικοῦ δικτύου μετὰ τὸ γιουγκοσλαβικόν, ἵνα ταῦτα ἐνισχύωνται ἀμοιβαίως. Κατὰ τὸ ἔτος 1960 ἡ χώρα ἡμῶν δὲν εἶχε τὴν ἐπιθυμητὴν ποσότητα ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, ἰδίως διὰ τὸν φωτισμὸν. Ὑπολογίζεται ὅμως ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1970 ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος θὰ ἔχη ἠλεκτρικὸν φῶς.

7. **Ἡ βιομηχανία.** Ἡ Ἑλλὰς στερεῖται βαρείας βιομηχανίας καὶ εἶναι ἠναγκασμένη νὰ εἰσάγη τὰ ἐκ σιδήρου ἀντικείμενα (παντὸς εἴδους μηχαναὶ, ἐργαλεῖα κλπ.) ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Διὰ τὴν ὑπαρξίν βαρείας βιομηχανίας ἀπαραίτητοι πρῶτοι ὕλοι εἶναι ὁ γαιάνθραξ καὶ τὰ σιδηρομεταλλεύματα. Ὁ ἐλληνικὸς λιγνίτης ὑφίστάμενος κατάλληλον ἐπεξεργασίαν, δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ τὴν ἐκκαμίνευσιν τοῦ σιδήρου, ἀντὶ τοῦ καλῆς ποιότητος γαιάνθρακος, καὶ εἰς τὴν χημικὴν βιομηχανίαν. Οἱ κυριώτεροι κλάδοι τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας

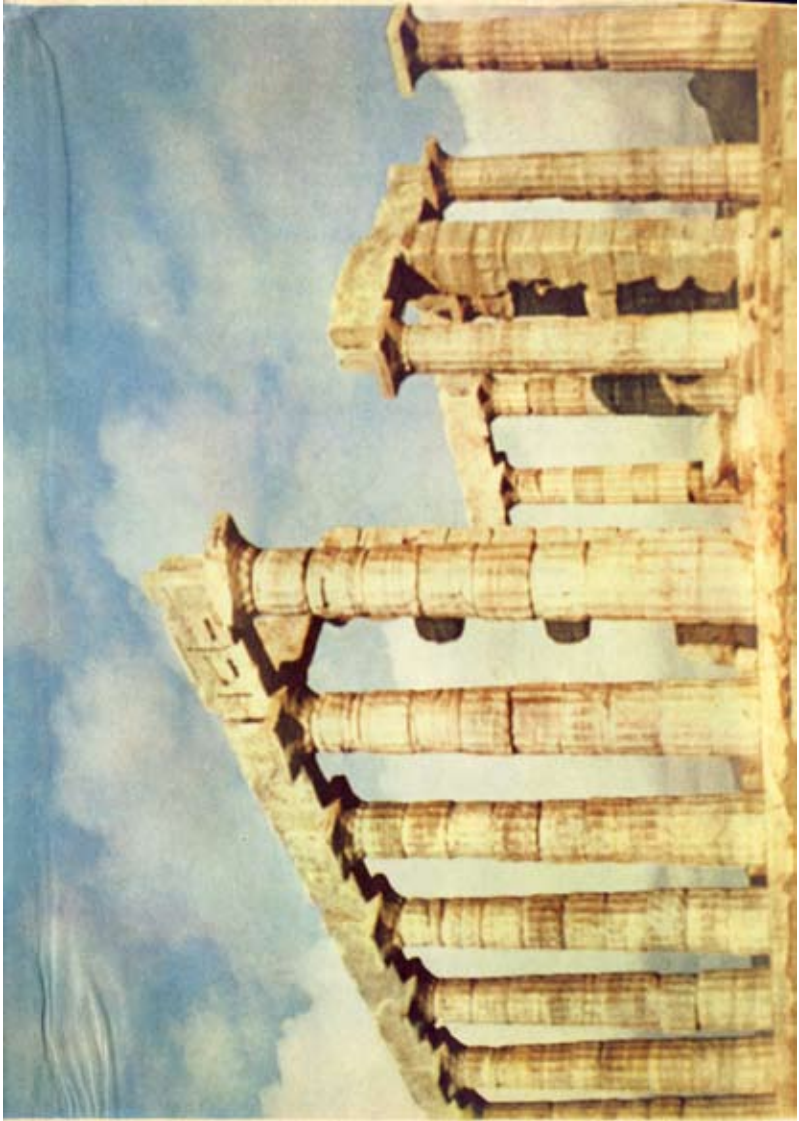

είναι: αλεύρων, μαργαρίνης, ζύδου, οίνοπνεύματος, σιγαρέττων, νημάτων, ύφασμάτων, μολύβδου, οικοδομικών υλικών, χάρτου, φωσφορικών λιπασμάτων, φαρμακευτικών προϊόντων, σάπωνος. Μέγα και ζωτικόν πρόβλημα του ελληνικού λαού είναι ή ανάπτυξις τής βιομηχανίας (ιδίως σιδήρου και χημικών προϊόντων). Είς τήν προσπάθειαν τής βιομηχανικής αναπτύξεως τής χώρας μας δέον νά συγκαταλεχθῆ ή γενομένη έρευνα πρὸς ανεύρεσιν πηγών πετρελαίου και ὀρυκτῶν του οὐρανίου, ἅτινα εἶναι τὰ πολυτιμότερα τῶν ὀρυκτῶν. Βαθμιαίαν ανάπτυξιν παρουσιάζουσιν οἱ ἑξῆς κλάδοι τής βιομηχανίας: Τροφίμων, ποτῶν, οἴνοπνεύματος, καπνοῦ, κλωστοῦφαντουργικαί.

Ἡ βιοτεχνία και ἡ οἰκοτεχνία ἀναπτύσσονται ἐπίσης ικανοποιητικῶς, παρέχουσαι οὕτω ἐπαγγελματικὴν ἀπασχόλησιν εἰς πολλὰς ἐργατικὰς χεῖρας.

8. Αἱ μεταφοραὶ και ἐπικοινωνίαι. Ὁ ὀριζόντιος και κάθετος διαμελισμὸς τής χώρας μας δὲν εὐνοεῖ τὰς χερσαίας συγκοινωνίας. Ἡ διάταξις τῶν ὁρέων τής ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος και Πελοποννήσου εἶναι τοιαύτη, ὥστε αἱ ὀδικαὶ συγκοινωνίαι νά εἶναι δυνατὰ ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. Αἱ ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ὀδικαὶ συγκοινωνίαι εἶναι σχεδὸν ἀδύνατοι. Τὸ μειονέκτημα τοῦτο ἐξουδετεροῦται διὰ τῶν θαλασσίων και τῶν ἐναερίων συγκοινωνιῶν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον τής χώρας δὲν εἶναι μέγα. Ἐξυπηρετεῖ ὅμως καλῶς τὰς μεγάλας μεταφορὰς του ἐσωτερικοῦ και τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας. Αἱ Ἀθῆναι συνδέονται σιδηροδρομικῶς πρὸς τήν λοιπὴν Εὐρώπην διὰ τής γραμμῆς Ἀθηνῶν-Θεσσαλονίκης-Γευγελῆς-Νύσσης-

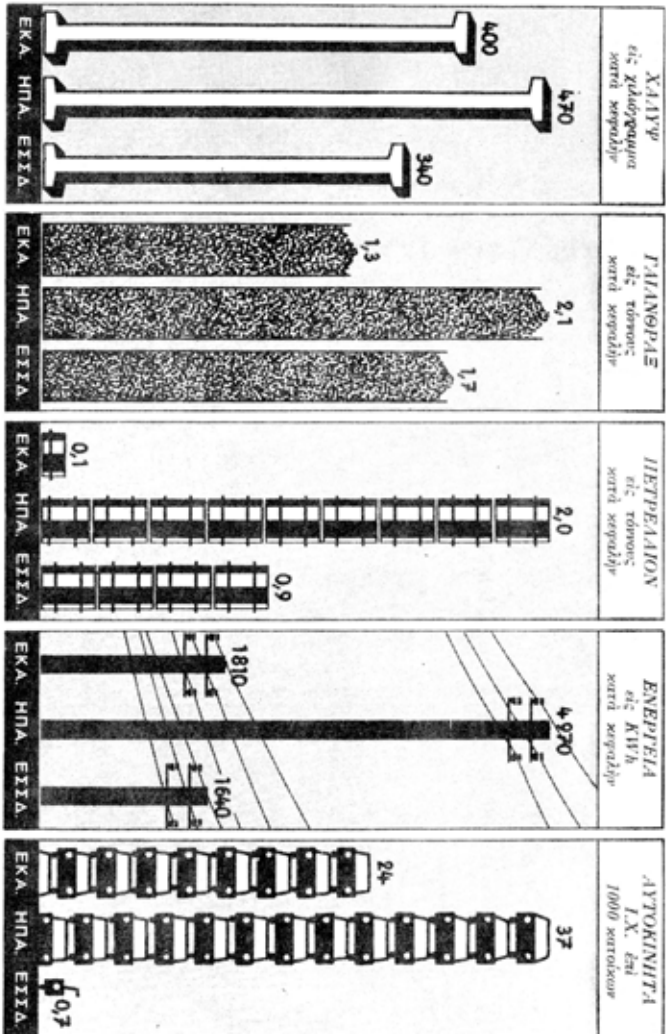
Βελιγραδίου. Διὰ τῆς Θεσσαλονίκης συνδέονται σιδηροδρομικῶς, μέσῳ Ἀνατολικῆς Μακεδονίας-Θράκης, πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Αἱ θαλάσσιαι συγκοινωνίαι τοῦ ἐσωτερικοῦ γίνονται διὰ μικρῶν πλοίων παντὸς εἴδους. Διὰ δὲ τῶν πορθμείων ἐβελτιώθησαν ἀρκετὰ πολλαὶ ἐσωτερικαὶ συγκοινωνίαι, ὡς καὶ αἱ μετὰ τῆς Ἰταλίας (Ωρωπὸς-Ἐρέτρια, Ρίον-Ἀντίρριον, Κέρκυρα-Ἡγουμενίτσα, Πάτραι-Βρινδῆσιον, Κέρκυρα-Βρινδῆσιον). Σημαντικώτεραι ἔναντι τῶν τῆς ξηρᾶς, εἶναι αἱ θαλάσσιαι συγκοινωνίαι τῆς χώρας ἡμῶν πρὸς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ ἐμπορικὴ μας ναυτιλία εἶναι ἰσχυροτάτη. Αὕτη διαδέτει πλοῖα ἐπιβατικὰ, μεταφορὰς πετρελαίου καὶ παντὸς εἴδους ἐμπορευμάτων. Ἡ χωρητικότης τῶν πλοίων τῆς ἐλληνικῆς ναυτιλίας, ἅτινα διατελοῦσιν ὑπὸ ἐλληνικὴν σημαίαν, ἀνέρχεται εἰς 5.106.000 τόννους (1961). Ἐκτὸς τούτων, ἐλληνικὰ πλοῖα χωρητικότητος 11 ἑκατομμ. τόννων εὐρίσκονται ὑπὸ ξένην σημαίαν. Αἱ Ἀθῆναι εἶναι κέντρον διεθνῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν ἐξ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς πρὸς Ἀφρικὴν-Ἀσίαν-Αὐστραλίαν καὶ τὰνάπαλιν. Αἱ ἀεροπορικαὶ συγκοινωνίαι τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐξυπηρετοῦνται δι' ἀεροσκαφῶν ἐλληνικῆς ἐταιρείας, τῆς Ὀλυμπιακῆς, ἣ ὁποία ὅμως ἐξυπηρετεῖ καὶ τὴν ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν τῆς χώρας μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

9. **Τὸ ἐμπόριον.** Ἡ προμήθεια τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, ὅσα δὲν παράγονται ἐντὸς τῆς χώρας μας, γίνεται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐκ τούτου εἰσάγονται τὰ ἐλλείποντα εἶδη καὶ εἰς τοῦτο ἐξάγονται τὰ πλεονάζοντα. Αἱ σπουδαιότεραι χώραι μεθ' ὧν συναλλάσσεται ἡ Ἑλλάς ἐκτίθενται εἰς τὸν οἰκεῖον πίνακα. (Ἀξία εἰς ἑκατοστὰ ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν).

10. **Οἱ ἀδελφοὶ πόροι.** Τὸ κράτος καταβάλλει μεγάλας προσπάθειας πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ποικίλων καταναλωτικῶν ἀγαθῶν τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ χώρα ἡμῶν στερεῖται, ὡς ἐμνημονεύθη ἤδη, βαρείας βιομηχανίας καὶ μεγάλης χημικῆς βιομηχανίας καὶ ἀναγκάζεται νὰ εἰσάγῃ τὰ συναφῆ βιομηχανικὰ προϊόντα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι νὰ παρουσιάξῃ ἔλλειμμα τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Μέγα μέρος τοῦ ἐλλείμματος αὐτοῦ καλύπτεται ἐκ τῶν καλουμένων ἀδῆλων πόρων. Οἱ πόροι οὗτοι εἶναι κυρίως τὰ ἐμβάσματα, ἅτινα προέρχονται ἐκ τῶν ἐργαζομένων εἰς τὴν ποντοπόρον ἐμπορικὴν ναυτιλίαν, τὰ ἐμβάσματα τῶν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν μεταναστευσάντων Ἑλλήνων καὶ τὸ ταξιδιωτικὸν συνάλλαγμα.

**ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΖΩΗΣ**

Συγκριτικός πίναξ παραγωγής μεταξύ Εθνικισκής Κοινής Αγίας, Ήνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και Ρωσίας. (1964).

EKA = Εθνικισκή Κοινή Αγία (½ Εθνικισκή Οικονομική Κοινότητα). HNA = Ήνωμένες Πολιτείες
 της Αμερικής. EPIA = Έθνος Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών.

Προϊόντα άλιείας.

Είς χιλιάδας μετρικῶν τόννων.

Έτος	Ελλάς	Ηνωμ. Βασίλ.	Άφρικ. Ένωσις	Γαλλία	Γερμα- νία	Ήν. Πολ. Άμερικῆς	Ίαπωνία	Καναδάς	Νορβηγία
1938	25	1198,1	63,9	530,3	776,5	2253,1	3562,0	518,5	1152,5
1957	52	1015,2	340,6	514,2	791,0	2755,4	5400,6	957,2	1755,2
1958	60	999,4	413,5	525,7	743,9	2704,9	5505,8	1000,9	1415,4
1959	65	989,4	466,2	511,9	765,8	2890,9	5875,6	1050,9	1607,9

Ἡ άλιεία τῆς φαλαίνης.

Κεφαλαί είς χιλιάδας.

Άλιεία Φαλαίνης	1937/38	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59
Παγκόσμιος	54	58	59	65	63
Περιοχή Άνταρκτικῆς	31	39	36	33	39

Παραγωγή έλαιου έκ φαλαίνης και φύσητῆρος.

Είς χιλιάδας μετρικῶν τόννων.

Έτος	1937/38	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59
Παγκόσμιος	619	495	498	518	494

Παραγωγή ξυλείας.

Είς έκατομμύρια κυβικῶν μέτρων.

Χῶραι	1938	1957	1958	1959
Παγκόσμιος	1210	1668	1662	1718
Ήνωμέναί Πολ. Άμερικῆς	200	300	291	319
Καναδάς	60	90	81	86
Βραζιλία	-	101	102	-

Ιαπωνία	-	65	63	65
Φινλανδία	40	40	41	42
Γερμανία (Δυτ.)	53	24	24	25

Ζώα κτηνοτροφίας όλης τής γής.

Είς χιλιάδας κεφάλων.

Έτος	1956/57	1957/58	1958/59
Βόες	866800	862700	887800
Χοίροι	409300	455300	485500
Πρόβατα	917000	944000	966000
Ίπποι	72200	70800	70200
Ήμιόνιοι	15300	15300	15800
Όνοι (έκτός Ρωσσίας)	39600	39100	39500

Η παραγωγή γάλακτος

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων. (Παγκόσμιος, έκτός Ρωσσίας).

1938	1957	1958	1959
221000	239000	242000	246000

Η παραγωγή έριου.

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος	Βόρ. Αμερική	Νότ. Αμερική	Άσία	Άφρική	Εύρώπη	Όκεανία
1938/39	1720	225	275	162	148	322	588
1958/59	2426	141	340	230	179	252	967
1959/60	2541	151	338	241	182	263	1022

Η παραγωγή σίτου.

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκό- σμιος	Ηνωμ. Βασίλ.	Αίγυπτος	Αργεντινή	Αύστραλία	Γαλλία	Γερμανία	Γιουγκο- σλαβία
1938	144800	1743	1184	10319	4229	9801	5578	2467
1955	206400	2641	1451	5250	5319	10365	3379	2436
1956	226000	2891	1547	7100	3661	5683	3487	1603
1957	221000	2726	1467	5810	2655	11082	3843	3103
1958	256400	2755	1412	6720	5855	9601	3693	2453
1959	249600	2830	1443	5837	5307	11544	5422	4134

Η παραγωγή σίτου. (συνέχεια)

Έτος	Ελλάς	Ην. Πολ. Αμερικής	Ιαπωνία	Ινδία	Ιταλία	Καναδάς	Κίνα	Κύπρος	Ρωσία
1938	756	25036	1288	7411	8184	9798	21743	59	40880
1955	1337	25440	1468	9043	9504	14130	22950	62	47300
							24800		
1956	1245	27332	1375	8760	8684	15596	23650	82	67400
1957	1720	25873	1330	9403	8478	10492	28950	80	58100
1958	1787	39782	1261	7865	9815	10117	-	81	76600
1959	1770	30704	1459	9929	8466	11254		81	69100

Η παραγωγή των λοιπών δημητριακών.

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

1) Αραβόσιτος	1938	1957	1958	1959
Παγκόσμιος	121200	179900	203900	219200
Αίγυπτος	1616	1498	1758	1397
Αργεντινή	4864	4860	4932	4108
Βραζιλία	5394	7370	7680	7747
Γιουγκοσλαβία	4756	5660	3950	6670
Ελλάς	246	257	225	278
Ην. Πολιτ. Αμερικής	64741	86931	96546	110778
Ινδία	2210	3085	3435	3673
Ιταλία	2940	3496	3670	3880
Κίνα	8504	-	-	-

Μεξικό	1665	4500	5154	4499
Ρωσία	-	7000	16700	12000
2) Βρόμη	1938	1957	1985	1959
Παγκόσμιος (έκτος Ρωσίας)	51300	47700	50600	44900
Ηνωμ. Βασίλειον	2024	2179	2172	2222
Γαλλία	5457	2579	2637	2815
Γερμανία Δυτ.	6366	2328	2149	2020
Ελλάς	113	191	175	151
Ην. Πολ. Αμερικής	15812	18883	20547	15589
Καναδάς	5727	5870	6183	6445

Η παραγωγή των λοιπών δημητριακών (συνέχεια)

3) Κριθή	1938	1957	1958	1959
Παγκόσμιος (έκτος Ρωσίας)	43500	69100	72000	74100
Γερμανία Δυτ.	4248	2504	2414	2834
Δανία	1359	2560	2485	2338
Ελλάς	199	241	267	225
Ην. Πολ. Αμερικής	5587	9518	10346	9148
Ταϊβανία	1398	2160	2076	2308
Ισπανία	738	1881	1778	2092
Καναδάς	2226	4703	5329	4911
Τουρκία	2387	3650	3600	3300
4) Σίκαλις	1938	1957	1958	1959
Παγκόσμιος (έκτος Ρωσίας)	27200	20950	20950	21850
Αργεντινή	371	630	817	1060
Τσεχοσλοβακία	1906	948	937	967
Γερμανία Δυτ.	8606	3816	3728	3867
Ην. Πολ. Αμερικής	1422	692	818	546
Ισπανία	347	496	515	533
Ελλάς	67	45	41	29

5) Σόγια	1938	1957	1958	1959
Παγκόσμιος	12260	24800	27800	27800
Ήν. Πολ. Αμερικής	1685	13165	15577	14639
Κίνα	9944	10000	10400	11500

Η παραγωγή όρυζης

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Χώραι	1934-1938	1957	1958	1959
Παγκόσμιος (εκτός Ρωσσίας)	152400	211800	252100	265800
Βιρμινία	6971	5231	6590	6843
Βραζιλία	1365	3829	4016	4082
Ήν. Πολ. Αμερικής	956	1947	2013	2410
Ταπωνία	11501	14328	14991	15626
Ινδία	32308	37926	46261	44713
Ινδονησία	-	11403	11968	12402
Κίνα	50065	86800	113700	-
Πακιστάν	11169	12895	12028	14419
Ταϊλάνδη	4357	5665	7050	7275
Αίγυπτος	609	1709	1082	1535

Η παραγωγή γεωμήλων

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος	Αφρική	Αμερική	Ασία	Ευρώπη	Ωκεανία
1957	193700	1022	17809	7131	166983	755
1958	185300	680	19181	7749	156944	746
1959	183700	-	17112	5100	160950	538

Η παραγωγή καπνοῦ

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος εκτός Ρωσσίας	Βραζιλία	Κίνα	Ελλάς	Ινδία	Πακιστάν	Τουρκία	Ήνωμ. Πολιτ. Αμερικής
1938	2710	91	664	61	343	151	51	628
1957	3390	140	390	102	299	87	123	756
1958	3285	140	380	84	241	91	115	788
1959	3420	144	422	76	267	100	121	815

Η παραγωγή σακχάρου.

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος	Ρωσία	Ήν. Πολ. Αμερ.	Κούβα	Βραζιλία
1938	27520	2740	2156	2778	1140
1957	43871	2840	1837	5672	2714
1958	47086	3710	2034	5779	3004
1959	49223	4730	2025	5964	3108

Η παραγωγή κακάου.

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος	Βραζιλία	Καμερόν	Γκάνα	Νιγηρία
1938	740	128	31	267	99
1957	767	181,8	65	209	89
1958	920	190,8	60	259	142
1959	1002	117	62	321	154

Η παραγωγή καφέ.

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος	Βραζιλία	Κολομβία	Ινδονησία
1938	2370	1404	265	115
1957	3180	1409	468	60
1958	3500	1695	462	66

1959	4120	2127	480	84
------	------	------	-----	----

Η παραγωγή τεύου.

Εις χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	1934-1938 (έτησ. μ. όρος)	1957	1958	1959
Παγκόσμιος	436,3	697	733	742

Η παραγωγή ελαίου.

Εις χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος	Έλλάς	Γαλλία	Βόρ. Αφρική	Πορτογαλία	Ισπανία	Τουρκία
1938	750	103	175	48	33	320	34
1957	1230	188	352	76	101	340	43
1958	1170	104	261	183	62	345	90
1959	1250	185	284	95	91	405	76

Η παραγωγή οίνου.

Εις χιλιάδας εκατολίτρων.

Έτος	Παγκόσμιος	Έλλάς	Ιταλία	Γαλλία	Ισπανία	Ην. Πολ. Αμερικής	Γιουγκοσλαβία
1938	201000	3744	41780	60332	-	8681	4415
1957	178000	4016	42838	33334	17365	8710	4210
1958	234000	3211	67994	47734	19834	10690	5780
1959	239000	3126	66374	60270	17277	10450	4600

Η παραγωγή φυσικού ελαστικού κόμματος (καουτσούκ).

Εις χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος	Ινδονησία	Μαλαισία	Ταϊλάνδη	Βιετνάμ	Κεϋλάνη
1938	925	322,3	365,3	42,3	50,8	50,8
1957	1935	965	648	135	70	100
1958	1990	678	673	140	72	102

1959	2100	733	709	173	75	93
------	------	-----	-----	-----	----	----

Η παραγωγή τεχνητού ελαστικού κόμματος (καουτσούκ).
Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Γερμανία Δυτ.	Ην. Πολ. Αμερικ.	Παγκόσμιος, εκτός Ρωσίας
1938	5	1	6
1954	7,1	632,8	727,9
1955	11,1	968	1102,7
1956	10,9	1096,9	1230,4

Η παραγωγή βαμβακοςπόρου.
Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Χώρα	1938	1957	1958	1959
Παγκόσμιος	109000	176000	189000	203000
Αίγυπτος	723	777	852	878
Βραζιλία	860	744	751	862
Ην. Πολ. Αμερικής	4491	4181	4353	5435
Ινδία	2230	1686	1666	1364
Κίνα	1110	3280	4200	4820
Μεξικόν	118	753	906	612
Πακιστάν	-	612	550	589

Η παραγωγή βαμβακερών νημάτων κατά τὸ ἔτος 1959 χωρῶν τινῶν.

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Βέλγιον	97
Βουλγαρία	46
Γαλλία	282
Γιουγκοσλαβία	47
Δυτ. Γερμανία	398
Ἑλλάς	23

Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς	1650
Ἰταλία	176
Πακιστάν	175
Πολωνία	146

Ἡ παραγωγή μαλλίνων νημάτων κατὰ τὸ ἔτος 1959 χωρῶν τινῶν.

Εἰς χιλιάδας μετρικῶν τόννων.

Γαλλία	136
Δυτ. Γερμανία	112
Ἡνωμένον Βασίλειον (Ἀγγλία)	247
Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς	349
Ἰαπωνία	116
Ῥωσσία	212

Ἡ παραγωγή γαιάνθρακος.

Εἰς χιλιάδας μετρικῶν τόννων.

Ἔτος	Παγκό- σμιος	Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς	Ῥωσσία	Ἡνωμ. Βασίλειον	Δυτ. Γερμαν.	Πολωνία	Γαλλία	Ἰαπωνία
1938	1177800	355295	114000	230636	171797	38104	46504	48684
1955	1739100	467595	328502	225569	134384	94096	56795	51732
1958	1822300	389355	353030	227217	133582	94981	57661	49674
1959	1836300	388429	365171	209483	126451	99106	57606	47258

Ἡ παραγωγή λιγνίτου.

Εἰς χιλιάδας μετρικῶν τόννων.

Ἔτος	Παγκό- σμιος	Ἑλλάς	Βουλγα- ρία		Τσεχο- σλοβάκία	Ἀνατ. Γερμανία	Δυτ. Γερμανία	Γουαγκο- σλαβία
1938	244000	108	1942		16027	193462		5287
1957	593600	998	11501	51016	212595	97152	16780	134968
1958	614400	1193	56838	56838	214969	93765	17778	143082
1959	618000	1609	53703	53703	214800	93711	19809	143386

Η παραγωγή πετρελαίου.

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος	Γουμανία	Ρωσσία	Καναδάς	Μεξικόν	Ην. Πολ. Αμερικής
1938	243200	6594	30186	873	5510	164107
1958	909700	11336	113205	22365	13548	330955
1959	910600	11438	129600	24969	13951	347929

Έτος	Βενζουέλα	Τυδονησία	Γράκ	Γράν	Κουβέιτ	Σαουδική Αραβία
1938	27485	7398	4298	10359	-	67
1958	139067	16110	35670	40243	70217	50131
1959	147939	18218	41736	45013	69536	54163

Η παραγωγή μετάλλων εκ τών κυριωτέρων χωρών.

1. Μαγγανίου (Mn)

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος	Ρωσσία	Κογκό	Γκάνα	Μαρόκον	Ν. Αφρικανική Ένωσις
1938	2400	1000	3,7	178	30	238,6
1955	5200	2300	183	313	188	259
1958	5000	2400	169	250	155	301
1959	5100	2500	193	257	185	360

2. Σιδήρου (Fe).

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος	Ην. Πολ. Αμερικής	Ρωσσία	Γαλλία	Σουηδία	Ην. Βασίλειον	Δυτ. Γερμανία	Ελλάς	Καναδάς
1938	74900	14322	-	10203	8411	3615	3360	170	887
1957	203200	50000	48917	18770	11749	4637	4270	216	11113
1958	182500	55000	51513	19320	11027	1008	4132	140	7847

1959	191400	51000	54746	19788	11188	4231	4277	-	12213
------	--------	-------	-------	-------	-------	------	------	---	-------

Η παραγωγή χάλυβος άκατεργάστου.
Είς εκατομμύρια μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος	Ρωσσία	Ήν. Πολ. Αμερικής	Ήνωμ. Βασίλειον	Δυτικη. Γερμανία	Γαλλία	Ίαπωνία
1938	109,7	18	28,8	10,5	23	6,2	6,4
1957	292,6	51,2	102,2	22	24	14	13
1958	273,5	54,9	77,3	19,8	23	15	12
1959	304,8	59,9	84,8	20,5	26	15	17

3. Χαλκού (Cu).

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος εκτός Ρωσσίας	Ήν. Πολ. Αμερικής	Ρωδесία	Καναδάς	Χιλή
1938	-	506	254	259	351
1957	3090	986	423	326	486
1958	2960	888	389	313	467
1959	3180	748	550	358	546

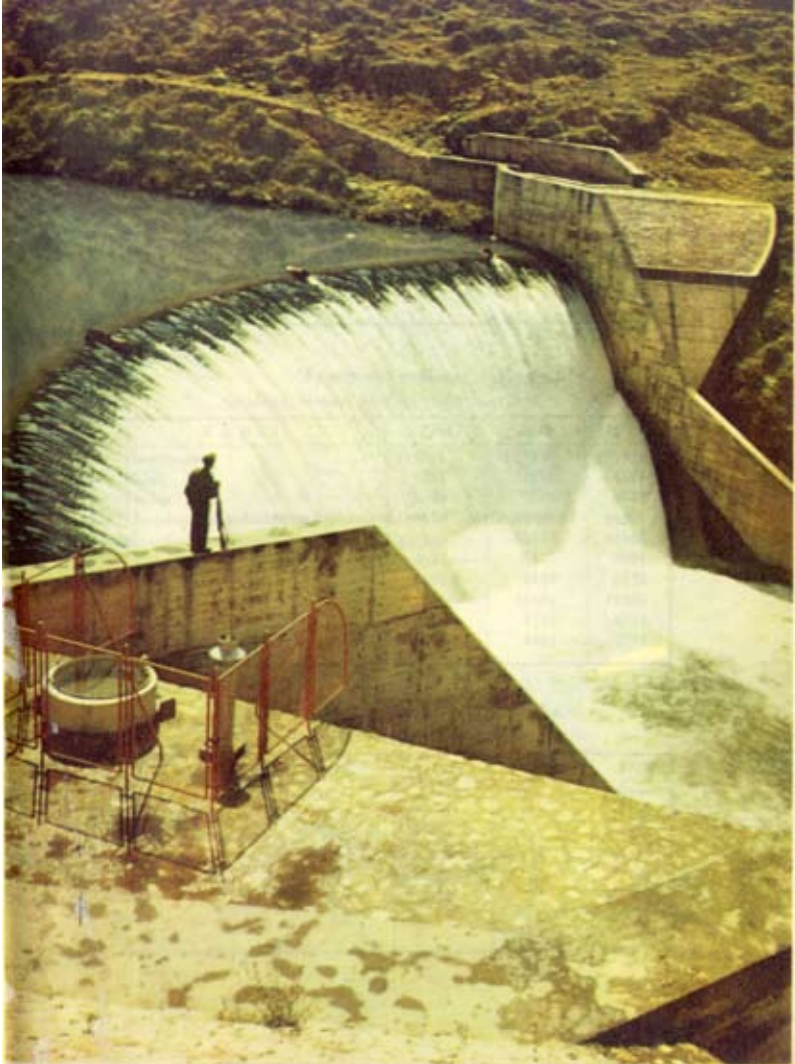
4. Μολύβδου (Pb).

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος εκτός Ρωσσίας	Καναδάς	Μεξικόν	Ήν. Πολ. Αμερικής	Αύστραλία	Έλλάς
1938	1700	190	282,4	335,8	278,8	6,7
1957	2060	165	215	307	339	5,0
1958	1980	169	202	243	334	7,5
1959	1910	169	191	232	321	10

5. Ψευδαργύρου. (Zn)

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος εκτός Ρωσίας	Καναδάς	Μεξικόν	Αύστραλία	Ην. Πολ. Άμερικής
1938	1840	239,9	172,2	223,3	468,7
1957	2850	375	243	296	482
1958	2710	386	224	267	374
1959	2710	358	264	253	386

6. Κασσιτέρου (Sn).

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος εκτός Ρωσίας	Βολιβία	Μαλαισία	Ίνδονησία	Ταϊλάνδη
1938	167600	25894	44071	30205	15058
1957	182000	28000	60000	28000	14000
1958	137000	18000	39000	24000	7850
1959	143000	24000	38000	22000	10000

7. Αργιλίου (Al). Βωξίτης.

Είς χιλιάδας μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος εκτός Ρωσίας	Ην. Πολ. Άμερ.	Γαλλία	Ελλάς
1938	3700	316	649	180
1955	18000	1440	1683	834
1956	18500	1332	1817	856
1957	16560	1700	1745	900

8. Χρωμίου (Cr₂O₃).

Είς εκατομμύρια μετρικών τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος εκτός Ρωσίας	Ρωσσία	Νότ. Αφρικ. Ένωσις	Ελλάς	Τουρκία
1938	440	91,1	79,4	16	106,5
1957	1680	285	295	29	446
1958	1350	270	280	26	298
1959	1360	236	300	29	206

9. Νικελίου (Ni).

Είς χιλιάδας μετρικῶν τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος ἐκτός Ρωσσίας	Καναδάς	Κούβα	Νέα Καλιφόρνια
1938	111	95,5	-	9,6
1957	324	171	20	43
1958	252	127	18	14
1959	307	159	18	33

10. Χρυσού (Au).

Είς τόννους.

Έτος	Παγκόσμιος ἐκτός Ρωσσίας	Νότ. Αφρ. Ένωσις	Καναδάς
1938	993	378	147
1954	904	529	137
1955	932	549	142
1956	1000	624	139

11. Αδάμαντος.

Είς χιλιάδας μετρικῶν τόννων.

Έτος	Παγκόσμιος ἐκτός Ρωσσίας	Κογκό	Γκάνα	Νότ. Αφρικ. Ένωσις
1948	10270	5825	768	1382
1958	27930	16673	3132	2702
1959	26450	14855	3076	2838

Ἡ παραγωγή αὐτοκινήτων κατὰ τὸ ἔτος 1959 χωρῶν τινῶν.

Είς χιλιάδας.

A=ἐπιβατικά. B=φορτηγά.

Παγκόσμιος	A	10450	B	3070
Γαλλία	A	1085	B	198

Γερμανία Δυτική	A	1356	B	362
Ιταλία	A	470	B	30
Ηνωμένον Βασίλειον	A	1189	B	370
Ηνωμένη Πολιτεία Αμερικής	A	5591	B	1137
Ρωσία	A	124	B	480
Καναδάς	A	200	B	42
Ιαπωνία	A	78	B	184

Αυτοκίνητα ἐν κυκλοφορία (ἐπιβατικά)

Εἰς ἑκατομμύρια.

Έτος	Παγκόσμιος ἐκτός Ἀν. χωρῶν	Ἀφρική	Ἀμερική	Ἀσία	Αὐστραλία	Εὐρώπη	Ηνωμ. Πολιτ. Ἀμερικής
1938	35	0,5	27	0,37	0,8	6,2	25,25
1957	82	1,4	61	1,17	2,2	15,8	55,9
1958	86	1,6	63	1,3	2,36	17,9	56,9
1959	91	1,7	65,6	1,45	2,3	20	59,6

Ἐμπορικὸς στόλος.

Χιλιάδες τόννων ὀλικῆς χωρητικότητος.

Χῶρον	1958	1959	1960
Παγκόσμιος	118034	124935	129770
Ἑλλάς	1611	2151	4529
Γαλλία	4338	4538	4809
Ηνωμένη Πολιτεία Ἀμερικής	25590	25288	24837
Ηνωμένον Βασίλειον	20286	20757	21131
Ιαπωνία	5465	6277	6931
Ιταλία	4900	5119	5122
Νορβηγία	9385	10444	11203
Ὀλλανδία	4600	4743	4884
Σουηδία	3303	3823	3747

**Αεροπορικά συγκοινωνία χωρών τινών.
Έκατομμύρια χιλιομέτρων πτήσεως.**

Χώραι	1938	1957	1958	1959
Παγκόσμιος	300	2830	2920	3070
Ήνωμ. Πολιτ. Αμερικής	122	1571	1566	1658
Ήνωμένον Βασίλειον	21,2	171	171	179
Γαλλία	14	102	114	122
Δυτική Γερμανία	20,8	16	23	28
Ιταλία	13,5	21	27	35
Ελλάς	0,375	5	6,3	8,6
Γιουγκοσλαβία	0,553	3	3,6	4,1

**Η ασύρματος έπικοινωνία (παραγωγή χωρών τινών).
Συσκευαί εις χιλιάδας.**

Χώραι	Συσκευαί	1957	1958	1959
Ήνωμένα Πολιτεία	Ραδιόφωνα	14931	12734	15995
	Τηλέγρασις	6347	5281	5979
Καναδάς	Ραδιόφωνα	722	695	770
	Τηλέγρασις	457	420	405
Γαλλία	Ραδιόφωνα	1666	1583	1777
	Τηλέγρασις	340	350	510
Δυτική Γερμανία	Ραδιόφωνα	3108	3075	3419
	Τηλέγρασις	783	1487	1800
Ήνωμένον Βασίλειον	Ραδιόφωνα	1414	1402	1373
	Τηλέγρασις	535	577	529
Ρωσία	Ραδιόφωνα	3550	3902	4038
	Τηλέγρασις	709	979	1278

**Τò έξωτερικόν έμπόριον χωρών τινών.
Εις έκατομμύρια δολλαρίων.**

1. Είσαγωγικόν.

Έτος	Παγκόσμιον, εξαιρέσει των Άν. κρατών: Ρωσσίας, Κίνας κλπ.	Καναδάς	Ήνωμ. Πολιτ. Αμερικής	Έλλάς	Τουρκία	Δυτική Γερμανία	Γαλλία
1938	23700	691	2180	132	119	-	1331
1957	107200	5710	13109	525	397	7499	6110
1958	100000	5205	12918	565	315	7361	5609
1959	105100	5746	15050	565	443	8478	5086
Έτος	Ιταλία	Ελβετία	Ήνωμ. Βασιλείων	Αυστραλία	Ιαπωνία	Αίγυπτος	Φινλανδία
1938	593	366	4259	517	1070	188	183
1957	3674	1964	10960	1684	4284	547	891
1958	3216	1706	10296	1972	3033	662	729
1959	3341	1923	10806	1854	3600	616	834

2. Εξαγωγικόν.

Έτος	Παγκόσμιον, εξαιρέσει των Άν. κρατών: Ρωσσίας, Κίνας κλπ.	Καναδάς	Ήνωμ. Πολιτ. Αμερικής	Έλλάς	Τουρκία	Δυτική Γερμανία	Γαλλία
1938	21100	865	3064	90	115	-	880
1957	99800	5094	20682	220	345	8575	5065
1958	95100	5045	17732	232	247	8807	5117
1959	100600	5365	17393	204	355	9805	5614
Έτος	Ιταλία	Ελβετία	Ήνωμ. Βασιλείων	Αυστραλία	Ιαπωνία	Αίγυπτος	Φινλανδία
1938	553	302	2446	518	1109	153	180
1957	2550	1560	9266	2203	2858	493	826
1958	2577	1539	8893	1655	2877	470	775
1959	2895	1683	9325	2008	3457	443	835

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ

Τὰ σύνορα τῆς χώρας ἡμῶν.

Τὸ ἐπὶ ξηρᾶς μῆκος τῶν συνόρων τῆς Ἑλλάδος ἔχει κατὰ χώρας ὡς ἑξῆς:

Πρὸς Ἀλβανίαν	257,60	χιλιόμετρα
» Γουγκοσλαβία	244,60	»
» Βουλγαρίαν	497,90	»
» Τουρκίαν	215,45	»
Σύνολον	1215,55	»

Μῆκος τῶν ἑλληνικῶν ἀκτῶν.

Ἡπειρωτικοῦ τμήματος	2699,3	χιλιόμετρα
Πελοποννήσου	1378,7	»
Νήσων καὶ νησιδίων	10942,9	»
Συνολικὸν μῆκος	15020,9	»

Ο πληθυσμός τής Ελλάδος.

Έτος απογραφής	Πληθυσμός	Έπιφάνεια τετρ. χιλιομ.	Κάτοικοι κατά τετρ. χιλ.	Παρατηρήσεις
1821	908765	45516	19,76	Καθ' ύπολογισμόν τής Στατιστικής Υπηρεσίας.
1828	753400	»	15,86	
1838	752077	»	15,83	
1839	823773	»	17,34	
1840	850246	»	17,89	
1845	960236	»	20,21	
1853	1035527	»	21,79	
1861	1096810	»	23,08	
1870	1457894	50211	29,04	Μετά την άπελευθέρωσιν τών Ιονίων, Θεσσαλίας, Άρτης.
1889	2187208	63606	34,39	
1896	2433806	»	38,26	
1907	2631952	63211	41,64	Άφαιρέσεις μικράς λαορίας εδάφους συνεπίει του πολέμου του 1897.
1920	5531474	150833	36,67	Μετά την άπελευθέρωσιν τής Μκεδονίας, Ηπειρου, Κρήτης, Νήσων Αιγαίου, Θράκης.
1928	6204684	129880	47,77	Μετά την εκχώρησιν Ανατ. Θράκης, Τιμίου και Τενέδου, κατά τό 1923, εις τήν Τουρκίαν.
1940	7344860	»	56,55	Μετά την άπελευθέρωσιν τής Δωδεκανήσου.
1949	7482748	132562	56,40	
1951	7646402	»	57,70	Καθ' ύπολ. τής Στ. Υπηρε.
1953	7817095	»	59,00	
1954	7893412	»	59,50	
1955	7965538	»	60,10	
1956	8031013	»	60,60	
1961	8357526	»	63,00	

Πληθυσμός κατά θρησκείαν.

Σύνολον	Ορθόδοξοι	Καθολικοί	Διαμαρτυ- ρούμενοι	Μονοφύσιτοι	Άλλοι Χριστιανοί	Μουσουλ- μάνοι	Ισραηλίται
7632801	7472559	28430	7034	1205	4438	122565	6325

Διοικητική διαίρεσις τῆς Ἑλλάδος.

Νομοί	Ἐπαρχίαι	Δῆμοι	Κοινότητες	Συνοικισμοί
50	146	225	5774	10907

Αὐτοδιοίκητοι περιφέρειαι.

Ἅγιον Ὄρος	1
------------	---

Γάμοι, γεννήσεις, θάνατοι.

Εἶδος	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Γάμοι	49664	60909	63535	66274	55233	68818	69178
Γεννήσεις	149637	143765	151892	154263	158203	155940	155359
Θάνατοι	53377	56680	55625	54781	59460	61664	58160
Πλεόνασμα γεννήσεων ἐναντι θανάτων	96260	87085	96267	99482	98743	94274	97199

Ἡ κατανομή τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος κατὰ κατηγορίας οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ κατὰ φύλον.

Ἀπογραφή 1951.

Κατηγορία οἰκον. δρα- στηριότητος	Ἄρρενες	Θῆλειες	Σύνολον
Γεωργία, κτηνοτροφία, δασοπονία, θήρα καὶ ἀλιεία.	1152292	214979	1367271
Ὀρυχεία. (Μεταλλεία, Λατομεία, Ἄλυκαί).	12587	1036	13623

Βιομηχανία-Βιοτεχνία.	329589	120835	450424
Οικοδομ.Κατασκευαί.	73805	1154	74959
Ηλεκτρισμός-Φωταέριον-Υπηρσεία/Υδάτων και Υγιεινής.	10496	716	11212
Εμπόριον-Τράπεζαι-Ασφάλεια και Υποθέσεις Ακινήτων.	198625	21278	219903
Μεταφοραί-αποθηκείσεις και επικοινωνία.	134576	3449	138025
Υπηρσεία διάφοροι.	272559	115063	387622
Μη δηλώσαντες επαγγελμα.	144372	32070	176442

Η άλιευτική παραγωγή.

Είς μετρικούς τόννους.

Άλιευτική παραγωγή.	Άξια είς χιλιάδας δραχ.		Έτος
Γενικόν σύνολον	80314	809207	1958
I. Θαλάσσης	69873	705037	1958
II. Εσωτερικών υδάτων	10441	104170	1958

Άλιεία.

Άλιευτικά σκάφη μηχανοκίνητα (1959).

Άλιευτικά σκάφη	Λέμβοι άλιευτικά	Άλιεις και λοιπόν προσωπικόν
Ανοικτής θαλάσσης 368 Παρακτίου 930	10166	44120

Η δασοκομία.

Ευλεία είς κυβικά μέτρα, λοιπά είς μετρικούς τόννους.

Έτος	Ευλεία οικοδομ.	Κανσόξυλα	Ευλάνθρακες	Ρητ	Μαστίχη
1956	284307	589672	36406	26665	204
1957	258545	601165	29066	26956	157
1958	292372	130715	27128	22399	197

Αναδασωθείσα έκτασις.

Έτος	Στρέμματα	Φυτευθέντα δένδρα εις χιλιάδας
1957	60273	8579
1958	73733	11769
1959	70713	12780

Αριθμός κτηνῶν.

Εἰς χιλιάδας κεφαλῶν.

Έτος	Βόες	Βούβαλοι	Χοῖροι	Πρόβατα	Αἴγες	Ύπποι	Ἡμίονοι	Όνοι
1956	981	76	641	9275	4894	332	215	511
1957	1005	76	640	9195	4939	333	217	514
1958	1028	75	631	9255	5010	331	219	515

Κτηνοτροφικά προϊόντα.

Εἰς μετρικούς τόννους.

Κρέας.

Έτος	Σύνολον	Βόειον	Χοίρειον	Πρόβειον	Αἰγειον	Γάλα	Βούτυρον	Έριον πρόβ.
1956	133533	19541	24063	47581	24600	782984	9321	10604
1957	138716	21870	24300	49000	25000	694750	8729	10800
1958	144933	23880	24730	51000	26000	794500	10389	10800

Καλλιεργουμένη έκτασις, παραγωγή και μέση απόδοσις παραγωγῆς (χιλ. μ. τόνν.).

Έκτασις εις χιλιάδας ἑκταρίων.

Έτος	Σίτος	Σέκκλις	Κριθή	Βρώμη	Αραβόσιτος	Όρυζα	Βάμβαξ	Καπνός
1938	850	67	205	137	261	2	62	93
1956	1062	53	206	147	228	11	160	118
1957	1088	47	199	147	216	14	156	122
1958	1111	43	195	143	204	17	162	112

Παραγωγή εις χιλιάδας μετρικῶν τόννων.

1938	768	55	197	116	255	4	44	61
1956	1245	47	229	148	238	43	154	82
1957	1720	45	243	191	257	60	191	109
1958	1786	41	266	175	225	66	187	84

Μέση απόδοσις εις χιλιόγραμμα κατά έκταριον.

1938	903	815	960	843	976	2020	715	658
1956	1172	887	1112	1000	1046	3799	964	699
1957	1581	957	1211	1299	1190	4286	1224	893
1958	1607	953	1364	1223	1102	3928	1154	750

Καλλιεργουμένη έκτασις.

Παραγωγή και μέση απόδοσις παραγωγής.

Έτος	Γεώμηλα	Φασόλια	Κύαμοι	Έρβινθοι	Φακή	Πεπονησιδή	Νωπά λαχανικά	
							Τομάτα	Λοιπά
1938	21	13	22	19	10	25	12	29
1956	40	28	27	21	19	31	22	54
1957	32	28	26	23	17	30	24	56
1958	39	25	24	22	15	29	25	55

Παραγωγή εις χιλιάδας μετρικών τόννων.

1938	148	17	19	10	5	203	109	210
1956	456	46	25	15	13	407	369	589
1957	507	41	22	17	13	423	435	654
1958	469	43	24	17	10	411	456	624

Μέση απόδοσις εις χιλιόγραμμα κατά έκταριον.

1938	6930	651 868	542	519	8060	9491	7241
1956	11343	1105 901	712	709	13231	16902	10862

1957	12071	964 846	739	765	14100	18125	12036
1958	12025	1011 1000	772	666	14172	18240	11345

Παραγωγή εις χιλιάδας μετρικῶν τόννων.

Έτος	Σταφίς Κορινθιακή	Σταφίς Σουλτανίνα	Έπιτραπέζιοι σταφυλαί	Γλεύκος	Έλαιαι	Έλαιόλαδον	Έσπεριδοειδή
1938	158	29	79	373	36	125	55
1956	91	41	118	433	53	162	209
1957	86	58	128	436	38	178	240
1958	85	40	113	349	40	100	276

Καλλιεργηθεΐσα ἔκτασις καὶ παραγωγή συσπόρου βάμβακος. Εἰς μετρικῶν τόννων.

Έτος	Στρέμματα	Παραγωγή
1938	747269	48700
1956	1600500	154300
1957	1559550	191500
1958	1627270	187500

Χορηγηθέντα ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς δάνεια εἰς γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, δασοκομίαν, ἀλιείαν, μελισσοκομίαν κλπ.

Εἰς χιλιάδας δραχμῶν τρεχούσης ἀξίας.

Δάνεια	1938	1957	1958	1959
Δάνεια βραχείας προθεσμίας.	3141454	4441505	4794014	4382675
Δάνεια μέσης καὶ μακρῆς προθεσμίας.	416381	520526	742283	1012776

Λειτουργοῦντες γεωργικοὶ καὶ ἀλιευτικοὶ συνεταιρισμοὶ καὶ μέλη αὐτῶν.

Συνεταιρισμοί και μέλη	1956	1957	1958
Συνεταιρισμοί γεωργικοί Μέλη αυτών	6836 691948	7127 717598	7127 717598
Συνεταιρισμοί βλιευτικοί Μέλη αυτών	100 3211	110 3307	110 3593

Παραγωγή λατομικών προϊόντων.

Είδος	Μονάς μετρή- σεως	1938	1956	1957	1958
Θηραϊκή γη	μετρικοί τόνοι	149729	85000	79500	85664
Κίτρινες	M3	50300	70000	55558	45009
Μάρμαρα	M3	934	3000	3338	5357
Γύψος	μετρικοί τόνοι	16609	15000	15000	21900
Καλίτης	»	216	20000	5270	17000
Χαλαζίτες	»	2150	-	-	-

Παραγωγή άλατος.

Συνολική παραγωγή και εξαγωγή άλατος εις τήν άλλοδαπήν.
Εις μετρικούς τόννους.

Έτος	Παραχθείσα	Εξαχθείσα
1938	95797	20060
1956	93227	11756
1957	89700	-
1958	96440	-

Παραγωγή των κυριωτέρων ορυκτών τής Ελλάδος.
Εις χιλιάδας μετρικών τόννων.

Όρυκτά	1938	1957	1958	1959
Σιδηροπυρίτης	202	187	80	36
Βωξίτης	139	781	836	855
Χρωμίτης	36	45	30	21
Μετάλλευμα σιδήρου	308	411	271	162

Μετάλλευμα μαγγανίου	3	17	23	30
Βαρυτίνη	32	48	99	112
Πεφρυγμένη μαγνησίτσα	31	30	28	30
Σμόρις	7	8	6	3
Μαγνησίτης (λευκόλιθος)	47	17	23	16
Κίσθρις (ελαφρόλιθος)	9	39	42	21

**Η παραγωγή τροφίμων, ποτών και καπνού.
Είς μετρικούς τόννους.**

Έτος	Άλευρα	Μαργαρίνη	Άλας	Ζύθος	Οινόπνευμα (πόσιμον)	Σιγαρέττα
1956	1280000	12030	93000	31630	7131	10508
1957	1310000	12055	90000	34940	7262	10876
1958	1395000	12350	96000	38378	7300	11413

Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων.

Έτος	Νήματα (Είς μετρικούς τόννους).			Τξάσματα (Είς χιλιάδας μέτρων).		
	Βάμβακος	Ερίου	Τεχνητής μετάξης	Βάμβακος	Ερίου	Τεχνητής μετάξης
1956	23700	4130	980	104800	7252	1723
1957	27000	4710	1280	119400	7720	2250
1958	28000	4780	1105	123800	7840	1945

Παραγωγή οικοδομικών υλικών και χάρτου.

Έτος	Τσιμέντα χιλ.μετ.τόνν.	Πλίνθοι Είς εκατ.	Κέραμοι μονάδων	Χάρτης	Χαρτόνι
				Είς μετρικούς τόννους	
1956	1246	648	150	41100	14162
1957	1226	720	166	56900	17690
1958	1361	758	157	53400	19227

Οικοδόμησις κατοικιών εν γένει (ιδιωτικών).

Έτος	Κατοικία	Όγκος εις χιλ. κυβ. μέτρ.	Αξία εις εκατ. δρχ.
1957	57173	10627	2429
1958	72240	13539	3080
1959	70851	13737	3193

Παραγωγή φωσφορικών λιπασμάτων.
Είς μετρικούς τόννους.

Έτος	Άρζιό (0-16-0)	Πουκνά (0-48/42-0)	Φωσφόρ. Αμμωνία (16-28-0)
1956	140709	14107	14358
1957	196552	-	49690
1958	214188	-	71497

Δείκται βιομηχανικής παραγωγής.

Εάν παραστήσωμεν τήν βιομηχανικήν παραγωγήν του έτους 1939 διά του αριθμού 100, ή από του 1947 βιομηχανική παραγωγή έχει ως κάτωδι:

1947 67	1948 73	1949 88	1950 110	1951 125	1952 124	1953 141	1954 172	1955 183	1956 188	1957 205
------------	------------	------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Σιδηρόδρομοι.
Μήκος σιδηροδρομικών γραμμών εις χιλιόμετρα.

Σιδηρόδρομος	1957	1958	1959
Σ.Ε.Κ	1492	1492	1489
Θεσσαλικοί	230	230	230
Ηλεκτρικός Αθηνών-Πειραιώς	12	12	23
Σ.Π.Α.Π	841	841	758
Βορειοδυτικοί	62	62	62

Τροχαίον ύλικόν.

Τροχαίον όλικόν	1957	1958	1959
Ατμόμαξα, αυτοκινήτάμαξα καί ρυμουλκούμενα	328	360	381
Άμαξα επίβατών (μηχαναί)	267	274	280
Επιβατικά καί φορτηγά άμαξα	6703	7233	7261

Μεταφερθέντες επίβάται.

1938	1956	1957	1958
10212000	13225000	12225000	11459000

Όδοι έν χρήσει.

Μήκος εις χιλιόμετρα.

Μήκος όδών	1938	1956	1958
Μήκος όδών άνευ άσφαλ. τάπητος	15760	33275	32265
Μήκος όδών μετ' άσφαλτικού τάπητος	250	4195	4927

Αυτοκίνητα έν κυκλοφορία.

Αύτ.	Επιβατικά			Φορτηγά			Λεωφορεία		
Έτος	1939	1956	1958	1939	1956	1958	1939	1956	1958
Αριθ.	8700	24713	36363	6000	22329	25799	2600	5733	5067

Δύναμις έμπορικης ναυτιλίας.

Πλοία	1938	1957	1958	1961	1966
Αριθμός πλοίων	607	549	616	1000	1497
Χωρητικότητα εις τόννους πλοίων (κίβρους) εις χιλιάδας	1874	1563	1905	5106	7163

Πολιτική Αεροπορία (έσωτερικού).

Έτος	Διανυθέντα χλμ. εις χιλιάδας	Μεταφερθέντες επιβάται
1957	3106	207649
1958	3528	259713
1959	4343	296666

Ταχυδρομική κίνησης.

Μεταφερθείσαι επιστολαί, δελτάρια, έντυπα και δείγματα έμπορευμάτων. Εις χιλιάδας.

Έσωτερικου.

Έτος	1938	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Ποσόν	78368	154321	146612	126808	144500	152950	159500

Έξωτερικου.

Έτος	1938	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Ποσόν	13168	17249	19916	18025	22000	38200	39723

Εισπράξεις εκ ταχυδρομικών ενσήμων εν γένει.

Εις χιλιάδας δραχμών.

Έτος	1938	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Ποσόν	208350	113890	148380	169596	199255	248920	267200

Τηλεπικοινωνίαι.

Είδος	1938	1954	1955	1956	1957
Μήκος υπεραστικών γραμμών εις χιλιόμετρα	24130	18878	21750	24040	25240
Μήκος υπεραστικών τηλεφωνικών κυκλωμάτων εις χλμ.	33758	77851	89955	94566	193824
Τηλέφωνα εν χρήσει (ἀριθμ.)	47776	109700	121644	136835	153773
Τηλεγραφήματα έσωτερικου (χιλιάδες)	4784	4965	5053	5122	4814

Τηλεγραφήματα έξωτερικού (χιλιάδες)	704	1025	1101	1184	1285
Αριθμός ραδιοτηλεγραφικών συν- δέσεων μεταξύ σταθερών σημείων	13	50	71	63	62
Ραδιοτηλεγραφήματα (εις χιλιάδας). Εσωτερικού	14	62	76	94	88
Έξωτερικού	4	16	21	27	54

Η κίνηση των Ταχυδρομικών Ταμειυτηρίων.
Εις χιλιάδας δραχμών.

Έτος	Καταθέσεις	Χορήγησης δανείων
1957	856000	81150
1958	1166379	214346
1959	1582256	236147

Το εμπόριον τῆς Ἑλλάδος.

Χώραι	Είσαγωγαί. Έκατοστά ἐπὶ τοῦ συνόλου				Ἐξαγωγαί. Έκατοστά ἐπὶ τοῦ συνόλου			
	1938	1954	1955	1956	1938	1954	1955	1956
Αἴγυπτος	1,6	0,4	0,3	0,9	2,2	2,4	2,3	1,4
Αὐστρία	1,5	3,6	2,3	2,9	1,7	3,1	3,0	3,6
Βέλγιον	1,0	5,0	4,0	3,3	1,2	0,6	1,1	1,1
Βραζιλία	1,0	1,9	1,5	1,2	0,2	4,7	0,3	2,3
Γαλλία	1,6	6,6	6,2	5,2	2,9	7,3	8,8	13,4
Γερμανία Ανατολική	28,9	0,6	0,4	0,5	38,4	2,2	1,2	1,4
Γερμανία Δυτικὴ		16,2	16,8	16,0		24,4	25,0	19,9
Γιουγκοσλαβία	3	1,7	1,4	2,0	2,2	1,5	3,1	2,9
ΕΣΣΔ (Ρωσία)	2,4	0,4	0,5	1,0	0,3	2,4	1,2	3,6
Ἡνωμένον Βασίλειον	13,1	11,1	11,1	14,4	8,3	12,7	9,9	9,4

Ήν. Πολ. Αμερικής	7,3	13,9	18,3	16,9	17,0	10,0	12,9	11,9
Ιταλία	3,4	15,5	11,5	9,1	5,2	12,8	14,7	11,1
Όλλανδία	2,1	3,3	3,1	2,5	2,2	2,5	3,1	2,5
Σουηδία	1,2	4,1	3,7	3,3	0,5	0,9	0,8	0,8
Τουρκία	1,8	0,7	0,6	0,8	0,7	0,8	0,7	0,4
Τσεχοσλοβακία	1,6	0,5	0,6	1,1	3,0	0,9	0,9	2,0
Φινλανδία	0,7	0,9	1,1	1,4	1,2	2,1	1,7	2,0

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον.

Εἰς ἑκατομμύρια δραχμῶν.

Ἔτος	Εἰσαγωγὰ	Ἐξαγωγὰ	Ἐμπορ. ἰσοζύγιον
1938	14759	10149	- 4610
1954	9901	4556	- 5345
1955	11464	5484	- 5980
1956	13911	5698	- 8213
1957	15748	6585	- 9163
1958	16946	6953	- 9933
1959	17009	6127	- 10882

Τὸ ἐμπόριον κατὰ κατηγορίας ἐμπορευμάτων, συμφώνως πρὸς τὴν τυποποιημένην ταξινόμησιν τοῦ Διεθνοῦς Ἐμπορίου (Τ.Τ.Δ.Ε) 1959.

Εἰς ἑκατομμύρια δραχμῶν.

Κατηγορία	Εἰσαγωγὰ	Ἐξαγωγὰ	Ἰσοζύγιον
0. Τρόφιμα	2300	1850	-450
1. Ποτὰ καὶ καπνὸς	9,7	2124	+2114
2. Πρώται ὕλαι μὴ ἐδόδομοι, πλὴν καυσίμων	1517	1648	+131
3. Ὅρυκτὰ κίσσιμα (πετρελαιοειδή)	1550	2	-1548
4. Ζωϊκὰ καὶ φυτικὰ ἔλαια καὶ λίπη	19	68	+50

5. Χημικά προϊόντα	1519	176	-1343
6. Βιομηχανοποιημένα είδη	3266	178	-3088
7. Μηχανήματα και μεταφορικά μέσα	6344	29	-6314
8. Διάφορα βιομηχανοποιημένα είδη	478	46	-432
9. Διάφοροι συναλλαγαι και εμπορεύματα	5	4	-1

Άδηλοι πόροι.

Είς εκατομμύρια δραχμών.

Έτος	Σύνολο	Ναυτιλιακά εμβάσματα	Μεταναστευτικά εμβάσματα	Ταξιδιωτικών κλπ. συνάλλαγμα
1954	3720	840	1490	750
1955	5400	1020	1530	900
1956	6390	1400	1800	930
1957	8310	1950	1260	1260
1958	6540	1800	2200	1100
1959	7110	1800	2600	1260

Κινήσεις εισπράξεων και πληρωμών του Κράτους κατά το οικονομικόν έτος 1959.

Είς εκατομμύρια δραχμών.

Τρέχων προϋπολογισμός	Εισπράξεις	Πληρωμαί
	17160	17257

Τα σπουδαιότερα κονδύλια τών κρατικών πληρωμών δια τὸ έτος 1959.

Είς εκατομμύρια δραχμών.

1. Υπουργείον Οικονομικών	4141
2. Δημοσία Ασφάλεια-Διοικήσεις	1514
3. Συγκοινωνιαί-Δημόσια έργα	612

4.Υπουργείον Παιδείας	1324
5.Υπουργείον Κοινωνικής Προνοίας	905
6.Υπουργείον Εθνικής Αμύνης	3727
7.Υπουργείον Γεωργίας	428

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίς Ὁ Ἄνθρωπος. 5

A. Ἐπισκόπησις τῶν ἀνθρωπογεωγραφικῶν στοιχείων τῆς γῆς.

1. Ὁ προϊστορικός ἄνθρωπος καὶ ἡ πρωτογενὴς ζωὴ 9
2. Αἱ ἡλικίαι τῆς ἀνθρωπότητος 11
3. Ἡ γῆ ὡς κατοικία τοῦ ἀνθρώπου 16
4. Ὁ ζωτικὸς χῶρος 17
5. Ἡ γεωγραφικὴ διασπορὰ τῶν ἀνθρώπων 19
6. Ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς 23
7. Αἱ φυλαὶ 26
8. Ἡ μετανάστευσις 29
9. Ζῶναι τῆς γῆς πυκνῶς καὶ ἀραιῶς κατωκημένοι 30
10. Αἰτίαι συγκεντρώσεως πληθυσμοῦ 34

B. Ὁ Πολιτισμός.

1. Τὰ στοιχεῖα τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ οἱ συντελεσταὶ ἐκάστου τούτων 36

2. Γεωγραφικὴ κατανομὴ τῶν θρησκευμάτων, γλωσσῶν καὶ πολιτευμάτων. Αἱ θρησκείαι. Αἱ γλώσσαι. Τὰ πολιτεύματα 41

3. Ἀρχαῖαι κοιτίδες τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ Μεσοποταμία. Ἡ Αἴγυπτος. Αἱ Ἰνδία. Ἡ Κίνα. Ἡ Ἑλλάς 46

4. Ἡ πεπολιτισμένη ζωὴ 51

5. Τὰ σημερινὰ κέντρα τοῦ πολιτισμοῦ 52

6. Τὰ κέντρα τῆς καλλιτεχνίας τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

Ὁ Ὄργανισμὸς τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν 53

7. Πίναξ ἐμφαινῶν τὰ μέλη-Κράτη τοῦ Ο.Η.Ε 54

8. Πίναξ Πολιτιστικῶν Ὄργανώσεων τοῦ Ο.Η.Ε 57

Γ. Ἡ Οἰκονομικὴ Ζωή.

1. Ἡ θαλασσία οἰκονομία 62

2. Ἡ δασικὴ οἰκονομία 66

3. Ἡ κτηνοτροφία 68

4. Ἡ γεωργικὴ οἰκονομία. Ὁ σίτος. Τὰ ἄλλα δημητριακὰ. Τὰ γεώμηλα. Ὁ καπνός. Αἱ φυτεῖαι. Τὸ σακχαροκάλαμον. Τὸ κακάον. Ὁ καφές. Τὸ τέιον. Τὰ φυτικὰ ἔλαια. Ὁ οἶνος. Τὸ ἐλαστικὸν κόμμι. Ὁ βάμβαξ 70

5. Ἡ μεταλλευτικὴ οἰκονομία ἢ μεταλλεία. Ὁ γαιάνδραξ. Τὸ πετρέλαιον. Τὰ μέταλλα. Τὰ πολύτιμα μέταλλα καὶ οἱ πολύτιμοι

λίθοι. 83

6. Η βιομηχανία. Η ενέργεια. Η βαρεία βιομηχανία. Η ύφαντουργία
88

7. Η συγκοινωνία. Μέσα επικοινωνίας. Αί μεταφοραί γενικῶς 92
Αί μεγάλοι ὁδοὶ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας. Σιδηροδρομικαί,
ὀδικαί, ποτάμια, θαλάσσια, ἀναέριοι, πνευματικὴ ἐπικοινωνία 95

8. Τὸ ἐμπόριον 100

Τὰ μεγαλύτερα κέντρα τῆς γεωργικῆς, κτηνοτροφικῆς,
ὀρυκτωρυχικῆς καὶ βιομηχανικῆς παραγωγῆς 102

1) Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς. 2) Ὁ Καναδᾶς. 3) Ἡ
Νότιος Ἀμερική. 4) Ἡ Ρωσία. 5) Αἱ Ἰνδία. 6) Ἡ Κίνα. 7) Ἡ Ἰαπωνία.
8) Ἡ Αὐστραλία. 9) Ἡ Μεγάλῃ Βρετανία. 10) Ἡ Γερμανία. 11) Ἡ
Γαλλία.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Κοινὴ Ἀγορὰ (Ε.Κ.Α.) 118

Πίναξ ἐμφαινῶν τὰ μεγαλύτερα ὀρυκτωρυχικὰ κέντρα κατ' εἶδος
ὀρυκτοῦ 120

Δ. Ἐπισκόπησις τῆς Ἑλλάδος.

1. Ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς χώρας ἡμῶν 121

2. Ὁ πληθυσμὸς. 3. Ἡ ἐθνογραφικὴ σύστασις τοῦ πληθυσμοῦ.
4. Ἡ ἀστυφιλία. 5. Τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος. 6. Ἡ
γεωγραφία τοῦ ἑλληνικοῦ χωρίου. 7. Τὰ τοπωνύμια. 8. Ἡ περιγητικὴ
κίνησις (κ. τουρισμὸς). 9. Ὁ ἔξω Ἑλληνισμὸς καὶ ἡ μετανάστευσις. 10.
Ὁ πνευματικὸς πολιτισμὸς. Ἡ θρησκεία, ἡ παιδεία, ἡ ἐπιστήμη, ἡ
τέχνη, ἡ κοινωνικὴ πρόνοια, ἡ πολιτεία

Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ 136

Οἱ διάφοροι κλάδοι τῆς οἰκονομίας: 1. Ἡ ἀλιεΐα. 2. Ἡ δασοκομία.
3. Ἡ κτηνοτροφία. 4. Ἡ γεωργία. 5. Ἡ μεταλλευτικὴ. 6. Ἡ ἠλεκτρικὴ
ἐνέργεια. 7. Ἡ βιομηχανία. 8. Αἱ μεταφοραὶ καὶ ἐπικοινωνία. 9. Τὸ
ἐμπόριον. 10. Οἱ ἄδηλοι πόροι

Στατιστικαὶ ἐκ τῆς διεθνoῦς οἰκονομικῆς ζωῆς 147

Στατιστικαὶ ἑλληνικαὶ 164

Πίναξ συναφῶν πρὸς τὸ βιβλίον ἔργων.

Μιχ. Τσέλιου, Παγκόσμιος γεωγραφία. Φυσικὴ-πολιτικὴ-
οἰκονομικὴ. Ἀθῆναι.

Μιχ. Τσέλιου, Γεωγραφία Βαλκανικῆς. Ἀθῆναι.

Α. Εὐσταθίου, Παγκόσμιος γεωγραφία. Μαθηματικὴ-οἰκονομικὴ-
πολιτικὴ-συγκριτικὴ. Ἀθῆναι

Φέλιξ Διτζώρτζη, Παγκόσμιος Γεωγραφία. Φυσική-πολιτική-οικονομική. Άθηναι.

Α. Δεληγιαννίδου, Περιλήψεις Παγκοσμίου Γεωγραφίας. Θεσσαλονίκη.

Π. Δημητράκου, Παγκόσμιος γεωγραφία. Άθηναι.

Γ. Μυλωνά, Η νεολιθική εποχή ἐν Ἑλλάδι. Άθηναι.

Σπ. Μαρινάτου, Ὁ ἀρχαῖος Κρητικὸς πολιτισμὸς. Άθηναι.

Διον. Α. Ζακυθηνού, Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ. Άθηναι.

Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων.

Α. Κουρτίδου, Τὰ πρῶτα βήματα τῆς ἀνθρωπότητος.

Γ. Σωτηριάδου, Χῶραι καὶ λαοὶ τῆς Εὐρώπης.

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσῆμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαδέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ: Γ' 1967 (VIII)-ANT. 24.000 ΣΥΜΒ. 1575/1-8-67
Ἐκτύπωσις: Ἰ. Δικαῖος-Βιβλιοδεσία: Ἰ. Καμπανᾶς Ο.Ε.